Fiicele
Mafiei
Naomi Krupitsky
BOOKZONE

Naomi Krupitsky

BOOKZONE

Sofia Colicchio este o tânără nonconformistă, vocală și neîmblânzită, în comparație cu prietena sa cea mai bună, Antonia Russo, o fire calculată și atentă la tot ce se întâmplă în jurul ei. Cele două se știu din copilărie și trăiesc în umbra unei comunități secrete din care fac parte tații lor, Familia. Mesele festive de duminică sunt pretext de discuție atât pentru chestiunile de afaceri, cât și pentru consolidarea alianțelor de familie, născute din iubiri aprige și povești sângeroase.

Pe măsură ce înaintează în vârstă, devenind soții, mame și lideri, tinerele se distanțează una față de cealaltă. Unul dintre motivele care creează tensiune între cele două este dispariția tatălui Antoniei. Deși se străduiesc să ignore normele sociale și să își păstreze prietenia de o viață, o noapte decisivă le va testa loialitatea reciprocă și față de Familie. Doar una dintre ele va trebui să apese pe trăgaci înainte să fie prea târziu.

Un roman de excepție care conturează atmosfera cartierului Brooklyn din secolul XX, Fiicele Mafiei aduce un suflu nou în literatura de gen.

„Pentru cititorii Elenei Ferrante... o lectură palpitantă. Nu o vei putea lăsa din mână!”

- ADRIANA TRIGIANI

„O carte intrigantă și complexă, cu relații tensionate și încâlcite Naomi Krupitsky a creat o poveste fascinant de realistă.”

- DIANE CHAMBERLAIN

Ilustrație copertă< Shutterstock ©

BOOKZONE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României KRUPITSKY, NAOMI

Fiicele Mafiei / Naomi Krupitsky; trad, de Talida Elena Boengiu. - București: Bookzone, 2022

I. Boengiu, Talida Elena (trad.)

Grafician copertă: Maria Stoian

Traducător: Talida Elena Boengiu

Redactor: Mariana Alexandru

Tehnoredactor: Anca Marisac

The Family

Copyright © 2021 by Naomi Krupitsky Wernham

All rights reserved.

This edition published by arrangement with G.P. Putnam's Sons, an imprint of Penguin Publishing Group, a division of Penguin Random House LLC.

© Bookzone 2022, pentru prezenta ediție Tonte drept urile rezervate pentru limba română. Nlclo pnrle a ncentel lucrări nu poate fi stocată nan reprodună fără acordul editurii.

Editura Bookzone

Șoseaua Berceni, nr. 104, sector 4, București Comenzi și informații:

Telefon: +40 774 091.579; +40 770 584.429 E-mail: office@bookzone.ro www.bookzone.ro

NAOMI KRUPITSKY

FIICELE MAFIEI

Bookzone

BUCUREȘTI, 2022

Pentru Lit și Marty Krupitsky, care nu au apucat să citească această carte, dar care au știut dintotdeauna că eu o pot scrie; și pentru New York.

PROLOG

Iulie 1948

Să tragi cu arma este ca și cum ai sări în apă rece.

Stai pe margine, gata să sari, încordat tot, existând însă în fiecare moment posibilitatea să nu o faci. Ești plin de putere, dar nu când sari, ci cu o clipită înainte. Cu cât stai mai mult, cu atât ai mai multă putere, astfel că, până să sari, toată lumea așteaptă.

Dar în clipa în care sari, ești pierdut, ești la mila vântului și a gravitației, la mila deciziei pe care ai luat-o cu doar câteva clipe înainte. Nu poți să faci altceva decât să privești neputincios cum te apropii din ce în ce mai mult de suprafața apei, pentru ca apoi să te trezești scufundat și ud, prins în ghearele reci și cu respirația tăiată.

O astfel de putere o are și arma înainte să tragi cu ea. în secundele de dinainte de a apăsa pe trăgaci și de a lăsa glonțul să părăsească țeava, impenetrabil, incon-trolabil. în timp ce tunetul despică norii îndepărtați, iar aerul încărcat îți ridică părul pe ceafă. în timp ce stai drept, cu picioarele bine înfipte în pământ, exact așa cum te-a învățat tatăl tău, „căci nu se știe niciodată", cu umerii încovoiați, pregătiți pentru recul.

în vreme ce te tot decizi. Și decizi.

Foc.

PARTEA INTAI

1928-1937

Sofia Colicchio este o creatură cu ochii negri, aleargă repede și țipă tare. Este cea mai bună prietenă a Antoniei Russo, vecina ei.

Locuiesc în Brooklyn, în cartierul Red Hook, la marginea zonei care va deveni Carroll Gardens și Cobble Hill. Red Hook este ceva mai nou decât Manhattanul de Jos, dar mai vechi decât Canarsie și Harlem, acele periferii necivilizate unde totul e permis. Multe clădiri sunt de fapt șoproane joase din lemn construite lângă râu, dar acoperișurile ceva mai înalte sunt mai departe de chei, înspre casele din cărămidă, și ele tot joase, dar mai solide, totul fiind de un cenușiu închis din pricina vântului, ploii și a funinginii din aer.

Familiile Sofiei și Antoniei s-au mutat în Red Hook pentru că așa le-a cerut șeful lor, Tommy Fianzo. Tommy locuiește în Manhattan, însă are nevoie de ajutor ca să-și poată conduce afacerile în Brooklyn. Când vecinii îi întreabă pe Carlo și pe Joey cu ce se ocupă, ei răspund „cu una, cu alta." Spun „import și export." Uneori spun „ajutăm oamenii." Atunci noii lor vecini înțeleg și nu mai pun întrebări. Comunică prin jaluzelele închise și spunându-le cu voce tare copiilor că „mi este treaba noastră."

Ceilalți oameni din cartier sunt italieni și irlandezi. Muncesc la docuri, construiesc zgârie-nori, care răsar ca vrejul de fasole din peisajul Manhattanului. Cu toate că violența a mai scăzut de când adulții din cartier erau copii, ea mai plutește încă amenințător în umbra felinarelor de pe străzi.

Sofia și Antonia știu că trebuie să anunțe un adult din casă înainte de a merge în vizită una la cealaltă, însă nu știu și de ce. Lumea lor e alcătuită din mersul în parc verile, de zăngănitul și șuieratul radiatoarelor iama și, tot timpul anului, de ecoul bărbaților care lucrează la docuri. Știu anumite lucruri, dar nu știu că mai sunt și lucruri pe care nu le știu; mai degrabă, descoperă lumea pe măsură ce cresc. „Ăla e un ulm", spune Antonia într-o dimineață, iar Sofia își dă seama că în fața casei este un copac. „Unchiul Billy vine diseară la cină", spune Sofia, iar Antonia își dă brusc seama că îl urăște pe unchiul Billy, cu nasul lui ascuțit, cu pantofii lui care lucesc, cu mirosul urât al trabucurilor pe care le fumează și cu transpirația pe care o lasă în urma lui. „Trebuie să treci strada ca să nu o trezești pe vrăjitoare", își reamintesc una alteia, ocolind cea mai mică clădire din cartier, unde toată lumea știe - dar cum de știu și ele? - că la etajul al treilea locuiește o vrăjitoare.

Sofia și Antonia știu că unchiul Billy nu este cu adevărat unchiul lor, dar în orice caz, face parte din Familie. Știu că trebuie să-i spună unchiul Billy, așa cum trebuie să-i spună lui Tommy unchiul Tommy, și mai știu că trebuie să se joace frumos cu copiii unchiului Tommy când se adună cu toții la cină, duminica. Știu că nu există loc de discuție și punct.

Știu că Familia e totul.

Sofia locuiește într-un apartament cu trei dormitoare și cu o fereastră largă în bucătărie, care dă spre curtea în care nu are voie. Pe timp de vară, proprietarul își petrece timpul acolo, stând fără cămașă pe el, și adoarme cu țigara în mână. Căldura după-amiezii arde locurile de pe corpul lui care sunt expuse la soare, lăsându-i burta rotundă și brațele albe. Sofia și Antonia nu ar trebui să se uite. în camera Sofiei este un pat cu o cuvertură nouă roșie ca focul. Sus, pe raft, sunt trei păpuși din

porţelan. Mai este şi un covor moale în care îi place să-şi afunde degetele de la picioare.

în capătul holului se află camera părinţilor ei, unde nu are voie să intre decât în caz de urgenţă. „Cara mia", spune papa, „trebuie să mai rămână şi câteva lucruri doar pentru mamma şi papa, nu-i aşa?" „Ba nu", răspunde ea, iar el îşi încovoaie mâinile ca nişte gheare şi o aleargă pe hol ca să o gâdile, în timp ce ea ţipă şi fuge. Şi mai este încă o cameră goală cu un pătuţ de când era Sofia bebeluş, cameră în care nu stă nimeni. Mamma mai intră uneori acolo şi împăturește hăinuțe foarte mici. Papa spune „haide, să nu facem asta. Haide." şi o conduce pe mamma afară din cameră.

Sofia tocmai a început să observe că oamenilor le este frică de tatăl ei.

E servit primul la magazin sau la cafenea. „Signore", spun chelnerii. „Ce bine îmi pare să vă văd. Vă rog - e din partea casei. Este specialitatea noastră. Prego." Sofia îl ţine de mână, agăţându-se de el aşa cum se agaţă ciupercile care cresc la baza copacilor. El este umbra ei, hrana ei, fundaţia ei. „Iar ea este Sofia", spun ei. O ciupesc de obraz şi îi ciufulesc părul.

Sofia nu le acordă prea multă atenţie adulţilor, observându-i doar când sunt lângă tatăl ei, doar când el îi tratează cu amabilitate. Observă că tatăl ei pare întotdeauna să fie cel mai înalt din încăpere. Acceptă jeleurile şi biscuiţii oferite de oamenii care sunt mai degrabă preocupați să intre în grațiile tatălui ei, lucru de care până şi Sofia îşi dă seama.

După întâlniri, papa îi cumpără Sofiei îngheţată. Stau la tejghea pe Smith Street, el bând un espresso, iar ea încercând să nu se păteze de stracciatella pe cămaşă. Papa fumează ţigarete şi îi povesteşte despre întâlnirile lui. „Noi ajutăm oamenii, cu asta ne ocupăm", îi explică el Sofiei. „Iar pentru asta, ei ne plătesc cum pot." Aşa că Sofia descoperă că îi poţi ajuta pe oameni, chiar dacă le este frică de tine.

Este fata tatei, ştie asta, este preferata lui, căci se vede pe el însuşi în ea. Aşa cum un câine simte când vine furtuna, tot aşa şi Sofia simte pericolul pe care îl reprezintă tatăl ei, învolburând totul în urma lui; e ca rugina. Asta înseamnă că el ar face totul pentru ea, lucru pe care Sofia îl ştie.

Sofia simte pulsul universului în vene clipă de clipă. Este atât de vie, că nu se poate separa de nimic din ceea ce o înconjoară. E ca o minge de foc care poate în orice clipă să mistuie apartamentul în care locuieşte, strada, parcul în care merge cu Antonia, biserica şi străzile pe care papa

conduce în drumul lui spre serviciu, clădirile înalte ale Manhattanului, de partea cealaltă a râului. Totul poate să ia foc.

Dar, în loc să ardă lumea întreagă, Sofia se mulţumeşte să-l întrebe pe tatăl ei de ce: „Papa, de ce, ce e asta."

Antonia Russo locuieşte într-un apartament cu două dormitoare, unul care este al ei, iar celălalt, al părinţilor ei. Mamma şi papa lasă uşa la dormitor deschisă, căci aşa doarme Antonia cel mai bine, când poate să audă cum sforăie papa. Bucătăria ei nu are fereastră, aşa cum are bucătăria Sofiei, nici masă dreptunghiulară de sufragerie, ci o măsuţă rotundă din lemn. Mamma freacă la nesfârşit podeaua, după care oftează şi spune: „Mai bine de-atât nu se poate." în sufragerie sunt tablouri pe toţi pereţii, genul vechi de fotografii alb-negru în care toată lumea arată supărată. în tablouri sunt bunicii Antoniei, înainte ca ei să plece din fosta ţară. Uneori, mamma se uită la ei şi sărută lănţişorul pe care îl poartă la gât, închizându-şi strâns ochii pentru o clipă.

Antonia descoperă că, deşi trebuie să fie ea însăşi, deseori simte de parcă ar fi în corpul Sofiei, sau al mamei ei, ori în corpul prinţesei din poveste. îi este uşor să se desprindă de corpul ei, să se extindă şi să existe în tot universul, în loc să rămână închisă în propriul corp.

Dimineaţa, Antonia îşi aranjează frumos animă-luţele şi le dă nume. îşi face singură patul, fără să i se spună.

Sofia apare mereu în pragul uşii Antoniei, nepieptănată şi cu unghiile murdare; este sigură că va trezi pe toată lumea, aşa cum o face lumina soarelui. Pe Antonia o încântă şi o dezgustă în acelaşi timp, fiind fascinată de felul în care poate un copil să analizeze o pasăre moartă, să admire o singură pană, să-i facă un altar. Ea este atentă la imaginea ei. Vrea să o absoarbă pe Sofia în fiinţa ei, să se umple cu magia prietenei sale.

Sofia şi Antonia îşi petrec tot timpul împreună, căci sunt mici, locuiesc aproape una de cealaltă, iar părinţii lor le încurajează prietenia. Pentru părinţi, este bine când li se joacă copiii împreună.

Mersul Sofiei îi este atât de familiar Antoniei pe cât îi e propriul ritm; se vede pe sine în ochii căprui ai Sofiei mai bine decât în oglindă. La rândul ei, Sofia o recunoaşte pe Antonia după parfumul de pudră şi flori de liliac, care persistă în cameră mult timp, chiar şi după ce prietena ei pleacă acasă la ea; după raftul perfect aranjat; după părul frumos pieptănat al păpuşii ei preferate.

Sofia şi Antonia nu-şi dau seama că nu mai au şi alţi prieteni.

Cu ochii închiși, ele creează lumea. Merg împreună în safari și, tot împreună, de-abia scapă cu viață din colții vreunui leu. împreună, zboară cu avionul în Sicilia, de unde sunt familiile lor, în Japonia și în Panama. Supraviețuiesc în sălbăticie doar cu două bețe și cu o cutie de biscuiți; reușesc să scape din nisipurile mișcătoare și de lăcuste. Se căsătoresc cu prinți, care merg călare pe străzile murdare din Red Hook. Sofia și Antonia au și ele caii lor pe care merg. Se apleacă peste grumazul lor și le șoptesc în ureche, apoi strigă cât pot de tare: „Mergi iute ca vântul!", dar mamele lor le spun „să facă liniște." „Jucați-vă în altă parte", spun mamele, iar Sofia și Antonia merg pe Lună ca să se joace.

Antonia se simte liberă ca pasărea cerului când e lângă Sofia, al cărei foc interior îi încălzește mâinile și fața. Antonia se trezește câteodată că doar o privește pe Sofia, că se uită îndelung cum o ține rochia între umeri atunci când se apleacă peste masă sau cum uită să se clătească pe mâini când se spală amândouă împreună în baie înainte de cină. „Dacă te văd înseamnă că sunt aici." Antonia simte că fără Sofia se descompune în aerul nopții, iar la rândul ei, Sofia, simțindu-se confortabil în lumina atenției depline pe care i-o acordă prietena ei, simte că strălucește și mai tare. „Dacă mă vezi înseamnă că sunt aici."

Antonia și Sofia stau cel mai mult cu mamele lor și una cu cealaltă. Tații lor sunt deseori plecați, și cu toate acestea, tatăl Sofiei vine acasă la cină destul de des, astfel că îl simte prezent atât când își începe ziua, dar și când și-o încheie. Dimineața, el umple casa cu mirosul gelului său de păr și al cafelei, iar seara, bombăne prin bucătărie chiar înainte ca Sofia să meargă la culcare. Uneori, ea aude ușa de la intrare deschizându-se și închizându-se în urma lui, îi aude pașii îndepărtându-se.

Antonia nu știe că ceilalți tați nu lipsesc de-acasă câte două sau trei seri pe săptămână, așa cum o face tatăl ei; nu știe că mama ei a izbucnit odată în lacrimi, cuprinsă de o adâncă epuizare existențială din pricina planificării meselor „pentru două sau trei persoane"; nu știe nici că noaptea târziu, când tatăl ei ajunge acasă, intră încet în camera ei, îi prinde fruntea în palmă și își închide ochii în rugăciune. Antonia nu știe cu ce se ocupă, știe doar că are treabă cu unchiul Billy sau cu unchiul Tommy. „Are întâlniri", i-a spus odată Sofia. „Ca să-i ajute pe oameni." Dar Antoniei i se pare că ceva legat de asta e nefondat și incomplet. Și poate că nu știe cu ce se ocupă, dar știe că, atunci când e plecat, mama ei nu este niciodată ea însăși: fie e mai mare decât viața, cu un uragan deasupra capului în timp ce face obsesiv curățenie, ordine, repară, se agită; fie mică, numai oase, o umbră a ceea ce e ea de obicei. Iar Antonia, la cei cinci ani ai săi, depinde de mama ei așa cum depinde marea de lună - simte fluxul și refluxul.

Și-l imaginează pe tatăl ei stând într-o cameră mică. Unchiul Billy fumează trabucuri și se leagănă în scaun înainte și înapoi, în timp ce gesticulează de zor și țipă la telefon, iar pe unchiul Tommy și-l imaginează stând în picioare într-un colț și supraveghindu-i. El e șeful. Tatăl ei este tăcut și ține în mână un stilou și o hârtie, în imaginația Antoniei, stă la un birou, cu o expresie de adâncă concentrare pe chip. Se uită lung pe fereastră, iar din când în când scrie ceva pe hârtie. Nu se implică în probleme.

Dacă închide ochii, Antonia crede că poate clădi lumea.

Noaptea, după ce mama o pregătește de culcare, Antonia simte cum apartamentul se retrage din fundația sa. Ea și mama ei nu sunt suficient de grele ca să-1 țină, așa că se sfărâmă și plutește, iar Antonia, cu ochii închiși, construiește fundația cărămidă cu cărămidă, până când o ia somnul.

Mama ei citește în camera alăturată sau se încalță și se duce la Roșa, mama Sofiei, ca să bea un pahar de vin împreună. Cele două femei sunt învinse și împovărate de faptul că soții lor fac „Dumnezeu cine știe ce, Dumnezeu știe pe unde." Amândouă au douăzeci și șapte de ani și, deși la lumina zilei strălucesc de tinerețe, seara, la lumina lămpii, pe chipul lor se văd urme de îngrijorare, iar pe alocuri pielea e cenușie din pricina epuizării. Ca multe femei înaintea lor, ele sunt îmbătrânite din pricina grijilor și a secundelor care parcă se scurg mai încet seara decât în timpul zilei.

Lina, mama Antoniei, este agitată din fire. Când era copil, stătea în casă și citea, și nu ieșea când ceilalți copii se jucau mai dur afară. Se uita în dreapta și în stânga de cinci sau șase ori înainte să traverseze strada. Se speria imediat. Mama Linei o privea mereu supărată, își scutura capul și ofta. Lina avea mereu întipărită în minte imaginea mamei ei privind-o, scuturând din cap și oftând. A rămas la fel de agitată și după ce s-a căsătorit cu Carlo Russo.

De fiecare dată când tatăl Antoniei, Carlo, e plecat de-acasă, Lina e cuprinsă de frică până când Carlo se întoarce acasă. Iar când Tommy Fianzo decide că are nevoie de Carlo ca să transporte noptile băuturi spirtoase canadiene, frica o ține ca într-o gheară și nu o lasă deloc să doarmă.

Așa că Lina nu-și face griji până când nu se luminează de zi. Când se trezește singură și vede că nu este în pat lângă ea, când a luat cu el cea mai vulnerabilă părticică din ea, Lina se dă jos din pat, atingând ușor podeaua cu picioarele. Coboară scările din blocul în care locuiește ea și le urcă pe cele din blocul vecin, până ajunge la ușa apartamentului unde

locuiește familia Colicchio. Are o cheie de rezervă cu care intră în apartament și se așază pe canapea cu Roșa, până când se simte în stare să îndure liniștea din apartamentul ei.

Chiar înainte să se lumineze de ziuă, Lina știe că în ușa de la intrare se va răsuci o cheie, iar Carlo se va mișca în liniște prin apartament. Atunci, și ea, și apartamentul, își vor găsi din nou echilibrul.

Mama Sofiei, Roșa, își amintește de nopțile în care tatăl ei era plecat să muncească. Roșa stătea acasă cu mama ei, care-și petrecea zilele cosând nasturi la cămăși și făcându-și griji pentru tatăl Rosei, povestindu-le Rosei și fraților ei despre copilăria ei înainte de a veni în America, țipând la ei să-și termine temele, să învețe, să stea drepți, să fie atenți, să ajungă ceva în viață. Roșa și frații ei știau că, atunci când mama lor, cu degetele numai o rană de la atâta cusut și tăiat ceapă, dar neplângându-se niciodată, era tăcută pentru o clipă însemna că avea dureri. Roșa înțelegea asta - întemeierea unei comunități, a unui cămin, indiferent cum, unde și cu ce Preț.

Așa că, atunci când l-a cunoscut pe Joey Colicchio, un bărbat înalt și impresionant, care muncea pentru asociatul tatălui ei, Tommy Fianzo Sr., Roșa a știut de ce era nevoie pentru a-și întemeia propriul cămin.

Antonia și Sofia nu merg întotdeauna la culcare când li se spune. Uneori își petrec ore întregi trimițân-du-și mesaje prin peretele care le separă dormitoarele. Moțăie ușor, căci somnul lor nu este încă ca cel al adulților și nu au niciun motiv să nu își continue discuția în vis. își spun una alteia: „Mamma e aici în seara asta", căci știu, desigur. Iar mamele stau împreună în bucătărie, luând câte o înghițitură de vin, râzând uneori și plângând alteori, și bineînțeles că știu când fiicele lor adorm, căci încă mai simt cum era când li se mișcau în pântece.

își aduc aminte când erau însărcinate în același timp, sensibile și pline de speranță. Asta le-a unit mai mult decât faptul că soții lor lucrau împreună.

în perioada în care au fost însărcinate au început Roșa și Lina să meargă una la cealaltă și să stea de vorbă până noaptea, târziu. în acea perioadă și-au deschis ele sufletul, vorbind despre viitor, ceea ce însemna că întotdeauna vorbeau despre trecut, despre părinții Rosei și casa lor plină, despre cum și Roșa voia un cămin la fel. „Dar fără ace", spunea Roșa mereu, „și ață de cusut." Se gândea la propria copilărie, când lupta pentru supraviețuire nu mai lăsa loc și de dorințe. „Fără trebuie să", spunea Roșa. Copiii ei vor putea să aleagă și vor ști să citească, căci ea îi va învăța.

„S-ar putea să fie băiat”, îi spuneau celelalte doamne din Familie când o vedeau la măcelar sau în parc. „S-ar putea să fie gemeni”, îi spuneau ele Linei, care era așa de mare, că nu-i mai încăpeau picioarele în pantofi, pe care oricum nu și le mai putea vedea, și care își spunea în sinea ei că „desigur, nici la asta nu voi fi bună.” Doamnele le apucau de obraji pe Roșa și pe Lina și le atingeau burțile, iar ele se țineau de mână și mergeau șontâc pe stradă. își dădeau seama că bebelușii lor se vor naște într-o lume cu așteptări; trebuiau să aibă mărimea corespunzătoare, forma potrivită. „Dacă e băiat”, spuneau ele, „să fie priceput. Iar dacă efată, să aibă grijă să nu sufere din dragoste.”

Cu mâinile umede și cu dureri de spate, Lina adăuga: „să nu se teamă de nimic.”

In toamna anului 1928, Sofia și Antonia încep școala împreună, iar lumea lor se lărgește pe zi ce trece. Se iau la întrecere până la școală, împiedicându-se una de cealaltă. Sunt pe cât de neînfricate, pe atât de mici. Când ajung, de-abia mai respiră. La școală, învață cifrele și literele, studiază geografia.

în prima lor zi de școală află că jumătate din colegii lor de clasă sunt italieni, iar jumătate, irlandezi. Află că Irlanda este o insulă mică ce se află departe de Italia, dar nu la fel de departe pe cât se află America, „unde suntem acum”, spune domnul Monaghan. Sofia și Antonia se împrietenesc cu Maria Panzini și Clara O’Malley. Amândouă au fundițe albastre în păr, așa că Sofia și Antonia se hotărăsc să-și pună și ele. își mănâncă pachetul de prânz împreună și se țin de mână când ies afară și se îndreaptă spre mamele lor, care le așteaptă. „Mamma, mamma”, se pregătesc ele să strige, dar mamele lor au voalete negre care le acoperă chipurile. A doua zi, Maria Panzini își ia prânzul la o altă masă, în timp ce Clara mănâncă în partea cealaltă a curții. „Copiii irlandezi mănâncă acolo”, își dă seama Antonia. „Stai cu Antonia”, îi spune mama Sofiei. „Familiile noastre sunt diferite”, le spun Roșa și Lina fetelor, iar Sofia și Antonia nu știu dacă acest lucru înseamnă că sunt mai bune sau mai rele, doar că, în curând, iau prânzul singure.

Le place în continuare la școală datorită domnului Monaghan, care a luptat în Războiul cel Mare[1] și care a rămas cu un șchiopătat. El locuiește de unul singur într-un apartament de la subsolul unei clădiri dărăpănate, care se află la o aruncătură de băț de foijărie. Domnul Monaghan are o sclipire în priviri. Este lung și subțire și plin de viață. Le privește în ochi atunci când vorbește cu ele.

în fiecare dimineață, învârt globul pământesc și aleg o parte a lumii despre care să învețe. Așa au aflat ele de piramide, Taj Mahal și de

Antarctica. Domnul Monaghan știe povești despre orice loc pe care îl atinge cu degetul, povești cu poze pe care le spune minunat, care țin douăzeci de copii fermecați și nemișcați ca stana de piatră. însă astăzi, Marco DeLuca i-a furat rândul Sofiei de a învârti globul.

A făcut-o fără să știe, ceea ce înseamnă că, atunci când Sofia se uită la el încruntată și plină de furie, el o privește nepăsător, fără să înțeleagă de ce se uită urât la el, înrăutățind și mai mult lucrurile. Sofia simte că ia foc, se înroșește la față, îi tremură mâinile și are numai gust amar în gură. Mai târziu, prietenii și familia Sofiei își vor da seama că, atunci când își strânge buzele și privește încruntată, e semn că e furioasă. Și ea va ajunge să cunoască focul mistuitor al unei lupte pe cale să se dea.

Astăzi, Sofia nu participă și ea când colegii ei de clasă se uită la pozele cu creaturile marine din numere vechi ale revistei National Geographic și din cartea specială a domnului Monaghan, Encyclopaedia Britannica. Nu se minunează odată cu ei când domnul Monaghan desenează cu creta pe tablă un om, un calamar uriaș lângă el și o balenă albastră lângă calamar. Se uită lung la Marco și așteaptă în zadar ca domnul Monaghan să-și amintească că ar fi trebuit să fie rândul ei. Simte cât de cumplit de nedreaptă este viața în fiecare părticică din ființa ei.

Antonia știe că e ceva în neregulă cu Sofia; simte cu al șaselea simț al cuiva care încă nu înțelege că ființele umane se consideră entități separate. Participă la lecția despre creaturile mării, deși mormăitul în îmbulzeala de copii fără Sofia o face să fie agitată. își întinde gâtul alături de toți ceilalți copii ca să vadă mai bine pozele cu rechinii aranjați după mărime și i se taie respirația când vede schema rândurilor de dinți sinistri și înroșiți de sânge ai unui rechin, dar rămâne tăcută când domnul Monaghan le cere colegilor ei de clasă să denumească cele șapte oceane. Nu ridică mâna nici chiar atunci când restul clasei se împotmolește la „Indian." Se uită în jos, la pantofii ei negri, care contrastează puternic cu ciorapii ei albi. Preț de o clipă, își imaginează că e cât un deget de înaltă. Dacă ar fi așa, atunci ar putea sta în pupitrul ei, unde să facă pături din hârtie ruptă, așa cum făcuseră șoriceii pe care i-a găsit în dulapul ei cu șervețelele; ar mânca firimituri și boabe de orez de la resturile de arancini[2] și de la ocazionalul lapte cu ciocolată. Nu observă că Sofia îl privește cu ochi mici pe Marco când el se întoarce la locul lui în bancă.

Acesta este momentul în care furia Sofiei clocotește și nu o mai poate controla. Când Marco DeLuca se apropie de locul ei, Sofia își încleștează mâinile și întinde piciorul în afară, ca să-1 lovească la picioare.

Antonia își ridică privirea și îl vede pe Marco DeLuca ridicându-se de la podea în timp ce plânge în hohote. în zarva creată, Antonia surprinde câteva imagini al căror înțeles îl va desluși mai târziu - Sofia, cu piciorul încă în afară și cu gura căscată de șoc; Maria Panzini, văicărindu-se și prinzându-se de pupitru ca o doamnă în vârstă; domnul Monaghan, cu chipul înmărmurit de șoc și groază; și un dinte, unul singur, lucind, înroșit, pe linoleum.

în timp ce privește, Antonia vede o expresie ciudată aștemându-se pe chipul Sofiei - o expresie asemănătoare care i se așterne pe chip tatălui Sofiei când strivește un gândac sub talpă sau despică burta unui pește.

Acea expresie nu-i va da pace Antoniei mulți ani de zile și îi va reveni în minte în momentele în care nu este sigură dacă să aibă sau nu încredere în Sofia, în timpul momentelor de cumpănă din relația lor de prietenie, în Sofia e ceva schimbător. Antonia caută acel ceva și în ființa ei, dar nu-1 găsește. Nu știe dacă să se simtă ușurată sau nu.

Mai târziu în seara aceea, Sofia stă pe scaun în bucătărie, rupând capetele tecilor de fasole verde. Știe că a dat de belea după liniștea din bucătărie și umerii încordați ai mamei. Spre surprinderea ei, s-a simțit bine când i-a pus piedică lui Marco. Nu a vrut să-1 rănească, dar nici nu-i pare rău.

în fiecare duminică, după slujbă, familile Russo și Colicchio se adună într-o singură mașină și merg pe Brooklyn Bridge, în drumul lor spre casa familiei Fianzo, unde sunt invitați la cină.

Tommy Fianzo locuiește într-un apartament mare cu patru dormitoare, suficient de aproape de Gramercy Park, încât toți cei care trec prin fața casei lui sunt îmbrăcați din cap până în picioare în mătase și piele, în blănuri și perle. Nu are o cheie a parcului, iar lumea îl aude adesea spunând că nici nu vrea una și nici nu-i pasă ce fac americanii, „uite, paharul e gol, haide, bea ceva, bea niște vin." Familia Colicchio și familia Russo sosesc împreună, o paradă a angajaților lui Tommy.

La ora trei, apartamentul spațios al lui Fianzo este plin de oameni, de miros de vin și usturoi. Iama, se aburesc ferestrele, iar casa se umple de mirosul încins al mănușilor și fularelor care se usucă pe calorifere, iar vara, se umple de mirosul pătrunzător de sudoare și de gălețile în care se topește gheața pentru limonadă și pentru vinul alb, în pahare care sunt puse peste tot. Antonia și Sofia sunt repede uitate și lăsate de capul lor, împreună cu ceilalți copii din Familie, pe care îi văd o dată pe săptămână, dar pe care nu-i cunosc bine, deoarece familiile lor sunt singurele care locuiesc în cartierul Red Hook.

Tommy Fianzo are un fiu, Tommy Jr., care este mai mare decât Sofia și Antonia și care este rău și obișnuiește să ciupească și să facă gesturi obscene atunci când adulții nu îl văd. Apoi mai este și Billy, fratele lui Tommy, pe care Sofia și Antonia îl plac chiar mai puțin decât pe fiul lui Tommy. E necăsătorit și fără copii și pare să stea la pândă în colțurile camerelor, ca o gâscă pe o piatră. Are ochii înguști și negri și dinți înghesuiți în gură, exact ca pasagerii de pe peron în așteptarea trenului. Nu prea vorbește cu ele, dar le urmărește cu privirea, așa că Sofia și Antonia îl evită.

La ora șase, Tommy Fianzo împreună cu soția lui aduc platourile cu mâncare în cameră. „Bellissima", spun veseli oaspeții. Primesc cu bucurie castronul de paste, mielul care se topește în gură și platourile reci de fasole și calamar în ulei de măsline și ardeii roșii la grătar. Oaspeții își duc degetele la gură și le sărută. Zâmbesc de fericire. „Moltissime grazzie", spun ei gemând. „Niciodată nu am mâncat atât de mult. N-am văzut niciodată mâncare atât de bună."

Pe Sofia și Antonia nu le bagă nimeni în seamă în cea mai mare parte a timpului. Sunt lăsate de capul lor, așa că se joacă de-a leapșa, se aleargă în jurul mesei și printre picioarele și coatele adulților. Casa se umple de tutun și de parfumul doamnelor. Este o debandadă plăcută și familiară. în cele din urmă, părinții le pun mâncare în farfurie.

în drum spre casă, Sofia și Antonia sunt pe jumătate adormite, cu ochii aproape închiși, cu brațele și picioarele grele. Orașul strălucește prin geamurile mașinii atunci când trec pe Brooklyn Bridge. Dacă sunt norocoase, tatăl Antoniei le va pune câte o mână pe spate și le va cânta cu voce înceată cântece pe care și le amintește de la mama lui, din insula unde a crescut. Le povestește despre pământul roșiatic, vechea biserică albă, umbra parfumată a lămâilor, despre bătrâna cu păr lung și încâlcit care locuia într-o colibă pe țărmul mării.

Ajunși acasă, familia Colicchio și familia Russo coboară din mașină, iar adulții își iau la revedere sărutându-se pe obraji, înainte de a se retrage fiecare în apartamentele lor. Carlo urcă scările cu Antonia în brațe, iar Joey o ia pe Sofia de mână, în vreme ce Roșa și Lina își mai aruncă o privire una alteia, apoi soților, apoi fetițelor.

„Papa", spune Antonia înainte să adoarmă buștean, „ai prefera să fii aici tot timpul în loc să te duci la munca." Nu este o întrebare. „Cara mia", îi șoptește Carlo, „desigur."

în cealaltă cameră, Lina Russo știe întotdeauna când Carlo îi răspunde așa. Știe când Carlo o pune pe fetița lor la culcare. „Cara mia", iar Lina se simte din nou înrădăcinată, echilibrată și calmă. „Desigur."

Duminică, după ce Sofia a adormit, Roșa stă nemișcată în sufragerie, inspectându-și teritoriul. „Cara mia”, se gândește ea. Fetița ei adormită, care nu își dorește nimic. Soțul ei, cu sprâncenele ridicate, așteptând ca ea să hotărască că s-a făcut ora să iasă din dormitor dimineața. „Desigur.”

A doua zi de dimineață, Sofia și Antonia se trezesc fiecare în patul ei. Căruțele cu gunoi vin lunea dimineața, iar dacă gunoierii privesc în sus, uneori văd în două clădiri lipite de pe o străduță din Red Hook două fetițe în cămăși de noapte care se uită pe fereastră.

In vara în care Sofia și Antonia împlinesc șapte ani, părinții lor, sătui de atâta căldură, plănuiesc să meargă la plajă.

La începutul lunii august pornesc la drum, Antonia, marama și Sofia înghesuite în spate cu bagajele, iar restul adulților în față. Se alătură mulțimilor de newyorkezi care se înghesuie pe șoseaua Long Island, înaintând puțin câte puțin, cu doar câțiva kilometri pe oră, toată după-amiaza.

Mașina e încinsă de la soare, iar ei transpiră și încearcă să nu se atingă unii pe alții. Traficul este lent, iar mașinile se mișcă pe șosea ca un șarpe apatic.

Sofia se plictisește repede să se uite la oamenii din alte mașini și începe să numere bulinele de pe fustița ei cea nouă, însă Antonia se apleacă în față și se uită cum un bărbat în costum își bagă mâna în nas; cum o femeie în bluză albă bate cu unghia dată cu ojă în geam; cum doi copii se împing unul pe celălalt pe bancheta din spate care arată spațioasă și curată în comparație cu cea pe care Antonia este înghesuită ca sardinele.

Afară, priveliștea devine mlăștinoasă. Copacii sunt acum mai mici și îndoiți din pricina vântului care bate dinspre Atlantic. Este o priveliște pustie și calmă.

Carlo, tatăl Antoniei, privește iarba maronie suflată de vânt. Știe exact momentul în care viața lui s-a îndreptat în direcția asta, și nu în alta.

Era în vara anului 1908, cu zece zile înainte ca vaporul lui să ajungă în portul din Ellis Island. Avea șaisprezece ani atunci și îi era foame. Mama lui îi umpluse valiza cu câmați și brânză, cu pâine neagră și portocale din grădină. îi pusese în mână rozariile bunicii, îl îmbrățișase strâns și plânsese în hohote.

Carto a mâncat regește primele două zile ale călătoriei, după care și-a petrecut următoarea săptămână bolnav, aplecat deasupra unei găleți scârboase.

Pe vasul acela l-a cunoscut el pe Tommy Fianzo, care traversase oceanul de cinci ori. Tommy l-a pus pe Carto pe picioare, hrănindu-1 cu apă călduță, firimituri de biscuiți și supă diluată. Tommy i-a spus lui Carto să evite să tușească cât stă la rând la imigrări. Tommy i-a oferit lui Carto de muncă.

Slujba lui a început cu misiuni inexplicabile. „Stai aici, în colțul ăsta", spunea Tommy, „și urmărește-l pe omul ăla - pe ăla, în cămașă roșie, care stă la cafenea. Dacă pleacă, urmărește-l. Vin și eu mai târziu." Sau „când o să iasă un bărbat înalt pe ușa asta, spune-i că domnul Fianzo îl salută." S-a dus când i s-a spus și a stat până când i s-a spus să plece. Ridica pachete din anumite locuri și le lăsa în alte locuri. în cele din urmă, a început să meargă cu fratele lui Tommy, Billy, și să încarce transporturi cu băuturi alcoolice scumpe din zona rurală. Carto era bine plătit pentru că se conforma și nu punea întrebări. îi trimitea mamei sale colete pline cu bani.

Carto se trezea în fiecare dimineață cu energia New Yorkului pulsând în el ca bătăile de inimă. A învățat într-un final să meargă repede pe străzile aglomerate ale Manhattanului, să vadă oamenii din jurul lui fără să se uite la ei, să se contopească cu pulsul rapid al umanității. Mirosul specific verii de fructe stricate, came arsă și piatră de pavaj încinsă a fost înlocuit de frunzele umede și alunele prăjite ale toamnei, apoi a fost estompat odată cu venirea

iernii. Carlo simțea că e mai înalt cu fiecare anotimp care trecea.

Tommy Fianzo era un ghid amabil, care cunoștea bine orașul. Tommy i-a făcut cunoștință cu băieți de vârsta lui, iar unul dintre ei, Joey Colicchio, i-a devenit prieten. împreună, obișnuiau să bea până dimineața; mâncau stridii și simțeau că începeau să prindă rădăcini în New York. Iar Tommy le era alături când plângeau după mamele lor, în timp ce vântul rece al iernii le biciuia pielea, când aveau nevoie de o femeie sau când aveau nevoie de o poștă sau să-și monteze un telefon.

De fapt, Carlo nu știa cum s-ar fi descurcat fără Tommy în primele luni. Tommy îi spunea unde putea merge ca să-și cumpere haine, mobilă, tutun, mâncare; ce biserică se transforma în ring de dans plin cu italience bune de căsătorie vinerea seara.

La câțiva ani după ce a venit în America, în mijlocul agitat al unuia dintre aceste ringuri de dans - cu mulțimea de tineri și tinere în cele

mai bune haine ale lor, cu atmosfera turbulentă care-i făcea pe toţi agitaţi -, Carlo a cunoscut-o pe Lina, care la puţin timp după aceea, într-o după-amiază ploioasă de toamnă, i-a şi devenit soţie. Pe Carlo îl exaspera ploaia, vorbind incoerent cu fiecare pală de vânt şi dârdâind ca atunci când se afla în aşternuturi reci ca gheaţa, dar Tommy i-a spus: „sposa bagnata, sposafortunata", i-a aranjat cravata înainte de ceremonie şi l-a privit ca pe un frate.

Tommy l-a încurajat pe Carlo să se împrietenească cu un anumit tip de emigranţi - cu părul aranjat pe spate şi dat cu gel şi proaspăt bărbieriţi. Carlo s-a învăţat să întrebe dacă persoana respectivă era din Familie şi să păstreze distanţa dacă răspunsul era nu.

Au trecut mulţi ani de când muncea pentru Tommy până să-şi dea seama că începuse să răspundă la întrebări cu „Păi, lui Tommy s-ar putea să nu-i placă dacă..." sau „De obicei, Tommy spune..." Şi au trecut încă şi mai mulţi ani până să facă o listă cu lucrurile vieţii pe care şi-o clădise pentru el - apartamentul, hainele pe care le avea, strada pe care locuia şi împrejurimile - şi să asocieze fiecare părticică din acea viaţă cu Tommy. Când Carlo ţinea de şase în afara camerelor în care se comiteau acte de cumplită violenţă pentru acţiuni minore săvârşite împotriva Familiei Fianzo, era deja prea târziu să se retragă.

în săptămâna în care a aflat că va fi tată Carlo a umblat peste tot căutând de muncă - în Brooklyn, Manhattan, în restaurante, fabrici, tipografii, ca uşier, grădinar, ca ajutor de instalator. A încercat chiar să înveţe şi zidărie. A intrat până şi într-un magazin care avea pus un anunţ cu „Se caută vânzătoare." Peste tot unde se ducea, lumea nu îl privea în ochi. Mai târziu, a aflat că singura persoană care a dat mâna cu el s-a trezit cu braţul rupt şi privirea speriată trei zile mai târziu. Tommy l-a invitat la cină, la o friptură de vită atât de fragedă, că ţi se topea în gură, şi i-a spus că erau o familie, că erau ca fraţii, iar dacă era ceva ce îl deranja, atunci puteau discuta despre asta.

— O să te ţinem mereu în siguranţă, spusese atunci Tommy, arătând sinistru în lumina slabă din restaurant.

După cină, cei doi s-au îmbrăţişat, iar Tommy i-a cuprins ceafa lui Carlo cu mâna şi i-a spus din nou că era fratele lui.

— Afacerile merg excelent, a spus Tommy îndepăr-tându-se.

Carlo nu a putut să doarmă în noaptea aceea, căci nu-şi putea scoate cuvintele lui Tommy din minte: „O să te ţinem mereu în siguranţă."

Uitându-se la iarba maronie suflată de vânt, neclară din pricina mașinii care merge cu viteză, Carlo Russo simte ceva înmuindu-i sufletul. Dintr-odată, poate fi orice: învățător, stomatolog, fierar. Un om oarecare, în vacanță cu familia lui. Carlo scoate capul pe geam și, cu aerul fierbinte pe față, se simte mai ușor.

Deși nu a spus nimănui, nici măcar lui Joey, Carlo are un plan. Acesta este ultimul an în care mai lucrează pentru familia Fianzo. Carlo a economisit bani pe care i-a ținut ascunși în podea - bancnote făcute sul. Mărunțiș, de ici, de colo, strâns din banii pe care îi adună pentru Tommy Fianzo. A tot căutat de muncă - subtil, de data asta - în alte state. Sunt ferme în lowa, pescari în Mâine; a auzit că în California se fac portocale și struguri. Carlo clădește ceva al lui. își imaginează că în câteva luni se află în mașină, cu Lina lângă el și cu Antonia dormind pe bancheta din spate. își imaginează conducând spre vest cu viteza luminii.

Joey Colicchio bate cu degetele în volan în ritmul muzicii din cap și nici el nu se gândește la muncă. Nu se gândește în special la faptul că dragul de Carlo - familistul Carlo, bunul Carlo - nu a adus toți banii în ultimele luni, ci doar un strop mai puțini, suficient însă cât să observe Tommy Fianzo, care l-a întrebat pe Joey, a spus„hm”pe un ton pe care Joey l-a recunoscut în sinea lui ca însemnând suspiciune și pericol. Nu se gândește în special la asta, deoarece este cu familia lui și soția lui zâmbește pentru prima dată în săptămâni, iar dâra persistentă de transpirație care i se face băltoacă la spate toată vara va simți briza mării weekendul ăsta. Joey știe că prietenul lui, Carlo, este nemulțumit. Nestatornic, îl numește Tommy. „Prietenul nostru nestatornic”, spune el. Tommy își ține buzele; „nu se mai poate așa. Loialitatea este esențială într-o familie.”Iar în acele momente, Joey dă din cap și se simte ca un trădător. Este bun în ceea ce face. Nu este agitat și nici cu picioarele în două luntri, cum e Carlo. Nu mai este.

De când s-a hotărât să se simtă recunoscător, acceptat și important, nu mai este.

Joey Colicchio a venit cu părinții lui în America când era doar un copilaș. Crede că își amintește un pat suprapus din lemn, prins de podea și de tavan; barca ce se legăna încet; cântecul de speranță al părinților pentru el pe care îl îngânau în nopțile în care era bolnav.

Știe că papa a insistat ca ei să meargă la Brooklyn, și nu în micul cartier italian din centrul Manhattanului, pentru că a auzit că încă mai erau ferme acolo. „Suntem fermieri”, își amintește Joey că spunea papa. „Cum știi încotro o iei, dacă nu vezi pământul?” Mai mult decât orice, tatăl lui

Joey voise ca odraslele lui să-şi cunoască rădăcinile. îl duruse fizic să-şi ia soţia şi fiul şi să-i urce într-o barcă spre o altă ţară, unde nu aveau să mai simtă niciodată sub tălpi ţărâna caldă siciliană; unde nu aveau să mai recunoască timpul din an după calitatea luminii şi cântecul cicadelor; unde aveau să dea uitare vechiului dialect în favoarea sintaxei amestecate americano-itali-ene, limbă care nu va fi nici americana, nici italiana. Tatăl lui Joey voise ca Joey să ştie cum era să aparţină unui loc.

Din nefericire, America părea să nu vrea ca familia lui Joey să simtă că aparţineau locului. S-au stabilit în Bensonhurst, o comunitate înfloritoare de italieni şi evrei amplasată atât de sudic în Brooklyn, încât Joey glumea când era mic şi spunea că era mai uşor să ocolească pe la Polul Sud ca să meargă la muncă în Manhattan decât să ia în piept traficul de pe Brooklyn Bridge. Comunitatea era insulară, aşa că nu părăseau zona mai deloc şi nu erau bine primiţi în alte zone în care majoritatea populaţiei nu era de origine italiană. Tatăl lui Joey muncea în construcţii, făcând parte dintr-o echipă de muncitori care îşi petreceau mai mult timp în aer, atârnând periculos de frânghii, decât pe pământ, săpând. Atunci când săpau, munceau cu dalta, ca să îmblânzească şi să netezească colinele Manhatta-nului şi aşezările mai mari din Brooklyn. Viitorul New Yorkului era industria: clădiri care acopereau fiecare petic de pământ al insulelor deja supraaglomerate.

Cu toate că părinţii lui îi umpleau capul cu visuri măreţe - să ajungă doctor, om de ştiinţă, să aibă afacerea lui, să le dea nepoţi -, Joey a descoperit că America îl accepta numai în condiţii foarte stricte, cu toate că el crescuse acolo. „Stai cu ai tăi; acceptă muncile pe care nu vrem noi să le facem.” Visul american trebuia cules, cumpărat sau furat.

Imediat ce a împlinit şaisprezece ani, Joey i s-a alăturat tatălui său şi unei echipe de sicilieni pieptoşi, spurcaţi la gură şi buni la suflet, care îşi petreceau timpul construind oraşul. Joey îşi încheia ziua acoperit din cap până în picioare în praf de piatră. Se întorcea acasă împreună cu tatăl său, trecând printre rândurile de locuinţe ale emigranţilor, simţind în fiecare zi cum dezamăgirea tatălui său creştea aşa cum creşte febra.

Aşa a crescut Joey, devenind un adult înalt şi mare, cu umeri drepţi şi braţe musculoase de la munca grea; cu nasul lung şi ochii ageri; a început cu timpul să nu mai arate înţelegere pentru tatăl său. „Tu ne-ai adus aici”, se imagina spunând. „E vina ta!”

Joey a început să audă zvonuri printre muncitorii care înălţau acoperişuri şi săpau fundaţii. Se spunea că în Manhattan erau organizaţii, italieni care aveau cu adevărat putere, care se duceau unde

voiau. Italieni care mâncau în restaurante frumoase, nu doar în cele italiene, ci în restaurante americane; în cafenele în care proprietarii serveau bunătăți din țările lor de baștină: cărnuri condimentate învelite în aluat, pește crud cu sare și piper. Acei oameni nu locuiau în sate sărace, exact ca cele din țările lor. Ci locuiau în America.

Deoarece Joey era tânăr și avea potențial, nu i-a fost greu să intre pe sub pielea lui Tommy Fianzo, care a văzut în el o combinație de voință și ferocitate care îi prindeau bine pe străzile New Yorkului.

Și, ignorând rugămințile stăruitoare ale mamei și tăcerea tatălui său, precum și zvonurile că, pe măsură ce organizațiile se dezvoltau mai mult, creșteau și actele de violență pe care erau nevoite să le comită, dar și pedepsele cu închisoarea, Giuseppe Colicchio a pășit cu pieptul înainte și cu privirea înflăcărată în noua lume.

Poate că diferența dintre Joey și Carto poate fi explicată astfel: când s-a născut Antonia, Carto a plâns și și-a cerut iertare că nu a putut să scape înainte ca ea să vină pe lume. Când s-a născut Sofia, Joey a sărutat-o pe Roșa, și-a pus pălăria pe cap, s-a dus în Lower East Side și a cumpărat un pistol.

în față, lângă Joey, Roșa Colicchio își imaginează ce nume îi va pune următorului lor copil, deși se teme că asta aduce ghinion. Se gândește la numele de Francesca, așa cum o chema pe bunica ei, care-și trimisese copiii în America cu un borcan plin de lacrimi și unul plin cu sâmburi de măsline, pentru noroc. Rosei Colicchio i-ar prinde bine un dram de noroc. Când Sofia era bebeluș, Roșa își imagina că avea să aibă mulți copii. Acum că Sofia a crescut - dintr-odată! -, devenind o fetiță cu mâini și picioare mari, cu ochi temerari și limbă ascuțită, Roșa a început să-și dorească măcar încă un copil. încă unul. Se gândește la Sofia care crește fără frați sau surori. O are pe Antonia, pentru care Roșa este foarte recunoscătoare. Dar toată copilăria ei, Roșa a avut un puternic sentiment de apartenență și vrea să-i ofere asta și Sofiei. Să fii înconjurat de alți oameni care sunt ca tine. împreună, să fii un râu, și nu o băltoacă izolată.

Rosei îi lipsesc cuvintele cu care să-și exprime dezamăgirea legată de rolul trupului ei sau, mai degrabă, de lipsa acestuia. Dar ceva ce nu poate numi în cuvinte ar fi mai plin, complet, mai bine dacă ar mai avea un copil. S-ar simți bine - o mamă bună, o soție bună. Roșa a vrut întotdeauna să fie bună. Nu se mai uită pe geam, clipește des și respiră adânc ca să își alunge panica.

— Aerul începe să miroasă a ocean, spune Joey.

Acum începe să se vadă nisipul, iar iarba se rărește. Păsări mici țâșnesc în zbor, zgomotoase, peste drum.

Toată lumea din mașină adulmecă aerul și oftează apreciativ, apoi se cufundă din nou în gânduri. Când ajung la han, cu toții sunt epuizați și nervoși.

Cina este servită pe verandă, iar vântul adie ușor, suflând șervețelele și mânecile scurte ale cămășilor. Este pentru prima dată când Antonia și Sofia mănâncă homar și încearcă să se ciupească una pe cealaltă cu cleștii, până când le apucă un râs atât de puternic, că Roșa trebuie să le spună „basta!”, dar Sofia vede că zâmbește când își întoarce privirea.

Oceanul se întinde în fața lor, nesfârșit, de parcă nu mai este altceva decât apă în toate direcțiile. Apusul transformă cerul și apa într-un roz, apoi portocaliu și intr-un roșu puternic înainte ca soarele să coboare. Cu toții privesc până când tot ce văd este luna oglindită în valurile oceanului.

Dimineața, când valurile sunt mici, Carlo le învață pe fete să se bălăcească. Mamele lor coboară de pe verandă și stau cu mâna pavăză ca să nu le intre soarele în ochi.

— Fiți atente, spune Carlo. Dacă vedeți spumă pe vârful valului înseamnă că o să se spargă.

Sofia aleargă în apă după el și în curând se udă toată. Antonia stă în apă până la glezne și lasă valul să o prindă, să ajungă la mal și să se retragă. Se simte foarte mică și obosită, de parcă întreaga lume o leagănă ca să adoarmă. Sub apă, Antonia și-a îngropat picioarele în nisip.

Nu vede că Sofia îi face cu mâna.

— Uite cât de departe sunt, Tonia! Uite!

Sofia e cu fața spre prietena ei, în lumina soarelui de dimineață.

— Uite ce adâncă e!

Nici Antonia, nici Sofia nu observă valul decât când se sparge chiar în spatele Sofiei, luând-o prin surprindere, suficient de puternic să o tragă la fund.

Antonia țipă și își smulge picioarele din nisip și simte cum oceanul și pământul încearcă să o tragă în timp ce aleargă spre locul în care Sofia se află sub apă. Dar dintr-odată iese la suprafață, ștergându-se la ochi și tușind, scuipând apa sărată. Carlo a prins-o pe Sofia de umăr, în timp ce

Antonia rămâne cu inima bubuindu-i în piept și cu adrenalina curgându-i prin vene. Este surprinsă și ușurată să-și dea seama că s-ar fi dus în apă. Ar fi intrat în apă de tot, dacă ar fi fost nevoie. Stând la mal, se uită la mamele care sunt doar niște umbre îndepărtate, însă Antonia știe că și ele ar fi intrat în apă după Sofia.

Carlo o ridică pe Sofia în brațe, iar ea își încolăcește picioarele în jurul taliei lui. îi cuprinde fața în mâini și îi spune ceva, dar Antonia nu aude.

Când sunt toți trei din nou la mal, el spune:

— Să nu vă întoarceți niciodată cu spatele la ocean, fetelor. E viclean și se furișează pe la spate chiar în momentul în care nu mai ești atent.

Pe chip i se citește îngrijorarea, iar Antonia e tentată să-i spună „e în regulă, papa", dar nu o face.

Sofia retrăiește clipa în care a fost izbită de valuri. Oceanul a fost mult mai mare și mult mai puternic decât și-ar fi putut ea imagina. Apa i-a trecut cu rapiditate peste față și i-a intrat în nas și în ochi, de parcă o cunoștea. Și ce ciudat, să fie prinsă și întoarsă în felul ăla. Să se piardă orice relevanță a direcției.

Restul zilei trece lent. Fetele sunt prinse cu joaca, iar părinții lor, ușor amețiți de la băutură și soare, o pun pe seama vacanței. La cină au pește cu cartofi fierți, iar după aceea, hangiul aduce o sticlă maronie dintr-un dulap încuiat și le face cu ochiul. Sofia și Antonia sunt trimise la culcare. Din patul lor aud scârțâitul hanului în adierea serii și cântecul pe care părinții lor îl îngână pe verandă. Așa se cufundă în somn Sofia și Antonia, sim-țindu-se atât fără nicio putere, cât și ciudat de libere.

Carlo Russo se trezește uneori în miezul nopții din pricina unui ciocănit ușor în ușă. Este hangiul, care își cere mii de scuze că îl deranjează și îi spune că e căutat la telefon.

Carlo își pune halatul pe el. Numai o persoană îl poate suna la o oră atât de târzie. Numai o persoană îl cheamă pe nepusă masă și îl trezește din somn.

Și Carlo se gândește că există un singur motiv pentru care Tommy Fianzo îl sună în clipa asta.

— Da, șefu', spune Carlo în receptorul telefonului de pe hol. Stă drept în picioare, de parcă Tommy îl poate vedea. E cuprins de frică, ce-i umple plămânii. Carlo își imaginează oceanul. „Se furișează pe la spate, în momentul în care nu ești atent."

— Vreau să ieşi, spune Tommy. Vreau să faci o mică plimbare.

în curând se face dimineaţă. Lina Russo se trezeşte mai târziu decât o face de obicei. îşi întinde braţele şi picioarele sub aşternuturi şi se întoarce pe-o parte. îşi aduce aminte că e în vacanţă, iar când se va da jos din pat, îşi va bea cafeaua şi va privi cum soarele se înalţă deasupra oceanului. Crede că o să-l trezească pe soţul ei dacă Antonia încă mai doarme.

Dar apoi Lina vede lumina albă a soarelui de dimineaţă pătrunzând în cameră prin fereastră şi observă că partea de pat pe care doarme Carlo este goală. Şi atunci simte cu o forţă teribilă, de parcă toţi zgârie-no-rii din New York s-au prăbuşit la unison, ca şi cum i s-a turnat acid în oase, simte de parcă însuşi Dumnezeu a coborât pe pământ ca să-i spună că soţul ei nu mai e.

Antonia este jos şi mănâncă cereale cu Sofia când aude ţipătul. Este de nerecunoscut, ca şi marama, până când ea vine pe veranda unde mănâncă Sofia şi Antonia, încă bocind. Ţipătul ei face ca farfuriile să zăngănească pe masă. Face să i se scoale părul pe ceafă.

Antonia simte pierderea lui papa ca pe stingerea bruscă a luminii care o leagă de restul lumii. Acum, calea pe care o parcurge este cufundată în întuneric. Antoniei îi scapă lingura în castronul cu cereale, lăsând o crăpătură fină ca firul de păr. Simte cum groaza i se târăşte pe gât ca un melc mare.

înainte ca Lina să vorbească, Antonia ştie că i-a pierdut pe amândoi.

Ziua în care Carlo dispare este un coşmar. E confuză, de parcă se întâmplă altcuiva, cu excepţia câtorva momente clare, reale, adevărate ca soarele, concrete. Fetele îşi vor aminti pentru tot restul vieţii că hangiul a convins-o pe Lina să ia o pastilă cu o gură de whisky, spunându-i: „soţia mea obişnuia să... asta o să te ajute.” Şi-i vor aminti pe Joey şi pe Roşa, cu chipurile înmărmurite ca gheaţa.

La un moment dat, pentru o clipă, Sofia şi Antonia sunt singure în camera în care stau împreună. îşi fac bagajul, căci se pregătesc de plecare. Toată atenţia lor e concentrată asupra procesului de a-şi strânge lucrurile -o şosetă, o cămaşă de noapte, o păpuşă - şi de a le aranja în valize. Când se uită una la cealaltă, amândouă simt nevoia să vorbească, însă nu se aud din pricina vuietului vechii lumi care se transformă într-una nouă.

Când ajung acasă, Joey o sărută pe Sofia pe cap şi îi spune Rosei că are o întâlnire. Antonia se desprinde din mâna transpirată a Sofiei şi o ia de

mână pe Lina, urcând împreună scările spre apartamentul lor. Roșa face o supă minestrone care aburește toată bucătăria, până când deschide fereastra și lasă aburul să iasă. în timp ce supa e pe foc, face chiftele, căci nu poate sta locului.

Chiftelele sunt o rețetă păstrată cu mare grijă, fiind făcute din carne de vită, viței, porc și - Roșa jură, așa cum a jurat și mama ei - dintr-o lacrimă din borcanul pe care bunica ei l-a umplut cu lacrimi când și-a trimis copiii în America. Ele vindecă orice, sunt elementul principal al botezurilor și zilelor de naștere, dar mai sunt și leac pentru nereușite, pentru inimi frânte și pentru melancolia de noiembrie.

Roșa cunoaște riscurile vieții. în timp ce pregătește amestecul pentru chiftele, își amintește de mamma pregătind cina, așteptându-1 pe papa. Joey se expune pericolelor, iar Roșa se teme că i se poate întâmpla ceva. Se teme pentru Joey, care nu are timp de pierdut pentru așa ceva, și pentru Sofia, care acum e ferită de sentimentul ăsta, dar care poate că într-o zi se va teme și ea pentru familia ei. Suferă pentru Lina, care s-a temut întotdeauna, dar care nu a știut niciodată cum să țină frica în ea și să o folosească. Roșa nu se simte paralizată în fața catastrofei care s-a abătut asupra Linei, ci simte cum se dilată pentru a face loc îngrijorării. își va proteja familia. Va lupta pentru ea. O va face cu orice preț.

Roșa privește morcovii, roșiile și fasolea în supa care fierbe și simte cum se liniștește. Și-o amintește pe mama ei în bucătărie, cu mâinile până la încheieturi în carnea tocată, murmurând un cântec. Și-l amintește pe tatăl ei plecat să muncească - din nou - Dumnezeu știe pe unde. Dumnezeu știe cu cine. Dumnezeu știe pentru cât timp.

Joey știe fără ca măcar să mai întrebe că trebuie să se întâlnească cu Tommy Fianzo. Are un gol imens în stomac și în inimă.

Joey știe că prietenul lui nu și-ar fi părăsit niciodată familia. Și mai știe că Tommy Fianzo, unul dintre cei mai puternici oameni din Brooklyn, ar face orice ca să-și păstreze poziția. Nestatornicia lui Carlo a fost o slăbiciune.

Pe țărmul din Red Hook se află o clădire dărăpănată unde Fianzo li se adresează celor care fac parte din Familie. Când Joey ajunge acolo, simte mirosul de mare și se oprește, ducându-și mâna la inimă ca să se stăpânească. Tocmai ce l-a văzut pe Carlo seara trecută. Joey știa că asta avea să se întâmple, nu? într-un fel, știa că avea să se întâmple cât de curând. „Ar fi trebuit să-l avertizezi", își spune în sinea lui. Și în același moment își spune: „Nu l-aș fi putut avertiza. Aș fi sfârșit ca el. " în minte îi apare chipul Sofiei. „El a ales asta."

Apoi, „E vina ta.”

Tommy stă în picioare lângă fereastra din biroul său. Când îl vede pe Joey, îl îmbrățișează. îl bate pe Joey pe spate, iar palma îi răsună lui Joey în inimă și în plămâni.

— îmi pare rău, spune el.

Joey îi aude vocea lui Tommy cum îl învăluie și cum mai apoi e înghițită de pereți. Se luptă cu impulsul de a se cufunda în brațele confortabile ale bărbatului care l-a călăuzit de când era adolescent.

Tommy toarnă vin în pahare pentru amândoi. îi face semn spre scaunul de la birou, iar el se așază pe celălalt.

— Tensiunea nu dă bine într-o familie, spune el. Conflictul nu dă bine.

Ia o gură de vin, apoi continuă:

— Ne expune. Ne face vulnerabili. îl știi pe Eli Leibovich?

Joey scutură din cap. Nu îl știe.

— O să-l știi, fiule. începe să devină cunoscut în Lower East Side. Evreu. Deștept foc.

Joey este învățat cum decurg întâlnirile cu Tommy Fianzo. Până într-un final, Tommy va trece la subiect. Puterea pe care o are îi dă dreptul să se exprime cum vrea. Chiar dacă l-a făcut dispărut pe cel mai bun prieten al tău.

— Sunt responsabil pentru mulți oameni, Colicchio. Nu doar pentru tine și nu doar pentru prietenul nostru nestatornic. Pentru mulți oameni. Și fiecare dintre ei are o familie de îngrijit. Așa că mă uit la un om precum Carlo și, în timp ce tu vezi un om care regretă deciziile luate, care vrea ceva diferit pentru el și familia lui, eu văd un om care nu se pune numai pe el însuși în pericol, ci și pe mine, pe tine și pe toți cei din Familie. își trăgea bani, știai asta?

Joey nu știa asta. Știa despre Carlo că era neliniștit, cu picioarele în două luntri. Nestatornic. Dar nu știa că era necugetat. Netot. Și-l imaginează pe Carlo scoțând o bancnotă de un dolar din teanc. O molie zburând pe lângă flacăra libertății. Un trup neînsuflețit, lăsând o dâră de sânge în East River. I se taie respirația. Trădarea încrederii este cea mai cumplită crimă posibilă. De neiertat.

— Nu am știut, șefu’, spune el.

Tommy vorbește mai departe.

— Ei bine, da.

Tommy se oprește, iar un mușchi îi tresare la gât. Tommy Fianzo este un bun bucătar. Este un tată blând când vrea să fie. Este cel mai violent om din câți a cunoscut Joey vreodată. Probabil că făcea eforturi uriașe să se controleze în acest moment.

— Fura de la mine. De la noi. Și pentru că asta e treaba mea, mă uit de cealaltă parte a râului la cineva ca Eli Leibovich și mă gândesc cum să ne protejăm. Mă gândesc cum să fim un front unit.

Incapabil să se abțină, Joey este prins în vârtejul cuvintelor lui Tommy. Tommy Fianzo, cu bărbia lui dreaptă, cu vocea lui joasă și puternică, este sigur pe el; are dreptate; deține puterea. Joey știe toate astea și știe cum merg lucrurile. Dar de la a ști cum merg lucrurile până la a le simți pe propria piele nu e deloc cale lungă, iar trecerea e ameţitoare.

— întotdeauna am sperat că vei fi mâna mea dreaptă, Colicchio. Ești ca un frate pentru mine. Ești bun la asta. De aceea înțelegi de ce e un lucru bun că Russo se pare c-a dispărut. înțelegi că așa se rezolvă o problemă.

Joey înțelege și nu înțelege, căci așa te simți când pierzi pe cineva. Lumea e când clară, când confuză: o clipă este locul în care trăiești, pentru ca în următoarea clipă să fie complet străină și să nu poți respira nici măcar aerul din ea.

— Totuși, cred că pierderea asta te va afecta, îi spune Tommy în continuare. Mi-e teamă că nu mă vei mai vedea cu aceiași ochi. Dacă e să fiu cinstit, cred că dispariția lui Carlo va face să ne fie imposibil să mai avem încredere unul în celălalt. Ești de acord cu mine?

Joey încuviințează și aude șuieratul aerului care-i trece pe la urechi. Simte ca și cum plutește deasupra corpului, însă știe că are pumnii încleștați, că respiră sacadat, că în el fierbe ceva rău, ură sau furie, la adresa lui Tommy Fianzo.

— Deci, uite ce-aș vrea să fac, spune Tommy. Aș vrea să te promovez, așa cum am intenționat mereu, dar ceva mai devreme decât mi-am plănuit și cu unele condiții.

Apoi Tommy scoate o hartă din sertarul biroului său și începe să contureze o zonă, incluzând Red Hook și Gowanus, plus un dreptunghi mare prin Brooklyn Heights.

— Asta va fi zona ta, explică el. Mai puțin biroul ăsta, desigur.

Familia Fianzo îl va lăsa pe Joey să opereze relativ independent. Nu va fi nevoit să meargă la întâlniri cu ei; nu vor mânca împreună în fiecare săptămână; Joey poate angaja pe cine vrea el, atâta timp cât Tommy Fianzo primește un procent bun din câștigurile lunare ale lui Joey. Acest lucru este în interesul lor, pentru a păstra pacea.

— Războiul nu dă bine într-o familie, repetă el. Nu dă bine să pierzi doi oameni, când poți să pierzi numai unul.

E important ca Familia să arate bine în fața dușmanilor și chiar în fața americanilor, care cred, deși Tommy nu vrea să admită, că Familia nu e nimic altceva decât o adunătură de gangsteri neînsemnați și miorlăiți cărora cel mai mult le-ar plăcea să vadă cum Familia lui Tommy se dezbină din interior. Văduva lui Russo va fi în grija lui Joey. „Tradiția cere să ai grijă de ea. Ca să fie mai ușor. " Tommy Fianzo nu este fără onoare. Poate că ucide el un părinte, dar nu este fără onoare. Lucrurile astea coexistă.

— De tine depinde, spune Tommy în timp ce se ridică și îl conduce pe Joey în hol. Dacă vrei să pleci, dacă preferi să o iei de la capăt, poți să încerci în Bronx. Poți să încerci în Chicago. Dar cel mai bine dă atunci când Familia e unită. Și este greu să o iei de la capăt, de unul singur. O să fie greu.

Joey interpretează asta în sensul că Tommy o să facă în așa fel încât să-i fie greu. își pune pălăria și se întoarce să plece.

— Hei, Colicchio, îl strigă Tommy, iar Joey se întoarce. Asta e o șansă care apare numai o dată în viață.

De pe scaunul ei de la masa din bucătărie, unde trebuie să împacheteze șervețele, Sofia îl vede pe Joey venind acasă. Joey e atât de mare, că bucătăria pare mică în comparație cu el. își agață pălăria în cuier și își trece degetele prin părul care i-a albit la tâmple. Merge cu pași șovăielnici în spatele Rosei și îi prinde umerii cu mâinile sale mari și își îngroapă fața în părul ei. Se lasă în mâinile lui și își îndoaie cotul ca să îl țină de mână. El spune:

— S-a rezolvat.

Sofia întreabă:

— Ce s-a rezolvat?

— Nimic, cara mia, răspunde el.

Joey Colicchio stă în bucătărie. își privește soția cum amestecă în supă și se uită la fetița lui cum privește lung, încruntată și cu buzele strânse la un teanc de șervețele mototolite. E pironit în loc.

Se simte complet singur.

La ușa vecină, Antonia și Lina Russo sunt prinse în liniștea dinaintea furtunii.

Antonia este în camera ei. Stă pe marginea patului făcut și este speriată.

Totul este cu susul în jos, pe dos. Bătăile rapide ale inimii și golul din stomac sunt semne că a dat de necaz.

„Cara mia", își imaginează Antonia că-i spune tatăl ei. Tânjește după mirosul lui, după căldura liniștitoare a mâinilor lui, după locul unde se poate cuibări la pieptul lui.

„Desigur."

în timp ce se pune masa, Sofia mestecă dintr-o gumă de creion. Va începe școala într-o săptămână. Mamma pune castroane pe masă, iar papa pune vin în pahare adânci dintr-o carafă din cămară. Antonia vine cu mama ei și se așază toți cinci la masa care devine neîncăpătoare. Lina Russo e mereu mică, dar în seara asta aproape că e transparentă în scaunul ei. Stă nemișcată și are în ea calmul cuiva care a suferit cea mai mare nenorocire. Supa fierbinte din fața ei rămâne neatinsă.

La locurile lor la masă, Sofia și Antonia mănâncă repede și dezordonat. Sofia se simte agitată și vrea în același timp să rupă tensiunea, dar să se și scufunde sub greutatea ei. Antonia o privește pe mamma cu colțul ochiului și vede că nu mănâncă. Antonia se simte de parcă s-a trezit pe o altă planetă. Vrea să fie oriunde altundeva. Așa că, atunci când Sofia vorbește, simte o senzație de ușurare care îi trece prin tot corpul și se scutură cu adrenalină și groază, cu șocul vechiului ei corp aruncat cu atâta forță înainte, în prezent.

— Am hăinuțe noi, a spus Sofia.

Antonia își ridică privirea din farfuria ei cu supă. „Mulțumesc."

— Ce hăinuțe?

— Tonia, spune Sofia, care vrea să umple camera cu orice, fie și cu sunetul propriei voci. TREBUIE SĂ VEZI!

Cuvintele sunt rostite prea tare, iar Sofia își dă imediat seama.

Cei trei adulți își ridică privirea din castroanele lor cu supă, iar mama Sofiei se uită urât la ea și-i spune:

— E mult prea tare.

Tatăl ei spune:

— De ce nu vă duceți să vă jucați în camera voastră?

Sofia și Antonia se ridică supuse și strâng din dinți când își trag scaunele cu zgomot pe podeaua din lemn și aleargă împreună pe hol. Aerul se simte parcă mai ușor, de parcă dispoziția proastă a părinților îl încarcă numai pe o anumită distanță. O rup la fugă și de-abia mai pot respira. Au făcut asta de nenumărate ori, alergând ca vântul, nerăbdătoare să facă ceva nou împreună.

— Putem să ne jucăm de-a aventurierii, spune Sofia, răscolind prin lada ei de jucării după o pereche de ochelari.

Antonia își leagă un fular la gât. Este liberă. Este liberă. Pleacă undeva.

— Suntem exploratori polari!

Sofia se uită la ea batjocoritor.

— Porți o pelerină de supereroi, nu o uniformă de explorator. Ar trebui să legi fularul în jurul capului.

Antonia o privește cu o răutate sălbatică, iar Sofia cedează:

— Poate ești totuși un supererou explorator.

— Suntem exploratori polari și am rămas fără mâncare, răspunde Antonia, urcându-se în patul Sofiei și ținându-și mâna pavăză la ochi în timp ce inspectează terenul.

Sofia sare în pat lângă Antonia.

— Suntem slăbite de atâta foame!

— Vânăm un urs polar!

— Dar nu vrea să iasă din vizuina lui!

— Le-am trimis scrisori familiilor noastre în care am scris că le iubim.

Antonia este solemnă când se preface că înfruntă moartea.

— O să ne găsească trupurile lipsite de viață la primăvară, spune ea cu vocea tremurândă.

— Poate ar trebui să ne jucăm altceva, spune Sofia, care se așază pe marginea patului.

Antonia se poartă de parcă nu o aude.

— Sufletele noastre vor fi în rai, vorbește ea încet.

— Antonia, cred că ar trebui să ne jucăm altceva, repetă Sofia, răsucind între degete un colț din pătură.

Antonia se întoarce spre ea cu ochii în flăcări și cu brațele ridicate.

— Sunt exploratorpolar, spune ea tare, dominând-o pe Sofia.

— Nu e distractiv, Antonia, spune Sofia.

— Sunt singură în sălbăticie. M-au părăsit cu toții. Am ales să stau singură pentru că sunt o martiră și pot să aleg. Am rămas aici și am vrut să fiu singură.

Sofia nu spune nimic. Nu o mai recunoaște pe Antonia. Vocea ei vine de undeva din afara corpului ei. Dintr-odată, Antonia se pierde cu firea. Se prăbușește pe pat lângă Sofia.

— Nu vreau să mă mai joc, spune ea.

— Bine, îi răspunde Sofia.

Nu se simte în largul ei și vrea ca Antonia să plece.

— Nu vreau să mă joc! repetă Antonia.

— Te-am auzit, îi zice Sofia.

Antonia izbucnește în lacrimi. Sofia se uită lung la ea, tăcută și disperată, dorindu-și ca părinții ei să intre în cameră.

Antonia plânge în hohote. Se cutremură. Stă moale pe marginea patului Sofiei și urlă.

Roșa dă buzna în cameră.

Sofia e atât de ușurată, că începe și ea să plângă.

Roșa este însărcinată, dar nu i-a spus încă soțului ei. Se așază între cele două copile care bocesc și le îmbrățișează strâns, dorind ca mama ei să fie cu ea, acolo. Se uită lung pe fereastră și știe că trebuie să fie tare.

îi fac înmormântare lui Carlo, deși nu există niciun corp. îngroapă un coșciug maro închis în cimitirul bisericii St. John. Antonia își va aminti pentru tot restul vieții de înmormântare în fragmente mici, ca și cum în minte i se derulează un film cu pelicula ruptă. E prea cald, iar ea transpiră în ciorapii negri și în noua ei rochiță. Bărbații se salută strângându-și unii altora brațele îndoite de la coate, iar femeile foșnesc în timp ce pășesc în tocuri înalte pe iarbă. Preotul ține un discurs monoton, în timp ce își tot pune pe cap ochelarii și îi tot dă jos. Din nou și din nou, chipurile adulților se apleacă spre ea ca niște baloane colorate. Trebuie să îndure disconfortul de a fi sărutată și îmbrățișată și de a trebui să tot repete „mulțumesc", „mulțumesc", „mulțumesc", iar pe măsură ce trece timpul și se face târziu, respirația adulților devine din ce în ce mai grea din pricina vinului băut și a cotletelor de porc aduse de la Roma. Antonia simte cum se separă de ziua asta, cum se retrage din ce în ce mai departe, până ce, la sfârșitul după-amiezii, atunci când mătușa Roșa o sărută și o strânge la pieptul ei, Antonia îi aude vocea în ecou, de parcă ar fi separate de apă.

Lina e de neconsolat în cea mai mare parte a timpului, cu ochii roșii și plânși. Apropiații lui Carlo îi înțeleg durerea, dar par să nu aibă curajul să se apropie prea mult de o fântână atât de curgătoare de durere animalică. Toată lumea știe că, la înmormântare, o soție ar trebui să aibă un chip palid, dar calm. Ar trebui să se stăpânească, onorând memoria soțului ei. Prin urmare, cei veniți la înmormântare o privesc cu compătimire pe Lina de la distanță, se întreabă unii pe alții „cum se simte ea", fără însă să o întrebe direct, și șoptesc „ce trist" atunci când cred că Antonia nu are cum să-i audă.

Lina a acceptat toate convențiile despre care i s-a spus că o vor proteja. „Mărită-te", obișnuia mama ei să-i spună, „și vei fi protejată." Pe lângă „mărită-te" i se mai spunea și „aranjează-ți părul când ieși" și „nu boci la înmormântarea soțului." Lina se simte trădată. Vede că nu are niciun rost să continue să respecte vreo regulă.

Spre sfârșitul după-amiezii, Antonia stă pe canapea, uitându-se în gol epuizată, când mulțimea adunată în sufrageria ei se dă la o parte în timp ce intră trei bărbați înalți, îmbrăcați în costume gri și purtând pantofi foarte lustruiți, bărbieriți și cu părul pieptănat pe spate și dat cu gel. Unul dintre ei este unchiul Joey, iar ceilalți doi i se par cunoscuți: cu umeri puternici, cu priviri îndrăznețe și fețele strălucind proaspăt bărbierite, uitându-se cu prudență în jur. îi recunoaște de la cinele de

duminică, din cercul de bărbaţi care stau împreună în sufrageria familiei Fianzo, aşteptând ca mâncarea să fie servită.

Toţi trei îşi scot pălăria în acelaşi timp.

Peste toţi cei aflaţi în sufragerie se aşterne o tăcere apăsătoare. Dintr-odată, Lina iese din dormitor, unde stătea ghemuită, copleşită de propria tristeţe şi frică.

— Ieşi afară, spune ea.

— Lina, spune unchiul Joey. Nimănui nu-i pare mai rău decât mie.

— Ieşi afară. Ieşi afară din casa mea, spune Lina, cu o voce puternică şi clară pentru prima dată în atâtea zile. Cum îndrăzneşti să-i aduci aici. Cum îndrăzneşti să aduci asta în casa mea.

Antonia pare să iasă la suprafaţa acestui moment. Ceva în legătură cu asta pare să aibă importanţă.

— Lina, înţeleg de ce eşti supărată, spune Joey. Era cel mai bun prieten al meu.

— Ticălosule. Scoate-i imediat afară de aici, îi cere Lina arătând spre bărbaţii care erau lângă unchiul Joey.

Antonia nu ştie cine sunt. Nu înţelege de ce marama se răsteşte la unchiul Joey, care a venit să spună că îi pare rău, exact ca toţi ceilalţi adulţi din cameră, dar se simte recunoscătoare şi uşurată să vadă că Lina arată pentru prima dată în atâtea zile că are viaţă în ea, că mai există cineva în adâncul sufletului ei.

— Lina, te rog...

— AFARĂ! strigă mama Antoniei ridicându-se în picioare, cu cei un metru şi jumătate ai săi, şi arătând spre uşă cu un deget tremurând.

— în regulă, spune unchiul Joey, dezumflându-se ca un balon spart.

Cu o mişcare subtilă a capului, le face semn celor doi bărbaţi, care se întorc şi pleacă imediat. Toţi cei din cameră îşi întorc capul ca să-i vadă cum pleacă.

— Lina, îmi pare rău, spune unchiul Joey, întorcând pe toate feţele o pălărie între degete. Nu ştiu cum să fac asta. O să te sun...

Dar se opreşte brusc când observă chipul plin de ură al Linei.

— O să-i spun Rosei să te sune, mai adaugă el, după care se întoarce, gata să plece, dar mătușa Roșa îl prinde de braț când trece pe lângă ea. Antonia o aude când spune „e în regulă. E în regulă."

Tremurând, Lina se prăbușește pe podea. Brusc, Antonia percepe ființele umane ca pe niște picături de apă, parte dintr-un întreg cosmic, lichid.

— Mamma, de ce le-ai spus să plece? întreabă Antonia.

Lina va regreta toată viața ei răspunsul la această întrebare. Se uită la Antonia și, înainte să-și dea seama ce spune, îi scapă următoarele cuvinte:

— Din vina lui este tatăl tău mort.

Din dorința de a supraviețui, Antonia nu crede asta. După ce, timp de o săptămână până la înmormântare, a văzut că mama ei era ca un înveliș gol, știe că, dacă unchiul Joey este de vină că tatăl ei a murit, atunci ea nu va mai avea nicio familie.

Multe săptămâni după ce Carlo a dispărut, mama Linei a stat cu ea și cu Antonia, ținând-o de mână pe Lina când se trezea plângând în hohote, sigură că pământul a dispărut, că a îmbătrânit cu o sută de ani, dezamăgită că dormise. Mama ei îi cânta și o mângâia pe braț, iar Lina era bine, căci se simțea din nou copil.

Apoi, pe măsură ce zilele deveneau mai scurte și mai reci, mama Linei și-a făcut bagajul.

— Nu poți să fii nefericită la nesfârșit, i-a spus ea Linei. Ai un copil de crescut.

Mama Linei a sărutat-o pe Antonia, care părea să fie prezentă peste tot. Și a plecat.

Pentru o vreme, Roșa a venit în vizită, iar Lina se înfuria.

— De ce ne-am măritat noi cu bărbații ăștia? întreba ea, iar Roșa nu răspundea, pentru că nu avea niciun răspuns.

Niciodată nu s-a gândit să nu se mărite cu unul dintre Bărbații Ăștia.

— De ce nu m-ai oprit, de ce nu ai spus ceva? a întrebat-o Lina pe Roșa, iar până la urmă a obosit și Roșa, mai ales că avea și ea familia ei de care trebuia să aibă grijă, și avea mereu grețuri în acea perioadă de început a sarcinii. Așa că Roșa a sărutat-o pe Antonia, spunându-i:

— Vino oricând pe la noi, iubito.

Şi a plecat acasă.

Iar Lina s-a simţit tare uşurată.

Era atât de uşurată să fie lăsată în pace.

La patru săptămâni după ce un preot îi cânta odihnă eternă şi lumină veşnică lui Carto, Lina Russo declară că nu va venera niciun Dumnezeu care i-a ucis soţul. îşi petrece după-amiezile de duminică şi Ajunul de Crăciun cu opere („AZte opere decât cea cu care-ţi petreci duminicile!", spune ea) şi cu volume însemnate cu poezii lungi. îşi umple apartamentul cu cărţi, fără să le pună pe rafturi, ci aliniate de-a lungul pereţilor, băgate în dulapuri, susţinând o măsuţă de cafea ca vai de ea, puse în şifonier între fulare.

Apoi, Lina anunţă că nu va mai merge niciodată la vreo cină de duminică. A terminat-o cu ei, a terminat-o cu oamenii ăia. „Te poţi duce", îi spune ea Antoniei. „Du-te dacă vrei." Antonia simte că e împărţită în două. Mătuşa Roşa pregăteşte acum cina de duminică acasă la ea, care e chiar lângă uşa ei, iar mâncarea este bună. în cele din urmă, Antonia începe să iasă pe furiş din apartament după-amiezile de duminică şi să-şi petreacă serile în prezenţa unei familii adevărate, învăluită de căldura familiară a Sofiei şi a unei case care chiar e condusă de adulţi. Când se întoarce acasă cu braţele pline de mâncare rămasă de la cină, căci Roşa insistă să o ia, o găseşte deseori pe marama dormind pe canapea.

în timpul săptămânii, casa este cufundată în linişte. Lina şi Antonia citesc. Sunt zile în care nu vorbesc deloc.

La un moment dat, în timpul primăverii, Lina îşi dă seama că nu a plătit chiria toată iarna. îşi imaginează că ea şi Antonia sunt date afară din casă şi stau în băltoacele murdare de pe la colţurile străzilor. începe din nou să jelească şi se duce în pat.

Antonia ascultă cu răbdare, iar când Lina a urlat destul, Antonia sună acasă la Sofia şi spune:

— Mamma are nevoie de o slujbă.

Ca prin minune, Joey sună în următoarea săptămână şi spune că ştie pe cineva la o spălătorie care spală rufărie de restaurante şi lenjerie de hoteluri.

— Nu e cine știe ce, spune el. Sunt bucuros să te pot ajuta.

Desigur, Joey a plătit chiria pentru apartamentul lor toată iama. Lina e prinsă în capcană și depinde de el să o elibereze, lucru pe care sigur că nu îl va face, deoarece nu se poate întreține singură. Familia nu o va elibera pe Lina, nu o va abandona. „Te vom ține mereu în siguranță", aproape că zice Joey.

— Nu vreau banii tăi murdari, țipă ea la Joey. Nu vreau să mai am nimic de-a face cu asta.

Joey minte și îi spune că spălătoria nu are nimic de-a face cu Familia. îi promite că, dacă acceptă slujba, se va putea întreține singură de-acum încolo. Lina închide telefonul și îi spune Antoniei:

— în sfârșit, am terminat-o cu ei.

în săptămâna aceea, Antonia se strecoară afară din apartament ca să meargă la cina de duminică, iar Joey rezistă tentației de a-i pune mâna pe braț și de a-și cere scuze că este în viață. Când pleacă, Roșa îi strecoară o farfurie cu ce a mai rămas de la cină, pe care a acoperit-o cu folie.

Când se apropie vara, Roșa pleacă pentru două zile, iar mama Rosei vine să stea cu Sofia. Nonna este mică de statură, aspră și cu reguli stricte privind ce nu ar trebui să facă fetițele. Nu au voie să alerge. Nu au voie să vorbească tare. Să nu mai facă fața aia. Să nu se fâțâie în biserică. Să nu stea cu coatele pe masă. Să stea cuminți și să facă liniște. Sofia își târșâie picioarele și își dorește ca părinții ei să vină acasă. își imaginează că e băiat, dar nu e distractiv, căci e ceva ce lipsește, așa că Sofia rămâne fată, dar nu una foarte bună. Are șireturile desfăcute și îi pică puțină grăsime în poală.

Roșa și Joey se întorc acasă cu Frankie în timp ce Sofia este la școală. Când ajunge acasă, papa deschide ușa și spune „șșș", arătând spre sufragerie, unde Roșa este așezată pe canapea, cu un ghemotoc de pături în brațe.

— Asta este sora ta, spune Roșa, iar Sofia face ochii mari, se întoarce și aleargă cât poate ea de repede pe scări, afară din clădire, și se duce în apartamentul Antoniei.

— Tonia, Tonia, trebuie să vii, țipă ea înainte ca măcar să se deschidă ușa până la perete.

Antonia se dezbracă de uniforma de școală. Apartamentul ei miroase a păr nespălat, a fantome.

în sufrageria Sofiei, Sofia și Antonia se înghesuie pe lângă bebeluș, pe care o cheamă Frankie, și o mângâie pe cap, îi analizează degetele de la mâini și de la picioare. Nu este chiar un schimb echilibrat, dar amândouă simt că lumea se mișcă: cineva din viața lor a fost luat, altcineva a fost dat.

— Mamma, de unde a venit? întreabă Sofia.

Roșa arată spre burta ei dezumflată.

— A stat aici, îi răspunde ea. îți amintești? O puteai vedea cum se mișcă.

Sofia și Antonia se uită la Roșa, apoi la Frankie. Se uită de la una la alta.

— Dar, mamma, cum a ajuns acolo?

— Și cum a ieșit? întreabă Antonia.

Roșa oftează.

— O să aflați când o să vă măritați. Până atunci, trebuie să aveți grijă.

Sofia și Antonia nu se mulțumesc cu răspunsul ăsta și fac o înțelegere mută să descopere curând cum stau de fapt lucrurile.

Trec ore până până când Roșa se ridică de pe canapea și o pune pe Frankie la culcare în pătuțul din dormitorul liber din apartamentul lor. Sofia aruncă o privire de după colțul ușii pe jumătate închise. încearcă să-și imagineze că Frankie va locui mereu cu ei.

Roșa vine în bucătărie, unde miroase a mama ei, a săpun și drojdie, a trandafiri de la parfumul ei. Găsește pâinici proaspete și frigiderul plin. îi pune Antoniei în brațe o pâinică făcută de nonna și o caserolă acoperită, iar Antonia coboară fără nicio tragere de inimă scările și se întoarce în apartamentul ei.

Mai târziu în acea noapte, foarte târziu, când întunericul ține ascunse cele mai mari secrete, Roșa stă pe canapea ca să o hrănească pe Frankie și plânge de recunoștință pentru copilul din brațele ei, de oboseală de la tot efortul făcut pentru a avea acest copil. Plânge cu o tristețe pură, curată, ca de copil, căci atunci când Roșa a hrănit un copil ultima oară pe canapea, Lina a fost acolo să o ajute.

în săptămânile care urmează, Antonia își petrece pe cât posibil fiecare clipă în apartamentul familiei Colicchio. învață să-i facă baie lui Frankie, să îi schimbe scutecele, să o legene. Sofia este mai precaută, mai prudentă față de această creatură nouă care primește toată atenția. Are inima sfâșiată în două și nu știe dacă să o protejeze sau să concureze cu ea. Dar până la urmă, Sofia ajunge să o îndrăgească pe Frankie. învață să o facă pe Frankie să râdă.

Uneori, Antonia pretinde că bebelușul este al ei, că ea este mare și că locuiește la mare, într-o casă curată cu pereții din sticlă, că e mereu un foc aprins și că de undeva se aude muzică. își imaginează că ea, Sofia și bebelușul dansează, se leagănă în ritmul muzicii și sărbătoresc. Ascultă cum se sparg valurile la mal. Crede că nu o să-i lipsească atât de mult părinții când o să fie mare și o să fie și ea mamă. Crede că, dacă va avea un copil, viața ei se va împărți în două, înainte și după, o va face să treacă peste acest capitol trist. Căci, deși familia Sofiei se poartă cu ea ca și cum ar face parte din familia lor, Antonia tot mai simte o ruptură în sufletul ei pe care și-o dorește cu ardoare reparată.

Copiii sunt rezistenți și de aceea pare Antonia să fie bine după dispariția lui papa, dar de fapt nu este bine. însă viața merge înainte, trăgând-o și pe Antonia după ea.

în jurul Sofiei și Antoniei, economia urlă și horcăie ca un animal pe moarte. în 1931 și 1932, se duc la școală pe alt drum, ca să evite mahalalele care au apărut în locurile goale, unde „se poate întâmpla orice", spune Roșa, săltând-o pe Frankie pe coapsă și dându-i Sofiei un sandvici pe care să-1 ia cu ea la școală. „Mamma, nu o să se întâmple nimic", spune Sofia sfidătoare la cei nouă ani ai săi, fără frică și protejată de siguranța că familia ei va avea mereu grijă de ea și că mereu va avea grijă de ea însăși. La cei nouă ani ai ei, Antonia are o casă în care își aude ecoul propriei voci, cu sufrageria care e ca un cimitir, cu al treilea scaun de la masă care este gol. „Orice se poate întâmpla, Sof", spune ea, trăgând-o pe Sofia de mână. „Haide."

Sofia și Antonia învață cuvinte noi. „Bursă de valori", „la limita subzistenței", „șomaj." Tatăl Sofiei este mai ocupat ca niciodată. Are oameni noi care muncesc pentru el. Nu mai are timp să-i povestească Sofiei despre cum a fost ziua lui, dar se furișează în dormitorul ei când ajunge acasă, cu o caramea sau o bomboană de lămâie, și îi șoptește: „nu-i spune mamei." Mama Sofiei pregătește cine de duminică atât de îmbelșugate, că sunt suficiente să hrănească țări întregi, și trimite pe toată lumea acasă cu pachete. Sofia și Antonia se uită cum Roșa și Joey vorbesc pe rând cu bărbații pe care Joey i-a angajat și cu soțiile acestora, cu părinții Rosei atunci când aceștia vin în vizită, cu frații și

surorile Rosei. La cină nu mai sunt membri ai familiei Fianzo. Nu mai este unchiul Tommy; nici unchiul Billy. Din fericire, nu mai sunt nici copiii familiei Fianzo, cu degetele lor care ciupesc și care strică toată ziua de duminică. Sofia și Antonia o țin pe Frankie între ele pe două scaune pe care le țin lipite și o hrănesc cu fasole verde și cu bucățele de pâine. Se strâmbă când nu se uită nimeni. Se joacă X și O pe șervețele.

Când împlinesc zece și unsprezece ani, Sofia o mai lasă uneori pe Antonia cu Frankie și se bagă și ea între adulți. Citește ziarul și imită felul în care adulții oftează cu dispreț din cauza economiei. Ascultă cum își fac griji că Roosevelt nu va fi cu nimic mai bun decât Hoover și la glumele lor că o nouă perioadă a prohibiției va îmbogăți din nou Familia. Ei spun: „Joe, e fata ta? O să ai de furcă." Se bagă între femei, care vorbesc despre saloane de coafură și băcănii în încercarea ascunsă de a afla de fapt ce vor să știe una despre cealaltă. Ele cred că Sofia este precoce, fără teamă, puțin cam sălbatică. în curând este trimisă din nou la Antonia, căreia îi va șopti „Femeia aceea este însărcinată."„Oamenii aceia vor să se mute la țară, dar trebuie să strângă bani." într-o săptămână îi spune Antoniei ce-a aflat despre sex, cu chipul aprins de șoc și entuziasm. Antonia află șocată despre permeabilitatea corpului ei. îi este teamă că, adult fiind, nu se va simți mai puternică decât acum. Antonia este mai fericită cu Frankie, unde totul poate fi născocit și crezut, iar miza nu este atât de mare. Dacă stă cu Frankie, nu e nevoită să vadă atâția adulți mișcându-se prin lume cu atât de multă forță și prezență, spre deosebire de mamma.

în cea mai mare parte, Sofia și Antonia încă sunt prea absorbite de propriile vieți ca să își petreacă timpul gândindu-se la lumea din afara caselor lor, din afara lumii lor interioare. Dar pe măsură ce cresc, își dau seama cât de diferite sunt de colegii lor de clasă. Din cauza familiilor lor, ceilalți copii nu se joacă cu ele; nu sunt primite în cercurile de fetițe bârfitoare. Ele descoperă la școală că cei din Familie sunt niște infractori meschini. Bătăuși. Le strică reputația celorlalți oameni din comunitate. Sofia și Antonia, copii din Familie, nu sunt de încredere.

Sofia și Antonia, care ascultau pe la uși și care coborau tiptil din pat, știu că dispariția lui Carto a avut legătură cu faptul că s-a desprins de Familie, însă asta e echivalent cu a scăpa de aer sau de lumina zilei. Este imposibil și de neconceput. Sunt prea mici ca să considere că membrii Familiei sunt niște bătăuși și sunt încă prea mici ca să se considere separate de ei. Sunt încă prinse de rădăcină. Prin urmare, Sofia și Antonia se gândesc la posibilitatea că ele sunt infractoare, că nu sunt de încredere. Nici asta nu pare adevărat.

Sofia devine mai obraznică. Nu se poate considera personajul rău din poveste, dar nici o victimă. Prin urmare, Sofia, aproape o domnișoară acum, se convinge că alege să fie singură. „Asta am vrut. ” Este mângâiată de certitudinea caldă că Joey ajută oameni, că este o onoare

să provină dintr-o familie care face parte din Familie, că, dacă este persecutată, se întâmplă pentru că cei care o exclud nu înțeleg. Când își amintește de Carlo, îndepărtează imediat amintirea dispariției lui.

Antonia se retrage în ea. Peste tot pe unde merge, are o carte cu ea. Citește pe sub bancă, când de fapt, ar trebui să rezolve ecuații.

Și, desigur, se au una pe cealaltă, așa că, atunci când împlinesc doisprezece ani, iar Angelo Barone o înghesuie pe Antonia într-un colț și îi spune că știe cum a murit tatăl ei și că și-a meritat soarta, Sofia aude și îl lovește cu pumnul în falcă. „Puttana”, spune el, scui-pându-le. înainte să înceapă ora, Antonia lasă să curgă apă rece de la robinet peste pumnul înroșit al Sofiei. Se privesc una pe cealaltă în oglindă. Angelo nu o va pâri pe Sofia, căci nu va admite că a fost lovit de o fată. Sofia și Antonia arată amândouă la fel de impasibile când intră în clasă înainte să sune clopoțelul.

Când împlinesc treisprezece ani, iar Sofia vrea să meargă pe ascuns la dans, în subsolul unei biserici din apropiere, Antonia o minte pe Lina și merge cu Sofia. își petrec seara terorizate, dar și uimite, în toaleta de femei și pe ringul de dans. Sunt cele mai tinere de-acolo, lucru care o face pe Antonia să se ferească, în timp ce Sofia se afișează țeapănă și dreaptă, sperând să pară de cincisprezece sau chiar de șaisprezece ani, o tânără sigură pe ea, care nu are nimic de ascuns. Se țin de degetul mic și își mișcă brațele înainte și înapoi în timp ce se îndreaptă spre casă pe întuneric. Umbrele lor arată ca o creatură care merge greoi pe străzile din Brooklyn.

în exact aceeași dimineață, Antonia și Sofia se trezesc murdare de sânge pe coapse. Nu cred că sunt pe moarte. Antonia, foarte practică, cu un grafic pentru a-și căptuși lenjeria, rupt dintr-o carte de la bibliotecă și pe care îl ține ascuns în noptiera ei anume pentru acest moment. Sofia nu este practică, ci curioasă. Se desfată cu sângele și mirosul, își strânge lenjeria, îi spune Rosei, care își strânge buzele și îi oferă instrucțiuni în șoaptă prin ușa de la baie, spunându-i: „trebuie să te protejezi acum.” Sofia crede că asta înseamnă că este fragilă, dar nu se simte așa.

Sofia și Antonia se întâlnesc afară. Nu este nevoie să-și spună ce li s-a întâmplat. Ard de schimbarea recentă în lumina dimineții friguroase.

Nu durează mult, iar Sofia și Antonia încep să viseze să fugă.

PARTEA A DOUA

1937-1941

Antonia a stat zece minute ca să-și ascută trei creioane, toate la exact aceeași lungime. Le pune în buzunarul lor din ghiozdan, își închide bine noul ei caiet, se asigură că și-a strâns bine curelele de la ghiozdan și că una nu e mai jos sau mai sus decât cealaltă. Antonia trăiește prin aceste ritualuri - prin spălarea fiecărui dinte în parte până când își simte toată gura curată, prin încheierea șireturilor de la cizme în așa fel încât fundițele să fie egale, prin rularea metodică a chiftelelor simetrice. Aceste lucruri o fac să-și simtă mintea clară și trupul necomplicat. Nu este deci deloc surprinzător că într-o seară de august călduroasă încă înainte să înceapă liceul, Antonia și-a aranjat toate rochiile după culoare, și-a aliniat cărțile după dimensiune și și-a tăiat două franzele în felii perfect egale.

Antonia așteaptă cu nerăbdare să meargă la noua școală, unde speră că va rămâne cât de cât în anoni-mitate. Se imaginează eliberată de poveștile pe care le spune lumea despre ea - „Ai auzit că mama ei nu a mai ieșit din casă de când a murit tatăl ei; știai că a ucis cinci oameni în Sicilia și de-asta a trebuit să vină aici; am auzit că pe sub uniforma de școală poartă o cămașă de-ale lui; am văzut și alte femei care trec pe la mama ei, dar nu par să aducă biscuiți."

Antonia își controlează bretonul în oglindă și își tunde cu multă grijă vârfurile cu o foarfecă de cusut, ținându-și respirația în timp ce taie cele câteva fire de păr care nu stau la locul lor, dând aerul afară din plămâni doar când respectivele fire au lungimea potrivită. Se îndepărtează de oglindă ca să-și analizeze bretonul, pe care Sofia a convins-o să și-l taie într-o zi de iulie incredibil de călduroasă și de plictisitoare. Nu-i stă bine; îi strânge trăsăturile ca într-o menghină și îi încurcă linia proeminentă a sprâncenelor. Vântul i-1 suflă tot timpul. Sofia spune că ei îi place, dar Antonia se decide să-l lase din nou să crească. Găsește o agrafă de păr și îl prinde pe spate, lăsându-și fruntea liberă.

La ora șapte, încălzește o caserolă adusă de joi de mama Sofiei. Mirosul de roșii și brânză și căldura cuptorului o atrag pe mamma de unde stă ascunsă în fotoliul ei preferat.

— Miroase minunat aici, spune ea.

Antonia pune felii de pâine într-un castron, dar se oprește, se întoarce și își sărută mama pe obraz.

— A adus-o mama Sofiei, spune ea.

— E așa de bună cu noi, îi zice Lina.

— Face mâncare în plus, spune Antonia.

„Uite, iubito” spune Roșa de cel puțin două ori pe săptămână. „Du-i-o pe asta mamei tale. Ai grijă, e grea. ”

Mama ei nu o sună pe Roșa ca să-i mulțumească. Antonia își amintește de perioada în care Roșa și Lina erau apropiate, mai apropiate decât ea și Sofia. De cadența vocilor lor. De cât de frumoasă era viața înainte.

— E gata în două minute.

— Ai emoții pentru mâine la școală? o întreabă mama ei.

Antonia rămâne surprinsă că mama ei își amintește că începe școala.

— Puțin, spune ea. Am emoții, cred.

— O să fii bine, spune mama ei.

— Crezi?

Are nevoie cu disperare ca mama ei să o asigure, dar, în același timp, nu este convinsă de ea. E ceva în relația lor ce-i amintește Antoniei că „trebuie să ai grijă de ea.” A fost făcută de mama ei, dar a fost făcută și de ea însăși din nou și din nou.

— Să nu vorbești cu nimeni care are părul pieptănat pe spate și dat cu gel, spune Lina, înainte să dispară după ușă.

Se referă la bărbați din Familie. Antonia se apleacă deasupra ușii de la cuptor ca să verifice dacă este gata mâncarea. Căldura o izbește în față cu forța unui pumn.

A doua zi, Sofia și Antonia merg cu mașina la noua lor școală. Antonia nu-i spune Linei. Păstrează liniștea în timpul călătoriei lor de cinci minute, iar când ajung, amândouă rămân în picioare, holbându-se la clădirea gri din fața lor. Elevii intră și ies în valuri pe ușile duble din metal. Sofia și Antonia stau atât de aproape una de cealaltă, încât s-ar putea ține de mână. Pe scări, sunt înghiontite de cineva despre care cred că era adult - are barbă! -, dar care este elev, ca și ele.

Sofia și Antonia sunt repede separate de mulțimea de elevi din sala de sport unde se fac înscrierile. „Russo” este la o altă coadă decât „Colicchio.” în camera mare se aud vocile stridente ale adolescenților, tumultul avansării pas cu pas, foșnetul dosarelor de pe mesele de la

care organizatorii înmânează fiecărui elev în parte programul bătut la mașină.

Antonia își râcâie cuticula de la degetul arătător cu unghia până când simte că începe să-și ia pielea cu totul. Aude în cap ecoul propriei respirații. Rochia pe care a ales să o îmbrace pare prea strâmtă și prea scurtă, prea de copil. Privește cum se mișcă camera în jurul ei și încearcă să nu arate că s-ar putea panica.

Sofia este și ea la fel de agitată, însă își scoate un ruj cu care mamma nu e de acord și se dă cu el pe buze, uitându-se într-o oglinjoară pe care și-o ține în ghiozdan. Când se uită în oglindă, arată de parcă e altcineva: un chip de copil, cu o gură de adult.

— E o culoare frumoasă, spune fata care stă în spatele Sofiei.

Sofia se întoarce și zâmbește. îi oferă rujul. Rândul avansează, iar cineva îi spune Sofiei:

— Este rândul tău.

— Sunt Sofia Colicchio, spune ea, făcând un pas înainte ca să-și ia programul.

Femeia care i-1 dă arată plictisită și cenușie, precum clădirea.

Tânăra căreia Sofia i-a împrumutat rujul este în aceeași clasă cu ea. Numele ei este Peggy și are trei prietene: Alice, Margaret și Donna. Mănâncă împreună în sala de mese, care miroase a cauciuc și grăsime, iar Sofia se uită peste tot după Antonia înainte să se așeze, însă nu o vede.

în timpul prânzului, nimeni nu o întreabă pe Sofia despre familia ei. Nimeni nu o întreabă despre religia ei. Nimeni nu-i spune că are responsabilități sau că e diferită de celelalte fete. în schimb, o întreabă ce băieți crede ea că sunt drăguți. O întreabă ce materii îi plac. Fetele mănâncă morcovii și aruncă puiul la gunoi, fără ca cineva să le interzică asta. își ridică fustele cu un deget, își strâng mai tare curelele în oglinda din baie și își ciufulesc părul.

Dar Sofiei îi lipsește Antonia până când sună clopoțelul de ieșire.

Când se află în mașină în drum spre casă, Antonia îi povestește cu entuziasm Sofiei cum a reușit să găsească fiecare sală de clasă fără să întârzie la niciuna dintre ore, cum a reușit să nu se împiedice sau să-și rupă rochia, ori să-și scape cărțile în hol, cum a putut să-și deschidă

dulapul din prima încercare. Antonia îi povestește Sofiei despre bibliotecă, unde sunt mii, „Mii, Sof' de cărți pe rafturi metalice pe care oricine, „Oricine!" le poate citi, îi mai menționează și despre libertatea de a se așeza pe scaun, realizând că nimeni nu se uită la ea. în prima zi de liceu, Antonia a rămas în anonimat și a fost plină de speranța că, până la urmă, există și pentru ea un loc în lume.

Antonia nu îi spune Sofiei că și-a petrecut pauza de prânz în bibliotecă, evitând hărmălaia din sala de mese și preferând un teanc de cărți, Austen și Whitman, că a tresărit ca o căprioară de fiecare dată când cineva îi spunea numele.

Iar Sofia nu-i spune Antoniei că i-a lipsit. A menționat numai rujul închis la culoare și ciorapii subțiri; un băiat dintr-o clasă mai mare care i-a aruncat o privire admirativă; un grup de fete vesele.

După prima săptămână de școală, Sofiei îi trece prin minte că nu trebuie să meargă duminica la biserică dacă nu vrea, că a orbit-o în așa fel încât nu mai vede nimic altceva. Când le spune părinților asta la micul dejun, mama ei își face cruce, iar Sofia îi spune: „Ești dramatică, mamma", la care Frankie scoate un „oh" ascuțit. Tatăl ei nici măcar nu-i răspunde până când Sofia nu-i spune: Jlf-ai auzit, papa, am spus că nu merg", după care ridică din sprânceană, se uită la ea și-i spune: „Mănâncă-ți micul dejun."

Sofia nu știe, dar atunci când tatăl ei e la muncă și vrea să amintească cuiva că are o datorie, sună și invită acea persoană la masă, dar nu aduce aminte nici măcar o singură dată de datorie. Ca și fiica lui, Joey are o latură întunecată, bucurându-se de agitația nervoasă a celor care-i sunt datori. Cealaltă persoană îngrozită -un patron de restaurant, de cinematograf, managerul vreunui bar - trece de obicei de la o stare de calm la una de panică aproape tangibilă. „Jur, urmează să ajungă", spun ei. „Te rog, am nevoie doar de puțin timp." Joey termină de mâncat. întreabă de soție și copii, le spune pe nume, zâmbește. își conduce invitatul până acasă și spune: JVe vedem în curând."

Când are de-a face cu voința de fier a fiicei lui încăpățânate, Joey încearcă să fie acea versiune a lui care, fără a scoate un singur cuvânt, poate îngrozi un adult într-atât, încât să riște să facă pe el de frică. încearcă să rămână calm și indiferent.

Joey Colicchio poate să încarce un pistol în șase secunde. Soția lui îl mai satisface oral chiar și după șaisprezece ani de căsnicie. Este cel mai puternic om din partea lui de Brooklyn.

Dar fiica lui de paisprezece ani nu-i dă importanţă şi nici nu e impresionată.

— Nu mă poţi obliga, spune ea cu nonşalanţă, în timp ce el arată furios spre uşa de la intrare, unde aşteaptă restul familiei.

Mai mult decât majoritatea taţilor, Joey are inima împărţită în două şi nu ştie dacă să cedeze în faţa tinerei femei puternice din faţa lui sau dacă să-i arate că e cu adevărat bărbat - „îţi arăt eu ce pot şi ce nu pot să te oblig să faci", îşi imaginează el că-i spune, dar încearcă să nu-şi aducă munca acasă cu el.

Frankie este micuţă, solemnă şi, la cei şase ani ai ei, se simte pierdută fără Sofia. „Şi eu vreau să rămân", declară ea, cu ochii mari. Parcă nu o lasă inima pe Sofia, poate ar trebui să meargă şi să se aşeze la locul ei în biserică, să îngenuncheze cu toţi ceilalţi, să-şi petreacă cinci minute măturând cu limba cerul gurii ca să curețe resturile de anafură. Nu ar fi chiar aşa de rău, iar Frankie nu înţelege de ce Sofia refuză să facă acest lucru atât de uşor, pe care îl face în fiecare săptămână. Sofia se vede pe ea însăşi în Frankie, lucru care o face să se simtă meschină şi prostuţă, încăpăţânată şi ciudată, incapabilă să facă lucrurile pe care le face toată lumea. Dar Sofia se încăpăţânează, refuză să meargă, o priveşte pe Frankie târşâindu-şi picioarele pe hol, observă cum papa o atinge uşor pe marama pe spate în timp ce se îndepărtează toţi trei. Este singură; se înveseleşte; apartamentul este neobişnuit de gol.

în acea zi, pentru prima dată, Sofia stă acasă. Se uită pe fereastra din sufragerie la oamenii care trec pe stradă şi se întreabă câţi oameni au atâta timp liber duminica, zi în care familia ei este atât de zorită să meargă la biserică, să fie acasă pentru cină, să fie gata de culcare până nu se face prea târziu, căci trebuie să se odihnească cum trebuie înainte de luni. Apartamentul i se pare uriaş. Se duce în bucătărie, trecându-şi mâinile pe blaturi şi pe spătarele scaunelor. Deschide frigiderul şi îşi bagă degetul în sosul ragu pregătit pentru cina de duminică; deschide o cutie şi muşcă dintr-un biscuit umplut cu gem. Gustul dulce al zahărului îi explodează pe limbă, făcând-o să-i dea lacrimile.

Sofia priveşte apartamentul în care a locuit toată viaţa ei cu ochi noi, de elevă de liceu, cu ochi care au privit săptămâna trecută o lume inaccesibilă familiei ei. Sofia îşi dă seama cât de singură a fost cea mai mare parte a vieţii ei. în curtea şcolii, Sofia nu era inclusă în niciun fel de activitate sau joc; nu a făcut niciodată parte din vreun grup gălăgios de copii. Simte ca şi cum a ieşit la suprafaţă pentru o gură de aer, se află în lumina soarelui şi a spălat un strat de murdărie. A dezgropat o

sămânță mică de furie și gelozie. Se gândește la tatăl ei, la munca pe care o face, la familia în care a fost crescută cu suspiciune. Ce voi face?

Cine voi fi? se întreabă Sofia Colicchio, singură, în apartamentul ei.

Sofia nu se poate imagina adult. Știe că se va mărita și va avea copii. Nu-și amintește de unde a aflat asta, dar știe că e adevărat. Căsătoria este precum hainele cu care trebuie să te îmbraci înainte de a ieși din casă; fără ele, înseamnă să mergi gol pe stradă.

Pe stradă este o femeie care locuiește singură. A venit din Sicilia ca să scape de o oroare, un lucru vag pe care nimeni nu vrea să-1 spună, dar pe care toți părinții îl înțeleg, „da, și noi", și care are mereu de-a face cu foamea, cu faptul de a fi dat uitării. A venit cu o valiză ruptă din piele plină cu ierburi și cărți de tarot și cu o cutie încuiată din lemn. Se zvonește că femeile care nasc o pot chema, iar ea le ajută să ardă cordonul ombilical și să fie totul bine, să facă poțiuni din ierburi și flori și le arată mamelor cum să-și hrănească bebelușii. Se spune că, dacă se uită în ochii tăi, nimeni nu se va îndrăgosti vreodată de tine. Se știe că poate să blesteme cu un cuvânt sau două, schimbându-ți viitorul în rău. Sofia știe că este vrăjitoare, iar ea și Antonia ocolesc clădirea în care apartamentul de la mansardă are jaluzelele trase la ferestre. A devenit o obișnuință, căci este un lucru pe care l-au făcut de la șase ani, în drumul lor spre casă de la școală, însă chiar și adolescentă fiind acum, Sofia este cuprinsă de frică, un fel de panică ce-i face inima să-i bată repede în piept atunci când și-o imaginează pe vrăjitoare, pe care lumea nu o vede decât la băcănie, cu părul ei sălbatic care-i iese de sub pălărie, cu degetele noduroase ca niște cârcei, cu care ține sacoșele cu cumpărături. Nimeni nu se uită la ea, iar asta o îngrozește pe Sofia, să treci prin viață fără ca cineva să te privească, fără să fii văzut. Cât de lipsit de sens, cât de imposibil. Cum poate cineva să crească astfel.

Sofia mai știe că, dacă are nevoie de ajutor, vrăjitoarea i-1 va oferi, dar va lua ceva în schimb. Sofia se analizează și descoperă că nu există nimic la care să vrea să renunțe. Se simte însă invincibilă și se gândește că nimic nu poate merge rău. Are paisprezece ani și nu știe ce înseamnă să faci sacrificii.

Sofia știe doar care sunt constantele: cerul, pământul, ziua când va fi și ea mamă. Sofia este interesată de băieți, căci aceștia îi acordă atenție. îi vede ca pe o aventură. Simte furnicături în piept și pe limbă atunci când se gândește cum ar fi să sărute un băiat, își imaginează dând aerul afară din plămâni pentru a fi respirat de altcineva, își imaginează dând naștere unei noi respirații care dăinuie numai între corpuri. însă nu își poate imagina cum e să tragă doi copii după ea, cu sacoșa plină de

cumpărături alunecându-i de pe umăr. Nu-și poate imagina fiind mama ei, cu părul mereu aranjat, care reușește să aibă grijă de doi copii și de un soț, gătind, spălând și făcând curat, dar care uneori e agață de marginea chiuvetei, cu umerii căzuți, trăgând aer în piept epuizată. Papa se uită la mamma, dar este oare singurul? Sofia vrea să aparţină întregii lumi.

Sofiei îi este mai ușor să-și imagineze cum ar fi să fie Joey. Papa înfruntă lumea cu pieptul în față. în timp ce mamma este omul din culise, papa este starul spectacolului. Lumea îl privește, îl ascultă, vorbește despre el. „Dar nu aș face ce face el", își spune Sofia, care știe cu ce se ocupă el. Ceva în legătură cu Joey o face pe Sofia furioasă, dispusă să-și arate colții. El este motivul pentru care alte familii preferă să treacă pe celălalt trotuar când văd familia Colicchio pe stradă. „Cel mai bine e să nu pui întrebări", îi spusese Roșa. Sofia are senzația că va trebui să se micșoreze când va deveni adult, ca să se potrivească în spații mai mici.

Sofia tocmai începe să-și dea seama că libertatea acestei dimineți de duminică se va transforma în plictiseală când o va vedea pe Antonia pe stradă, îmbrăcată într-o rochie roșie cu nasturi negri și mâneci scurte. Sofia își lipește palmele și nasul de geam și își ține respirația ca să nu aburească geamul, privind-o pe Antonia trecând de colțul străzii.

.Antonia i-ar fi spus dacă se ducea la coafor, la băcănie sau la poștă și ar fi invitat-o la cinematograf, i-ar fi cerut sfatul dacă se ducea în vreun loc interzis sau scandalos (la jumătatea zilei într-o duminică?), cum ar fi în Central Park, unde sub nicio formă nu au voie singure, sau Coney Island, unde aerul este sărat și străin, unde se pot uita la bărbații care participă la spectacolul de ciudățenii.

Când ajung cu toții acasă, Sofia îl ascultă cu răbdare pe tatăl ei, care, încă îmbrăcat în hainele de duminică, îi ține predică și îi spune că trebuie să ia parte la activitățile în familie și să îi asculte pe el și pe mamma. Aprobă în timp ce mamma, încercând să-și rețină lacrimile, spune: „Uneori trebuie să faci lucruri pe care nu vrei să le faci, Sofia." Sofia cântărește cele spuse. „Trebuie?"

Iar Sofia este distrasă de o mare curiozitate maniacă tot restul zilei. O face să-i tremure degetele și să-și lovească călcâiul stâng cu piciorul drept până când simte că a făcut o vânătaie. O face să se ducă de patru ori la telefon și să o sune de două ori pe Antonia, pentru ca mai apoi să închidă. O face să-și roadă până la carne unghia de la degetul arătător stâng.

Antonia vine la cină la ora cinci, iar Sofia reușește să nu o întrebe unde a fost. Cu doi ani în urmă, Sofia ar fi întrebat-o. Ar fi tras-o pe Antonia

într-un dulap și ar fi întrebat-o în șoaptă „ce, ce este.” Ar fi gâdilat-o pe Antonia până când i-ar fi divulgat secretul, spre a fi analizat apoi de amândouă. Dar în seara asta Sofia este sigură că e mai rău dacă admite că Antonia are un secret. Dacă ar întreba-o despre acest secret al ei, ar fi ca și cum ar aduna toată puterea din cameră într-un strălucitor glob auriu, pe care i l-ar da Antoniei, iar Sofia ar fi la picioarele ei, implorând. La masă, Sofia este tăcută și plimbă bucățele de vinete de colo colo în farfurie.

în ultimele câteva luni, sfidătoare și rebelă, Antonia s-a furișat din casă în fiecare duminică dimineață. O lasă singură pe Lina, cu țigaretele ei, cu gleznele ei subțiri încrucișate, cu papucii ei maro de casă, cu stiva ei de cărți și cu lucrurile de care a uitat: pieptenele, ceașca cu ceai care se răcește, puloverul subțire, un teanc de scrisori - toate lăsate să zacă acolo unde se află. O lasă singură pe Sofia, care este gălăgioasă și sigură pe ea, care-i dă Antoniei energia de a continua, dar care o și epuizează. Lasă toate astea în urmă și se duce la Biserica Inimilor Sfinte ale lui Isus și Măriei, la slujbă, la ora unsprezece.

își spune că se duce pentru că-i place mirosul de acolo, care este un amestec de cărți vechi, tămâie și aer prins în grinzile cavernoase. Iarna, mirosul este ascuțit și înțepător, de pin, în vreme ce vara este metalic. Dar tot timpul anului, înăuntru se simte parfumul floral al eliberării.

Desigur, nu e numai mirosul. Ci și ordinea bine stabilită, regulile clar definite. Cadența familiară a rugăciunii „Doamne, miluiește!”, textura rotundă și regulată a cuvintelor latinești pe care le simte pe piele, ritualul îngenuncherii, licărirea ritmică a lumânărilor de la altar, șoapta tămâii. Capacitatea de a avea încredere timp de o oră pe săptămână că altcineva deține controlul.

Antonia se așază în genunchi. își face cruce, iar viitorul ei pare să plutească în grinzile bisericii. „Bună, papa. Mi-e dor de tine.”

Aici, dorul e un lucru foarte clar. îi este dor de lumina din casa lor, de foșnetul picioarelor părinților ei care dansau în sufragerie. îi e dor să privească în sus și să îl vadă mereu pe Carlo privind în jos, cu chipul plin de dragoste, îi e dor de certitudinea asta, de mâna lui papa pe spatele ei, în timp ce ea este pe cale să adoarmă.

Acesta este locul în care Antonia a ajuns să-și dea seama că vrea altceva decât ce i s-a oferit, că nu vrea să ajungă ca mamma, cu un soț care nu mai este și un copil fără părinți. Aici este locul în care, atunci când face pauză între respirații, când își ridică capul și deschide ochii după ce se roagă, Antonia își dă seama că își dorește o viață după bunul ei plac, o viață în care tații nu dispar fără niciun motiv și ce nu este guvernată de

atâtea reguli nescrise ce sunt atât de inflexibile, încât te poţi sufoca în somn.

Mai târziu în seara aceea, în timpul cinei, Antonia îşi mestecă mâncarea încet, fără să-i simtă gustul. E înconjurată de atmosfera lipsită de armonie a zilei de duminică, dar cu toate astea, rămâne în scaunul ei, trecând cât mai neobservată. „Deci, mâine e zi de şcoală?" întreabă tatăl Sofiei, dar din moment ce nu este o întrebare cu adevărat, Antonia scapă răspunzând „da" şi îşi mută din nou atenţia asupra farfuriei. Cu excepţia bibliotecii, unde Antonia îşi petrece cât de mult timp poate ea, şcoala a dezamăgit-o. Antonia rămâne în anonimat, desigur. Vede mai puţini copii de la vechea ei şcoală decât s-ar aştepta. Nimeni nu a şoptit vreo vorbă despre tatăl ei ori s-a uitat urât la mama ei. Nimeni nu ştie despre ea şi familia ei. Ea şi Sofia nu au ore împreună, lucru care nu s-a întâmplat niciodată. Fără Sofia, Antonia a constatat cu dezamăgire că este timidă şi mică, că lumea o împinge cu uşurinţă în hol. Exact ca mamma, îşi spune ea, simţind cum i se pune dezgustul în gât, întocmai ca o bucată de mâncare care rămâne blocată. Şi-a pierdut soţul, îşi mai spune Antonia, lucru pe care toată lumea îl spune despre Lina atunci când încearcă să-i arate înţelegere sau să justifice acele părţi din ea care par să nu se mai potrivească cu restul lumii.

Vizavi, singură, Lina se lasă moale în canapeaua în care îşi petrece zilele şi simte în urechi vâjâitul apartamentului ei gol. E foarte ciudat să trăieşti într-o lume cu totul diferită de cea a oamenilor cu care obişnuiai să-ţi petreci fiecare zi. E foarte puţin probabil să ai acelaşi chip pe care l-ai avut mereu, dar un suflet de nerecunoscut.

Sofia e întinsă în pat şi îşi imaginează că Antonia are o altă prietenă bună. în imaginaţia ei, cealaltă fată este mai înaltă decât Sofia, mai slabă şi are ochii mai strălucitori. Este mai tăcută şi mai stăpânită. Nu se ceartă; nu se pierde cu firea; seamănă mai mult cu Antonia. Antonia din închipuirile Sofiei este mult mai fericită cu noua ei prietenă. Nu mai are nevoie de Sofia. Se iau de mână şi îşi împărtăşesc secrete; râd delicat; subraţul nu le miroase urât. Sofia are un somn agitat, întrerupt şi se trezeşte a doua zi de dimineaţă cu senzaţia că a uitat ceva cumplit.

în a doua zi de luni de la începerea liceului, Sofia nu o întreabă pe Antonia ce a făcut în weekend, iar Antonia nu ştie cum să-i spună frumoasei ei prietene că şi-a petrecut duminicile la slujbă. în ultima vreme, trăsăturile lui papa sunt pe punctul de a i se şterge din memorie şi nu-i mai vin în minte cu claritate.

Şi iată că, anul acesta, Sofia şi Antonia au primele lor secrete. Se despart. Şi în fiecare dintre ele începe să crească ceva cu totul nou.

Lina Russo nu este o fantomă. Este încă femeie. Simte că trăiește în pielea care, atunci când se uită în oglindă, arată ca pielea ei.

Dar este o femeie înghețată în timp. Viața ei s-a sfârșit irevocabil, ireparabil și ireversibil în dimineața dispariției lui Carlo. Toată viața ei s-a temut că soțul ei va dispărea sau, atunci când era copil, că cineva precum Carlo va dispărea sau va face ceva asemănător.

Lina a simțit mereu că, dacă construia o lume în jurul ei, acea lume îi putea fi luată.

Știe că nu se mai poate face nimic după ce s-a întâmplat ce e mai rău.

Dar au trecut șapte ani. Iar Lina are și ea un secret, în ultimele luni, când Antonia se furișează afară - Lina știe că merge la biserică, căci mirosul de tămâie îi este la fel de cunoscut precum mirosul pielii ei -, Lina se acoperă cu un șal și se duce repede la cea mai mică și dărăpănată clădire din cartier. Bate la ușă de trei ori, simțind cum îi bate inima cu putere în piept, în vârful degetelor și în ochi. Intră în casa vrăjitoarei.

La început s-a dus ca să i se răspundă la o întrebare: „Unde este soțul meu." Nu știe de unde a apărut din nou acea întrebare, după atâția ani de la dispariția lui Carlo, atât de vehementă. Dar desigur că vrăjitoarea nu este acolo ca să răspundă la întrebări așa cum sunt ele puse, ci ca să-i ajute pe clienți să găsească întrebările pe care nu le pun. „Cauți o poțiune de dragoste?" întrebase ea. Americanilor le plac poțiunile de dragoste. Cu ei își câștigă vrăjitoarea pâinea. Lina a fost nemulțumită și a plecat frustrată. Mamma are dreptate. E o prostie, s-a gândit ea.

Cu toate acestea, în săptămâna care a urmat, Lina s-a dus din nou. Și de atunci, s-a dus în fiecare săptămână.

Acolo, temerile Linei sunt cercetate cu atenție de privirea caldă a unei bătrâne care aproape că nu vorbește deloc limba engleză. Se citesc cărțile de tarot și se discută semnificația lor la un ceai cu flori în el. Lina află ritmul lunii pline și cară în buzunare teci de fasole, învață să recunoască în ce direcție sunt cele patru puncte cardinale după poziția soarelui, lungimea umbrelor și după vânt. își găsește poziția pe pământ. La șapte ani de la moartea soțului ei, Lina Russo, care nu este o fantomă, se odihnește la pieptul bătrânei. La Vecchia este bătrână și sălbatică, iar poveștile ei o duc într-un loc atemporal, care se simte în mod ciudat ca acasă.

Pentru prima dată în viața ei, Lina a făcut ceva pentru că a vrut, nu pentru că cineva i-a spus că trebuie. Este pentru prima oară când alege

ceva fără să-i pese ce crede lumea. Dacă La Vecchia este o stradă pe care să o traversezi, atunci Lina merge înainte fără să se uite în stânga și-n dreapta.

Și, fără ca măcar să-și dea seama, Antonia începe să fie atentă la dispoziția Linei, exact ca atunci când era mică, și să se comporte ca atare. în apartamentul lor se lasă liniștea: vrăjitoarea și fata catolică mănâncă lasagna.

în primul an de liceu, Antonia și Sofia își petrec mai mult timp despărțite decât împreună. încet și simplu, până când ajung să nu mai meargă la școală împreună în fiecare dimineață, iar atunci e aproape ceva natural.

Antonia studiază ore în șir cu entuziasmul omului însetat care a dat de un pârâu cu apă limpede. Nu se simte niciodată în apele ei în hărmălaia din hol, dar învață să-și găsească alinarea în paginile cărților din bibliotecă. Antonia studiază franceza și latina. Devorează tot ce citește. își notează parabole și învață datele bătăliilor importante care s-au dat pentru câștigarea independenței Americii. în fiecare zi în drum spre casă, Antonia repetă lecțiile învățate. Spune în șoaptă ecuația de gradul doi. Recită începutul din Infernul.

După-amiezile, spală vasele din care a mâncat Lina, ceștile de ceai pătate și farfuriile cu resturi uscate de pâine. Fierbe paste sau reîncălzește ce-a rămas de la cină, ori aduce supă de la magazin și încearcă să o convingă pe Lina să stea la masă și să mănânce, să o întrebe pe Antonia cum a fost ziua ei. Preferă să nu mănânce la cină ca să citească și își imaginează că este Antigona, îngropată cu principiile ei, cu zeul ei și cu inimaginabila ei pierdere. Alteori, simte că trăiește pe pământ, că aruncă pământ cu lopata pe mormântul Linei. Antonia este Penelopa, care îl așteaptă pe Odiseu. Este Circe, singură în palatul ei strălucitor. Astfel, Antonia reușește să trăiască fiecare lucru amar, furios și pasional pe care și l-a negat în viața reală, unde este mult prea ocupată să încerce să supraviețuiască, ca să mai aibă timp să se gândească la ce simte.

Seara, când e pe cale să adoarmă, Antonia își închide cărțile, închide ochii și îi este dor de Carlo. „Noapte bună, papa", șoptește ea.

Sofia și-a găsit un grup de fete mai mari, rujate și coafate, care își trimit bilețele când profesorul se întoarce cu spatele la clasă și care stau mai mult timp rezemate de dulăpioarele lor în timpul pauzelor. Dacă știu cine este familia ei, nu o arată. Este posibil să nu le pese. Sofia învață de la noile ei prietene puterea unei coapse ușor scoase în evidență sau a unei manichiuri îngrijite, începe să fie atentă într-un mod diferit atunci

când se îmbracă. îndrăznește să se așeze seara la masă mândră, cu spatele drept și rujată. începe să observe că ceilalți elevi o urmăresc cu privirea pe hol, iar acest lucru o face să se simtă mai înaltă, mai înfocată și mai dibace.

Iar Sofia, care a devenit populară, își face din ce în ce mai mulți prieteni și găsește din ce în ce mai multe obsesii. Și, deși este adevărat că Sofia Colicchio este cam imprevizibilă (o spun cele mai bune prietene ale ei; băieții cu care a ieșit și profesorii la ale căror ore nu și-a arătat adevăratul potențial), la fel de adevărat este și că are același magnetism magic pe care îl are tatăl ei, făcându-i pe oameni să-și dorească să fie în preajma ei. Și, cu toate că nu este chiar conștientă de asta, schimbarea prietenilor ajunge să devină punctuală și cunoscută - o mișcare regulată, un ciclu ritmic de inimi frânte și pasiuni nebune. își alege prietenă după prietenă, la care renunță la fel de brusc cum și le alege. Iar fetele acceptă chiar și așa să fie prietene cu ea, deoarece merită ca Sofia să le acorde atenție două, patru sau nouă săptămâni, merită să își zâmbească, să se răsfețe în privirile agere ale Sofiei, în ciuda zvonurilor despre familia ei, a pericolului care plutește în aerul care o înconjoară, a cruzimii infidelității Sofiei și a rapidității cu care renunță la prietenii, a vitezei cu care lumina atenției ei alunecă sub orizont. Merită să fie prietene cu ea. O, și încă ce mai merită.

Desigur, merită să iei în considerare dacă este vorba de iubire sau iubire, iar adevărul este că asta nu i-a trecut niciodată prin minte Sofiei, că nu s-a gândit niciodată că, în cazul unor prietenii între adolescente, linia care separă iubirea de iubire nu este foarte clară. Este corect să spunem că Sofia însăși se îndrăgostește sau se răcește și se îndrăgostește de aceste fete, ca mai apoi să-i treacă, dar nu dă nume sentimentului.

Iar Sofia trece la o altă prietenie, apoi la o alta, și tot așa, iar de fiecare dată când se desparte de câte o prietenă, se simte puțin mai ca ea însăși. „Nu sunt așa, nu sunt așa, nu sunt nici așa. Sunt altfel." Mereu plină de o energie unică, Sofia începe să-și manifeste puterea și să-i testeze limitele.

într-un final, Antonia îi spune Sofiei că se duce în fiecare săptămână la slujbă, singură. O spune pe negândite și se vede clar că nu-i mai pasă ce crede Sofia, așa cum îi păsa înainte. Sofia nu o întreabă de ce se duce la slujbă. Antonia a auzit un zvon cum că Sofia l-a lăsat pe Lucas Fellini, cel mai plictisitor băiat din școală, să-i bage mâna pe sub bluză, însă nu are curajul să îi ceară confirmarea zvonului și nici nu îndrăznește să o întrebe cum a fost. Avea mâna rece? Purtai bluza cu nasturi lipiți? se întreabă ea.

Sofia și Antonia încep să umple spațiul dintre ele cu planuri despre viitor. Antonia se hotărăște din primul an de liceu că va merge la facultate. Și-a dat seama că cititul, care a fost o cale de scăpare din realitatea imediată, ar putea fi o cale de scăpare din întreaga ei viață. Va pleca din Brooklyn, va părăsi Familia definitiv - nu așa cum a făcut-o mama ei, retrăgându-se în ea, ci evadând și realizând ceva cu totul nou. Și atunci, Antonia va cunoaște pe cineva care nu a auzit niciodată de Familie, iar copiii ei nu vor ști niciodată despre ea. Nu se vor simți niciodată izolați la școală, iar tatăl lor nu va dispărea într-o bună zi fără urmă. Antonia, exploratorul polar, cavalerul călare, aventurierul în safari, se va salva pe ea și pe viitoarea ei familie de lumea neîmblânzită în care a fost abandonată de când a murit Carlo.

Când visează cu ochii deschiși, Antonia își cumpără o casă cu verandă și o umple cu copii și cu un soț, iar Lina vine în vacanțe și Sofia vine weekendurile în vizită. Nimeni nu merge la muncă. Nimeni nu vorbește despre trecut.

Sofia simte schimbarea care trebuie, trebuie, trebuie să vină: va sfârși prin a merge într-o aventură imprevizibilă. Va avea o viață la care încă nu a visat nimeni. Va renunța la constrângerile legate de faptul că este femeie, pe care deja le simte sugrumându-i viitorul.

Sofia realizează că, asemenea Rosei, folosește exact acele constrângeri în avantajul ei atunci când poate. Sofia învață cum să-și plece privirea, cum să privească nepăsătoare. îl lasă pe Lucas Fellini să o scoată în oraș, dar, desigur, zvonul despre bluza ei descheiată și mâna lui lipicioasă este fals.

E adevărat însă că, anul acesta, Sofia învață să-și plimbe mâinile pe corp. Stă în picioare, singură, în fața oglinzii din dormitor și găsește un loc moale în centrul ei. Acesta este probabil locul pe care Roșa spune să-1 protejeze. Aceasta este probabil inima delicată, ceea ce o face pe ea fragilă. Acesta este locul din pricina căruia încep războaiele, sursa vieții.

Aproape că e suficient.

Antonia și Sofia își fac cu mâna când se văd pe hol; în timpul cinei de duminică stau una lângă cealaltă și se întreabă „ce mai faci" politicos și detașat. Este ca și cum prietenia lor a înghețat, iar când sunt împreună, amândouă trebuie să călătorească în timp, într-un loc unde pot vorbi aceeași limbă. Trebuie de fiecare dată să lase în urmă ceva din ele. Chipul Antoniei reflectă modurile în care se preface Sofia. Cu noile ei prietene, Sofia nu se întreabă niciodată dacă are nevoie de noul pulover, dacă să-și dea cu parfum pe gât. Antonia, cu cărțile ei și cu pantofii ei practici, o face pe Sofia să se simtă ca o impostoare. Și, spre deosebire

de vremurile în care Sofia o făcea pe Antonia să se simtă mai puternică, acum se simte stângace și inconfortabil în lumina pe care o emană Sofia și, dacă e să fie sinceră, chiar critică cu privire la noua influență pe care o exercită Sofia. Cât de deconcertant e să pui la îndoială motivele cuiva care a fost mereu busola ta. Cât de izolant e să te întrebi dacă nu cumva ești de fapt singur pe lume, în ciuda legăturilor de familie, a promisiunilor și jurămintelor pe care le faci.

Uneori, noaptea târziu, când orele par să nu mai aibă nume, iar Antonia este foarte epuizată, dar gândurile îi iau mintea cu asalt, Antonia își pune mâna pe zidul din cărămidă care unește dormitorul ei de cel al Sofiei. De cealaltă parte, Sofia își lipește uneori fruntea de zid. Fiecare își imaginează că cealaltă este acolo.

Antonia citește obsesiv știrile din ziare. Armata lui Hitler formată din bărbați și băieți intră în Cehoslovacia, iar Antonia își imaginează că, spre sfârșitul verii, va intra și în Polonia. Simte că răul se infiltrează prin crăpăturile pe care începe să le observe în lumea din jurul ei.

Fiecare zi petrecută cu Lina este epuizantă, chiar dacă Lina este puțin altfel acum, mai ocupată, mai puțin fragilă. Lina nu simte nevoia să-și cizeleze gândurile într-o manieră inteligibilă, așa că zilele lor sunt presărate cu versuri din cântece pe care mama Linei obișnuia să le cânte, cu fragmente de amintiri. Antonia pregătește micul dejun pentru ele, dar Lina se ridică de la masă fără să se atingă de mâncare, protestând că nu poate mânca pâinea prăjită dacă s-a răcit, sau fără să spună nimic, plecând din bucătărie într-o tăcere inexplicabilă. Lina începe să vorbească despre lucrurile pe care le-ar fi putut face în afara căsătoriei cu Carlo, spunând că s-ar fi putut face scriitoare. Ar fi fost prietenă cu Zelda Fitzgerald. Ar fi putut fi vânzătoare, una dintre acele tinere stilate, care se simt confortabil în orice situație, deși ies în evidență oriunde merg. „în schimb, asta", spune Lina, ridicându-și mâinile crăpate și uscate din pricina detergenților cu care spală lenjeriile pentru hoteluri. „în schimb, l-am pierdut pe tatăl tău." Antonia se gândește de mii de ori pe zi să meargă la Sofia, dar o oprește un vag sentiment de mândrie și teamă. între ele este un abis. Sofia poartă masca femeilor pe care ele obișnuiau să le admire de parcă a fost făcută special pentru ea. Este puternică și perfectă. Antonia se rușinează și dă înapoi chiar și numai când își imaginează că se duce la Sofia pentru confort. își face planuri să meargă la Wellesley, să devină profesoară de literatură clasică și să se înconjoare de cărți și singurătate, ca Emily Dickinson. Chiar și pentru Antonia, fanteziile astea sunt nefondate. „Oamenii mor, iar tu îți imaginezi o diplomă de facultate pe care nu ți-o permiți." Dacă ar fi să se vadă prin ochii Sofiei, ar înrăutăți și mai mult lucrurile.

Aşa că Antonia se afundă în ea însăşi. „Vine ceva”, spun titlurile ziarelor, ştirile de radio, porumbeii care încearcă să ciugulească câte ceva pe la colţurile străzilor. Când Antonia închide ochii, se simte inundată de senzaţii. „Malocchio”, spune mama ei. Ochiul rău. Antonia are şaisprezece ani.

Lumea este nestatornică.

Sofia şi Antonia arată deodată mai degrabă ca două femei diferite. Sofia s-a înălţat, iar buzele, ochii, umerii şi coapsele i s-au rotunjit; corpul ei pare să poarte nenumărate surprize, de parcă în fiecare moment ar sta să râdă, să plângă sau să-şi ridice braţele deasupra capului. Antonia are părul închis la culoare acum, iar degetele de la mâini şi picioare i s-au lungit suficient ca ea să aibă o graţie neasemuită.

Desigur, când ai şaisprezece ani, corpul scoate la iveală lucruri despre tine care mai târziu vor fi adevărate, dar pe care acum nu prea le poţi simţi: Antonia se simte greoaie şi neîngrijită, iar Sofia se simte adeseori plictisită de moarte, disperată să se mişte, nerăbdătoare să facă ceva nou.

Frankie are acum opt ani, este precoce şi are ochii ageri ca ai Rosei. „De ce nu mai vii aşa de des?”, a întrebat-o pe Antonia duminica trecută, iar Antonia a simţit un gol în stomac, de parcă ar fi fost prinsă făcând ceva interzis, după care a continuat să o ajute pe Roşa să pună masa. Cele două mese strânse din spatele canapelei sunt şterse de praf şi aranjate cap la cap, astfel încât să fie loc pentru toată lumea. La masa din sufragerie se pune o prelungire care permite zece persoane înghesuite, în loc de şase, aşezate comod.

în fiecare săptămână, Sofia şi Antonia au conversaţii scurte despre lucruri confortabile, în timp ce aranjează masa, taie ceapa sau şterg paharele de vin. Se simt suficient de apropiate încât să se respire una pe cealaltă; a trecut suficient timp încât nu se mai simt vinovate că au lăsat ca prietenia lor să se răcească. Fiecare dintre ele observă că „pare fericită. Pare fericită fără mine.”

Sofia şi Antonia termină primul an de liceu în luna toridă de iunie a anului 1940. Se anunţă la radio în săptămâna următoare că Italia s-a alăturat Germaniei, iar în apartamentul Sofiei se înghesuie multe chipuri familiare, neliniştite. Se toarnă vin în pahare, iar un nor gros de fum de ţigară umple camera. Biroul Sofiei e îngropat sub pălării, pulovere şi portofele.

— Va fi exact ca Războiul cel Mare, spune tatăl Rosei.

Tataie nu vine prea des la cină, dar când o face, comandă întreaga cameră, stând în scaunul lui Joey cu picioarele larg desfăcute, cu mâinile încrucișate pe burtă. Acest gest de respect din partea lui Joey ajută la aplanarea tensiunilor dintre ginere și socru, dar și la menținerea poziției sale: „ia uite cât e de sigur pe el", gândesc oamenii. Joey poate da altuia putere, fără să piardă deloc. „Ia uite cât de onorabil."

— O să ajungem să avem bani doar pentru lucrurile esențiale. Pentru necesități.

— Dar ce înseamnă asta pentru noi? întreabă Paulie DiCicco.

în cameră se lasă tăcerea. Cinci bărbați își întorc capul spre Paulie, cel mai nou angajat al lui Joey, care nu ar fi trebuit să vorbească neîntrebat. Femeile, Sofia și Antonia simt tensiunea și, pentru moment, rămân tăcute.

— Neliniștea tinerilor, se scuză Joey.

Tensiunea din aer se risipește. Femeile se întorc la ale lor. Fără să-și dea neapărat seama, Sofia și Antonia se apropie mai mult una de cealaltă. Antonia aranjează șervețelele unul câte unul. Sofia șterge niște furculițe, dându-le luciu. Amândouă trag cu urechea la ce vorbesc bărbații.

— Dar, tată, toate Familiile sunt solvabile acum. Nu va fi ca data trecută. Ne merge bine, spune unchiul Legs, fratele mai mare al Rosei.

— Nu o să fie ca data trecută pentru că nu este un război fără sens, spune Joey. Lumea e nemulțumită.

Cei din Familie nu știu ce să creadă. Italieni fiind, vor să sprijine Italia trup și suflet, deși a fost greu din pricina atâtor ani în care s-a zvonit despre noua ordine mondială a lui Mussolini, iar mulți dintre ei nu sunt surprinși că satele din care ei și familiile lor au fugit, sate care sunt la pământ din punct de vedere economic, au căzut pradă acestui nou rău. Emigranți fiind, le este teamă de război și nu sunt siguri dacă să creadă sau nu șoaptele legate de atrocitățile inumane comise împotriva celor care nu se conformează obiectivelor pe care le are Al Treilea Reich. în calitate de americani, vor cu disperare să nu aibă de-a face cu încă o catastrofă europeană, să se desprindă din nodul încurcat al politicii și culturii în care sunt prinși fără scăpare cei de peste Atlantic.

Ca oameni de afaceri, sunt intrigați. Situația lor financiară după perioada Prohibiției a fost nesigură, mergând înainte datorită taxelor de protecție plătite de proprietarii de restaurante și de patronii unor mici

magazine - o florărie cunoscută pentru buchetele de nuntă frumoase și scumpe, un importator de covoare pe Atlantic Avenue, o agenție de turism care se ocupă de vacanțele de vară ale americanilor înstăriți -, dar afacerile nu mai merg ca atunci când vinul valora cât greutatea lui aur. Știu că, în timpul războiului, unele lucruri se găsesc mai greu. Desigur că ele se pot procura, dacă știi pe cine trebuie și pentru prețul corect. Ei mai realizează și că, dacă e război în Europa, înseamnă că oamenii își vor dori să plece. Vor vrea să plece undeva. Și vor avea nevoie de ajutor, mai ales din partea unui anumit grup discret care cunoaște toate drumurile secrete și rutele de comerț la est de Mississippi, de-a lungul graniței canadiene.

Roșa umple paharele cu o agitație neobișnuită. La sfârșitul ultimului război, Roșa l-a cunoscut pe Joey, iar adrenalina întregii lumi le-a alimentat relația, a umplut camera când nu mai găseau subiecte de conversație, a îmbrăcat clădirile cenușii - orizontul lor - în lumină și grandoare. Ce s-ar putea întâmpla de data asta? se întreabă ea, căutându-1 pe Joey în cameră. Nu vrea schimbare. îl are pe soțul ei, le are pe fetele ei frumoase. Viața Rosei este aranjată.

în partea cealaltă a camerei, Joey este distras; nu o vede. Dacă s-ar uita la ea, ar zâmbi. Nu s-a simțit de mult timp nesigur, așa că e vesel, bate oamenii prietenește pe spate, ridică paharul și ține toasturi. Este concentrat, plin de energie. Pericolul pe care îl prezintă mulțumirea de sine constă în faptul că te obosește, îți întunecă judecata. îți distrage atenția de la căldura apei care clocotește în jurul tău.

Târziu, după miezul nopții, când în rândul celor care se află în apartamentul Sofiei încep să se strecoare îngrijorarea și speculația, Antonia este singură cu Sofia în camera acesteia.

Când ce-a mai rămas din prietenia lor nu mai primește sprijinul dat de prezența celorlalți, atmosfera pare nemișcată și încărcată. Antonia simte nevoia să-și miște brațele și picioarele, în vreme ce Sofia nu o poate privi în ochi pe Antonia.

— Ei bine, spune Sofia. Cred că totul va fi diferit acum.

— Totul este diferit tot timpul, răspunde Antonia, dorindu-și apoi să-și retragă cuvintele.

De ce trebuie să spui mereu una ca asta? se întreabă ea.

Sofia își dă ochii peste cap și spune:

— Nu asta am vrut să spun, zice ea și, dintr-odată, sunt amândouă prinse într-un moment de tăcere și de ostilitate pe care nu știu cum să-l depășească.

Cum am ajuns aici? se întreabă Sofia. îi e dor de Antonia, care stă posacă cu privirea plecată și care pare că nu mai ține deloc la Sofia. Sofia reacționează afișând o mască de gheață.

— îmi pare rău, spune Sofia. Nu am vrut să... îmi pare rău.

— E-n regulă, îi răspunde Antonia, care se ridică în picioare și se duce la fereastră, plină de dorul Sofiei. Am auzit că ai fost la întâlnire cu Lucas Fellini, spune ea într-un final.

Sofia râde.

— Din nefericire, da.

Brusc, Antonia e mai mult curioasă decât iritată.

— Cum a fost?

Sofia vrea să-i spună totul Antoniei, dar nu vrea să pară prea nerăbdătoare.

— Poți face față?

— în mare, spune Antonia. Poate că nu.

Antonia se apropie însuflețită de Sofia, un vechi obicei al ei. O ușurare.

— Păi, nici eu... nu... am făcut față, spre dezamăgirea lui.

Antonia face o grimasă, dar o trece un fior de teamă. Oare Sofia ar face asta?

Sofia rânjește și îi face semn Antoniei să se așeze pe pat, lângă ea, iar Antonia se așază.

— M-a scos la cină și nu a vorbit deloc. La început, mi-a fost milă de el, pentru că, știi, are cămașa băgată prea strâns în pantaloni și se vede că mama lui îl tunde și că tatăl lui i-a ținut predici despre cum să se poarte ca un domn, dar nu mi-a pus nici măcar o întrebare și a comandat tăieței cu unt și am stat acolo în tăcere jumătate din timpul cât a durat cina!

Antonia zâmbește strengărește acum, imaginân-du-și-o pe luminoasa Sofia încercând să-și facă loc pe o bancă din lemn a vreunei pizzerii, comandând Coca-Cola și un pai. Sofia și Lucas Fellini, cel mai plictisitor băiat din școală. Sofia își pune mâna peste mâna Antoniei. Se apleacă ușor în față în manieră conspirativă.

— Iar după aia? Era ca și cum el credea că a mers foarte bine, sau ceva, și m-a condus acasă pe drumul lung, știi tu, prin parcul din apropierea școlii.

Antoniei i se taie respirația, deoarece parcul de lângă liceu este cunoscut drept loc de întâlnire pentru cupluri și pentru că cel puțin două fete au rămas însărcinate după ce s-au întâlnit acolo cu iubiții lor anul trecut.

— Știu, continuă Sofia. Și s-a uitat la mine în felul ăla, de bine, o facem, iar eu nu am putut face altceva decât să mă uit la el și să gândesc o faci de unul singur, poate.

Antonia spune:

— Sofia, sincer.

Sofia își flutură mâna.

— Știu, dar spune-mi că tu nu crezi că a făcut când a ajuns acasă! în orice caz, nu a avut curajul să se aplece spre mine sau să ceară să mă sărute, iar până la urmă m-a condus până acasă și atâta tot! se oprește Sofia să-și tragă sufletul. O, Tonia, dacă l-ai fi văzut stând acolo și uitându-se la mine ca un biet cățel. De parcă asta m-ar fi convins!

Pentru o clipă, se privesc cu respirația tăiată, apoi se prăbușesc pe pat râzând.

— Era atât de plictisitor! a hohotit Sofia. Am crezut că o să se ia!

— Imaginează-ți cum ar fi să te molipsești cu plictiseala lui Fellini! strigă Antonia.

Râde cu lacrimi, atât de tare, că o doare burta.

- Crezi că te-ai putea molipsi doar dacă îl săruți sau ar trebui să...?

— Nu am vrut nici măcar să respir aerul de lângă el, darămite să-l mai și sărut! spune Sofia. Și cu atât mai puțin să... câh! Și sunt sigură că le-a spus tuturor prietenilor lui că am făcut asta și chiar mai mult. Și, pentru

Dumnezeu, mai că nici nu-mi pasă, atâta vreme cât nu mai trebuie să vorbesc cu el!

Aproape că Sofia îi spune Antoniei că a existat un moment în care s-a uitat la el și s-a gândit: „Și dacă aș face-o? Ce-ar fi dacă mi-as desface nasturii și aș face-o, uite așa, ce-arfi atunci?" și că s-a oprit nu pentru că era greșit ori pentru că trebuia să se protejeze, ci pentru că a fost brusc cuprinsă de o tristețe profundă, de ideea că Lucas Fellini ar fi cel care i-ar împărți viața în două - înainte și după -, de ideea că el ar face parte din acea schimbare din viața ei. în schimb, i-a cerut să o conducă acasă și s-a dus la culcare tremurând din pricina acelei granițe firave dintre da și nu. Dar, dacă i-ar spune Antoniei, s-ar simți vulnerabilă și dezgolită în fața ei, căci Antonia nu se luptă niciodată cu tentația de a încălca regulile, așa cum o face Sofia.

Antonia râde până o doare burta - râde de ușurare, de iubire și de groaza lucrurilor pe care Sofia este tentată să le facă. Sofia își pune capul pe brațul pe care îl ține întins, ca să o poată privi pe Antonia.

— îmi pare rău, știi? spune Sofia.

Antonia este tentată să întrebe „pentru ce", dar știe că ar fi una dintre acele alegeri care o pune în inferioritate, că Sofia își va da ochii peste cap și va spune „știi tu", iar Antonia știe, desigur că știe. Așa că spune „Și mie" și stau întinse împreună în pat, ascultându-i pe adulți în sufragerie. Aud cum cineva tușește; aud un râs de bărbat.

— Te gândești vreodată la asta? întreabă Sofia, arătând spre ușa închisă de la dormitor.

— La ce te referi? vrea Antonia să știe.

— Adică, te gândești vreodată la ceea ce fac ei acolo? Te gândești vreodată la ceea ce fac - ce face tata?

— încerc să nu, îi răspunde Antonia.

Desigur însă că se gândește: fiecare pălărie scoasă de pe cap în semn de salut respectuos e un omagiu pentru papa. Fiecare costum îi reamintește de ceea ce i-a fost luat. Mai că-i spune Sofiei că în mintea ei își construiește o casă cu verandă, că se gândește la facultate, la independență și evadare. Crede că Sofia ar înțelege asta, dar s-ar simți abandonată, iar Sofia ar ști că Antonia se preface.

Sofia păstrează liniștea, apoi spune:

— Eu, da.

— Da, ce?

— Da, mă gândesc la asta.

Nu o face des, dar nu-și poate scoate din cap imaginea Antoniei, când era mică, marcată pe viață de intrigile bărbaților care dețin puterea și care au secrete. Și, în ultima vreme, înconjurată de prietene care nu o sună în weekend sau care nu o întreabă cum se simte, dar care îi sunt alături ca o armată de fuste în fața necunoscutului, Sofia rămâne uneori fără aer, prinsă în amintirea unei singurătăți, cuprinsă de durerea de a merge pe holul școlii sub priviri critice. Iar Sofia își dă seama că nu este cuprinsă de curiozitate cu privire la ce face tatăl ei ca să conducă Brooklynul, ci mai degrabă, de furie. Furie din pricina a tot.

— Atunci, ce crezi?

— Cred că este greșit.

în timp ce rostește aceste cuvinte, Sofia le crede. Ea le rostește susținută de o părere pură, absolută. își dă seama că asta este cea mai mare temere a lui Joey, că ea va vedea ce face el și că va urî asta.

— Cred că este greșit și mai cred că ei le fac rău oamenilor.

— Cred că e mai complicat de-atât, spune Antonia.

Antonia, care nu are niciodată privilegiul de a se dedica realizării unui singur lucru. Antonia, care știe foarte bine cum i-a distrus Familia viața, dar și cum i-a oferit suport. Este surprinsă să gândească așa. în viitorul pe care și-1 imaginează, există o gaură prin care se pierde tot aerul. JVu o să-ți abandonezi familia niciodată", își dă ea seama. Nu e mai bună decât Lina, care nu poate nici ea scăpa de legăturile Familiei.

— Cum? întreabă Sofia.

Simte că are dreptate. Simte cum această dreptate se aprinde în ea.

— Cum de tocmai tu - nu se poate opri să nu o spună - tu, dintre toți oamenii, crezi că e complicat?

— Poftim? întreabă Antonia, ridicându-se în picioare, amândouă fiind pe punctul de a ajunge la ceva nespus.

Sunt amețite și gata să plângă, încă fragile împreună. Nu vor să se despartă încă o dată, deși le-ar fi ușor să facă asta.

Focul o consumă pe Sofia în interior, îi cuprinde pieptul şi îi arde gâtul.

— După ce i-au făcut tatălui tău. Cum poţi. Cum poţi să crezi că e complicat.

— îmi plătesc chiria, Sof. Şi pe a ta, în caz că ai uitat.

Antonia se uită urât.

— Nu crezi că e ipocrizie să-i criticăm?

Sofiei îi pare rău, dar în acelaşi timp este şi mai supărată. Ochii îi sunt plini de lacrimi. Simte că ia foc şi ştie că e roşie ca racul la faţă. Nu-şi găseşte vocea.

— îmi pare rău, spune ea. Nu asta am vrut să spun.

— E-n regulă, spune Antonia.

Şi este în regulă, căci se simte uşurată pentru că, într-un fel, este mai bine că există un lucru din pricina căruia se ceartă decât să nu aibă nimic ce să-şi spună una alteia.

Sofia se uită la Antonia, vrând să-i pună o mie şi una de întrebări.

— Nu eşti supărată? Pe ei? Pe noi?

Antonia se uită la Sofia. E lângă uşa de la dormitor, luminată de veioza de pe birou. Are acelaşi chip pe care îl avea la cinci ani, şi la nouă, şi la treisprezece.

— în fiecare moment, spune ea. Dar ce alternativă am?

După ce Antonia pleacă, Sofia se tot gândeşte la furia ei nou descoperită. E fierbinte ca metalul topit. îşi ciuleşte urechile, încercând să asculte conversaţia după terminarea cinei, însă nu reuşeşte să audă nimic, aşa că se strecoară afară din dormitor în şosete, iar pe măsură ce ajunge lângă sufragerie, distinge vocea lui papa, care vorbeşte cu unchiul şi cu bunicul ei.

Sofia trage cu ochiul prin spaţiul dintre uşile duble de la sufragerie, care nu sunt închise de tot. Joey stă în picioare, înalt, cu spatele drept şi umerii lui lăţi, îndreptat spre tatăl Rosei.

— Nu te invidiez, spune bunicul Sofiei. Să începi o afacere cu capital de risc chiar când începe războiul -este greu să-i faci pe oameni să facă achiziţii pe timp de război.

— O să ne asigurăm că vom vinde lucruri de care nu se pot lipsi, spune Joey, pe a cărui frunte se formează un rid.

Sofia vede cum gândurile i se învolburează. Este greu să rămână înfuriată când privește chipul familiar al lui papa. Sofia este prea încăpățânată ca să se întrebe dacă mânia ei este doar o mască fragilă care ascunde ceva mai profund și mai complicat, dar ceva în adâncul sufletului îi spune că nu este numai furioasă. Nu este pregătită să recunoască, dar Sofia este incredibil de curioasă, lucru care o face să se simtă ca o trădătoare față de Antonia, care a avut atât de mult de suferit din pricina mașinațiilor Familiei; față de mamma, care a vrut ca Sofia să fie fericită și să aibă un loc al ei în lume.

Dar nu e o trădătoare faţă de Joey. O apropie mai mult de el decât şi-a imaginat vreodată.

Cât îi ia să o sărute pe Roșa, să închidă ușa de la apartamentul Sofiei, să coboare scările și să intre în casă la ea, Antonia renunță la visul ei de a merge la facultate într-un oraș unde nimeni nu-i știe numele. Fără Familie, fără trecutul ei şi fără Sofia, este doar o carcasă goală. Nu va reuși niciodată în viață de una singură. Asta este ceea ce-și spune, însă, desigur, adevărul este mult mai complicat: brusc, Antonia nu mai este sigură că vrea să reușească în viață de una singură. Se gândește că trebuie să existe o cale să scape de sub influența Familiei fără să-i abandoneze pe oamenii pe care îi iubește. Trebuie să existe o cale să obțină tot ceea ce vrea.

în timp ce noaptea se lasă peste Brooklyn, Sofia şi Antonia îşi lipesc palmele de zidul din cărămidă dintre dormitoarele lor şi fiecare ştie că cealaltă este acolo. Știu că nu se vor abandona una pe cealaltă. Se supun forței care există în legătura dintre ele.

Războiul e pe cale să înceapă. întreaga lume este agitată. Nimeni nu merge la culcare la timp, iar aparatele de radio rămân pornite până când se aude muzică, iar apoi nu se mai aude nimic. Cu toate acestea, cineva rămâne întotdeauna lângă radio, ascultând, aşteptând informaţii sau un motiv, aşteptând dovada faptului că lumea nu se sfârșește, să audă vocea vreunei rude de mult pierdute sau un mesaj de la Dumnezeu.

Până la ştirile de dimineaţă, nu e decât tăcere.

Când Antonia îl vede pentru prima dată pe Paolo Luigio, e ca o imagine neclară cu ochii roșii și cu umerii lăsați, în drum spre clădirea în care stă Sofia, iar Antonia nu se uită pe unde merge. Când se lovește de el, Paolo scapă din brațe un pachet din hârtie maronie și îi cad pe jos

paşapoarte - tari, roşii, nefolosite, pline de promisiuni şi obligaţii. Pentru o clipă, Paolo şi Antonia rămân înmărmuriţi.

Antonia se apleacă, ia câteva paşapoarte şi i le dă lui Paolo.

— Scuză-mă, spune ea, în timp ce mai că o ia la fugă în stradă, după care se opreşte şi se întoarce. întârzii la şcoală, mai spune ea, simţindu-şi obrajii fierbinţi.

— Neaţa, domnişoară, spune el, ducându-şi mâna la pălărie în semn de salut.

Este atât de simplu sau atât de complicat.

De-abia când Antonia este la ora de ştiinţe sociale, aşezată în bancă şi transpirând în rochia ei de şcoală, îi trece prin cap să se întrebe ce căuta cu paşapoarte în apartamentul Sofiei un om pe care nu l-a mai văzut niciodată.

Când îl vede din nou două săptămâni mai târziu, ea spune „Bună dimineaţa", iar el zâmbeşte. Se agită toată ziua, de fiecare dată când îşi aminteşte de întâlnirea lor. îşi aminteşte cum a vorbit, mai tare şi mai aspru decât a intenţionat. îşi aminteşte de ochii lui graţioşi, de mişcarea capului. De cum a tremurat şi s-a simţit mai inconfortabil ca niciodată.

Antonia se trezeşte că aşteaptă în fiecare dimineaţă să-l vadă pe Paolo mergând pe stradă. Nu-i spune mai mult de „bună ziua", dar are impresia că îi simte mirosul pe haine în fiecare zi. în prezenţa lui, este ca untul care se topeşte. Ca lava. Ca o plăntuţă verde care se înalţă spre lumină.

Paolo Luigio s-a născut pe Elizabeth Street, într-un apartament închiriat cu mai mulţi pereţi decât a fost construit şi cu mai mulţi locatari decât ar trebui. Este cel mai mic dintre cei patru fraţi şi primul care pleacă să muncească în Brooklyn, unde scrisul lui impecabil şi arta lui meticuloasă îi pot fi de folos ca să facă paşapoarte, certificate de naştere, scrisori de recomandare, de care refugiaţii evrei au nevoie ca să-şi găsească legal de muncă. Nu-1 deranjează orele ciudate sau ambiguitatea morală a muncii pe care o face. Visează să poarte un costum la fel de frumos croit ca cele pe care le poartă şefii lui, să se lase liniştea în încăperea în care intră el. Grandoarea, acel standard greu de atins, i-a şoptit în ureche de timpuriu.

Când încep să cadă frunzele din copaci, Paolo o invită pe Antonia la prânz. îşi spune să-1 refuze, să nu iasă cu cineva care în mod clar lucrează pentru Joey Colicchio, dar când deschide gura să vorbească, nu

reușește să scoată niciun cuvânt și se trezește că dă din cap. Nu se poate concentra și este moale. Este ca un cub de gheață în soare. Antonia are impresia că Paolo pare să existe în două locuri în același timp: aici, în hol, zâmbindu-i, dar și altundeva, într-un viitor din imaginația lui. Niciunul nu trăiește în totalitate pe pământ. Merg la cafeneaua din colț, iar Antonia află că Paolo are douăzeci de ani. Află că îi place mult să citească, dar că a crescut vorbin-du-se italiană în casă, așa că îi este mai greu să citească în engleză sau în italiană decât să asculte o conversație. Află că lui îi place munca pe care o face pentru tatăl Sofiei, dar și ce este. „Știi cum e", spune el, iar ea știe. Antonia îi spune că tatăl ei a murit când era mică, dar nu și în ce circumstanțe. „A fost una dintre acele morți", spune ea, iar el o aprobă. Află că lui Paolo îi e frică de înălțimi, iar în timp ce-i spune asta, îl privește jucându-se cu inelul șervețelului, cu cuțitul. Deși restul corpului său e calm, Antonia află că el nu stă niciodată nemișcat. Ea îi spune că e timidă atunci când se află în grupuri mari de oameni. JVu cred că ar trebui să fii", îi spune el, iar ea îl întreabă „De ce?", la care el răspunde „Pentru că ești uluitoare", după care rămâne tăcut, iar în timp ce Paolo o privește pe Antonia, își dă seama că, deși mintea ei este rareori calmă, aproape întotdeauna stă nemișcată.

După ce au plătit, Paolo o conduce pe Antonia acasă, iar ea simte privirile omniprezente ale doamnelor din cartier care o urmăresc de la ferestrele de la al doilea etaj de pe King Street, căldura trupului lui Paolo care merge lângă ea și traficul, în timp ce gunoierii strigă pe stradă.

Când ajunge în dreptul scărilor, Paolo își atinge borul pălăriei cu trei degete și îi face foarte ușor cu ochiul. Pentru o oră întreagă, Antonia nu se poate opri din reluarea imaginilor: cotul îndoit, cât de rapid și-a luat la revedere - mai repede decât își imaginase, mâna ei alunecând pe balustrada din fier forjat în timp ce a urcat scările. Până când îl va vedea din nou, Antonia nu-și va putea aminti cum arată.

Toamna trece astfel: prânzul cu Paolo, apoi cafeaua cu el și plimbări agale la marginea cartierului Antoniei, unde este mai puțin probabil să se întâlnească cu cineva cunoscut. Este agitată, căci nu se așteptase să se îndrăgostească de cineva angajat de Joey. Nu se așteptase să se îndrăgostească de nimeni. în mintea Antoniei începe să prindă contur un viitor alternativ în care se va mărita cu Paolo. Va scăpa din casa Linei fără să o abandoneze.

Antonia își dorește cu disperare să fie bună. Și pentru prima oară de când își amintește, se pare că s-ar putea să reușească.

Joey Colicchio coordonează acum un mare imperiu de contrabandă. Folosind contactele stabilite cu exportatorii de ulei de măsline și came afumată din Italia, Joey a construit o rețea perfectă de la Brindisi la Red Hook, fără a se implica direct el însuși. Pentru un preț mare, familiile de evrei îl pot plăti să fie transportați printre parmezan și sticle de Chianti. Desigur, nu sunt numai evrei. Sunt și catolici. Sunt homosexuali. E o familie de romi care își vinde bijuterii de familie valoroase pentru transport. Lui Joey nu-i pasă. Dacă pot plăti, le aranjează transportul. Dacă pot plăti mai mult, se ocupă de pașapoarte, de un trecut fals, de recomandările de care au nevoie ca să poată închiria apartamente ieftine și înghesuite.

Afacerile merg mai bine ca niciodată. Când la urechile lui Joey ajung primele zvonuri despre ororile din lagărele de concentrare Dachau și Buchenwald, el mărește prețurile. (Desigur, se zvonește că nu refuză femei și copii care nu pot plăti. Desigur, întreaga idee că Joey Colicchio este responsabil pentru asta e un zvon nefondat. Nu e nicio dovadă scrisă și mai nimeni de pe această rută nu-i știe numele, iar cei care îi știu numele lui Joey preferă să li se scoată ochii decât să-1 spună).

La sfârșitul anului 1940, Joey are nevoie de un asistent.

Simte oare Sofia o căldură, un fior sau vreo descătușare în adâncul ei când Saul Grossman coboară de pe vasul pe care a stat ghemuit două săptămâni, vărsându-și și mațele din el într-o găleată din cală împreună cu alți cincisprezece evrei jerpeliți?

începe să își găsească locul în univers?

Fix la ora unsprezece seara, la două luni după ce a ieșit din cala navei SS Hermes și a văzut America, Saul Grossman ajunge la magazinul alimentar unde face sandviciuri pentru newyorkezii flămânzi și nocturni. Aerul rece de iarnă îi umezește ochii și nasul, pe care și le șterge cu mâneca, în timp ce merge grăbit pe stradă. Se strecoară prin mulțimea care a ieșit de la teatru, ridică grilajul magazinului Ludlow și bate din picioare în timp ce coboară, ca să alunge șobolanii. Nu mai este surprins să vadă câți oameni în New York se așteaptă să mănânce la orice oră vor ei.

— Aud întotdeauna când vii, Saul, spune Lenny. Mergi de parcă ai cântări 200 de kilograme!

Lenny, care cântărește 136 de kilograme și care este mereu la magazin, are accent de Brooklyn și un zâmbet larg. Emană o blândețe protectoare, o loialitate calmă, o busolă morală cu acul de diamant. L-a

îngrijit pe Saul când acesta a intrat prima dată în magazin, plin de dor de casă și tras la față.

— Ne trebuie niște pisici, Lenny, spune Saul. Tocmai am văzut un șobolan mare cât o pastramă de vacă.

— Hogwash, spune Lenny. Te-am pus să îi ții sub control!

Lenny rânjește în timp ce Saul trece pe lângă el în subsolul întunecat. în lumina slabă, arată ca un maniac.

— Hei, Saul?

Saul se întoarce.

— Mă bucur că ești mai bine, îi zice Lenny.

— Mulțumesc, spune Saul. încerc. Am primit o scrisoare de-acasă săptămâna asta.

— Ei, așa mai merge, spune Lenny. Ai primit vești bune?

Saul scutură din cap.

— E de la mama, deci minte. Spune că totul este bine, că a primit o slujbă de măturătoare pe străzi. Sunt sigur că e mult mai rău decât recunoaște ea.

După patru ani de gramatică în școală și luni de zile de studiu aprofundat, engleza lui este aproape perfectă, dar rapiditatea germană a consoanelor i se mai strecoară în vorbire, mai ales când e supărat.

— O să iasă ea la liman, Saul.

Saul dă din cap și se duce în spate. Este epuizat de la atâtea scenarii pe care și le imaginează cu mama lui, cu țara lui. Găsește un șorț și o bonetă și își agață haina într-un cuier din camera pentru angajați. Se spală pe mâini, le șterge de șorț, se uită în oglindă și își alungă somnul din ochi înainte să urce scările la parter, unde se află magazinul alimentar.

Este deja plin, iar mulțimea de-afară aburește geamurile cu respirația ei înfometată.

— Treci la treabă, Grossman, urlă Carol.

Saul este sigur că nu a făcut pauză mai mult de o clipită, dar încuviințează cu o mișcare a capului și trece la rând, stând în spatele celorlalți angajați.

Saul pune friptura de vită una peste alta; pune în stive bucăți fierbinți de curcan pe pâine; pune felii de costiță pe țepușe și toamă cu polonicul sos peste ele. Manevrează cu îndemânare franzelele, bucățile de carne, sosul, muștarul și maioneza. Lumea se micșorează la dimensiunile agitației specifice unui magazin alimentar plin. Gândurile îndreptate spre mama și țara lui sunt absorbite și înlocuite cu scârțâitul încălțămintei de cauciuc, cu sfârâitul brânzei care se topește, zgomotul scos de tăvile goale care se ciocnesc când sunt înlocuite cu altele pline, sunetele fericite produse de scârțâitul scaunelor și de clienții care se ling pe degete după o masă delicioasă. După ce s-a ocupat de registre la subsol, Lenny s-a dus la tejghea strigând:

— O murătură, o murătură, două jumătăți, castraveți murați, castraveți murați, castraveți murați cu mărar, câți, doamnă, da, trei murături, poftă bună!

— Hei, puștiule!

Saul se întoarce spre tejghea, întrebându-se ce-a uitat. Sandvici cu pastramă, doi castraveți murați - nu știe.

— Cu ce vă pot fi de folos?

Bărbatul care i-a vorbit este înalt și cu pielea închisă la culoare ca Saul, dar are pieptul lat, pometii proeminenți și părul pieptănat pe spate, lucru pe care a învățat să-l asocieze cu italienii mai degrabă decât cu evreii.

— Faci un sandvici foarte bun, spune el.

— Mulțumesc, domnule, însă ar trebui să mă întorc la treabă, spune Saul.

— în regulă, în regulă, înțeleg, ești ocupat. O să trec direct la subiect, spune bărbatul întinzând mâna peste tejghea ca să-l salute pe Saul. Sunt Joey Colicchio și aș vrea să te promovez.

De fapt, Joey Colicchio știe că Saul a studiat limba engleză mai mulți ani înainte să fugă din țară și l-a urmărit mai multe săptămâni. Este tânăr, în putere și își petrece singur tot timpul cât nu e la muncă. Este candidatul perfect pentru o treabă delicată.

Nemișcat, cu bunătățile care se manevrează în jurul lui, uitându-se la italianul care tocmai i-a oferit o slujbă fără niciun motiv aparent, Saul este cuprins de curiozitate și teamă. „Să nu ai încredere în nimeni”, i-a spus mama lui. I-a mai spus și ‚Jă-mă mândră.”

— Grossman! strigă Carol la el.

Saul își ridică privirea, îi dă drumul la mână lui Joey Colicchio și spune:

— Trebuie să mă întorc la treabă.

Revine la locul lui la tejghea, unde vede cel puțin zece comenzi așezate la rând, pe marginea tejghelei. Sandvici cu curcan, își repetă Saul, concentrându-se din nou. Sandvici cu pastramă, sandvici cu curcan, limbă cu muștar.

— O să mai vin, puștiule, se aude vocea lui Joey Colicchio din spatele lui.

Și apoi:

— Ce sandvici bun!

Șapte ore mai târziu, Saul se află pe Houston Street, privind traficul de dimineață. Cerul este rozaliu și purpuriu, brăzdat de primele raze galbene de soare, care s-a înălțat deasupra podurilor care leagă Manhattanul de Brooklyn. Ca în fiecare dimineață rece, mirosul neplăcut și zgomotul par a fi un vis.

în Brooklyn, Joey Colicchio îi sărută fruntea soției, care doarme, și respiră aerul familiar din dormitorul său. Se oprește la fereastră și privește clădirile încă liniștite, apoi trage jaluzeaua în jos ca să împiedice lumina puternică a soarelui de dimineață să pătrundă în cameră. Se dezbracă, lăsându-și pe jos pantalonii de care rămân atașate bretelele lui și șosetele făcute ghem. Privindu-se, știe că pe corp i se văd semnele vârstei a doua - picioarele și-au mai pierdut din tonus, iar pieptul este și mai rotunjit decât înainte; pielea este mai moale; mușchii nu mai sunt la fel cum îi avea înainte. Părul de pe piept este presărat cu fire gri și nu mai stă ridicat unde pielea e mai subțire. Se urcă în pat lângă soția lui, mulându-se după formele trupului ei. Ea se lasă pe spate, rezemându-se de el, iar parfumul ei umple aerul din dormitor. în lumea din afara dormitorului mai sunt lucruri încă neterminate: un tânăr pe care trebuie să-l angajeze, planuri pe care trebuie să le facă, datorii de plătit.

Joey mai avusese câteva întâlniri după conversația cu Saul. în mijlocul nopții, într-un moment de hotărâre rece și calculată, lovise un om cu

pumnul. Joey este specialist în a lovi cu pumnul în față. Dacă lovitura este dată la nimereală, oasele mâinii se pot rupe ca bețele. Dar fără să se gândească la asta, Joey Colicchio poate să dea o lovitură devastatoare. își ține degetele strânse, cu degetul mare peste ele și cu încheietura mâinii poziționată în așa fel încât obrazul celuilalt bărbat să intre în contact cu partea puternică dintre articulațiile degetelor arătător și mijlociu ale lui Joey. Nu e nicio balansare, ci mai degrabă o lovitură bruscă, puternică, direct în țesutul moale al obrazului lui Giancarlo Rubio. Joey e cuprins de adrenalină, de o satisfacție care-i dă dependență. JVu ne jucăm când ne ești dator", șuierase Joey. „Să știi că ești norocos că sunt aici. " Joey și-a șters mâna cu batista. „Ești norocos că am venit eu în seara asta, nu unul dintre băieții mei. Ei nu sunt atât de amabili ca mine.''Giancarlo Rubio și-a ținut mâna la buza spartă și a spus: „Știu, știu, o să vină." Giancarlo deține un restaurant în partea bună italiană din cartierul Carroll Gardens. Asociații lui Joey se asigură că uleiul de măsline, prosciutto și vinul lui Giancarlo ajung la timp în stare bună. Giancarlo este căsătorit și are cinci copii. Când ajunge acasă, copiii dorm, dar soția lui este trează și îi va turna un pahar de vin. îi pune gheață pe ochiul umflat și vânăt și ține apăsat pe rana de pe buza lui Giancarlo până când nu mai scuipă sânge. „Mănâncă ori copiii tăi, ori ai mei", își imaginează uneori Joey că spune. Dar nu poate să recunoască, ori nu crede, că nu are de ales. Nu mai știe ce parte din ceea ce face este un sistem din care merită să iasă și ce parte este o moștenire, o inimă, un pământ fertil din care crește.

Joey este sigur că puștiul evreu o să accepte slujba. Vede ceva din el însuși în acel tânăr. Lenny de la magazinul alimentar spune că este mai punctual decât un ceas cu pendulă și bun, calm, chiar și când locul este plin de clienți nervoși din pricina foamei și a nerăbdării. Joey are încredere în judecata lui Lenny, care face parte din angajații lui Colicchio de ani de zile. Este o persoană incredibil de valoroasă din teritoriul lui Eli Leibovich. Joey își dă seama că Saul va fi talentat și că va aprecia avantajul unei munci pe care o simte în mod straniu familiară. Este o slujbă bună pentru cineva dezrădăcinat, lucru pe care Joey îl știe din experiență.

Joey își pune capul pe perna soției lui și își îngroapă fața în părul ei. „încă o oră", speră el, în timp ce respirația ei își schimbă ritmul, iar ea pare să se trezească. „Mai stai o ord."

Sofia este trează. S-a trezit în puterea nopții, când e de neconceput că se va face vreodată lumină, când simți că te uiți la cerul gol, vulnerabil și moale dacă îți deschizi ochii și arunci o privire prin spațiul dintre draperii. Sofia nu știe ce anume a trezit-o, știe doar că e o neliniște pe care nu are idee cum să o numească și care nu o lasă să adoarmă la loc.

O ustură ochii când în cameră se luminează de zi. O dor brațele și picioarele. în curând, va suna alarma, iar ea va apăsa pe buton ca să o oprească. Este prima zi din ultimul trimestru de liceu.

Noul an începe rece și violent, iar războiul se așterne ca o haină pe care lumea și-o pune pe ea. Antonia citește știrile chiar și după ce Lina interzice să se mai vină în casă cu Times. Ascultă la radio cu ochii strâns închiși. La Londra, oamenii mor pe capete. Oamenii mor în Eritreea. La București. Antonia simte fiecare pierdere ca pe un ghimpe. Orele trec cu viteză în fiecare zi și se pare că nu e timp de pierdut. Se pare că ființele umane sunt mult mai fragile decât și-ar fi putut imagina vreodată Antonia. Se aruncă în relația cu Paolo. Războiul îi schimbă prioritățile. îi spune că ar trebui să se așeze la casa ei, altfel riscă să piardă șansa asta, îi spune că lumea nu o să fie perfectă de dragul ei, așa că ar fi mai bine să se mulțumească cu ce i se dă. Paolo o ia în serios. O face să se simtă în siguranță. Vor să facă trei copii, ceea ce înseamnă mai puțin haos decât cel în care a crescut Paolo și mai puțină liniște decât cea în care a crescut Antonia. Războiul îi încurajează să aibă conversația asta. Oamenii continuă să moară. Antonia își canalizează toată energia în construirea unui viitor care va rezista haosului lumii din junii ei. De cele mai multe ori, crede că poate face asta fără să mai scape de sub influența Familiei.

Sofia visează în culori. Atenția îi fuge mereu, dar trăiește din plin clipa prezentă, așa că viața ei este o paletă mereu schimbătoare de prietenii și activități, de școală și muncă asupra cărora nu se concentrează și de întâlniri la care întârzie. Gândul absolvirii liceului o face să se simtă neliniștită și temătoare. Mai are puțin până termină liceul, iar Sofia Colicchio încă nu știe ce vrea să facă. Iar războiul scoate asta și mai mult în evidență.

Se pare că, în fiecare zi, Joey închide ușile pentru încă o întâlnire de seară, iar Roșa răsucește în mâini un prosop de vase înainte să facă cafea și prăjituri pentru asociații lui Joey. Frankie vine de la școală și le spune că Donny Giordano a zis că fratele lui se înrolează și că toți cei care nu o fac urăsc America și țin cu naziștii, că sunt niște lași care se dau cu nemțălăii, iar în cameră se lasă liniștea, deoarece Joey angajează tineri în putere care sunt deja implicați într-un război, dar nu vorbesc despre asta la cină. Iar mai târziu, Roșa lasă pe patul Sofiei niște andrele, căci nu o vor pune să muncească într-o fabrică, ca celelalte femei, dar se va implica într-un fel sau altul, așa că va face șosete pe care să le trimită în pachetele care vor ajunge la soldați. în fiecare zi, războiul e din ce în ce mai aproape și îi spune Sofiei „te hotărăști să faci ceva util sau voi hotărî eu pentru tine.”

„Nu știu ce să fac”, spune ea, disperată. Se agață de fereastra de la dormitor ca o cârpă, se prinde de mobila din toată casa, zace ca o legumă pe canapea sau într-un fotoliu, stă întinsă în bucătărie în calea Rosei, care aproape că se împiedică de ea. „Nu știu ce vreau.”

Antonia s-a retras din câmpul vizual al Sofiei. O parte din Antonia - parte pe care Sofia a putut aproape mereu să o simtă - lipsește sau, mai degrabă, se află într-un loc în care Sofia nu are acces. Pe măsură ce trec și ultimele luni de liceu, Sofia se gândește la ce opțiuni are: să se căsătorească, să meargă la facultate și apoi să se căsătorească, să facă școala de secretariat și apoi să se căsătorească. Nicio opțiune nu o atrage. Fiind mereu singură, Sofia se confruntă violent cu acea parte din ea pe care încă nu o înțelege, refulând în certuri cu mama ei și pierzându-și calmul cu Frankie. „Ai fost o pacoste în ultima vreme”, îi spune Frankie, care are nouă ani, Sofiei, pe acel ton cumplit de calm pe care îl folosește când vorbește cu toți, fie ei copii, adulți, membri ai Familiei, ori bunici. Sofia a vrut mereu să fie în centrul atenției, iar în schimb, Frankie a reușit să se simtă confortabil în orice situație. Ascultă conversațiile bărbaților despre politică și finanțe la cina de duminică. Niciodată nu arde mâncarea dacă i se cere să aibă grijă de o oală de pe foc. Regulile par mai permisive pentru ea, de parcă Roșa și Joey au obosit crescând-o pe Sofia, iar acum, dacă Frankie nu vrea să se pieptene într-o dimineață, atunci nu e nevoită; dacă Frankie vrea să meargă la film cu o prietenă, fără părinți, atunci are voie. Nimeni nu-i spune „Frankie, nu e locul tău aici”, iar Frankie reușește oricum să facă ce vrea.

JVfereu ești o pacoste”, se răstește Sofia, după care dă fuga în dormitorul ei și se simte ca un monstru ciudat.

Când Paolo o invită pe Antonia la cină acasă la familia lui, ea ajunge cu cinci minute mai devreme și urcă încet pe treptele care scârțâie, ascultând la uși. Apartamentul lui Paolo are patru camere care se întind pe un hol îngust. Pereții emană un miros slab de roșii fierte, vopsea veche și sudoarea a patru fii. Podelele din lemn poartă urmele cizmelor de lucru și ale celor treizeci de ani în care s-a mutat mobila, precum și ale băieților care au alergat de colo colo. Este un apartament cu povești de spus despre ocupanți, chiar și în lipsa lor, care se chinuie să găzduiască familia lui Paolo, să absoarbă mirosul de mâncare, aburul de la duș și lacrimile care apar inevitabil în urma bătăilor. Paolo împarte camera cu un frate, ceilalți doi frați mai mari se înghesuie în a doua cameră, părinții lor dorm în a treia cameră, iar toți șase gătesc, beau, mănâncă, se ceartă, râd, plâng și respiră împreună în cea de-a patra cameră. Par să coexiste în micul lor apartament mișcându-se atât de repede, că nici nu le poți lua urma. Antonia, care stă la masa din

bucătărie și împăturește șervețele, are impresia că se află într-un carusel, simțindu-se ușor amețită, învigorată și încercând fără succes să urmărească scenariul mereu în schimbare. Familia lui este gălăgioasă și afectuoasă. Mama lui, micuță, corpolentă, exclamativă, o sărută pe Antonia pe obraji, îi ia chipul în mâini, se uită în ochii ei și spune: „Deci, ea e fata frumoasă care îl ține pe Paolo de cealaltă parte a râului atât de des în ultima vreme?", iar Antonia încearcă să zâmbească, dar pentru că mama lui Paolo încă îi ține obrajii în mâini, sfârșește prin a face o grimasă ciudată. Tatăl lui Paolo este înalt, cu brațe și picioare lungi, ca o caracatiță, cu ochelari de vedere cu rame groase și negre. Strigă: „Basta, Viviana, lasă băiatul!", iar mama lui Paolo îi dă una cu prosopul de vase și se întoarce la cuptor. Frații lui Paolo nu-i acordă atenție Antoniei, căci se ceartă dacă să se înroleze în armată. „Vă tai picioarele în somn dacă mergeți la război", îi avertizează Viviana, gesticulând cu cuțitul de bucătărie, iar băieții se feresc în cazul în care vrea să o facă acum.

Paolo vrea ca Antonia să se mărite cu el. Antonia simte dorința de a spune „da" ca o bătaie de tobă în piept. Deseori se gândește la Sofia, la cât de bine trebuie să fie să poți face ce vrei, când vrei.

Dar Antonia nu a spus nimănui despre Paolo și nu se poate mărita cu el până când nu o face. îi este teamă că, dacă îi spune mamei sau Sofiei, motivele pentru care îl iubește se vor dovedi neîntemeiate. își face griji că va fi considerat mai puțin important dacă-i va spune celei mai bune prietene. Sofia nu intenționează niciodată să o pună pe Antonia în inferioritate și poate că Antonia se lasă prea ușor în postura asta, dar tot îi e teamă de figura întrebătoare a Sofiei - sprânceana ridicată, buzele ei roșii care formează șocate un „o" și care poate râd, o mică batjocură care se strecoară în „serios? Tu?" și în „ei bine, cine este? Eu nu am auzit niciodată de el." Relația clădită cu grijă de Antonia se va destrăma. Știe că mamma va fi furioasă și dezamăgită că iubește un bărbat care lucrează pentru Familie. Mama ei s-ar putea prăbuși din pricina trădării Antoniei. „Să nu vorbești cu nimeni care are părul pieptănat pe spate și dat cu gel." Părul lui Paolo este castaniu, dar atât de închis, că pare negru, și e dat pe spate în mod natural.

Și are o slujbă bună. Bună în sensul că are suficienți bani cât să o salveze pe Antonia din casa ei mormântală. Bună în sensul că are suficienți bani să hrănească viitorii lor copii, să-i îmbrace și să le cumpere cărți. Bună în sensul că, măritându-se cu Paolo, Antonia va avea timp și spațiu. Un apartament cu mai multe camere. Siguranță pentru copiii ei. Antonia, un copil care a suferit atâtea pierderi, construiește cu orice i se dă. Își vede viața cum i se derulează în față ochilor ca un covor care nu se termină. Antonia și Paolo construiesc o casă de la zero. Nu aduc nimic cu ei care să-i tragă înapoi.

Vrea să-i spună mamei despre el mai întâi. Vrea să-i spună Sofiei. A început să se trezească în timpul nopții din cauza secretului, care o ține încătușată, dar cuvintele par să-i rămână blocate undeva în ea și nu reușește să găsească cheia.

New York se află pe coasta Atlanticului. Vara, orașul este în parte mlaștină, iar iarna, este în parte pustiit. Vara, asfaltul și clădirile reții căldura, iar iama, vântul șuieră pe bulevardele lungi și natura însăși străbate jungla de beton ca un uragan.

Uneori, newyorkezii își dau seama încă din toamnă că vor avea o iarnă lungă, iar atunci vântul tăios și cenușiul monocrom'al zilelor de dinaintea zăpezilor așteaptă cu răbdare. Cerul albastru strălucește cu sadism, iar zilele frumoase scot în evidență copacii desfrunziți, subliniind peisajul lipsit de viață.

Iama liniștește traficul și oprește ceasurile. Se pare că a fost mereu frig. Newyorkezii simt asta în corp, până să accepte în mod conștient ce-i așteaptă; sunt aduși de umeri în așteptarea frigului; merg mai măsurat și mai încet, făcând cărări prin zăpada-fantomă.

Saul Grossman este obișnuit cu iama, fiind crescut în Berlin, unde în zilele cele mai întunecate soarele răsare târziu dimineața și începe să apună imediat ce s-a înălțat la orizont; unde îți pot degera degetele de la picioare într-o zi de muncă dacă nu ai cizme bune; unde, de la întuneric și de la berea rece din stomac, ți se face o foame care nu poate fi potolită nici măcar în cei mai prosperi ani și nici măcar cu cele mai suculente mâncăruri. Copil fiind, adora primii îngeri pe care-i făcea în zăpadă, când mergea cu sania pe unde zăpada nu fusese curățată cu lopata sau felul în care căldura din apartament îi înțepa obrajii înghețați; adora șuieratul căldurii din cârciumi și brutării când se deschideau și se închideau ușile. Tânjea după vacanțele de iarnă, când mama îl lua cu ea când se ducea la muncă, iar Saul își petrecea dimineții citind întins pe podelele caselor mari în care mama lui freca băile și curăța șemineurile. După-amiezile obișnuia să-i cumpere ceva bun de la vânzătorii stradali, cidru și turtă dulce, care-i alunecau pe gât, încălzindu-i-1, în timp ce-i curgea nasul, iar mama lui îi lega mai strâns fularul în jurul gâtului. Când ningea, Saul ieșea primul pe ușă, urmat nu mult după aceea de copii îmbrăcați gros, cu mănuși din lână și cu săniuțele la subraț. Chiar și mai târziu, după atacul de la Nürnberg, au fost zile în care își amintea că se simțea liber și invincibil.

însă, în acest an, Saul întâmpină iama cu un sentiment persistent de disperare.

Dacă inima ți-e caldă de iubire și casa ți-e plină cu cei dragi, cu lucruri la care ții și mirosuri plăcute, dacă munca e satisfăcătoare, dacă dormi bine noaptea și mănânci bine ziua, iar mâinile și picioarele nu te dor, atunci iama poate fi o ocazie bună de a reduce lumea la părțile cele mai importante. Dar Saul, care este singur într-o țară nouă și care își face mereu griji legate de cea veche, nu are nimic să-i încălzească sufletul sau să-i dea stabilitate. Alternează între siguranța că viața lui în Germania a fost un vis și neîncrederea că a călcat cu adevărat pe pământ de când a coborât târându-se de pe acel vapor acum trei luni de zile. Se simte sfâșiat în bucăți și se pregătește pentru iarna în America înarmân-du-se cu nimic altceva decât corpul său imperfect și o cameră goală dintr-un internat din Lower East Side în care se adăpostește de frig.

Saul își petrece primele săptămâni foarte friguroase ale anului 1941 mergând cu vântul în față în drumul lui spre magazin, apoi din nou cu vântul în față dimineața, în drumul lui spre casă. Vântul reușește să micșoreze străzile pe care merge Saul. La urechile lui Saul încep să ajungă știri din Europa. Frânturile de povești sunt ghicite cu ajutorul scrisorilor ținute în sus, în lumină, spre a fi citite, și șoptite atât de ușor de refugiații care încă mai au rău de mare, că se aud ca niște rugăciuni. Saul este atât de îngrijorat, încât nu poate dormi. în puterea nopții, și-o imaginează pe mama lui în centrul fiecărei știri pe care a auzit-o. Toți oamenii dintr-un sat forțați să-și sape propriile morminte și apoi aliniați la marginea lor și împușcați. Copii bolnavi, puși la munci grele în lagăre de muncă. Tifosul și gripa răspândindu-se ca focul prin ghetourile din ce în ce mai mici de evrei. Bărbați ținuți dezbrăcați în zăpadă până când moartea oprește și ultimele zvâcniri, iar dinții lor de aur luați pentru a se face din ei polițe deasupra căminului și pervazuri. Trupe de soldați în Polonia, Austria și Ungaria. E de neimaginat să fie în viață, să doarmă în pat, să închidă ușa de la camera lui în fiecare dimineață, să iasă afară la soare și să-și bea cafeaua. Saul nu știe sigur ce-și dorește, nu știe sigur dacă ar vrea să fie acolo. Zvonurile cu care parcă se hrănește sunt ca o tortură, chiar dacă se alină imaginân-du-și că mama lui e în viață undeva - oriunde. Uneori, când doarme, buzele formează cuvintele rugăciunilor de vineri. „Baruch atah Adonai", șoptește el. „Binecuvântați sunteți voi." Când este treaz, refuză să vorbească cu Dumnezeu, ori să împace ideea de Dumnezeu cu boala care chinuie Europa. Știe că mama lui ar spune „Dumnezeu nu este atât de simplu." Dar mama lui nu este aici ca să o spună.

Dacă trupul lui Saul ar fi supraviețuit acelei ierni sau nu, este aproape sigur că mintea și sufletul lui, nu. Dar, din fericire, Joey Colicchio apare din nou pe la mijlocul lui februarie, de data aceasta la ușa internatului unde locuiește Saul. Oamenii mor pe capete în Europa, seceraţi ca niște

piese de domino, orașe întregi sunt pur și simplu rase de pe fața pământului. Bărbații din Familie se așteaptă ca mai mulți imigranți decât niciodată să se lase la mila valurilor Atlanticului și a birocrației occidentale.

Instinctul uman de supraviețuire intervine când ne așteptăm mai puțin. Dorindu-și cu disperare o schimbare, Saul acceptă oferta.

Când Joey ajunge acasă după ce îl angajează pe Saul, Roșa, care gătește, face curățenie și se ține de capul lu Frankie să-și facă temele, îl sărută pe obraz. Joey îi cuprinde talia cu ambele mâini, o trage spre el, scoate sunete guturale ca să-i devoreze gura cu a lui, dar Roșa se desprinde din îmbrățișare și îl lovește ușor cu palma. „Cina e gata în zece minute", spune ea. Joey, care simte lipsa trupului Rosei în brațele lui, în ființa lui, o sărută pe Frankie pe creștetul capului. „Papa, atenție la păr", spune Frankie, dându-1 la o parte.

în camera ei, Sofia stă la birou, sprijinindu-și capul cu mâna, cu părul strălucindu-i în lumina veiozei. Joey și-o imaginează pe Sofia din nou la patru ani, alergând la el când venea acasă. La șase ani, când stătea la el în poală, atunci când nu mai erau scaune la masă, mâncându-i măslinele când credea că el nu o vedea și rânjind apoi ca o nebună, luminoasă ca fulgerul.

La opt ani, cu mânuța ei pe spatele Antoniei, care a izbucnit în plâns la masa lor din bucătărie pentru a doua oară în săptămâna aceea. Și-o imaginează pe Sofia, în parte atentă la suferința prietenei ei, în parte privindu-i chipul lui Joey așa cum un uliu vede țâșnind un șoarece de câmp de la o distanță de sute de metri. „Știu ce-ai făcut."

„Tot ce-am vrut e să-ți fac viața mai ușoară", își dorește Joey să-i spună Sofiei, însă chipul lui Carlo îi apare în minte. Imaginea lui, iar alături de ea, dorința de putere. Perfecțiunea controlului. „Mincinosule", se aude ca un ecou în mintea lui.

Și-o imaginează pe Sofia la paisprezece ani, privindu-1 aspru, fără teamă, când el, Roșa și Frankie s-au dus la biserică. A fost mereu fetița lui.

„Du-te la ea", își poruncește singur. Dar rămâne nemișcat ca o stană de piatră.

La cei șaptesprezece ani ai săi, Sofia nu simte disperarea lui papa și nici nu poate forma vreo legătură cu ea însăși de la patru, șase, opt sau paisprezece ani. Vârsta de șaptesprezece ani este un abis: se simte ruptă de ea însăși la acele vârste din trecut. Iar viitorul - atât de

aproape, încât pereții prezentului se prăbușesc sub greutatea lui - este încă un vârtej de panică. Sofia se simte singură. Se simte ruptă de lume.

Iar când îl vede pentru prima dată pe Saul Grossman la o cină de duminică, hotărăște pe loc care este lucrul de care trebuie să se lege.

Saul este uscățiv și cu ochii negri. Proaspăt bărbierit. Sofia îl urmărește cu privirea când mănâncă. Ia dintr-o singură dată în gură bucățele de fasole, came, coajă de lămâie și pepene murat, pe care le mestecă cu grijă.

Sofia îi face semn Antoniei pe sub masă, lovind-o cu genunchiul.

- Știi cine e?

Antonia se uită.

- Nu l-am mai văzut până acum, spune ea.

E pe punctul de a spune „Pot să-l întreb pe Paolo." Ar rosti acele cuvinte cu atâta ușurință. E din nou atentă la farfuria ei.

- I-am auzit vorbind pe părinții mei, spune Sofia. Tata a angajat un evreu venit din Germania. Ție ți se pare că arată ca un evreu?

- Nu știu, Sofia, îi răspunde Antonia pe un ton aspru. Sofiei îi va pica acum cu tronc, așa cum se întâmplă mereu. Săptămâna viitoare va fi deja îndrăgostită.

- Eu cred că da, spune Sofia.

La masă, Saul este tăcut și atent. E numai ochi și urechi când Joey îi vorbește despre afaceri, în timp ce Roșa îi umple din nou farfuria cu de toate.

- Niciodată nu mi-am imaginat că mă voi îndrăgosti de cineva care lucrează pentru papa.

Antonia nu-și dă ochii peste cap și nici nu-i spune că ar fi o prostie să se îndrăgostească de cineva pe care l-a văzut doar zece secunde la masă, în timpul unei cine.

Paolo este invitat la cină în fiecare săptămână, ca și ceilalți bărbați care lucrează pentru Joey. Locuiește în Manhattan cu familia lui, fiindcă Antonia nu crede că s-ar putea preface că nu-l cunoaște de trei ore. „Există o soluție simplă, Tonia", spune Paolo. Antonia își ține buzele strâns lipite. Paolo vrea ca ea să-i spună mamei despre ei. Vrea ca ea să

spună că se va mărita cu el. Când s-au întâlnit ca să-şi bea cafeaua împreună, s-au certat pe tema asta, iar Paolo a plecat, lăsându-şi cafeaua pe masă. Arăta dezamăgit şi furios, iar când a ieşit în stradă, şi-a aruncat mâinile în aer şi a spus: ‚JVu ştiu dacă mai pot continua aşa", după care a plecat, iar Antonia a rămas singură pe trotuar, suferind. Şi l-a imaginat toată săptămâna în apartamentul lui zgomotos, plin de mirosuri, înconjurat de familia lui. întinsă în pat, simte că mai are puţin şi plutește în aer şi se dizolvă în noapte.

- Antonia?

- Scuze, spune Antonia.

E un moment perfect, îşi spune ea. Spune-i. Ce crezi că o să se întâmple? în schimb, spune:

- Nu ştiu, probabil că întâlneşti pe cine ţi-e sortit să întâlneşti.

- Probabil, spune Sofia, iar apoi: Nu ar fi trebuit să te întreb, nu-i aşa?, o răutate din partea Sofiei - până şi ea ştie asta -, dar pe care nu şi-o poate stăpâni, fiindcă se simte rea, de nestăpânit, înghețată. în sufletul ei, simte că ceva mic moare, ceva ce voise să crească spre Antonia. Indiferent ce a fost, acum se destramă. Oamenii se schimbă, îşi spune ea.

îşi îndreaptă atenţia spre Saul, care are bucle moi şi care ar cam trebui să se tundă. îl priveşte tot restul cinei. Vede cum ţine în mână un şervețel, un pahar cu apă, mâna unui alt bărbat pe care îl salută, cu atâta delicatețe, că lucrurile pe care le atinge par sfinte. Aşa vrea să fie ţinută Sofia: ca pe un pahar cu apă, ca pe o carte, ca pe o pereche de şosete împăturite.

Lângă Sofia, Antonia discută aprins în sinea ei în agonie tăcută. Spune, îşi zice Antonia în sinea ei. Spune. Dar limba şi gâtul îi sunt uscate ca deşertul.

După ce Antonia pleacă acasă, Sofia se aşază pe pat şi îşi spune: nu ai voie să faci asta. Niciodată nu i-a făcut bine. Enumeră toate lucrurile interzise pe care le-a făcut: a lipsit de la oră ca să stea pe o bancă din parc, la soare. Le-a făcut cu ochiul muncitorilor din construcţii, care îşi înclină uşor căştile în semn de salut şi îşi ţuguie buzele. Odată, le-a spus părinţilor că o să aibă grijă de Frankie, dar şi-a petrecut tot timpul în camera ei, lăsând-o pe Frankie să intre singură în cadă. Şi-a cumpărat sutienul pe care mama ei „nu l-ar cumpăra nici moartă pentru fiica ei", cu marginile din dantelă festonate şi cu croială modernă. A mers

singură de pe Canal Street până pe Fourteenth Street cu umerii drepți și capul sus.

Saul Grossman a mai rămas ca să vorbească cu tatăl ei. Ușile de la sufragerie răsună când se închid; aerul serii devine mai dens. Sofia Colicchio, fremătândă, plină de curiozitate în dormitorul ei.

Antonia merge țanțoș spre casă, cu o tavă de mâncare pentru Lina. Simte că ia foc de furie, care arde ca un cărbune încins. Trântește ușa de la intrare mai tare decât trebuie și, pentru că nu obișnuiește să spargă vase sau să arunce cu insulte, se hotărăște să facă ceai. Când apa dă în clocot, Antonia o răstoarnă într-o oală; frunzele se înmoaie și se desfac. Pe măsură ce lasă să curgă lichidul galben prin strecurătoare în ceașca de ceai pentru mama ei, Antonia devine din ce în ce mai furioasă.

Este furioasă pe Paolo pentru că i-a dat acel ultimatum. Este furioasă pe Sofia pentru că nu i-au luat decât câteva clipe până să-i pice cineva cu tronc, pentru că trăiește din plin. Pentru că i-a spus „Nu ar fi trebuit să te întreb" cu atâta nonșalanță, de parcă în sufletul Antoniei nu ar fi existat nicio profunzime pe care Sofia să n-o poată atinge. Este furioasă pe mama ei pentru că se lasă pradă furiei și tristeții. Cel mai mult și cel mai mult, Antonia este furioasă pe ea însăși pentru că nu are curajul să se înfățișeze așa cum e ea, în totalitatea ființei ei, în fața oamenilor care o iubesc cel mai mult și pentru că refuză să-i arate unui om care e bun, cald și generos cu ea că și ea îl iubește. Pentru că are șansa la fericire și, în schimb, îi spune „Nu sunt pregătită."

Antonia pune ceașca de ceai pentru mama ei pe tavă. Adaugă un cub de zahăr și amestecă.

— Mamma, strigă ea. Ți-am făcut niște ceai.

Aprinde cuptorul, îl reglează la cea mai mică temperatură și pune farfuria cu mâncare pentru Lina în el ca să se încălzească.

Lina vine târșâindu-și picioarele, în halat și papuci de casă. Pentru că a stat rezemată de spătarul canapelei, are părul încurcat. Apucă spătarul scaunului cu degetele ei lungi, are unghiile crăpate și pielea decolorată.

— Ai ajuns mai târziu decât de obicei, spune Lina.

— Mamma, sunt îndrăgostită, spune Antonia, iar apoi își acoperă gura cu mâna, după care își ia mâna de la gură, căci urmează un șuvoi de cuvinte. De un bărbat. De un bărbat din Familie. îl cheamă Paolo.

Lina o privește pe fiica ei ca și cum s-ar uita la un tablou sau ar privi o panoramă îndepărtată. Antonia stă cu picioarele depărtate, de parcă se pregătește pentru o bătaie cu pumnii, dar îi tremură mâinile și e albă toată la față, iar părul ei e un haos total. Antonia este mai înaltă decât mama ei, dar acum pare să se micșoreze.

Lina nu e rea. E slabă, poate, sau pierdută. Se uită la fiica ei - frumoasa, inteligenta ei fată care este din-tr-odată adult - și își amintește de dimineața în care Antonia a venit pe lume. S-a născut în colțul ăsta, unde e masa - ea și Antonia se uită lung una la cealaltă peste locul unde, cu aproape optsprezece ani în urmă, a fost cuprinsă de o durere mai mare decât ea. Acea durere a îngenuncheat-o, iar când și-a privit fiica pentru prima dată, când Antonia și-a deschis ochii căprui și s-a uitat la ea - asta a fost. „Ești în siguranță", i-a promis fetiței ei. Și, de asemenea, „mulțumesc."

[1]

Denumit, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Primul Război Mondial (n. tr.).

[2]

Gustare din bucătăria siciliană constând în chifteluțe de orez (n. red.).

Lina e suspendată în aer, dintr-odată, reușind cu greu să-și mențină echilibrul pe firul vieții. „Unde a dispărut acea luptătoare?”, o întreabă această amintire pe Lina. Iar Lina nu vrea să audă întrebarea, căci, cu mult timp în urmă, a luat hotărârea că neputința și dispariția treptată sunt singurele modalități de a îneca durerea. Nu vreau să lupt, s-a hotărât ea. Și nu a luptat. S-a lăsat înghițită: trupul îi este mic; când inspiră, consumă mai puțin oxigen. Ia cât mai puține decizii cu putință. Face tot posibilul să nu lase nicio urmă - nicio amprentă în noroiul memoriei oamenilor. Dar amintirea fetiței ei care se uită la ea cu încredere, cu iubire și mister agită aerul în jurul lor și îi spune Linei că este timpul. lat-o pe fiica ta. A crescut și îi e teamă să-ți spună că s-a îndrăgostit, fiindcă nu i-ai mai fost mamă de zece ani. Tot ceea ce ai vrut pentru ea a fost ca ea să aibă o viață fără frică, dar ai dat greș. Ai forțat-o să aibă grijă de tine, să jelească pentru tine, să trăiască pentru tine. I-ai cerut să-ți dezvolte prejudiciile. Tu ești greutatea care o împiedică să atingă fericirea.

Antonia e în picioare, speriată, sfidătoare și fără să aibă parte de grija unei mame.

Iar Lina își dă seama că nu a reușit să dispară. Aici, în fața ei, se află dovada palpabilă a eșecului ei.

Nu are cuvinte să spună cât de rău îi pare. E cuprinsă de regret, care e pe cale să explodeze. De data asta, nu va mai fugi. Nu îi va mai cere fiicei ei să o țină de mână.

— Spune-mi despre el, îi cere ea Antoniei.

Lasă-mă să fiu din nou mama ta.

Antonia o sună pe Sofia după ce îi spune mamei despre Paolo, căci acum nimic nu o mai sperie, iar Sofia o ascultă pe Antonia când îi spune „Sunt îndrăgostită” și observă un locușor putred care-i îngreunează sufletul în timp ce ascultă, dar spune „Mă bucur mult pentru tine” și închide telefonul, rămânând singură în dormitorul ei, cu inima ei putrezită și cu micile ei fantezii.

Sofia își face un obicei din a asculta la ușă, trăgând cu urechea la Paolo și Saul în timp ce muncesc. Așa a aflat că Saul este din Berlin, unde a deprins măiestria muncii sale și discretul ja care-i mai scapă uneori când ascultă pe cineva vorbind. I-a învățat programul ascul-tându-1 povestind cum se duce pe la internate și hoteluri, în zone străine precum Borough Park și cartiere din Lower East Side, atât de rău famate și de estice, încât ar putea fi confundate cu zone de apă din

pricina ţărmului insulei care se prăbuşeşte. L-a văzut pe Paolo bifând nume de pe o listă lungă şi dând colete bine împachetate care conţin acte falsificate pentru evrei înstăriţi, dispuşi să plătească pentru o nouă viaţă. Şi l-a văzut pe tatăl ei, a cărui prezenţă în cameră se simte ca o conştiinţă, cântărind teancuri de facturi cu îndemânare şi sărutân-du-i pe Paolo şi pe Saul înainte ca ei să plece.

Sofia percepe Familia şi Germania ca pe un coşmar pe care şi-1 aminteşte doar în parte - ceva sinistru, e sigură de asta -, dar alege să îşi găsească alinarea în vocea lui Saul, a lui Paolo şi a lui papa, care complotează pe un ton jos al vocii şi care lucrează împotriva unui rău nedefinit şi nedenumit. Nu au cum să fie toţi trei de partea răului.

în ziua în care Paolo vine la cină, Antonia îşi petrece după-amiaza făcând curăţenie. Nu prea poate face mare lucru în privinţa canapelei uzate, care s-a lăsat acolo unde preferă Lina să se aşeze, a covoarelor învechite din bucătărie şi sufragerie. Dar Antonia şterge oglinzile şi hiaturile până când strălucesc. Pregăteşte cina, iar apartamentul se umple de aburi şi de aromele usturoiului de la cuptor şi ale lămâilor proaspete. Se ţine de capul Linei să-şi facă duş, să se îmbrace, să-şi aranjeze părul, până când i se pare că Lina arată aproape normală. Aproape ca o mamă normală. Antonia îşi scutură capul ca să alunge acel gând urât. Lucrurile între ea şi Lina au mers bine de când au încercat pentru prima dată să vorbească despre Paolo. Antonia crede că Lina vrea ca ea să fie fericită. Dar Lina este ciudată şi devine încă şi mai ciudată, căci Antonia a văzut femei strecurându-se în apartament şi vizitând-o pe Lina pe ascuns atunci când ea crede că Antonia doarme. Lina îşi stabileşte propriul curs. O admira Antonia lucrul ăsta, dar tot mai e furioasă. Nu are încredere că Lina se va spăla înainte să primească musafiri sau că va oferi sfaturi legate de nuntă. Nu are încredere că Lina va rămâne ancorată în lumea reală suficient de mult cât să mănânce împreună la masă cu logodnicul Antoniei, aşa că Antonia îşi petrece ziua făcând curăţenie şi gătind, cu un ochi pe Lina, care vrea să i se acorde încredere, dar care nu poate îndura inconvenienţa de a se face prezentabilă sau de a mânca la o oră stabilită.

Femeile care o vizitează pe Lina au venit la sugestia vrăjitoarei. La urma urmei, asta e treaba vrăjitoarei: să cugete la întrebarea nepusă, care, în cazul Linei, ţine de cum să meargă mai departe în viaţă când nu există nicio cale care să garanteze lipsa durerii şi a dezamăgirii. Şi astfel, la fereastra Linei arde o lumânare, iar femeile se furişează pe uşa de la intrare după ce Antonia se duce la Sofia pentru cina de duminică. Femeile vor să li se citească în cărţile de tarot sau să audă cuvintele pe care le şoptește Lina când e lună plină. Femeile revin de fiecare dată şi o

plătesc suficient, astfel că Lina se gândește să nu se mai ducă la spălătorie când se va căsători Antonia. Nu va mai avea mâinile crăpate, cu fisuri care se întind dureros pe buricele degetelor, indiferent cu cât ulei de măsline s-ar da pe mâini. Nu va mai trebui niciodată să țină cont de ceas.

Nu se va mai lăsa controlată de frică. Iar dacă Antonia vrea să aibă parte de teroare, atunci Lina nu o poate opri. Nimeni nu ar fi avut cum să o oprească pe Lina atunci când s-a măritat cu Carlo. Inevitabilitatea durerii - felul în care iubirea face ca unele suferințe să nu poată fi evitate - obișnuia să o trezească pe Lina noapte de noapte, cu inima bubuindu-i în piept și cuprinsă de groază.

Gata, s-a terminat cu toate astea, își spune ea când logodnicul fiicei ei bate la ușă, cu părul aranjat pe spate, în stilul bărbaților din Familie, cu acei pomeți irezistibili, cu zâmbetul frumos, cu un colț al gurii ușor ridicat, indicând că totul e o glumă, totul e sex, totul e tensiune, energie și șarm. Emană acea încredere de sine ignorantă, specifică tinerilor, acea siguranță că lumea i se va așterne la picioare ca un covor roșu, acea respingere a efemeri-tății. Nu te-ai simțit niciodată fragil, se gândește Lina în timp ce dă mâna cu el, iar el înclină capul, în timp ce ea îl poftește înăuntru, iar Antonia stă în picioare privind înainte și înapoi, de la logodnicul la mama ei. Lina înțelege acum care este puterea fricii: ea aduce în centrul atenției esențialul. Nu ai fost niciodată rănit, se gândește ea, zâmbindu-i lui Paolo.

Cât despre Paolo, nu-și va aminti mâncarea sau conversația din această seară, ci cum strălucește Antonia, felul în care ea se asigură că mama ei are farfuria plină cu de toate înainte să-și pună mâncare în farfuria ei, chipul ei radiind când se uită la el, forța maxilarului ei încordat, hotărârea ei care se sparge în valuri deasupra lor în timp ce mănâncă. Iată o persoană cu care să-ți clădești viața, se gândește Paolo. Iată o persoană la care să țin. Iată o persoană care va ține la mine.

Două săptămâni mai târziu, într-o seară de joi din aprilie, Sofia aude soneria și se oprește din învățat; învăța oricum fără prea mare tragere de inimă. Speră că este Saul și, într-adevăr, el este - îl aude salutând-o pe mamma. îi aude moliciunea vocii și pașii pe hol.

îndreptându-se spre ea. Vine spre ea.

Sofia îl privește pe Saul prin ușa ușor deschisă de la dormitor. Are un fel al lui de a se mișca ce îi arată Sofiei că Saul are grijă de oameni. Secretele care i se ascund în priviri, gura care i se lasă în jos atunci când nu vrea să răspundă la o întrebare îi taie respirația Sofiei. Inima îi bate cu putere, amenințând să-i sară din piept. Totul bate cu putere, de la

față și vârfurile degetelor, până la picioarele care i s-au înmuiat. E la un metru de ea. Va deschide ușa de la baie.

— Bună, spune Sofia.

El își ridică privirea. Stau față-n față, Sofia ascun-zându-se după ușa ușor deschisă de la dormitor, iar Saul, cu o mână pe mânerul ușii de la baie, cu privirea întrebătoare, uitându-se direct în ochii Sofiei, în ființa Sofiei.

— Bună, spune el.

Și apoi ceva explodează în Sofia, care întinde mâna și îl prinde de cămașă, trăgându-1 spre ea, iar ochii lui se fac mari, ușor surprins, când Sofia își ridică fața spre el și îl sărută, umed, gâfâit, haotic și scurt.

Se retrage și se uită la el. Sofia a sărutat destui băieți până acum ca să știe că arată uluiți după ce ea se retrage în urma sărutului. Ar trebui să fie uimiți de norocul lor.

Saul zâmbește, dar nu arată uluit. Arată de parcă e pe cale să râdă.

— Sofia, nu-i așa? întreabă el.

Pentru o clipă de agonie, Sofia crede că umilința îndurată va fi atât de mare, că o va înghiți pământul. își închide ochii și își dorește să dispară direct prin podea.

Când își deschide ochii, Saul mai este încă în fața ei.

— îmi pare rău, se bâlbâie ea. îmi pare atât de...

— E în regulă, spune el, iar felul în care o spune o face pe Sofia să simtă că poate, totuși, va fi în regulă. Am o întâlnire cu tatăl tău. Ar trebui...

— Du-te, spune ea. Du-te.

în noaptea aceea, Sofia se sucește și se răsucește într-o baltă de transpirație agitată, cu părul umed lipin-du-i-se de gât, simțind lenjeria când fierbinte, când rece ca gheața. Ce o să-ți spun dacă te mai văd din nou? se întreabă ea.

Nu trebuie să se întrebe pentru mult timp. Sofia își petrece o sâmbătă agitată, privind pe fereastra de la dormitorul ei, însă Saul vine duminică dimineață, pre-zentându-se în fața familiei mari a Sofiei, în fața grupului de trei până la cinci unchi, Vito ori Nico, ori Bugs, ceva de genul ăsta, în fața soțiilor lor, despre care Sofia obișnuia să creadă că

sunt crema societății, dar ale căror unghii false, al căror permanent făcut cu grijă și ale căror gâturi prea parfumate i se par în ultima vreme Sofiei epuizante, banale, plictisitoare. Desigur, acest lucru reflectă plictiseala Sofiei, oboseala și întrebările ei fără răspuns. Au mai rămas doar două luni de liceu, după care nimic.

Antonia nu vine; este din nou în Manhattan, la familia lui Paolo, iar Sofia se simte ușurată că nu va trebui să îndure privirea cunoscătoare a Antoniei, felul în care înțelege tot ce gândește Sofia fără ca Sofia să spună un cuvânt. O seacă de energie să vadă cum Antonia își clădește cu atenție viața. O face pe Sofia să se simtă de parcă tot ceea ce face este greșit.

Radioul merge în bucătărie, iar Roșa toarnă zahăr pudră peste tarte și biscuiți cu alune, în timp ce pe aragaz fierbe o oală mare cu apă. Sofia întinde aluatul pe blatul de la bucătărie, expirând de fiecare dată când împinge facăleţul, iar Frankie stă lângă ea, tocând ceapă și făcând sul frunze de busuioc ca să le taie în formă de fundițe. Părul Sofiei e ca un nor de făină, iar ochii îi lăcrimează de la ceapă, când aude o voce întrebând-o:

— Ești sigură că nu pot ajuta cu nimic?

Sofia împinge atât de tare facăleţul, că aluatul se rupe în două și alunecă de pe blat, căzând la picioarele lui Saul, care tocmai a intrat în bucătărie și tocmai s-a oferit să ajute la gătit, dacă Sofia a auzit bine. El ridică aluatul de pe jos și i-1 dă acoperit în coji de ceapă și codițele ierburilor care au căzut pe jos. Roșa înșfacă aluatul din mâinile Sofiei și spune ceva de genul „nu o să fie în veci gata la timp” și începe să scoată firimiturile de pâine și fulgii de chili din aluatul care fusese la un moment dat fin precum catifeaua.

— îmi pare rău, mamma, mormăie Sofia, care se uită apoi la Saul și, înainte să se poată abține, spune: Cred că ai ajutat suficient.

Saul arată rănit și se duce în sufragerie. Sofia simte un gol în stomac. Ce te-a apucat?, se ceartă de una singură. De ce ești așa?

— E cam ciudat, nu crezi? întreabă Roșa. Să se ofere să gătească?

— Sofia îl place, spune Frankie. Ia uite ce s-a înroșit la față.

— Ba nu! strigă Sofia.

Frankie este mai scundă decât Sofia, dar privește chipul înfuriat al Sofiei și îi face cu ochiul fără teamă. Sofiei îi vine să o strângă de gât.

— Cred că e evreu, spune Roșa, de parcă asta rezolvă totul.

Roșa știe că e evreu, dar așa e ea, prezintă lucrurile sub formă de întrebări. Și, după părerea Sofiei, întinde partea de aluat pentru ravioli care nu a fost distrusă, ca să se prezinte ea însăși ca o întrebare. Roșa știe mai multe decât toată lumea la un loc, dar nu îți dai niciodată seama din felul în care vorbește. „Să se ofere să gătească?" în tonul Rosei se simte zâmbetul, lucru care o face pe Sofia să-și dorească să dărâme întreaga casă. „Cred că e evreu" - de parcă toată lumea din încăpere se va supune cine știe cărei reguli invizibile și de neîncălcat a Rosei. Sofia își petrece restul zilei spumegând de furie, încercând să nu îl privească pe Saul.

Mai târziu, când Sofia s-a spălat pe față și pe mâini, și-a dat jos șorțul de bucătărie și și-a aranjat părul, vine în sufragerie și o vede pe Frankie care se așază pe scaunul gol de lângă Roșa.

— Este unul liber acolo, spune Frankie arătând spre scaunul din fața lui Saul, care bea vin și e îmbrăcat cu o vestă maro, are ochelari rotunzi și al cărui păr se ondulează de așa manieră, încât Sofia își dorește cu disperare să-și treacă degetele pe fruntea lui și să i-1 dea la o parte.

— Frankie, te rog, îi spune Sofia lui Frankie, care se întoarce de parcă nu o aude pe Sofia.

Așa că Sofia se așază pe scaun față-n față cu Saul, care se uită la ea și spune:

— Bună din nou.

— Bună, spune Sofia, iar apoi își coboară din nou privirea în farfurie.

încearcă să vorbești cu el de data asta, spune Antonia din mintea ei, dar Sofia descoperă că i-a dispărut și ultimul gând pe care l-a avut, că în mintea ei goală se aude ecoul, exact ca pe un hol cu marmură.

— îmi pare rău pentru mai devreme, spune Saul.

Cineva îi dă un coș cu pâine fierbinte cu usturoi. Sofiei îi ghiorțăie mațele atât de tare, încât e sigură că Saul a auzit. I se aburesc ochelarii.

— Nu, spune ea. Mie îmi pare rău. Nu ar fi trebuit să fiu atât de..., începe Sofia, dar își pierde cuvintele din gură, pe care o umple în schimb cu pâine.

— Nu știu încă cum merg lucrurile pe-aici, spune Saul.

Accentul lui este slab, dar i se observă suficient cât să o facă pe Sofia să se agațe de fiecare cuvânt pe care îl rostește Saul.

— îmi place să gătesc, dar cred că nu se cade aici.

Sofia râde.

— Cu siguranță că nu, spune ea. Mie nu-mi place să gătesc, dar n-am încotro.

— Ce păcat că nu putem face schimb, spune Saul, care îi dă o farfurie cu chiftele.

Sofia zâmbește și ceva se topește în aerul dintre ei.

— Unde-ai învățat să gătești? întreabă ea.

— Mama m-a învățat, răspunde Saul. Am fost numai noi doi, așa că o ajutam.

— Mama ta este tot în Germania?

— în Berlin, spune Saul. Cred, mai adaugă el, con-centrându-se brusc să înfigă furculița într-o boabă de fasole verde.

— Nu știi?

— E imposibil să știi din cauza naziștilor. E foarte rău acolo.

Sofia simte ceva în vocea lui, ceva ce nu observase până atunci, și simte că se amestecă unde nu e treaba ei.

— îmi pare rău, spune ea.

Saul o privește în ochi și, dintr-odată, cei doi au atins ceva mult mai important decât politica ce se discută la cina de duminică. Există o lume reală, cu consecințe reale. O lume în care oamenii nu știu unde sunt mamele lor. O lume în care cea mai mare grijă nu este aceea că un bărbat s-a oferit să gătească.

Dar Bugs sau Vito îl strigă pe Saul, iar el se întoarce, ceea ce o face pe Sofia să se întrebe dacă chiar au avut acea conversație sau dacă nu cumva și-a imaginat-o.

— Sofia, poți să dai mai departe farfuria aia, te rog? spune Roșa, iar Sofia se ridică și aduce farfuria cu pâine la celălalt cap al mesei, unde stă Roșa, față-n față cu Joey și cu bunicul, care întinde mâna și ia cea

mai bună bucată de pâine fără ca măcar să se uite la ea sau la Sofia. Dintr-odată, Sofia se simte foarte legată de lumea pe care deja o știe. îi aruncă o privire lui Saul, care e angajat într-o discuție. Vito îl strânge de braț și râd amândoi. Frankie vorbește cu Roșa și cu nonna și cu o femeie despre care Sofia crede că este soția lui Bugs. Cele patru par foarte prinse în acea discuție. Sofia este din nou singură.

Dar mai târziu în seara aceea Sofia șterge vasele. Roșa a plecat din bucătărie ca să se ducă la baie, iar nonna a plecat cu bunicul, luându-și și ochii de vultur cu ea. Nimeni nu îl vede pe Saul intrând tăcut pe ușa de la bucătărie, stând atât de aproape de Sofia, încât îl poate mirosi, atât de aproape, încât firele de păr de pe brațe și de pe ceafa se ridică spre el.

— Pe săptămâna viitoare, spune el.

Sângele Sofiei fierbe. îi curge repede prin vene, în obrajii fierbinți, în vârfurile degetelor, în genunchi. Simte schimbarea foarte aproape de suprafață, pe punctul de a exploda prin piele.

PARTEA A TREIA

1941-1942

Paolo o iubește pe Antonia cu o disperare care-1 trezește în timpul nopții și-1 surprinde cu vehemența sa. Când este cu ea, simte cum atomii din corpul lui fuzionează și se întind în încercarea de a fi mai aproape de ea. Când nu este cu ea, este tras de firul obsesiei sale, țesut mai aproape de persoana ei. Fixația lui Paolo a început să se manifeste prin lipsa somnului. Stă treaz și se holbează la vopseaua crăpată de pe tavanul din dormitorul său și simte ceva răscolindu-se sub pielea lui sărată.

înainte de a o cunoaște pe Antonia, fanteziile lui Paolo legate de viața de adult erau toate în alb și negru. Crescuse în apartamente ieftine, într-un mediu în care înjurăturile, scuipatul și bătăile din copilărie s-au transformat într-o maturitate crudă. Viața însemna supraviețuire - să supraviețuiești poliomielitei și pojarului, actelor de violență săvârșite de scursurile din Five Points[1], bătăușilor de la școală, fabricii în care munceai până amețeai și-ți sângerau degetele. Plăcerea era luată haotic și fără să se țină cont de consecințe sau de continuare. Consta fie în servirea unei fripturi în afara cinei de duminică sau într-un pahar de whisky pe care-1 dădeai pe gât, fie în patul moale al unei femei ușuratice. Doar o parte dintre oameni scăpau și apucau să se întoarcă

de sărbători, spunând povești de succes în calitate de producători pe Broadway sau bancheri, pentru ca restul oamenilor să poată să pună noaptea capul pe pernă și să se odihnească în tihnă, convinși că răsplata venea din munca grea, că visul american era viu. Mama lui Paolo nu accepta comportamentul prostesc, iar asta includea „să visezi cai verzi pe pereți" - își crescuse băieții ca să muncească din greu și să se bucure de lucrurile mici din viață. „Cina asta", obișnuia ea să spună. „Cele mai frumoase ridichi!", după care se uita urât, ridica din sprâncene și spunea: „Dacă sunteți norocoși, o femeie bună."

Când era copil, Paolo nu se gândea la femei decât ca la niște elemente pentru o viață de succes la maturitate: o slujbă bună, o femeie bună, un cămin bun. Voia cu disperare să asculte sfatul mamei, dar să-1 și depășească; voia un cămin mai curat, mai ordonat și mai practic decât vijelia care era apartamentul lui din copilărie. Voia să fie cunoscut sub propriul nume, în loc să fie băgat la grămadă cu băieții Luigio: „Tu ești cel mai mic, nu-i așa?"

Gândurile legate de Antonia nu sunt în alb și negru, ci în culori. Fanteziile sale legate de prezent și viitor sunt atât de prinse împreună, încât nu știe întotdeauna dacă o iubește pe Antonia din prezent, care se află în fața lui, sau pe Antonia din viitor, care se află în mintea lui. Dar Paolo are douăzeci și unu de ani, și totul se întâmplă deodată, iar el crede că înțelege cum a fost făcut și ce îl motivează. Felul în care mama lui îl reduce la minimum, la cea mai disperată versiune a lui cu doar un singur cuvânt. Felul în care se trezește suferind din vârful degetelor de la picioare până între degetele de la mână din pricina gândurilor neterminate legate de Antonia, deschizând ușa unui cămin al lor, plin de lumină, de grandoare și de mobilă imaculată. Antonia, deschizând ușa de la dormitor. Antonia, descheindu-și nasturii rochiei. Des-chizându-și gura. înghițindu-1 tot.

în iulie, Antonia visează că s-a dus în prima zi la facultate. Intră într-o clădire cu pereții acoperiți de iederă și pășește în clasa ei de grădiniță. Ceilalți studenți râd de ea când încearcă să se strecoare la un pupitru mic, pentru copii. Mana Panzini se apleacă și, ducându-și mâna la gură, îi șoptește ceva colegei de bancă, iar Antonia știe că vorbește despre ea. Am vrut dintotdeauna să vin aici, își spune ea. O să fie mai bine.

Antonia se trezește tremurând, în ciuda aerului cald de vară din dormitor. Se înfășoară într-un cearșaf și merge pe vârfuri în sufragerie, unde se cuibărește în locul de pe canapea în care preferă Lina să stea. Este profund recunoscătoare că nu va locui în acest apartament pentru totdeauna.

Antonia s-a convins singură că mariajul - viața pe care și-o construiește cu Paolo cu grijă - este ceea ce vrea. Și Paolo vrea altceva decât lumea în care a fost născut. Pentru el, acea schimbare este Familia, de care Antonia a crezut mereu că are nevoie să scape ca să poată merge înainte. Dar Paolo este sigur pe el. Este un visător ca și ea, dar este atent, calculat, constructiv. Paolo are un plan. își strânge banii de salariu pentru un apartament, pentru mobilă, pentru lenjerii de pat. Se vor căsători la primăvară. Paolo visează la un viitor cu camere curate, copii cuminți, la un viitor cald și sigur. Antonia și-a însușit visul lui Paolo, devenind visul ei.

Când aduce vorba de facultate, Paolo pare cu gândul în altă parte, confuz. Nu poate include în viitorul pe care și-l imaginează ideea unei Antonii care vrea să obțină o diplomă, dar o iubește. Mă iubește. Vrea să fie fericită. Spune că va încerca să-i dea de cap. „O rezolvăm noi."

Ca și Paolo, nici Saul nu poate să doarmă deloc în vara anului 1941. Merge mult pe jos și se gândește la femei. își petrece serile târzii străbătând Manhattanul în lung și-n lat până când nu mai poate de picioare, iar atunci se duce la metrou, unde aerul este dens și îl ajută să rămână cu capul pe umeri. în unele seri, gândurile legate de Sofia îl extaziază. Sofia îl face să simtă că e pe picioarele lui. S-a îndrăgostit de mirosul și de forța ei, de modurile în care este tangibilă și prin care îl surprinde, de râsul ei mieros, de mirosul natural al părului ei.

în alte nopți, simte dorul de mama lui ca o fiară care merge pas la pas cu el pe bulevardele luminate.

După terminarea liceului, Sofia stă o săptămână la ea în dormitor fără să facă nimic, prinsă într-un fel de libertate fără substanță și copleșitoare. Toată viața pe care o are în față - care până în iunie nu a fost altceva decât o abstracție fantastică - îi cere să se gândească pe perioade de timp pe care nu le concepuse niciodată. Colorează fiecare decizie pe care se gândește să o facă în nuanțe aprinse de permanență. „Ai putea să te gândești la facultate", a spus Frankie, trăgând cu ochiul și văzând-o pe Sofia răsfoind aceeași revistă pentru a treia oară la rând sau uitându-se pe fereastră fără nicio țintă. „Vei cunoaște pe cineva cât de curând", a spus mama ei. Sofia nu vrea să meargă la facultate, unde își va mai petrece alți ani în care să i se spună ce e bine și ce este rău. Și nu vrea să cunoască pe cineva. Adică nu vrea să cunoască pe altcineva în afară de Saul, care însă nu va corespunde niciodată cerințelor familiei legate de „a cunoaște pe cineva." Nu se vor căsători niciodată. Nu vor avea niciodată copii. Numele lui Saul nu va fi niciodată trecut pe felicitări; nu se vor lega prin biserică, prin cultură sau prin orice altceva, ci doar prin pânza lor de secrete, minciuni și iubire. Asta face ca timpul

lor împreună să fie irezistibil. îi îngăduie Sofiei - care a fost întotdeauna vag îngrozită de gândul căsătoriei și al copiilor - să facă o obsesie nebună pentru Saul, care este sigur, care nu amenință independența Sofiei. Sofia începe să înțeleagă contradicția: cum este posibil să vrea ceva mai mult decât orice altceva pe lume și să nu vrea în același timp, cum, uneori, imposibilitatea unui vis este exact ceea ce îl face atractiv.

Sofia e târâtă după sine de noul ei secret. Ea și Saul se întâlnesc pe hol. Este ceva magnetic, ceva topit, își strâng mâna când se văd pe la uși; merg împreună în jurul blocului, cu pași rapizi; își vorbesc direct în față, cu gurile una în cealaltă, din care propozițiile ies șuvoi, ca lichidul, formând un val care este tot numai dependență animalică, numai expirație.

Sofia și Saul își dau bilețele când Saul vine acasă la ea. își stabilesc întâlniri în alte cartiere. Se duc pe ascuns în restaurante mici și încearcă mâncăruri din locuri pe care le-au văzut doar pe hartă: Maroc, Grecia, Malaezia. Saul nu știe care sunt cartierele rău famate și nu o tratează pe Sofia de parcă ar fi fragilă. Se duc cât mai spre vest posibil, iar când apune soarele, privesc cum se aprind luminile în New Jersey și în Times Square și se trezesc pe o insulă, o bucată întunecată de deșeuri industriale de la marginea lumii.

Cu Saul, Sofia simte că e loc pentru ea. Saul o întreabă pe Sofia cine este, cine vrea să fie și nu există niciodată pericolul dezamăgirii, riscul ca Sofia să nu se potrivească într-un spațiu predestinat. „Cred că vreau să fiu puternică, așa cum e tata", îi spune ea lui Saul, „dar nu o voi face niciodată în maniera lui." Nu știe ce va face, dar înțelege că va fi ceva. Pe măsură ce trece vara, Saul îi ocupă gândurile din ce în ce mai mult, în ciuda hotărârii ei de a se distra și-atât, de a încălca regulile.

Saul, care este îndrăgostit de Sofia, în ciuda imposibilității de a te îndrăgosti când ți-ai pierdut țara și familia, își dă seama de contradicții. Realizează că se află în prezența unui lucru imposibil. Iar Saul începe să se simtă ca și cum se trezește din hibernare, după o iarnă eternă, iar inima lui începe să bată mai repede, pe măsură ce Sofia devine tot mai caldă în fața lui, scăldându-1 în căldură. începe să-și dea seama de valoarea senzației, de necesitatea arzătoare a prezentului. Unde până atunci a trăit în amintiri, în speculații și griji profunde, acum începe să se îndrepte spre viață, pe măsură ce se derulează cu fiecare moment.

Toamna, pentru prima oară de când se știu ele, Sofia și Antonia nu mai încep din nou școala. Vine septembrie, care cască larg gura, iar ele cad direct în ea, cu capul înainte. Se simt trase în râul vieții lor. Simt amândouă că se apropie de o stâncă, că privesc în jos spre o cascadă în

spatele căreia nu există altceva decât căsătorie şi copii, rochii decente, treburi casnice. Duc separat bătălii tăcute cu ele însele: ce vor; ce se va întâmpla indiferent de ceea ce vor. Ele realizează că iubirea se poate întâmpla indiferent dacă vor sau nu. Nu-şi pot da seama dacă e râul în sine sau dacă e o plută a vieţii. Nefiind aşa cum au crezut ele că va fi, trebuie să readapteze totul.

loey Colicchio muncește prea mult. Se extinde

J mult prea mult, întinzându-se între lumea în care este tată a două fete cu picioare'lungi şi ochi pătrunzători şi cea în care este violenţa întruchipată, teroarea din încăpere, motivul pentru care bărbaţii se trezesc în sudori în timpul nopţii. în ambele lumi, i se cere perfecţiunea. în ambele lumi, el este centrul. Inima care bate.

Joey îşi imaginase că operaţiunile de contrabandă din timpul războiului pe care le condusese aveau să-l mai uşureze de vina care-i macină sufletul. îşi imaginase că, oferind şi altor familii posibilitatea de a se înfrupta din pătimaşul, decadentul şi abundentul vis american, îl va ajuta să justifice relativa opulenţă a stilului său de viaţă, comparativ cu cel al multora dintre familiile pe care le ştie. Joey vrea să creadă că îşi plătește bine oamenii. Vrea să creadă că folosește violenţa cât se poate de rar.

Dar o parte din Joey ştie că nu este adevărat. Tu ai ales viaţa asta, îşi aminteşte el. Ar fi fost mai puţină violenţă în sindicatul zidarilor dacă ar fi păstrat tăcerea şi şi-ar fi plătit datoriile. Ar fi răspândit mai puţină frică dacă ar fi rămas în casa părinţilor lui până să se însoare, dacă ar fi venit cu vreo zece sau doisprezece nepoţi într-un apartament ieftin. S-ar fi făcut oale şi ulcele lângă tatăl lui, în cimitir. Ţărână din ţărână. Joey se întreabă dacă este un om bun.

Roşa nu s-a mai dus la Lina de ani de zile, dar în ultima vreme - Sofia dispare toată ziua, este secretoasă şi defensivă, Frankie izbucneşte la cea mai mică provocare, Joey e rareori acasă, iar atunci când este, Roşa îl vede neliniştit - s-a trezit imaginându-şi că, în orele liniştite din noapte, se duce la uşa vecină în papuci şi halat de casă, intrându-şi în vechiul ritm familiar.

Ştie că asta e imposibil. Lina a devenit o privelişte, o poveste cu subiect moralizator. în afară de fraţii ei şi de soţiile care vin în fiecare duminică, Roşa este singură. Şi, exact aşa cum face mereu, Roşa înţelege asta. Ştie de ce este aşa. înţelege structurile care fac necesară această situaţie.

Totuşi, Roşa stă trează nopţile şi îşi imaginează cum ar fi să închidă uşa de la apartament şi să meargă pe vârfuri pe holuri şi pe stradă până la

scara blocului în care locuiesc Lina și Antonia, cum ar fi ca Lina să o îmbrățișeze și să-i spună: „Speram că poate o să vii.” își imaginează cum, dacă sunt norocoase, ar ști din nou unde sunt fetele lor, dacă au adormit.

Pe 7 decembrie este bombardat Pearl Harbour. Nu mai rămâne nimic. Războiul, care fusese problema altora, o tragedie îndepărtată, ceva inaccesibil, intră acum în casele americanilor. își încolăcește mâinile în jurul gâturilor lor. îi forțează să-1 privească în față.

Sofia pleacă de acasă, unde părinții ei sunt copleșiți de griji, un fel de depresie care o face să se simtă de parcă e prinsă în nisipuri mișcătoare. Ei nu știu ce să facă. Ei nu știu ce se va întâmpla. Ia un taxi care să o ducă în Manhattan. Privește cablurile din metal de pe Brooklyn Bridge și își amintește când avea patru ani și mergea la cina de duminică. Stătea în poala tatălui ei, centrul siguranței. Cum să se concentreze? Cum să decidă să facă ceva într-o lume care se destramă?

Sofia se întâlnește cu Saul pe ascuns la un cinematograf obscur din centru. Filmul a început deja când se strecoară pe scaunul de lângă el, așa că îl salută punându-și o mână pe umărul lui și lipindu-și trupul de el în întuneric. El îi oferă o pungă de floricele pe jumătate goală, iar Sofia este dintr-odată înfometată. Ia floricele cu pumnul și lasă sarea să i se strângă sub unghii și să-i murdărească pielea de unsoare. Sofia își trece brațul pe sub brațul lui Saul și își odihnește capul pe umărul lui. I se simt oasele brațului lung și subțire, care se întinde de la inimă. Este solid și sigur, respiră și este viu. îi oferă Sofiei stabilitate. Se deschide ceva.

După film, Saul și Sofia se plimbă pe aleile cu copaci din Washington Square Park, încercând să nu atragă atenția hoților de buzunare. Se opresc într-un bar murdar al artiștilor de pe MacDougal, iar Saul cumpără halbe de bere brună, pe care o beau în picioare, la o masă înaltă din colț. Sofiei îi place senzația temerară, de amețeală pe care i-o dă, așa că mai bea încă una, iar Saul își aprinde o țigară. Vorbește despre film; inventează povești despre alți clienți (o doamnă, femeia cu rochia prea strâmtă și cu un permanent îngrijit; un jurnalist cu carnețelele lui, care-și sucește și răsucește verigheta pe deget, nevrând încă să se ducă acasă; o artistă care s-a mutat din casa părinților ei din New Jersey și care are lăzi în loc de mobilă în noua ei locuință). Umple tăcerea și în tot acest timp se gândește la oasele din brațul lui Saul, la încheieturile degetelor, la genele lui din care clipește. Lucrul care s-a deschis în interiorul Sofiei se mișcă de colo până colo. Este înfometat. Saul este tăcut și privește prin ea.

— La ce te gândești? întreabă ea, iar Saul deschide ochii mari și se concentrează asupra ei, de parcă a uitat unde se află. Se strâmbă; o glumă pe care o face cu bărbații cu care vorbește când Sofia e afară din cameră și privește. „Sunt chiar aici", se presupune că spune acea expresie de pe chipul lui. „Dar aș prefera să fiu acolo, cu tine."

— La nimic, spune el, acesta fiind răspunsul pe care îl dă atunci când se gândește la familia lui și la Germania, la misterul de nepătruns al vieții lui din Europa.

Sofia întinde mâna după mâna lui Saul, iar el îi ia mâna într-a lui, dar privirea îi rămâne neutră, concentrată undeva deasupra umărului ei. Ea nu știe unde-i pleacă mintea, dar ar vrea să se întoarcă.

— Ești cu mintea în altă parte, spune ea.

— Sunt chiar aici, spune el, dar nu este.

Sofia, care deseori cade și ea pe gânduri când conversația cu Saul ajunge în impas, își pune mâna pe pieptul lui Saul și, cu hotărâre, îi cere să se destăinuie.

— Spune-mi.

— Nu ai auzit știrile? întreabă Saul.

— Bineînțeles că da, spune ea.

— Păi, eu...

Saul se oprește și ridică din umeri.

— Probabil că mă gândesc la asta.

— Probabil că încerc să nu, spune Sofia, care se gândește la mâinile lui Saul, la bulele care se ridică la gura unui pahar de bere.

— Probabil, spune Saul. Nu mă pot abține.

— Bine, spune Sofia.

Vrea să fie suficientă pentru Saul. Vrea ca prezența ei să-1 aducă de unde e plecat cu mintea. Vrea să se vadă că face asta și să simtă că poate este bună, că poate în fața ei nu se așterne un gol acolo unde trebuie să se aștearnă o cale.

— Poate că ar trebui să plec, spune ea.

Ar găsi alinare în faptul că l-ar alina pe el.

— Sofia, îți pasă măcar că lumea se prăbușește? întreabă Saul, iar în vocea lui se simte o urgență pe care Sofia nu o recunoaște. Se crede că ieri au murit mii de oameni. Și e război, deci consecința faptului că mor oameni este moartea și mai multor oameni. Și acei oameni sunt parte integrantă din ceva. Au mame, au fii...

Saul se oprește brusc. S-a înroșit la față, iar ochii îi strălucesc plini de viață.

— Bineînțeles că îmi pasă, spune Sofia. Dar am venit aici ca să scap de familia mea, să te văd, iar tu te porți exact ca ei, iar eu nu pot face nimic ca să ajung la tine, nu pot face nimic ca să ajung la nimeni. Nu pot să mă simt atât de neputincioasă, Saul. Și m-aș putea duce acasă, dar mamma mi-ar da o... o... o șosetă să tricotez și nu cred că m-ar ajuta în vreun fel dacă tricotez o șosetă!

— în regulă, spune Saul. în regulă.

Clienții de la celelalte mese se uită la ei cu coada ochiului. Saul arată spre ușă, iar el și Sofia ies din bar, pe strada înghețată.

— Cred că ai dreptate, spune Saul.

— Poftim? întreabă Sofia, care era pregătită de ceartă.

— Faptul că îmi fac toate grijile astea - nu ajută. Mă simt vinovat.

Toată energia acumulată, respirația agitată, adrenalina care-i curge prin vene - nu a avut parte de o ceartă și nu știe cum să procedeze fără să se elibereze de ele, fără să țipe la soarele slab al iernii, la tot ceea ce-i iese în cale.

— Nu ai de ce să te simți vinovat, se răstește ea cu asprime.

— Ce fel de fiu nu s-ar simți vinovat că și-a abandonat mama?

— Nu ai abandonat-o, spune Sofia.

— Ba da, spune Saul.

Acele cuvinte simple amenință să-i smulgă lacrimi Sofiei. Cei doi merg șontâc pe MacDougal și se îndreaptă spre Bleecker. Se lipesc unul de altul ca să se încălzească. Aerul de decembrie le pătrunde prin haine. Sofia e din nou cuprinsă de agonia neputinței, care îi sfâșie gâtlejul.

Când Saul vrea să facă dreapta, spre Sixth Avenue, de unde Sofia va lua un taxi spre Brooklyn, ea îl oprește.

— Am o idee, spune ea, dar cuvintele i se pierd în fularul pe care îl poartă la gât, iar Saul trebuie să se aplece mai aproape de ea și să o roage să repete ce a spus, la-mă acasă cu tine, îi spune ea în ureche.

Respirația ei fierbinte îngheață pe lobul urechii lui Saul.

Saul își va aminti pentru tot restul vieții momentul în care a dat din cap și a spus „bine" și și-a împins fața în fularul și părul Sofiei ca să o sărute și i-a cuprins umerii cu brațul. Va putea să simtă gustul metalic al aerului înghețat și urgența cu care Sofia se apleacă spre el. Va putea să-și imagineze viața așa cum i se pare în acest moment: așternându-i-se la picioare și plină cu plăceri infinite. Sofia a fost mereu singura care a putut să ajungă în străfundurile preocupărilor lui și să-1 readucă la suprafață. „la-mă acasă cu tine", a spus ea, iar gheața de pe lobul urechii i-a reamintit că era viu, că stătea pe două picioare și era cu o fată pe care o iubea în New York.

— în regulă, spune el și încep să meargă spre est, tremurând de frig și de nerăbdare, tăcuți, mergând în rând cu oamenii care se duceau acasă.

Mai târziu în acea seară, Sofia stă întinsă în patul străin și îngust al lui Saul. Se simte anonimă și puternică: o femeie atemporală, parte dintr-un ritual mult mai important decât ea. Lumina lunii strălucește prin fereastră și lasă umbre palide pe perete. E un copac care crește și se micșorează, distorsionat de vânt, și mai sunt și corpurile alungite în mod nenatural și capetele mici ale pietonilor care se întind pe tavan într-o paradă supranaturală.

Sofia crede în Dumnezeu așa cum un copil crede că părinții lui știu când încalcă o regulă. Este curioasă și cam plină de resentimente, însă Dumnezeu, ca de altfel toate structurile mari, importante pentru Sofia în afirmarea independenței ei, este omniprezent în lumea ei. Dumnezeu este în slujbele la care nu s-a mai dus, doar ca să vadă dacă ar exista vreo diferență; în salata de fructe de mare și pește pe care o mănâncă în Ajunul Crăciunului; în crucile pe care și le face cu obișnuința cu care respiră atunci când trece pe lângă o biserică. Dumnezeu este în aromele mâncărurilor pe care le gătește mamma. Dumnezeu este în cureaua de la fustă, cea care pare că pune întrebări prea personale șoldurilor ei, dar care o ridică și o aranjează, și o face să fie centrul atenției fiecărui bărbat pe lângă care trece pe stradă. Sofiei îi trece prin cap să se întrebe chiar înainte să adoarmă dacă Dumnezeu știe că este goală și necăsătorită în patul unui bărbat evreu.

Se trezește înainte de răsărit și devine conștientă de trupul ei gol în cearșafurile lui Saul. Ce-am Jacut? Sofia nu a întrecut niciodată o astfel de limită.

Se ridică, își ia o cămașă pe ea și deschide ușa de la camera lui Saul. Baia este la o distanță de aproape cinci metri, pe un hol care scârțâie și unde nu are voie să fie, așa că merge pe vârfuri pe lângă perete, fiind la mila scândurilor vechi de lemn. încuie ușa și se privește în oglinda pătată, întrebându-se dacă poate cineva să-și dea seama. Arată la fel, doar puțin cam palidă pentru că a dormit prea puțin. Se stropește pe față cu apă rece și se așază pe capacul de la toaletă, care e atât de rece, că i se taie respirația.

Se întoarce în camera lui Saul, cu coapsele încă usturând-o și cu inima bubuindu-i în piept, se urcă înapoi în pat și se uită fix la tavan. Nu se poate decide dacă se simte mai mult sau mai puțin întreagă. Nu este sigură dacă a reușit să-l aducă pe Saul în prezent. O sufocă teama că nu a fost suficientă. O orbește frica că nu a schimbat nimic - că totul e de fapt la fel. Are nevoie de aer, de lumină.

Lângă ea, Saul se mișcă. Sofia își întoarce capul și se uită la el. Niciodată nu i-a văzut trăsăturile feței atât de flasce. Când expiră, șuieră ușor, iar Sofia nu se simte confortabil că știe acest lucru; e prea personal. Se simte înghețată acum. Vrea să sară din pat, să o ia la fugă pe Lower East Side când se crapă de ziuă, să lovească ceva mai mare decât ea când se luminează de ziuă.

în pat, Sofia își acoperă gura cu mâna ca să nu plângă. Toată viața ei i s-a spus că asta o va schimba. Cât de dezamăgitor e să încalce cea mai importantă regulă și să rămână la fel.

Iese din camera lui Saul cu un sentiment vag de boală, cuprinsă de o dezamăgire care aduce a dezgust. Nu față de Saul - Sofia îi zâmbește când pleacă din cameră; el o întreabă dacă este bine; ea minte -, care e mereu blând și în ochii căruia Sofia nu a greșit cu nimic, nu a trădat încrederea. Sofia e dezgustată de minciunile spuse de propriul corp. Nu are încredere în nimeni. în drum spre casă, în taxi, își ține brațele ușor depărtate de corp. Coboară din taxi și privește spre ferestrele caselor care par să se uite la ea. „Am fost la Antonia", îi spune ea mamei ei, care este furioasă și îngrozită, surorii ei, care e curioasă și răutăcioasă. „Am adormit pur și simplu. îmi pare rău. Știu, mamma. îmi pare rău." în baie, Sofia se dezbracă de haine, dă drumul la apă și stă în duș până când îi strălucește pielea de la apa fierbinte.

Se forțează să se privească în oglindă odată ce se duce aburul. Arată la fel. Nu simte că e stricată, deteriorată. Nu simte durere. Roșa nu s-a

uitat la ea și nu a întrebat-o: „Ce-ai făcut?”

Fiecare regulă pe care ai învățat-o este o minciună, își dă seama Sofia.

Și apoi, lacrimile pe care și le-a reținut de când a stat cu Saul la intersecția străzii Bleecker cu MacDougal îi curg în sfârșit pe obraji. în timp ce se înfășoară în prosop și plânge în baie, Sofiei i se pare că, în cele din urmă, lumea s-a întors pe dos.

Dar Roșa desigur că se întreabă ce e cu Sofia, care și-a petrecut toată vara și toată toamna plecând pe furiș de acasă, evitându-și familia. Știe, așa cum știi ceva ce nu vrei să știi, că Sofia nu a dormit la Antonia, deoarece știe, bineînțeles că știe, că Sofia și Antonia nu mai sunt apropiate așa cum fuseseră cândva, că pe amândouă le preocupă să fie adulți în devenire, să-și dea seama cum va fi. Antonia are un logodnic, acel băiat frumos din Manhattan, iar Roșa se bucură pentru Antonia și în același timp își dorește cu disperare ca Sofia să cunoască și ea pe cineva, își dorește ca Sofia să-și canalizeze energia spre o viață recognoscibilă. Roșa nu știe unde a fost Sofia noaptea trecută, dar știe că Sofia minte.

Sofia nu îl vede pe Saul decât la următoarea cină de duminică, când nici nu o privește în ochi de teamă că Joey Colicchio va ști dintr-o privire ce-a făcut. Sofiei îi convine. Și-a petrecut toată săptămâna făcându-și curat în cameră și nu știe sigur ce i-ar putea spune lui Saul, chiar dacă ar avea ocazia să o facă. Enormitatea faptului e ca un zid de beton între ei. Săptămâna următoare este Crăciunul, apoi vine Anul Nou, iar după aceea, primele săptămâni ale anului 1942 sunt extrem de pline pentru Joey și oamenii lui, iar Saul are un program ciudat și Sofia se plimbă prin cartier înfofolită în haine groase și plângând. Evită să se întâlnească și niciunul nu răspunde la telefon. „Ce-i cu tine?” întreabă Roșa. „Pari mai ciudată decât de obicei”, spune Frankie.

Sofia e mai ciudată decât de obicei. Nu se mai recunoaște. Și așa, Sofia se trezește că stă pe marginea patului, pregătită să o sune pe Antonia. Este mijlocul lui februarie. Antonia își planifică nunta, prin urmare, vorbește numai despre asta. Sofia nu vrea să o sune. Dar nu e nimeni altcineva care să o poată ajuta, așa că se uită lung la telefon. își poruncește să ridice receptorul. Formează numărul.

Sofia știe că nu e nimic de făcut, dar este sigură că Antonia știe ce să facă. Sau, mai degrabă, Sofia este sigură că, în ochii Antoniei, se va simți din nou ea însăși.

Ridică receptorul și spune:

— Trebuie să vin la tine.

— Ești sigură?

Ținându-și mâinile în poală, Sofia dă din cap în semn că da. Stă pe patul Antoniei, în apartamentul mucegăit al Antoniei, familiar ca o haină veche. Genunchii ei îi ating pe-ai Antoniei.

— Sunt sigură. Adică, sunt cât se poate de sigură... au trecut două luni și jumătate, Antonia. în fiecare dimineață din ianuarie am stat în genunchi, în baie.

Ridică din umeri.

— Sunt sigură.

— Dar...

Antonia stă acum lângă Sofia, tăcută, marcată de această situație delicată.

— Cum?

Sofia ridică din sprâncene.

— Adică știu cum. Vreau să spun... când? Nu, știu când.

Antonia rămâne tăcută pentru un moment, apoi întreabă.

- Unde?

— în camera lui, în decembrie.

— Uau. Sofia, uau!

— Știu, spune Sofia.

— Nu ești măritată, spune Antonia.

— Știu, spune Sofia.

— O, Sofia, este evreu!

— Știu, spune Sofia întorcându-se cu fața spre Antonia, iar trăsăturile ei sunt mici și speriate pe chipul ei mare și palid. Părinții mei nici măcar nu știu că el și cu mine... că noi... tata lucrează cu el în fiecare zi. Antonia, cred că o să-l ucidă.

— Sunt sigură că nu, spune Antonia, luând-o pe Sofia de mijloc.

Nu este deloc sigură, dar știe că natura imediată, permanentă și irefutabilă a existenței celei de-a treia vieți din cameră înseamnă că totul trebuie să fie bine. Trebuie să se rezolve. Sofia și Antonia, care și-au construit lumea lor imaginară, crezuseră întotdeauna că pot rezolva orice problemă împreună.

— Pot să vin la cină, spune Antonia. Vrei să aștepți și să le spui atunci?

Și iat-o din nou. Sofia e iar ea însăși. Prin vene îi curge energie. Degetele de la mână se flexează, degetele de la picioare o pișcă. Slavă Domnului, se gândește ea. Iar apoi o îmbrățișează pe Antonia, o strânge la pieptul ei și își îngroapă fața în părul ei.

— Mulțumesc, spune ea.

Sofia și Antonia se țin de mână. Privirea Antoniei e ațintită asupra Sofiei.

— Dar cred că trebuie să fiu singură cu ei. Este singura cale - trebuie să-i fac să mă lase să le explic. Dacă ești și tu acolo, atunci va fi prea evident - iat-o pe fiica noastră, femeia căzută în dizgrație, lângă prietena ei, care se căsătorește cu băiatul bun, catolic, știi?

Nu știe exact ce le va „explica", fiindcă și pentru ea toată chestia asta este încă de nepătruns - pașii care au adus-o până aici, felul în care i se va schimba viața. Dar acum este nerăbdătoare, gata să se mute. Are un plan. Este ceva ce trebuie să facă. Energia agitată amenință să o înece chiar în locul în care este așezată. Se ridică în picioare și se întoarce să plece.

— Mulțumesc, spune din nou Sofia, apoi iese din camera Antoniei.

— Sofia, strigă Antonia.

- Da?

— Saul știe?

— Nu, răspunde Sofia de lângă ușa de la intrare a apartamentului Antoniei.

Uneori, când sunt singuri, Antonia își dorește cu ardoare ca Paolo să vină mai aproape de ea pe canapea sau la masă, să o prindă de mijloc și să-i dea jos bluza de pe umeri sau să-i dezgolească coapsele. înainte să

adoarmă, își imaginează greutatea trupului său pe care îl umple cu miere fierbinte.

Cât e de subțire linia de separare, își dă seama Antonia. Cât de imaterială este diferența dintre a-ți imagina și a cere.

Cât de ușor pare uneori să treci această linie.

Sofiei nu-i pare rău, dar este speriată.

în unele nopți, stă întinsă în pat, trează, și își imaginează că ascunde sarcina. își petrece ore în șir desenând bluze largi, jachete cu glugi imense, fuste care se umflă în jurul taliei.

Uneori, se imaginează împreună cu Saul și cu bebelușul lor trăind într-o cabană, în pădure, sau cărându-și corturile în spate, ca indienii. Saul ar vâna căprioare, iar ea ar aduna ghinde pentru făină și stridii pe care să le pregătească la focul pe care îl fac cu cărbuni. I-ar face haine copilului lor țesute din iarbă. Ar dormi ghemuiți unii în alții sub cerul înstelat.

își imaginează că mama ei l-ar îmbrățișa pe Saul și ar plânge, iar tatăl ei l-ar bate pe umăr și s-au uita la Sofia încruntat, dar mândru. Ar plănui o nuntă mare - afară, în ochii Dumnezeului ei și al lui, iar Sofia s-ar îmbrăca în mătăsuri și ar purta bijuterii și ar dansa până la răsărit.

îi este teamă că va sfârși prin a rămâne singură, cu bebelușul la sân, legat cu un fular vechi, căutând bani prin șanțuri.

își imaginează bebelușul crescând, însă nu simte nimic.

Mai întâi îi spune lui Saul. El nu mai știe nimic de mama lui din vara anului 1941. Nu a mai fost singur cu Sofia din noaptea pe care au petrecut-o singuri în decembrie. Nu-i stă în fire să fie supărat pe ea fiindcă l-a evitat. „Ce pot să fac?" o întreabă el. Ea nu arată însărcinată, iar lui Saul îi este greu să înțeleagă ce i se spune. „Ce îți trebuie?" Sofiei nu-i trebuie nimic. Dacă stă și nu face nimic, tot va avea o ființă care crește în ea. Dar e mai fericită decât și-ar fi imaginat. Saul o sărută și ceva înflorește în Sofia, ceva e fierbinte și așteaptă, ceva a visat la acest moment. îl apucă de cămașă și îl trage spre ea.

îl invită pe Saul la cină fără să-i spună Rosei, lucru care o va agita enorm. Dar Sofia nu știe cum să le spună Rosei și lui Joey că Saul vine la cină fără să le spună și de ce, iar Saul a vrut să fie prezent. „Este și responsabilitatea mea", spune el foarte serios, cu o linie adâncă între sprâncene. Problema are acum un nume; a fost împărtășită; a fost numită și, prin urmare, a fost adusă în lume, cu ei. Sofia se urcă în taxi și

îl privește pe Saul cum se îndepărtează, scărpinându-se nervos în cap. Pașii

lui lenți o fac să plângă, să simtă că i s-a pus ceva în gât. îl iubești, îi spune o voce din capul ei. Nu te așteptai la asta, dar îl iubești. Parcă ar fi Frankie. Taci, răspunde Sofia. Privește în față. Taxiul merge spre Brooklyn.

Saul ajunge devreme în apartamentul familiei Colicchio, iar Roșa se șterge pe mâini cu o cârpă de vase și spune:

— Joey o să vină într-un minut.

El îi mulțumește, fiindcă nu are cum să-i spună: „de fapt, voi rămâne la cină." Din fericire, Sofia l-a auzit când a intrat și își bagă capul pe ușa de la sufragerie și spune:

— Mamma face chiftele. Vrei să rămâi la cină?

După ce-i aruncă Sofiei o privire răutăcioasă, Roșa spune:

— Da, desigur, nici gând să te lăsăm să pleci pe frigul ăsta, vino.

îi oferă lui Saul un pahar cu vin și se duce în hol ca să șușotească cu Joey. Sofia și Saul îl aud pe Joey spunând „Nu, nicio întâlnire" și se uită unul la altul în tăcere.

Când cina este servită, Sofia, Frankie, Saul, Joey și Roșa stau la masă tăcuți, uitându-se fix în farfuriile lor neatinse din care se ridică abur spre tavan. Chipurile lor sunt luminate de sus, de la becul din tavan, și de la lumânările aprinse de pe masă. Frankie este cea care începe prima să mănânce și rupe tăcerea.

Doar Sofia mănâncă tot din farfurie. Este înfometată; fiecare loc din ea țipă să fie umplut.

Iar apoi vine un moment în care toată lumea se oprește, când lumânările încă mai licăresc, iar atenția celor de la masă se îndreaptă spre Sofia, apoi spre Saul. Iar Sofia se șterge la gură cu șervețelul, își împreunează degetele și vorbește:

— Mamma, spune ea. Papa.

Se uită la ei, apoi din nou la farfuriile de pe masă, care sunt încă pe jumătate pline. Și se gândește la cum ar spune Antonia asta, la cum ar vorbi despre relația pe care ea și Saul și-au construit-o, la modurile

subtile în care au învăţat să ţină unul la altul, la surpriza situaţiei. Şi apoi spune:

— Saul şi cu mine vom avea un copil.

Este direct, lipsit de tact şi diferit de felul în care ar vorbi Antonia, diferit de orice şi-ar putea ea imagina.

Lui Frankie i se taie respiraţia, apoi rânjeşte. E un moment crucial şi ştie că va fi atât spectator, cât şi parte implicată. Asta e savuros. Nemaiauzit.

Roşa zice:

— Nu spune asta. Ce Dumnezeu te face să spui una ca asta?

Dar înainte să-şi încheie fraza, îşi dă seama că Sofia nu inventează, aşa că rămâne tăcută, apoi se întoarce spre Joey şi zice:

— Spune ceva!

Joey nu spune nimic.

— Sofia, e absurd, spune Roşa. Nu este catolic. Ce-i în capul tău? Cum poţi să-ţi faci o viaţă astfel? Unde se va duce la şcoală copilul tău? Ce vei face de Crăciun? De ce nu-mi răspunzi, Sofia? Spune ceva!

Panica pe care o simte Roşa se înalţă ca o pasăre prinsă în cameră, dând haotic din aripi şi lovindu-se de mobilă şi de ferestre.

— Nu ştiu, mamma, spune Sofia cu o voce puternică, clară, şi toată lumea se uită înapoi la Sofia, înapoi spre centrul gravitaţiei care i-a atras pe toţi pe orbită. Nu am plănuit asta. Nu am plănuit - nu am intenţionat să mă îndrăgostesc de el. Dar e interesant şi e bun, şi mă iubeşte, şi nu-mi pasă dacă nu e catolic şi dacă facem lucrurile altfel. Nu-mi pasă!

— Giuseppe Colicchio, spune Roşa întorcându-se spre Joey, dezleagă-ţi limba aia odată! Vorbeşte cu fiica ta!

Dar privirea lui Joey e îndreptată asupra lui Saul. Chipul lui este impenetrabil. Are privirea ascuţită ca un ac, ţintindu-1 pe Saul pe locul lui de pe scaun, ca un specimen de panou. Rămâne tăcut pentru o clipă, iar când vorbeşte, vocea lui este limpede şi calmă.

— Te vei căsători, spune Joey. O să vorbesc cu părintele Alonso şi o să vă căsătorească chiar dacă tu nu eşti catolic, adaugă el, uitându-se la Saul. Ei bine, poţi să devii catolic. Ar fi ca o favoare pe care mi-o faci mie.

Nouă. Poți să iei numele Colicchio. Pot să aranjez, ca să nu fie o problemă.

Saul se comportă impecabil, prin urmare, simte cum zâmbește și dă din cap aprobator la cuvintele lui Joey, până când acestea i se înregistrează în creier. Observă că mama Sofiei zâmbește, că Sofia arată fericită sau, cel puțin, surprinsă. îl aude pe Joey Colicchio spunându-i că va renunța la numele lui, la limba lui, la tradiția lui.

— Mulțumesc, se aude spunând. „Mulțumesc?"

— Papa, eu..., începe Sofia.

Papa, mulțumesc că nu îl ucizi pe bărbatul pe care îi iubesc. Papa, nu mai pot să îndur să te uiți trist la mine. Papa, au trecut ani - când am încetat să mai fiu fata ta?

Papa, doar nu te aștepți ca Saul să renunțe la tot.

— Papa, asta-i o nebunie.

Dar nu Sofia e cea care a vorbit, ci Frankie, care stă la masă lângă Roșa. I se aprind ochii.

— Asta nu se discută, spune automat Joey, până să-și dea seama că vorbește cu Frankie, fetița lui cea mai mică. Frankie, care a fost adusă pe lume după patru pierderi de sarcină și care a trebuit să fie scoasă cu bisturiul din pântecele mamei ei odată cu răsăritul, care a plâns neîncetat primele luni din viață, fără să găsească alinare, dar care, odată ce s-a obișnuit cu noua lume, a găsit alinare în gustul nou de mâncare și în râsul surorii ei, nemaiplângând de atunci.

— Asta nu se discută, repetă Joey.

— Ba sigur că da, spune Frankie. Este nedrept, papa. Nici măcar nu i-ai întrebat pe Sofia și pe Saul ce vor, spune ea direct, așa cum spune totul.

Adevărul spuselor îi apasă pe toți. Nimeni nu i-a întrebat pe Sofia și pe Saul ce vor.

Saul este copleșit de nevoia de a spune ceva împăciuitor, ca de pildă: „e în regulă" sau „sincer, nu mă deranjează", dar rămâne tăcut. De unde să știe în ce momente are control asupra direcției în care se îndreaptă viața lui și în ce momente nu are de ales și trebuie să se supună unor forțe mai mari? Se pricepe să-și țină capul la suprafață, să prospere în orice situație în care se află. Dar aici, în momentul deciziei, Saul își dă

seama că nu știe cum să facă alegerile care îl vor îndrepta într-o direcție sau alta.

— Ajunge! spune Joey și, pentru prima dată, vocea lui se sparge ușor. Asta nu este treaba ta. Tu vei sta la locul tău și nu vei vorbi. Nu vei vorbi. Nu vei înrăutăți și mai mult situația asta imposibilă în care sora ta a pus întreaga familie. Nu-mi vei pune decizia la îndoială. Este clar?

Frankie tace din gură. „Este. Clar."

Dar Frankie nu se poate abține.

— Este ridicol, papa! Oamenii au drepturi. Femeile au...

— Ajunge, Frankie, spune Roșa.

— Dar, mamma...

- Ajunge.

— E în regulă, spune Sofia.

își pune mâna pe genunchiul lui Frankie. își ține privirea în poală și își spune din nou în sinea ei că e în regulă. Crede asta. Pentru prima dată după luni de zile, s-ar putea ca totul să fie bine.

Se simte ca o răsuflare - din partea fiecărei persoane din cameră, din partea camerei, din partea New Yorkului - când familia Colicchio se transformă în ceva nou.

Saul este trimis acasă cu o caserolă cu mâncare rămasă de la cină.

Când ajunge în apartamentul său, e atât de epuizat, că de-abia mai poate urca scările. Trage jaluzelele și îndeasă două cămăși în crăpăturile dintre ferestre. în pat, se zvârcolește în cearșafurile reci ca gheața până când inima începe să-i bată mai repede, iar cearșafurile încep să se încălzească.

Numără respirațiile - inspirațiile, expirațiile -și încearcă să nu se gândească la Sofia. încearcă să nu se gândească la ce înseamnă faptul că e însărcinată, că mama lui a dispărut, că va fi tată în noua lui țară. Se simte plin de o responsabilitate mai mare decât el. Și se simte și vinovat, căci o parte din el este ușurată să accepte oferta lui Joey Colicchio, să dispară complet într-o nouă viață.

Saul are ochii grei de somn, respirația lentă și este aproape adormit, când ușa de la camera lui e trântită de perete. Se ridică în pat, cu inima

bătându-i în cap, în piept și în degete, clipind des în întuneric.

Până să apuce să vadă clar, tatăl Sofiei l-a și apucat de gulerul cămășii, l-a ridicat și l-a țintuit de perete. Saul se izbește cu capul de cărămizi și vede stele verzi. De-abia dacă poate să respire.

— Am crezut că pot să am încredere în tine, mârâie Joey Colicchio. Ticălos netrebnic ce ești. Cum îndrăznești?

— Nu am vrut... spune Saul.

Picioarele lui de-abia dacă ating podeaua. Adrenalina îi curge prin vene ca fulgerul de repede.

— Nu ai vrut ce? întreabă Joey, iar respirația lui miroase a whisky. Nu ai vrut să ruinezi viața fiicei mele? Nu ai vrut să accepți slujba pe care ți-am dat-o? Nu ai vrut să pui piciorul în țara asta?

Se uită în ochii lui Saul.

— Pun pariu pe fundul ăla al tău de evreu că-ți vei dori să nu fi făcut lucrurile astea, figlio diputtana.

Dintr-odată, Saul își dă seama că privește un alt Joey Colicchio, diferit de bărbatul suav și charis-matic care-1 trimite departe de oraș sau pe docuri, pe Ellis Island, ca să-i ia pe refugiații germani, austrieci și unguri. Joey Colicchio care spumegă de mânie în fața lui, cu mâinile în jurul gâtului său, este Joey Colicchio criminalul, cel care a stat și a privit oameni făcând pe ei de frică și cerșind pentru viețile lor, care au fost aruncați în Hudson River cu cărămizi atârnate de glezne. Saul își dă seama că Joey l-ar putea ucide. Că el ar putea muri.

— O iubesc, spune el. Știu că nu crezi asta, dar o iubesc.

Joey Colicchio slăbește strânsoarea din jurul gâtului lui Saul, care se prăbușește la podea. Joey își duce mâna la buzunarul din spate și scoate un pistol pe care îl îndreaptă spre Saul.

Saul se uită pe țeava propriei mortalități și se întreabă dacă așa trebuie să fie. Ar fi atât de simplu. Pentru un moment, Saul se gândește să capituleze cu ușurare și recunoștință.

— O iubești, spune Joey, fără să lase pistolul jos. O iubești?

— O iubesc, spune Saul. Nu sunt niște ultime cuvinte rele, se gândește el.

— Ridică-te, spune Joey, făcându-i semn cu pistolul.

Saul se ridică în picioare. Joey îndreaptă pistolul spre pieptul lui Saul. Saul închide ochii.

— Deschide-ți ochii, spune Joey.

Saul îi deschide.

— Prima regulă despre cum să fii tată, spune Joey. Nu mori acum. Nu e vorba de tine.

Când ajunge acasă, Joey Colicchio își scoate pistolul din buzunarul de la haină și îl înfășoară în muselină, apoi îl pune în sertar.

Joey o sărută pe Roșa. Aruncă o privire în camera lui Frankie și îi spune:

— Stinge lumina. Acum.

Și apoi se îndreaptă spre camera Sofiei. Ea se piaptănă, iar Joey vede în chipul ei clar reliefat bebelușul pe care l-a ținut în brațe la spital, fetița de cinci ani pe care o lua cu el la întâlniri în Manhattan, tânăra de paisprezece ani care a stat dreaptă în fața lui, atât de furioasă, încât aproape că a levitat, și i-a spus - i-a spus luil - că nu merge cu ei la biserică. Nu știe ce să zică, dar tânjește după ea, așa că Joey își drege glasul înainte să intre în camera fiicei lui. Ea se uită la el, iar el se apleacă și îi prinde chipul în mâini.

— La futura mamma, spune el, de parcă ar fi ușor.

Iar Sofia spune încet:

— Papa.

Și Joey Colicchio o strânge în brațe pentru un moment și este cuprins de mirare pură.

Antonia se mărită cu Paolo când începe să se mai înmoaie gerul iernii. Lina e așezată în primul rând, fără lacrimi în ochi, dreaptă, privind în față. în spate, asociații lui Paolo se aliniază drepți, în ordinea înălțimii, ca o păpușă Matrioșka de criminali și contrabandiști. Lina poate să-și numerele firele de păr din cap, atât e de vigilentă, atât e de puternică determinarea ei de a nu-i accepta pe bărbații din Familie.

Joey o conduce pe Antonia la altar și este uimit că fetița pe care a văzut-o învățând să înoate într-o zi de vară în Long Island este tânăra capabilă și inteligentă pe care o dă viitorului ei soț. își înclină capul cât poate de

grațios în fața Linei, dar un salut nu poate compensa doisprezece ani de tristețe, nu poate umple golul dintre ei, unde ar trebui să fie Carlo, modurile în care amândoi au evoluat ca să supraviețuiască.

Sofia și Saul nu stau împreună, nefiind încă căsătoriți. Sofia s-a îmbrăcat cu cea mai drăguță rochie a ei, care a pârâit când s-a ridicat în picioare, cu burta suptă, dar care acum pare să-i accentueze abdomenul umflat. Când stă în picioare, arată perfect normal, dar când stă jos, se revarsă. Rochia nu i se potrivește; locul ei nu e la această nuntă, unde stă cu mamma și cu Frankie, acoperindu-și mijlocul cu fularul lui Frankie. Locul ei nu este cu femeile de aici; nu poate sta cu bărbații. Nu este nici copil, dar nici adult cu adevărat. Sofia se fâțâie. Simte privirea lui Saul, care stă în spate cu ceilalți bărbați din Familie. în spate, din respect pentru Lina. E prezent din respect pentru Paolo și Joey, pentru legăturile care-i unesc pe toți. Nu e deloc ușor să separi ce e Familie de ce e familie. Nu e o delimitare clară a profesionalului de personal. Sofia înțelege mai bine această balanță acum, datorită lui Saul. Saul este conectat la o lume mai mare, în care furia unei fete la adresa tatălui ei sau frustrarea la adresa mamei ei, ori respectarea - sau nerespectarea! - regulilor nu constituie cel mai important lucru. O lume în care uneori trebuie să faci lucruri la care nu te-ai fi așteptat ca să-i protejezi pe cei la care ții - Sofia începe acum să înțeleagă asta.

Unul dintre frații lui Paolo a fost recrutat în februarie. Nimeni nu vrea să fie în locul lui; nimeni nu poate nici să-i menționeze numele, dar nici să nu i-1 menționeze. Trimite scrisori, dar nu are voie să spună familiei unde se află. Ceilalți doi frați ai lui Paolo poartă costume identice, iar mama lor se agită între ei așa cum un fluture zboară de la o floare la alta, aranjându-le cravata, dându-le buclele rebele la o parte, mișcându-se de parcă toată familia ei este acolo, de parcă nu i s-a tăiat o aripă. Viviana Luigio face față provocărilor pe rând și rămâne optimistă. Mănâncă împreună cu noii colegi de muncă ai lui Paolo și se conversează cu ei, fiindcă este de părere că așa este frumos. Continuă să spere că-1 poate convinge pe Paolo să accepte o slujbă la restaurant pe care vărul ei i-o păstrează. Speră că băieții ei se vor întoarce în siguranță acasă după fiecare luptă pe care o duc.

Antoniei îi este cald. Se simte recunoscătoare și în siguranță, ca într-o parașută care o ține ridicată deasupra pământului câțiva centimetri. îi mulțumește lui Joey și, pentru o clipă, o ia amețeala când își dă seama că tatăl ei nu este aici ca să o vadă. Lui Carlo Russo, cu o mână pe spatele ei, în timp ce adormea, i-ar fi plăcut să își vadă fiica jurând credință bărbatului pe care îl iubește. Sau Antonia își poate spune asta: nedreptatea care-i taie respirația că nu îl are pe Carlo îi permite să-1 idealizeze, să-l ridice pe un piedestal. Iubește, recită Antonia în sinea ei,

în timp ce păşeşte cu grijă printre toţi cei pe care îi cunoaşte. Cinsteşte. Trage aer în piept. Supune-te.

Diseară, Antonia şi Paolo vor merge la un hotel din centrul oraşului Brooklyn, Grand Palace, de unde vor avea o priveliște spre East River. Mâine se vor muta în apartamentul lor. Paolo a strâns tot anul bani pentru chirie şi pentru mobilă. Antonia a ales vase, prosoape, veioze. Aşadar, nu am făcut aşa cum ai vrut tu, spune ea sfidătoare, imaginându-se la vârsta de cincisprezece ani, uluită, în biblioteca liceului. Am ieşit, nu-i aşa? Noaptea trecută a fost ultima petrecută în apartamentul în care a crescut.

La masă, au ardei graşi marinaţi şi ravioli cu spanac, cu margini dantelate, şi păstrăv cu ochi uscaţi, alge marine şi lămâi. Dansează cu patimă şi foc; lasă tristeţea deoparte, în colţuri întunecate, la coada de la baie, la barul la care stau şi aşteaptă să fie serviţi cu băutură. Antonia mănâncă şi bea vin şi îl priveşte pe Paolo, cu sprâncenele şi buzele lui îndrăzneţe, cu jumătatea cărnoasă a limbii lui; cu pălăria lui Homburg, elegantă şi pusă înclinat pe cap, ca să-i acopere un ochi, apoi celălalt, în timp ce dansează în lumina slabă. După întâmpinarea oaspeţilor, pe bancheta din spate a unui Cadillac albastru, Antonia a prins curaj în urma celor patru pahare de prosecco şi îşi trece degetele prin părul negru care-i iese de sub pălărie, iar el îi prinde degetele şi îi desface pumnul ca să-i poată săruta palma.

Sexul o face pe Antonia să fie ca o pisică sălbatică, să se simtă ca un râu. Se lasă în genunchi pe marginile mobilei, se întinde spre Paolo în timp ce el se spală pe dinţi, bate un cui în perete, deschide frigiderul şi apoi o priveşte în ochi. Descoperă că este spaţioasă, energică, flexibilă. Antonia este înfometată în timp ce se spală în cadă, iar din păr i se scurg picături de apă. Este surprinsă de lăcomia propriei dorinţe; de acest lucru fizic, tremurând, care vine din corp, care nu poate fi despicat ca firul în patru.

Rămâne însărcinată aproape imediat şi cu fiecare zi care trece se simte mai puţin o impostoare în lumea adulţilor. Noaptea, îşi împreunează degetele în rugăciune şi le ţine atât de strâns, până i se albesc. Mulţumesc, mulţumesc, mulţumesc.

Primăvara o găseşte pe Sofia gătind şi cu abdomenul rotunjit.

Saul primeşte Prima Comuniune într-o dimineaţă strălucitoare de mai, trupul lui Hristos lipindu-i-se pe limbă, iar gustul amar al vinului rămânându-i în gură. După aceea, deschide uşa bisericii pentru logodnica lui însărcinată şi speră că expresia strâmbă de pe chipul lui poate fi pusă pe seama luminii orbitoare de afară. Pentru că Sofia este

cine este, ea nu-i va mulțumi pentru că el își însușește limba, sărbătorile și numele familiei ei. Pentru că Saul este cine este, el nu-i va cere asta.

îi căsătorește un preot care vine în apartamentul lui Colicchio într-o seară de vineri și pleacă cu un plic plin de bani și simțindu-se mai puțin vinovat decât s-ar fi așteptat. Drept cadou de nuntă, părinții Sofiei le găsesc un apartament pe Verona Street, în zona din Red Hook în care încă mai locuiesc italieni. Aflat între partea în care sunt câteva blocuri pe Hamilton Avenue, unde băieții irlandezi încă se bat cu pumnii, aruncă pietre și uneori cuțite în italienii care se apropie prea mult, și partea în care sunt vechile docuri, unde locuiesc prea multe familii înfometate și disperate, care ar face orice să supraviețuiască, apartamentul este cât se poate de departe de casele din Red Hook, unde se pare că în fiecare zi dau năvală ca furnicile noi hamali împreună cu familiile lor. Joey a pus ochii pe o casă din cartierul Carroll Gardens, una dintre casele moderne, cu ziduri din cărămidă, țevi noi și o grădină plină cu flori. Și-o imaginează pe Roșa stând în capul unei mese lungi de lemn în sufragerie. Și-o imaginează pe Sofia locuind la un etaj cu nepoții lui, ai căror pași mici răsună pe podea și al căror râs se aude prin țevile de la calorifere. Dar, între timp, găsește pentru fiica lui un apartament la calea ferată, cu două dormitoare, o bucătărie și o sufragerie comandate.

Saul și Sofia își mută lucrurile în noul apartament înainte să se căsătorească, ca să poată dormi acolo în prima lor noapte. Roșa pune în cutii vase, oala veche care e puțin îndoită, iar când Sofia și Saul ajung la apartament, iar ușa se închide în urma lor, se lasă o tăcere ciudată până când Saul spune: „așteaptă aici", se duce în bucătărie și apoi se întoarce cu un pahar de apă învelit într-o cârpă de vase. îl pune pe podea la picioarele Sofiei și îi cere să calce pe el. Sofia nu pune întrebări, ci ridică piciorul și îl lasă în jos cu putere, iar când paharul se sparge, simte că i se ia un văl de pe ochi. Este buimacă. Vrea să ia paharele de pe raft și să le spargă pe toate.

Sofia se trezește transpirată în puterea nopții și deschide fereastra de la dormitor ca să lase aerul noroios înăuntru. Se întoarce cu fața spre Saul și îl privește dormind, cu trăsăturile feței vizibile în noaptea cenușie așternută peste oraș. își încruntă sprâncenele; în colțurile gurii i se formează cuvinte, care dispar mai apoi. Și într-o clipă ca asta, când e singură, așa cum ești întotdeauna singur când privești pe cineva dormind, ceva îi trece prin cap Sofiei, ceva ce a știut dintotdeauna, dar nu a avut cuvintele sau curajul să spună: este posibil să nu vrea să fie mamă.

Se gândește la caracterul fizic, irefutabil al copilului ei, care se întoarce acum, poziționându-se deasupra pelvisului. Simte îndoiala ca pe ceva

palpabil, care se răsucește în aer și înflorește în jurul ei.

Nu mai poate să adoarmă la loc. Ochii i se usucă și o dor. îndoiala nu dispare odată cu venirea dimineții. S-a încolăcit în jurul noptierei. îi simte urmele aspre în îmbrăcăminte.

— Nu, îi spune ea lui Saul, când el își pune brațul în jurul abdomenului ei. Nu face asta.

— Te simți bine? întreabă el.

— Sunt bine, răspunde ea cu o voce care nu lasă loc de replică.

— Ce-ar fi dacă aș aduce diseară mâncare chinezească? Nu ar trebui să gătești.

— Am spus că sunt bine, spune Sofia și se duce la baie.

După ce închide ușa, se privește în oglindă. în ultima vreme are chipul mereu luminos, sângele nou și aerul cald făcându-1 să strălucească. Trăsăturile feței arată obișnuite. Ești rea? se întreabă ea. Ești defectă?

în bucătărie, Saul a făcut niște ceai. A tăiat pâinea în felii ca să o prăjească. A pus două ouă pe blatul de la bucătărie, așezându-le unul lângă celălalt.

— îl vrei fiert? o întreabă el pe Sofia când iese din baie.

Sofia vrea să nu mănânce. Vrea să simtă zvâcnirea goală din stomac până când poate să-și dea seama ce este în neregulă cu ea. Dar foamea a devenit feroce pe durata sarcinii, iar Sofia nu poate să se opună nevoilor ei primare de a urina, de a dormi, de a mânca.

— Da, fiert, răspunde ea și se așază la masă.

I se pare încă ciudat să se afle într-o bucătărie care este a ei, în care miroase de la mâncarea pe care o mănâncă cu Saul, în care nu mamma face legea. Este ciudat să rămână fără ulei de măsline, săpun, înălbitor. Este ciudat să se trezească în fiecare zi lângă Saul. O ametește; o agită. Se simte de parcă este copil și se joacă cu Antonia de-a mama și de-a tata. O trec fiorii din pricina vitezei cu care corpul ei s-a maturizat. Iar în vreme ce corpul ei iese din pielea de copil, Sofia vrea iar și iar să fie furioasă. Dacă nu, atunci e bucuroasă și explodează de energie, acoperind cu săruturi pieptul și umerii lui Saul, facându-l să întârzie la muncă.

Dar Saul este bun. O lasă să fie mânioasă. își păstrează cumpătul când Sofia amenință să ia foc.

Nu există motiv de ceartă.

Și astfel se gândește la cuvintele ei, înghițindu-și replici tăioase și nemulțumiri care i se opresc în gât. își conservă energia și preferă să fie blândă, așa cum nu a mai fost niciodată.

Noaptea, ea se cuibărește lângă Saul ca un animal care-și face culcuș.

Nu simte că e ceva permanent. Sofia nu poate să-și vadă acum restul vieții, așa cum nu și l-a putut vedea nici când avea cincisprezece ani. A băgat de seamă că a fost cuprinsă de un moment de panică la cuvintele „până când moartea ne va despărți", însă îi este imposibil să-și imagineze moartea.

Saul prăjește pâinea și fierbe ouăle. îi dă Sofiei o farfurie cu două felii de pâine prăjită cu miere și cu un ou încă fierbinte.

— Trebuie să ajung devreme, dar o să mă întorc devreme.

Sofia mestecă dând aprobator din cap.

Saul o sărută pe obraz și spune:

— O să sun pentru cină.

— Mulțumesc, spune Sofia, dar Saul nu o aude când pleacă.

Orele rămase după ce Saul pleacă la muncă se lungesc și dispar în depărtare. Sofia trândăvește: uită să se pieptene, își lasă vasele în chiuvetă. Pierde vremea în sufragerie, uitându-se pe fereastră. Are din nou paisprezece ani, când dădea iama în frigider, în timp ce familia ei era la slujbă. Copilul pe care l-a făcut cu Saul dă din mâini și din picioare în burtă, lovind așa cum o cracă izbește în geam, așa cum aripile unei molii lovesc plasa de la ușă.

în prima zi de vineri din luna iulie a anului 1942, Joey Colicchio se îmbracă în cel mai simplu și mai scump costum pe care îl are, așa cum face în fiecare vineri din fiecare lună. Se bărbierește, deși este după-amiază și s-a bărbierit deja o dată dimineața. Inspiră mirosul after-shave-ului și verifică să vadă dacă nu cumva i-a rămas mac între dinți. își controlează buzunarul de la piept să vadă dacă are plicul pentru Fianzo și își șterge palmele pe pantaloni înainte să iasă din casă.

Afară, Saul așteaptă răbdător pe trotuar. Fața lui este calmă; este unul dintre lucrurile care îi plac cel mai mult lui Joey la el. Saul era calm în acel magazin aglomerat unde l-a găsit Joey și este calm acum, așteptând pe trotuar, îmbrăcat în cămașă cu mâneci lungi și pantaloni.

— Mulțumesc că ai venit, spune Joey, sărutându-1 pe Saul pe ambii obraji.

Se urcă într-o mașină care-i aștepta pe stradă, în fața blocului lui Joey. Saul nu întreabă de ce; încă un lucru care îi place lui Joey la el. Saul are încredere că va afla ce trebuie să știe la momentul potrivit.

Joey rămâne tăcut pe durata călătoriei de zece minute până la apă. Șoferul este un vechi asociat, cineva pe care și-l amintește din perioada de început, cu familia Fianzo. își amintește stând afară cu acest bărbat, în fața unei uși fără număr pe ea, pe Bowery, în capătul străzii, cu buzele strânse și fără să se privească în ochi, în timp ce-1 așteptau pe Tommy Fianzo să se întoarcă de la întâlnire. Joey își amintește că a durat mai mult decât se aștepta, dar nu atât de mult încât Joey și celălalt bărbat să se ducă după el. Tommy ieșise pe ușă cu un zâmbet larg pe chip și cu obrazul sângerând de la o tăietură, șter-gându-și palmele de sânge. îi dăduse lui Joey o batistă murdară de sânge și spusese vesel „andiamo” și toți trei făcuseră stânga și se duseseră ca să mănânce stridii, ciocolată fondue servită de femei cu ochi ca stelele și pielea ca norii, să consume toate varietățile posibile. Creație și distrugere: trăiau la limită; se jucau cu scântei lângă praful de pușcă. Tommy Fianzo rânjea ca un maniac, cu obrazul sângerând și cuprins de adrenalină ca și ceilalți, în timp ce soarele apunea, scufundându-se roșiatic în Hudson.

Joey simte pe limbă gustul violenței când mașina ajunge la docuri. îi face semn șoferului în oglinda retrovizoare, deschide portiera și respiră aerul umed de vară. Saul îl urmează.

Se îndepărtează de râu și văd niște oameni cărând țevi, lemn, saci de beton, încărcând o parte pe o barjă și ducând restul. Acelea erau materiale necesare pentru oraș, iar pentru o fracțiune de secundă, Joey își simte propriul corp, agățându-se cu mâinile pline de praf sub grămezi de fier, piatră și lemn.

Joey și Saul intră într-o clădire dărăpănată, înăuntru este răcoare. Clădirea este cenușie și arată ca o ruină romană, de parcă e pe punctul să se prăbușească, sau parcă e pe jumătate terminată. Este singura clădire în acea pustietate industrială și printre cocioabele aflate la marginea vestică a Brooklynului.

Saul şi Joey urcă scările până la etajul al treilea, se opresc în dreptul unei uşi fără număr pe ea, iar Joey ciocăne de două ori.

— Intră, spune cineva înăuntru.

Saul şi Joey intră.

Tommy Fianzo stă la un birou în centrul camerei, făcând adunări pe hârtie. Nu îşi ridică privirea când Joey şi Saul intră.

— Poţi să-l pui pe masă, spune el arătând cu vârful creionului.

Joey îşi scoate pălăria în semn de salut. Saul nu l-a văzut niciodată purtându-se atât de respectuos. Joey scoate un plic gros din buzunarul interior al costumului său şi îl pune uşor pe birou lângă Tommy, atent să nu deranjeze aerul din încăpere.

— Este plin? întreabă Tommy, care nu şi-a ridicat încă privirea ca să se uite la ei.

— Desigur, răspunde Joey.

Rămâne nemişcat pentru încă un moment, apoi se răsuceşte ca să plece, iar Saul se întoarce şi el şi îl urmează pe Joey.

— El este prietenul tău evreu? întreabă Tommy Fianzo în timp ce Saul şi Joey deschid uşa.

— El este Saul Colicchio, soţul Sofiei, răspunde Joey.

Tommy se ridică în picioare şi îl priveşte pe Saul în ochi. întinde mâna, iar Saul, încă tăcut şi cu chipul lipsit de orice expresie, întinde şi el mâna ca să îl salute.

— E o plăcere să vă cunosc, domnule, spune Saul.

— Signore, spune Tommy.

îşi întoarce atenţia spre Joey, iar pe chip i se aşterne zâmbetul.

— Eli Leibovich o să facă pe el când o să audă despre asta.

Şeful evreu, rivalul familiei Fianzo ani la rând, nu tolera ceea ce el considera a fi dezertare culturală.

Joey zâmbeşte la rândul lui, crispat, strâmb.

— Ştiu, spune el.

în mașină, Joey se întoarce spre Saul și spune:

— Te-ai descurcat minunat.

Saul a rostit o singură frază de când s-a întâlnit cu Joey. A învățat că, dacă este tăcut, află mai multe. Iar dacă află mai multe, obține mai multă putere.

— îți stau la dispoziție, spune Saul.

— Asta va fi cândva treaba ta, spune Joey.

— Plicul ăla? întreabă Saul.

— Relația aia, răspunde Joey.

Antonia își petrece primele săptămâni ale sarcinii urmând un program după care își poate măsura timpul. Miercurea și-o petrece cu mamma, când, dacă are noroc, Antonia o convinge pe Lina să se plimbe cu ea afară, la soare, o jumătate de oră și când Lina a început să-i pună în buzunare fasole uscată și săculețe cu ierburi - „pentru noroc", spune ea. „Pentru putere."

Vinerea se duce la băcănie, la aprozarul bun, la brutăria de pe Columbia, unde are cea mai bună pâine.

Antonia gătește, pregătește mese bogate, patru feluri de mâncare doar pentru ei doi. Paolo îi aduce flori. Desenează pe șervețele în restaurante și îi aduce desene cu mesaje de dragoste în scrisul lui inconfun-dabil. își fac mereu cadouri: „Uite ce masă am pregătit pentru tine", „Ți-am luat agrafa asta de păr." Viața lor casnică este ca un vals. Paolo este la fel de liniștit ca Antonia, cu excepția momentelor în care se simte frustrat sau nerăbdător, iar atunci explodează, fierbe de mânie. Antonia recunoaște această energie de la Sofia și știe cum să o tempereze, cum să o calmeze.

După-amiezile de duminică, Antonia merge să o viziteze pe mamma înainte să se ducă la cină la familia Colicchio. Lina poartă acum bluze atât de lungi și de largi și a ajuns o așa legendă în comunitate, că este aproape de nerecunoscut. Antonia o privește pe Lina de la distanță. Sunt momente în care o înțelege pe mamma, care a făcut ce-a trebuit ca să supraviețuiască unei pierderi îngrozitoare. Dar, de cele mai multe ori, Antonia se simte separată de Lina. Se simte critică. Dacă aș fi fost în locul tău, aș fi supraviețuit mai bine. Aș fi fost un părinte mai bun. Nu ar fi trebuit să devin vrăjitoarea din cartier ca să merg înainte, se gândește ea. Există o ușoară superioritate chiar și în actul de iertare, un să vezi ce pot face eu în ciuda a tot. Nu recunoaște că e invidioasă pe libertatea

Linei și nu recunoaște nici măcar în sinea ei cât de mult tânjește după atenția Linei, cât de mult i se înmoaie genunchii când aude vocea liniștită a mamei. Dar când Lina atinge abdomenul Antoniei ca să simtă bebelușul dând din mâini și din picioare, Antonia simte că plutește, ca atunci când avea cinci ani.

Locuiește departe de casă de numai câteva luni, dar aerul închis din apartamentul în care a crescut este deja antic și, de cele mai multe ori, Antonia se agață de clanțe ca să-și mențină echilibrul sau simte că i se pune un nod în gât, spunându-le fantomelor mai mici ale persoanei ei că vor fi bine.

în august, Sofia se lasă convinsă să meargă la slujbă cu Antonia și Paolo. Știe că Antonia este surprinsă că Sofia a spus da. De când s-a căsătorit cu Saul, nu merge aproape deloc la biserică, iar înainte de asta, mergea rar, când nu avea energia de a se certa cu părinții ei sau când o convingea Frankie.

înăuntru, aerul este rece și uscat. Sofia își sprijină gleznele umflate de lemnul șirului de bănci din fața lor, își lasă capul pe spate și se sprijină de spătarul dur al băncii, lăsându-se moale. I se pune un nod în gât. Respiră adânc o dată și încă o dată. Aerul miroase ca în copilăria ei. Miroase ca atunci când stătea între mamma și papa pe bancă. Miroase ca atunci când era neliniștită, când simțea furnicături în brațe și în picioare, ca atunci când voia să fie mare, când își dorea să zboare. Miroase ca atunci când știe ce vrea: încă zece minute și poate să țâșnească de pe locul ei și să ajungă acasă la Antonia, pe Lună, în deșertul Sahara, la caii pe care ea și Antonia îi vor încăleca când seara va lăsa umbre pe podeaua din dormitor.

Antonia își face griji că Sofia își tot agită degetul arătător în palmă. Sofia a fost tăcută zile în șir, iar Antonia nu știe cum să umple tăcerea.

— Mulțumesc că ai venit, șoptește ea.

Sofia îi oferă un zâmbet șters și apoi, fiindcă are nevoie să facă ceva care să-i distragă atenția, ia Biblia de la locul în care se află, din fața ei. Paginile sunt incredibil de subțiri și cerate, unse cu uleiul de la nenumăratele mâini care au atins-o. Lasă paginile să-i alunece printre degete, prinzând fraze care se adună și apoi dispar imediat ce le citește. Are șapte ani, cuibărită între Roșa și Joey. întreaga lume izvorăște din centrul familiei lor.

Brusc, Sofia, o femeie adultă de nouăsprezece ani și atât de însărcinată, că de-abia încape în strană, nu poate să fie prezentă acolo. Nu poate să stea lângă Antonia. Nu poate să înfrunte amintirea propriei persoane.

Sofia închide Biblia cu zgomot, se ridică şi începe, fără să respire, să se strecoare afară din strană.

— Sofia? Sofia! o strigă Antonia în şoaptă, dar Sofia se teme că i se va face rău şi nu-i răspunde, ţinându-şi buzele strâns lipite. Sofia!

Sofia îşi face loc printre catolicii îmbrăcaţi la patru ace şi parfumaţi. Iese în stradă şi trage adânc în piept aerul nociv de oraş. Se sprijină de zid. Oraşul se învârte cu ea. Eşti proastă, îşi dă ea seama, surprinsă că a durat atât. Ştia că se putea întâmpla asta, dar tot a făcut-o. Era un lucru pe care îl ştia de mult timp, era unul printre primele lucruri pe care le-a învăţat. „Se poate întâmpla orice, Sofia", îi spune Roşa în minte. ‚Ai grijă."

Mamma, orice se poate întâmpla, îşi dă Sofia seama. Nu este invincibilă. Nu poate să se întoarcă în timp şi să fie mai puţin impulsivă, mai puţin nepăsă-toare. Nu se poate întoarce să ţipe la propria persoană „O să ţi-o întoarcă lumea!"

— Sofia!

Antonia este lângă ea, ţinând-o de mână, împin-gându-şi umărul în ea ca să nu o înghesuie lumea, iar Sofia miroase cafeaua şi căldura de la fierul de călcat şi mucegaiul din holul apartamentului ei. Antonia este o prezenţă solidă, regulată şi calmă şi măcar o dată, doar o singură dată, Sofia ar vrea să fie ea cea temperată, aşa că decide să nu spună nimic, să fie în regulă din pură voinţă, să îşi ascundă îndoielile monstruoase, trădătoare, nerecunoscătoare şi eretice, să meargă mai departe şi să fie fericită şi normală, ca prietena ei, ca mama ei, ca toate mamele înaintea ei. îşi ţine gura strâns închisă, de parcă ar fi cusută, şi refuză să o privească pe Antonia în ochi. Nu pare foarte hotărâtă.

Antonia o duce pe Sofia acasă. O aşază pe canapea şi îi prinde chipul palid în mâini. îi spune tăcută Sofiei: „Dacă tu eşti bine, eu sunt bine."

în bucătărie, Antonia pune apă la fiert pentru ceai, dar când ceainicul începe să şuiere, ea opreşte ochiul şi ia în schimb o sticlă de whisky despre care ştie că este ascunsă în dulapul de deasupra chiuvetei. Toarnă în două pahare, îşi pune sticla la subraţ şi vine în sufragerie.

— Poftim, spune Sofia, care ia paharul tăcută.

Antonia se aşază lângă ea şi se simte uriaşă. Câmpul gravitaţional al Sofiei s-a micşorat şi aproape că a dispărut cu totul; Antonia, obişnuită să îşi stabilească dimensiunea şi forma comparativ cu cele ale Sofiei, se simte de parcă mai are puţin şi plesneşte.

— Nu cred că pot să fac asta, spune Sofia cu vocea tremurândă.

Se simte mai bine, se simte mai rău. Nu a reuşit să ţină ascunsă această părticică întunecată din ea.

— Să faci ce?

Sofia arată spre abdomenul ei rotunjit.

— Nu cred că pot să fac asta.

Antonia nu spune nimic, însă îi vine să râdă. Amândouă sunt umflate, rotunde, urinând din trei în trei minute, amândouă se trezesc noaptea din pricina bebeluşilor care se întorc fără oprire. Nu există o altă realitate.

— înţeleg, spune ea, ca să răspundă, nu ca să chicotească, deoarece absurditatea ameninţă să o copleşească.

— Nu-mi ţii nicio predică? întreabă Sofia.

— Ce vrei să spui?

Sofia îşi dă pe gât băutura.

— Niciun discurs că pot să fac asta, că femeile au făcut-o de când lumea şi pământul, că sunt puternică, capabilă şi iubitoare, că am sprijinul generaţiilor întregi de doamne italiene amabile care, ştii tu, o să spele scutece şi o să mă primească în coaliţia mamelor?

Antonia ridică din sprâncene.

— Tu ai spus-o.

Sofia îşi dă ochii peste cap.

— Uită-te la mine, sunt ridicolă, spune ea.

Şi este, la fel cum este şi epuizată. A obosit să lupte. A obosit să-şi mai facă griji.

— Nu sunt în măsură să judec, spune Antonia şi îşi mişcă degetele de la picioare. Arătăm ca floricelele de porumb, nu-i aşa?

Sofia râde zgomotos.

— Suntem baloane la parada de Ziua Recunoştinţei.

— Suntem dirijabilul de la Hindenburg\

Râd până când nu mai pot respira. Se gândesc la improbabilitatea ca o altă ființă umană să crească în corpul lor; din pricina lipsei de spațiu, nu mai au cum să râdă, cum să respire profund. în cameră, sunt patru persoane.

— Poți să o faci, să știi, spune Antonia.

O cuprinde teama, ca o flacără care o arde. Dacă Sofiei îi este teamă, Antoniei îi este și ei teamă.

— Tonia, nu sunt sigură... nu sunt sigură că vreau.

Ce uimitor, se gândește Sofia. Să audă ecoul în cameră, ca o împușcătură.

Antonia nu-i spune Sofiei: „Ei bine, e puțin cam târziu pentru asta." în schimb, îi ia mâna într-ale ei.

— Vreau să fie ca noi copiii noștri, spune ea. Vreau să crească împreună. Vreau să se aibă unul pe celălalt.

Nu știe cum e să-i fie teamă să fie mamă, dar frica îi este familiară Antoniei, care recunoaște în Sofia liniștea de dinaintea furtunii sau a resemnării. A auzit despre femei care-și abandonează nou-născuții pe Broadway sau în autobuzele interurbane, femei capabile de lucruri îngrozitoare ca să nu își facă familiile de rușine. Antonia se imaginează cincisprezece ani mai târziu, împovărată de creșterea copiilor și de călcatul hainelor lui Paolo, copleșită de iubirea familiei, și tremură când se gândește la posibilitatea că Sofia nu este acolo. „Să vrei asta", își imaginează ea că-i spune Sofiei. „Te rog să vrei asta cu mine."

fiicele mafiei

Sofia vede luminița vieții ei de la capătul tunelului. Se uită la Antonia. „Dacă mă vezi înseamnă că sunt aici. "

„Poți să faci orice dacă vrei", nu îi spune Antonia.

PARTEA A PATRA

1942-1947

Când vara devine fierbinte, ucigător de fierbinte, iar asfaltul se topește și clădirile reține razele soarelui, astfel că radiază căldură chiar și în timpul nopții, copiii Sofiei și Antoniei cresc în pântece, iar ele transpiră

din greu, cuigându-le sudoarea pe spate şi între sâni. Antonia merge ţinându-se cu mâna de spate, dar Sofia refuză, rămânând dreaptă, cât poate ea de mândră. îşi petrec împreună fiecare clipă, aşa cum făceau când erau copii, numai că acum îşi petrec zilele tolănite fie într-un apartament, fie în celălalt, râzând în timp ce Saul şi Paolo încearcă să asambleze pătuţuri de copii. Când Paolo şi Saul nu-şi mai ţin mâinile pe rama fragilă a pătuţului din dormitorul Antoniei, aceasta se prăbuşeşte la pământ. Paolo sare într-un picior, înjurând. Saul face o criză, iar Sofia şi Antonia râd până le dau lacrimile. îşi simt una alteia bebeluşii dând din picioruşe. îşi spun una alteia secrete.

Războiul le reaminteşte că sunt efemere, fragile, că încearcă să-şi menţină echilibrul la suprafaţa unui imens ocean catastrofic. Cerul se îndoaie şi se contractă din pricina nebuniei. Au pierdut controlul. Se agaţă una de cealaltă. Simt cu toţii că li s-a încredinţat ceva sacru, simt necesitatea de a sta împreună, aproape unii de alţii. Se ţin de mână în timp ce ascultă la radio. îşi fac griji dacă nu comunică mai mult de o zi. îşi duc unii altora pâinea şi vinul, luând-o pe drumuri bătătorite; cartierul devine o hartă a familiei lor. în timp ce merg, în fiecare moment, se imaginează în relaţie cu ceilalţi.

îşi dau unii altora reţete, serviete, perii de păr, mâncare în caserole, cărţi, lenjerie de nuntă, monede, perne. Cu cât lasă celorlalţi mai multe lucruri care le aparţin, cu atât se simt mai reali.

La un moment dat, când soarele este cel mai sus pe cer, Antonia, Sofia, Saul şi Paolo par să locuiască fiecare în două apartamente. Lucrurile lor personale sunt împărţite, somnul le este adesea întrerupt de sonerie sau de telefonul care sună.

Noaptea, Antonia promite cu o mână pe abdomen că va face o treabă mai bună decât mama ei. Voi avea grijă de tine, voi avea grijă de tine, repetă ea până să adoarmă. Antonia îşi face liste. Sticle, scutece, tichii croşetate. O amintire care este numai senzaţie, muţenie, cu Lina care o ţine în braţe, când era nou-născută. Voi avea grijă de noi toţi.

Ţinându-şi mâinile pe zidul rece din cărămizi de la capul patului în care doarme cu Saul, Sofia simte la fel cum simţea când avea şase ani, când avea unsprezece ani. Lasă teama să i se cuibărească în gâtlej, în piept. îi ia tot aerul şi o sufocă. Nici măcar nu pot avea grijă de mine. Drept răspuns, fiinţa din abdomenul ei îi apasă plămânii.

Sofia se trezeşte în toiul nopţii. Simte o durere jos, la spate, care pulsează cu fiecare respiraţie. Se înalţă şi coboară, cuprinzându-i şoldurile şi apoi retrăgându-se într-un punct de la baza şirei spinării.

Privește soarele de vară cum răsare și strălucește dimineața, străpungând norii cu razele sale puternice, desenând umbre peste tot în camera ei. Durerea se intensifică. îi cuprinde abdomenul și o ține în ghearele ei până când Sofia răsucește cearșaful în mâini. Respiră. Durerea îi cuprinde șira spinării, coapsele, îi ține coastele încătușate. Expiră. O lasă durerea. Sângele îi pompează în degete și în față. Sofia, căreia îi plac senzațiile puternice, nu este surprinsă de chinurile nașterii. Se simte ca un flux și reflux. Sofia este făcută din căldură. Respiră soarele de la orizont. Apoi îl trezește pe Saul.

— E timpul, îi spune ea lui Saul.

în salonul de spital, Sofia își dorește să o fi putut aduce pe Antonia cu ea. își dorește să miroasă părul mamei ei. își dorește să poată îngenunchea pe acoperișul blocului în care locuiește și să urle. Camera este plină de figuri în halate albe, inox și agitație bine intenționată. Sofia se simte mică.

„O să ai un copil într-o clipită", îi spune o asistentă.

Are un ac în braț. O mască din plastic îi acoperă fața. Totul se îngustează până când devine un punct. Este întuneric beznă.

Când Sofia devine din nou conștientă de corpul ei, poartă o cămașă subțire din bumbac care nu este a ei. Luminile sunt atât de luminoase, că o dor ochii. îi ține pe jumătate închiși și încearcă să se ridice, dar simte o deșirare colosală în interiorul ei. Dacă se mișcă, se desface. Sofia se așază la loc pe pernele apretate de spital.

în curând, o asistentă aduce cu ea un ghemotoc. Sofia încearcă din nou să se ridice, dar de data asta simte durere, o durere imensă, și o slăbiciune care-i taie respirația, care o dărâmă. Nu-i place să zacă întinsă, înconjurată de străini. Vrea o oglindă. în schimb, asistenta îi pune o pernă sub ea și îi dă cea mai mică persoană pe care Sofia a văzut-o vreodată.

Bebelușul este o ființă umană reală de dimensiunea unui dovlecel. Este o fetiță cu doi ochi, două urechi și o guriță cu buze strânse. Are pielea ca norii și unghiuțe subțiri și moi. „Cântărește trei kilograme", îi spun asistentele Sofiei. „îl aducem acum pe soțul tău", îi spun asistentele Sofiei. O lasă pe Sofia în camera albă și goală uitându-se la o creatură mică în formă de pântece, înconjurată de mirosul de carne udă.

Julia este numele care-i trece prin minte Sofiei. Este un nume obișnuit, dar curat ca cearșafurile proaspete sau ca o fereastră deschisă.

— E doar al tău, spune ea cu vocea spartă.

Este primul lucru pe care Sofia i-1 spune fiicei ei.

Când nou-născuții stabilesc contact vizual, își folosesc întreg corpul ca să-și deschidă ochii și să te privească. Exact asta face Julia acum, își flexează degetele și strânge din buze, ca să poată să-și deschidă ochii și să se uite la Sofia. Sofia se uită și ea la fetița și își impune să fie curajoasă.

— Ce o să ne facem? o întreabă pe Julia cu o voce care o zgârie pe creier.

Aici, în fața Sofiei, se află dovada de necontestat a propriei puteri. Nimeni nu i-a spus că va fi așa.

Uite, uite. Uite ce-ai făcut.

Vine toată familia. Nu e numai Saul. Sofia este ușurată. Nu vrea să fie singură.

— Zece minute, spune asistenta. Chiar nu avem voie.

Roșa și Frankie trec pe lângă asistentă și se așază pe pat, strângând-o în brațe pe Sofia și Sofia pe ele, iar Julia este ridicată și luată din brațe în brațe, în cacofonia familiei ei. Apoi, Saul, Antonia și Paolo sunt acolo, iar Antonia o întreabă: „Cum a fost?", iar Sofia se vede nevoită să spună: JVu știu", fiindcă tot ce își poate aminti sunt valuri care se sparg, revărsarea ei, întuneric și nu are cuvinte pentru asta, dar știe că nu asta s-a întâmplat; știe că există o parte din sosirea pe lume a Juliei în care nu a fost prezentă. Iar Saul întreabă: „Ești bine?", iar Sofia răspunde „Da" și o spune cu adevărat, crede că o spune cu adevărat. Joey îi dă Sofiei o șuviță de păr după ureche, își apasă palma pe fruntea ei, ca atunci când Sofia era copil și avea febră. îi va spune Sofiei mai târziu că Julia are nasul mamei lui. Sofia se uită la chipurile celor din familia ei și crede că poate să facă asta.

Este un sentiment temporar, care o va sprijini. în săptămânile care urmează, Sofia se înconjoară de oamenii care o fac să se simtă cel mai mult ea însăși. învață să o înfețe pe Julia, să o schimbe de scutece, să o legene. îi miroase capul, îi numără degetele de la picioare și se uită la ea cuprinsă de uimire. Sofia se lasă purtată de val. Se simte completă. Rolul de mamă poate fi aventura, își spune ea. Poate fi ceva ce îți va plăcea.

In unele dimineți, Antonia încă se trezește cu pumnii încleștați, amintindu-și cum vuia Robbie ca trenul prin corpul ei.

După ce Robbie se naşte, îşi petrece trei săptămâni în pat la recomandarea medicului, încercând să nu se gândească la felurile în care a fost întoarsă pe dos. îşi ţine gura închisă; îşi ţine picioarele strâns lipite. Vine medicul. Este un om cu ochelari care o coase unde a fost ruptă şi îi spune că va fi bine, bine. Antonia dă din cap când el îi spune asta, dar este sigură că se va despica în două imediat ce se va ridica în picioare, că organele o vor lua la vale şi vor ateriza pe jos, că îi va cădea părul.

Zilele sunt lungi. Antonia nu este niciodată singură.

Sofia vine strălucind de fericire şi o sărută pe Antonia pe frunte şi o ţine pe Julia, care are trei luni şi care dă din picioruşe, din mânuţe, care se agaţă cu sălbăticie de coşuleţul din răchită în care doarme Robbie, cu trăsăturile lui de nou-născut încă presate din pricina presiunii corpului Antoniei. Julia îşi încruntă sprâncenele şi întinde mâna cu pumnul strâns, lovindu-1 pe Robbie, care doarme, în piept. Se trezeşte cu o expresie de trădare pe chip şi îşi deschide gura în tăcere pentru trei secunde, înainte să înceapă să plângă. Lumina soarelui de toamnă pătrunde prin fereastră, iar Sofia străluceşte. Sofia îl ridică pe Robbie şi îl sărută, apoi i-1 dă Antoniei ca să-1 hrănească. Antonia încearcă să nu plângă. „De ce ţie nu îţi este greu?"îşi imaginează ea că întreabă.

Vine mama lui Paolo, înfaşă copilul mai bine în păturică, iar când pleacă, îl ia pe Paolo deoparte şi îi spune: „Singurul tratament pentru tristeţea asta a ei este să te porţi normal cu ea. Nu o mai trata ca pe un obiect spart. O să se descurce odată ce se pune pe picioare." Dar Paolo, din respect pentru forţa fragilă, teribilă şi atotputernică ce a devenit soţia lui, continuă să-i aducă Antoniei cârpe reci şi fierbinţi, ceaiuri şi ciorbe. Insistă să-şi ţină picioarele ridicate şi ochii închişi.

Noaptea, deşi epuizată, Antonia nu poate să doarmă. Corpul o trage în jos, prin saltea şi prin podea. O ustură ochii, dar nu i se închid. Aflată între Paolo şi Robbie, plânge de i se crapă obrajii.

După ce s-a născut Robbie, care a fost scos dintr-un loc despre care Antonia nu a ştiut niciodată că există în corpul ei, l-a strâns la piept, îngrozită de fiică. S-a uitat la chipul lui, fără să-l cunoască însă. L-a prins cu mâinile ei, dar le-a simţit ca pe ale unui străin. Robbie a lăsat urme sângerii şi alburii pe pieptul ei, dar Antonia nu a simţit. A deschis gura şi a plâns, iar ea a auzit, dar slab, ca şi cum ar fi plâns de la distanţă.

Când se uită la el, în pătuţ, Antonia tot nu-1 cunoaşte. E orbită de fiică, de ceva ce aduce a dezamăgire. Tu ai vrut asta, îşi spune ea. Dar nimic nu este cum şi-a imaginat ea.

Medicul o controlează după două săptămâni. îi scoate firele unul câte unul și îi spune că este aproape vindecată. Antonia se simte ca o friptură în care este înfipt un cuțit în locul în care va fi frecată cu sare.

Nu se gândise că va fi atât de fizic. Că o va consuma atât de mult. Că se va șterge tot ce a fost înainte. Corpul ei este o carenă avariată, iar ea, indiferent de acea „ea" care a existat odată, este pierdută pe o mare întunecată.

în timpul zilei, Paolo, Lina și Sofia împăturesc scutece din bumbac, freacă podeaua pătată din lemn, îi cântă lui Robbie când plânge. Apartamentul Antoniei este plin de mirosul hainelor și al supei de pui, al ierburilor puse la uscat și al antisepticului, de mirosul de pipi și de rahat al lui Robbie și de mirosul metalic al propriului corp care se vindecă. încearcă să nu inspire. Când i-1 aduc pe Robbie, ea îl ține la piept și își întoarce fața la perete.

Lina aduce lavandă și fierbe trifoi ca să curețe aerul. O ajută pe Antonia să se spele. Antonia stă în cada cu apă fierbinte, cu spinarea curbată și cu abdomenul întins și umflat între picioare. Se sprijină de Lina ca un copil.

Sofia vine în fiecare zi. îi ține în brațe pe Julia și pe Robbie și le îngână cântece pe care și le amintește din copilăria ei. Pălăvrăgește cu Antonia, legănându-se în lumina soarelui de iarnă care trece prin fereastra de la dormitorul Antoniei. Pare să n-aibă nicio grijă. Antoniei i se pare că vocea Sofiei se aude de foarte departe.

Paolo se întinde lângă Antonia în timp ce doarme, în timp ce e trează, în timp ce îl hrănește pe Robbie. Se încolăcește protectiv în jurul ei, dar rămâne pe partea lui de pat, căci Antonia nu suportă să fie atinsă. Prima săptămână nu s-a putut abține să nu o atingă, să nu îi ia mâinile într-ale lui, să nu-i sărute urechile și fața. Dar ea a plâns atunci și i-a șoptit: „oprește-te, nu mai face asta, nu", iar Paolo s-a retras, dând târcoale vechiului lor mariaj așa cum un animal înfometat dă târcoale unui animal mort.

într-o noapte, Antonia se trezește dintr-un somn scurt, un somn care e mai degrabă inconștiență decât odihnă. își deschide ochii și vede umbrele mobilierului. în cameră, Robbie doarme în pătuțul lui, ceea ce înseamnă că Antonia a dormit suficient cât să poată Paolo, care doarme lângă ea, să îl ia pe Robbie de la pieptul ei și să-1 miște. Simte un val de tandrețe față de Paolo. îmi pare rău, se gândește ea, simțindu-1 pe soțul ei respirând. Nu se mai aude niciun alt sunet în afara zgomotului îndepărtat al traficului. Nu sunt suficient de bună pentru tine. Nu sunt bună la asta. Cei trei copii ai lor, viitoarea lor casă spațioasă, diploma de

facultate a Antoniei pe care o ține la piept, împreună cu copiii ei, în poza pe care și-o imaginează c-o va face cândva. Pare mai departe decât luna. Ai eșuat, își spune ea. Nu crede că mai adoarme noaptea aceea.

Iarna trece în felul ăsta.

Când ninge, Paolo îl înfășoară pe Robbie în pături, îi pune două căciulițe pe cap și îl scoate afară. Robbie strănută și clipește furios când îi cad fulgi de zăpadă pe față, iar Paolo îl plimbă o oră în brațe în jurul blocului.

De Crăciun, Antonia poartă rochie și are părul pieptănat. Ascultă slujba. Robbie stă în poala lui Paolo de-o parte a ei, iar Sofia cu Julia, de cealaltă parte. La cină, mănâncă fără să simtă gustul mâncării.

Antonia își petrece lunile de iarnă germinând, o viață dormind, nedetectabilă, într-o scoică tare. în jurul ei, zilele devin mai scurte, apoi încep să se mărească din nou. Vechiul an se termină și alunecă în noul an, iar totul nu durează mai mult de o secundă. Antonia evită oglinzile, atât de dezamăgită de ea însăși, încât nu poate să-și vadă propriul chip.

Nu este așa cum și-a imaginat că va fi.

Nu este așa cum și-a imaginat că va fi.

Sofia își amintește perioada asta ca fiind una în care nu a dormit și a fost cuprinsă de frică. Antonia a zăcut pământie și mică în pat zi după zi, iar Sofia l-a ținut pe Robbie, l-a legănat în timp ce plângea, i-a învățat mirosul la fel de bine cum se deprinsese cu mirosul Juliei. Sofia își amintește că Paolo, neajutorat, își trecea mâna prin păr și spunea: „Trebuie să merg la baie, trebuie să mă mișc puțin, trebuie să ies de-aici", luându-și haina pe el, și ieșind afară să fumeze, și plimbându-se prin fața blocului, iar Sofia, ghemuindu-se la capul patului și spunând: „Tonia, cred că îi e din nou foame", iar Antonia își deschidea ochii și spunea „bine", cu o voce goală. Sofia vrea să se trezească din visul ăsta; asta nu e viața ei, nu e posibil ca asta să fie viața Antoniei.

— O să fie perfect sănătoasă, spune doctorul, spălându-se pe mâini după ce a aruncat suturile la coșul de gunoi.

Sofia se surprinde strigând:

— Ce este sănătatea? Ce este sănătatea? Se poate coase și mintea, se poate coase și inima?

Strigă atât de tare, că Robbie se trezește și începe să plângă supărat.

— îmi pare rău, îi spune ea doctorului uimit, care a lăsat apa să curgă în timp ce se uită la Sofia. îmi pare rău.

Se întoarce ca să-l ia pe Robbie în brațe. O doare inima; o pișcă mâinile.

Dar cel mai adesea, când se duce la Antonia, Sofia este veselă, atât cât poate să fie. îi povestește Antoniei despre noua mimică a Juliei, despre noul angajat al lui Joey, care este — „Tonia, n-o să-ți vină să crezi, ți-l amintești pe Marco DeLuca?”— încă un băiat din cartier prins în vacuumul Familiei și care, fără ca Sofia să știe, a fost angajat ca să-l ajute pe Paolo, a cărui afacere cu falsuri includea acum o tipografie în Gowanus, un croitor pe Thirty-Eighth Street, un depozit de rechizite școlare în Greenpoint, și care are nevoie de ajutor cu rularea comisioanelor și cu volumul de muncă. Tot ce știe Sofia este că Marco a venit duminică la cină cu o sticlă de vin și îmbrăcat cu cea mai bună cămașă a lui; că își scoate pălăria în semn de salut respectuos așa cum ar trebui; că este mai masiv și mai puternic decât și-ar fi imaginat Sofia, dat fiind că cea mai clară amintire pe care o are legată de el este de când erau la grădiniță, iar el era întins pe jos, cu Sofia stând deasupra lui.

Antonia și-l amintește pe Marco DeLuca. își amintește cum era ea atunci când îl știa. își amintește ziua în care Sofia i-a pus piedică. Chipul lui Marco, îngrozit, încercând să împace lumea pe care credea că o știe cu realitatea periculoasă în care o fetiță îl poate răni, îl poate face să se împiedice și să cadă cu fața în jos, să-i scoată de tot dintele. Iar Antonia înțelege. Și ea trăiește un coșmar într-o lume pe care credea că a ales-o.

Noaptea, Sofia se roagă. Nici măcar nu-și amintește să se fi rugat înainte, dar acum rugăciunile i se revarsă de pe buze ca potopul. Orice strop de energie neliniștită și explozivă este acum canalizată, concentrată. Te rog, se roagă ea. Adu-mi-o înapoi. Se roagă în timp ce spală sticlele de biberon ale Juliei, în timp ce îi face lui Saul semn cu mâna când pleacă la muncă.

Rugăciunea este o recunoaștere a fricii, a ceea ce nu poate fi controlat sau chiar înțeles. Este capitulare și atac, în același timp. Te rog, se roagă Sofia, gândindu-se la Antonia, la expresia întunecată de pe chipul ei, la respirația ei lipsită de viață. Nu pot să fac asta fără tine.

Dar, în timpul zilei, Sofia înțelege că este treaba ei să umple casa Antoniei cu lumină, cu spațiu, cu soare, așa că ridică jaluzelele și nu imploră la capul patului Antoniei. Aduce cărți; dă drumul la aparatul de radio atât de încet, încât Antonia nu-și dă seama că mai ascultă și altceva în afară de plânsul lui Robbie. Șterge hiaturile de la bucătărie, îngânând cântece ca Roșa.

Paolo și Saul vin acasă în fiecare zi după ce își termină ziua de lucru, pentru ca Saul să le ia acasă pe Sofia și pe Julia. în fiecare zi, Paolo o întreabă pe Sofia: „Este mai bine?”, de parcă Antonia este stricată, când, de fapt, nimic nu este în neregulă cu Antonia. Nu este stricată, ci pierdută. Sofia nu mai știe cum să-i spună asta lui Paolo, iar acesta este unul dintre motivele pentru care îi este recunoscătoare lui Saul, care nu cere ca progresul pe care îl face Antonia să fie măsurat cu bucățica. „Sunt momente în care este prezentă”, îi spune Sofia lui Saul. „Râde sau se duce la Robbie când plânge înainte să mă duc eu. Iar în următorul moment...” Sofia se oprește, fiindcă îl descrie și pe Saul după felul în care tristețea se așterne pe el ca o haină pentru câteva zile, apoi trece.

Saul înțelege. Mama lui nu a mai scris de mai bine de un an de zile. Și are credința că lumina Sofiei va fi ca o mângâiere pentru Antonia, așa cum este pentru el. O cuprinde pe Sofia cu brațul și se apleacă ca să îi sărute capul Juliei. Apoi rămâne tăcut, încercând să înțeleagă trauma Antoniei. Se întreabă dacă este același limbaj pe care îl înțelege atât de bine. Și se întreabă, cu toate că este recunoscător pentru căldura Sofiei, cum ar fi să stea de vorbă cu cineva care înțelege.

într-o dimineață de februarie, Antonia se trezește devreme dintr-un vis în care se juca cu Sofia sub apă. Părul și hainele pluteau în jurul lor, iar când Antonia și-a privit degetele, și-a dat seama că e copil. Și-a întins mâinile spre Sofia și amândouă au făcut un cerc cu brațele lor, ținându-se de mână pe când au început să se îndrepte spre soare.

Paolo și Robbie dorm. Este întuneric și doar o lumină slabă și purpurie îi spune Antoniei că mai e puțin până la ziuă. Se duce în sufragerie și aude zgomotul de la calorifer, de parcă l-ar auzi pentru prima dată în acea iarnă. Se așază pe canapea. Se gândește la Sofia, care a venit zi de zi toată iarna ca să-i spună Antoniei „Exiști, ești aici, ești în corpul tău, ești în lume.” Sofia, care are acum propriul copil de care trebuie să aibă grijă, propria căsnicie, dar care și-a petrecut luni de zile cu Antonia, udând-o ca pe o plantă, așteptând-o.

Antonia își înăbușă un suspin. își înăbușă o mie de suspine pe zi. Dar ăsta se transformă într-un sughiț. O tuse ciudată. Un sunet vrea să vină din centrul ființei Antoniei. își îngroapă fața într-o pernă.

îi ia câteva momente să-și dea seama că râde. Râsul îi gâdilă brațele și picioarele. îi ajunge în gâtlej. Se așază în abdomen, coboară încet în golul unde a stat odată Robbie, în părțile Antoniei la care nu se mai uită și pe care nu le mai atinge, care au trădat-o cu fragilitatea lor, cu ușurința cu care au fost distruse.

Iar Antonia nu se frânge. Râde și întreg corpul ei se mișcă tăcut, pe de-a-ntregul, în răsăritul zilei.

lat-o. Bâzâind în cel mai adânc locușor din ființa ei, rezistentă peste măsură, cea mai mică parte a Antoniei insistă să fie readusă la viață.

începe să iasă afară, să facă plimbări scurte, pe lângă bloc, așa îi promite lui Paolo. Odată ce ajunge afară, merge cât de departe vrea, după care îi spune lui Paolo că a pierdut noțiunea timpului. Antonia, care și-a dorit atât de mult să fie mamă, descoperă că e suficient de puternică pentru asta dacă este complet singură o oră pe zi. Tânăra Antonia ar fi fost dezamăgită, ceea ce e o prostie, desigur, căci tânăra Antonia, care se strecura la slujba de duminică, știa foarte bine puterea de a-și ține o parte din viața ei secretă. Dar mama Antonia este recunoscătoare că a supraviețuit, este recunoscătoare pentru lumina soarelui, pentru entuziasmul pe care îl simte când se ferește atunci când o mașină trece printr-o băltoacă murdară.

Când mănâncă, Antonia simte din nou gustul mâncării. Când ascultă, când vorbește și când privește, sunetele și imaginile nu mai par ascunse în spatele unui geam gros și murdar. Treptat, lumea începe să i se arate din nou și, încetul cu încetul, Antonia începe să se reclădească ca parte din această lume.

în martie, Antonia merge până când ajunge la apartamentul Sofiei. Sofia deschide ușa și o îmbrățișează, apoi se duce la baie și i se taie respirația, tremură și încearcă să tragă aer în piept. își sprijină palmele și fruntea de ușa închisă de la baie și, pentru prima dată în luni de zile, are încredere că Antonia este de cealaltă parte a ușii.

Când Robbie are cinci luni, Antonia și-a adunat curajul să se privească în oglindă, să își atingă noul corp cu mâinile.

Iar într-o după-amiază obișnuită din aprilie, pe când gheața începe să cadă din copaci, iar pământul începe să se dezghețe, Antonia îl ia în brațe pe Robbie când se trezește din somn și îi simte greutatea caldă a corpului. Când o vede, gurița i se întinde într-un zâmbet știrb. Ceva în Antonia se fisurează. „îmi pare rău", îi șoptește ea. Și, ca și Lina cu mulți ani în urmă, „sunt pregătită să fiu mama ta."

Acum, Antonia și-a însușit ușor responsabilitățile maternității. Zilele ei sunt marcate de plânsul lui Robbie, de râsul lui necontrolat, de nevoile lui simple, ușor de satisfăcut.

Cu Robbie la subraț sau pe umăr, Antonia observă primăvara cum colorează orașul în roz și verde, iar atenția cu care observă asta este

una cum nu a mai simţit vreodată până acum. „Vezi?”, îi spune ea lui, în timp ce el își mișcă gurița în clavicula ei sau își deschide și închide pumnii. „Vezi tot ce e aici?”

în primăvara anului 1943, Joey semnează hârtiile pentru o casă cu patru etaje și o curte spațioasă din Carroll Gardens. Războiul l-a făcut dacă nu bogat, atunci cu o situație foarte bună. Sofia și Saul se mută cu Julia la primul etaj într-o zi friguroasă, când ninge, iar fulgii de zăpadă se așază pe gulere și îngheață în șireturile de la cizme și în cutele de la pantaloni.

Roșa se și pune pe treabă în noua ei bucătărie. Apartamentul din Red Hook fusese ani de zile mult prea neîncăpător pentru cina de duminică. Cumpără o masă lungă, solidă, care arată ca un canion dintr-un capăt în altul. Chiar și așa, au început să vină atâția oameni la cină, că tot trebuie să înghesuie scaunele pliante. Pregătirile se extind de obicei în bucătăria Sofiei, unde se găsesc mereu pe masă oale cu ravioli, care urmează să fie puse la fiert, unde frigiderul este plin de cutii legate cu sfoară cu produse de panificație și unde sticlele de vin sunt aliniate pe plintă. O ceață de roșii și came iese plutind pe fereastră din apartamentele Rosei și Sofiei. Umple holurile și se simte în stradă.

Chiar și după ce pare să-și fi revenit, Sofia continuă să meargă la Antonia în fiecare zi, toată vara. Se simte ușurată așa cum se simte ușurată o persoană care aproape că și-a pierdut pe cineva din familie. Ce-aș fi fost fără tine, o întrebare egoistă și insistentă care nu încetează când Sofia se uită în oglindă și în vitrinele magazinelor. Este prinsă într-un recipient care se dezintegrează. Are fața umflată și obosită; când își trece degetele prin păr, îi rămân smocuri mici în mână. S-a îmbrăcat din nou cu burtierele și cu ciorapii care îi veneau înainte de a face un copil, dar corpului ei nu-i place să i se spună cum să respire. Frica ce o sufoca când era însărcinată a trecut, iar Sofia a căpătat încredere în propria abilitate de a avea grijă de Julia. Adoarme cu gândul la Julia și se trezește la cel mic zgomot pe care îl face. Sofia știe unde este Julia, așa cum știe că are mâini; e ușor. Sofia o iubește pe Julia cu toată ființa; e o iubire fierbinte, ca o flacără. Dar Sofia simte că se scufundă în invizibilitate. își dorește cu disperare o cale alternativă. Nu mai este aceeași de dinainte, nu este la fel ca alte mame, lucru care o întristează peste măsură, și se trezește sperând să vadă chipul Antoniei în fiecare dimineață. Antonia este principiul ei călăuzitor, sistemul ei de bază, o mașină a timpului.

Și astfel, în vreme ce covorul de flori de cireș care putrezește tăcut sub picioarele lor este înlocuit de grămezile de frunze de lămâi din copaci care adie în vânt; în vreme ce newyorkezii își deschid larg geamurile

aerisindu-şi apartamentele şi încep să întindă în curţi rufe pe sârmă, iar mirosul de mâncare gătită şi timbrul conversaţiilor izbucneşte în valuri în aer; în vreme ce oraşul începe din nou să se simtă plin, Sofia Colicchio îşi îmbracă fiica, ale cărei picioruşe grase şi puternice şi mâini din care dă cu frenezie ameninţă să plesnească cusăturile hainelor, şi împreună merg pe jos cele trei cvartale până la apartamentul Antoniei.

Un cartier se poate schimba drastic pe o distanţă mică de doar trei cvartale şi, astfel, Sofia şi Julia trec de grădinile îngrijite ale caselor din cărămidă din zona istoricului cartier Carroll Gardens şi ajung în doar câteva minute la periferie, cu apartamente în locuinţe ieftine şi sărăcăcioase. Antonia, Paolo şi Robbie locuiesc într-un bloc din cărămidă roşie cu opt apartamente, pe Nelson Street. Au un dormitor în faţă, bucătăria este îndreptată spre partea din spate a apartamentului şi mai există un al doilea dormitor îngust şi o cameră de zi dispuse în interiorul clădirii ca icrele în interiorul unui peşte.

Sofia nici nu mai poate să respire când ciocăne la uşă şi e toată transpirată de la cât a cărat-o pe Julia.

— Tonia, ţi-am adus un copil flămând ca să-l hrăneşti, spune ea.

Antonia o ia pe Julia şi gângureşte, apoi se dă la o parte ca să o lase pe Sofia să intre.

— La fix, spune Antonia, punându-şi-o pe Julia pe coapsă. Tocmai stăteam aici şi speram să hrănesc un copil, mai zice ea, sărutându-i palma Juliei. Un copil murdar! Ce, nu te spală mamma? Ce-ai pe mâinile astea?

Sofia îşi dă jos ciorapii, iar clemele se izbesc de coapsă. Sare într-un picior.

— E murdară de piure de morcovi. S-o fi auzit-o ţipând când m-am apropiat de mâinile ei cu o cârpă de spălat. Trebuie să mănânce din două în două ore.

Lasă ciorapii să cadă pe jos, unde se înfăşoară ca pielea de şarpe în jurul pantofilor de care s-a descălţat, şi oftează.

— S-a făcut deja cald. Mai ieri transpiram şi eram însărcinată. Acum transpir şi sunt un monstru.

— Nu eşti un monstru, răspunde Antonia automat în timp ce o duce pe Julia la chiuveta din bucătărie ca să o cureţe pe mâini.

Din dormitorul din partea din față a casei se aude un plâns.

— Mă duc eu la el, spune Sofia.

în timp ce Antonia lasă să curgă apă caldă, iar Julia se apleacă ca să stropească, Sofia traversează holul lung până în partea din față, unde Robbie s-a trezit din somn.

Robbie se ține cu mânuțele de barele de lemn ale pătuțului său și își presează fața între ele, așteptând să fie luat în brațe. își trage nasul și se oprește din plâns când o vede pe Sofia rânjind, băgând un picior desculț pe ușă.

— Bibi, gângurește ea. Nu ai fost până acum luat în brațe când ai avut nevoie?

Robbie nu răspunde, ci își întinde brațele spre Sofia și își dă capul pe spate.

Ce ușor îi e să simtă, se gândește Sofia. Ce ușor e să-ți intri în rolul care a fost făcut pentru tine. Ea și Antonia au toată după-amiaza aceea la dispoziție. Paolo și Saul sunt plecați cu Dumnezeu știe ce treburi. Iar Antonia este sănătoasă acum și Sofia este fericită. Nu-i așa?

Robbie, plictisit de cât a stat Sofia nemișcată, întinde mâna și apucă o șuviță groasă de păr și trage. Sofia se uită la el și își amintește unde este, o aude pe Antonia vorbindu-i Juliei în bucătărie și simte aerul care intră pe fereastra deschisă.

- Hai să mergem la mamma, îi spune ea lui Robbie.

La urma urmei, asta a sperat el tot acel timp.

Mai târziu în acea după-amiază, Robbie și Julia au fost hrăniți, îmbăiați și convinși să mai tragă un pui de somn în pătuțul lui Robbie. Sofia și Antonia s-au întins în patul Antoniei, luând cu ele o sticlă de vin alb și deschizând larg fereastra ca să poată simți mirosul puternic de frunze noi și iarbă proaspătă; rufele spălate ale cuiva; carnea pe care cineva o face la grătar înainte de cină. După-amiaza târziu, soarele este strălucitor și curge ca siropul de arțar, luminând camera. Sofia și Antonia sunt cuprinse de un sentiment delicios de trândăvie, bazându-se pe aceste după-amiezi, fiecare în felul ei. Sofiei îi place asta cu Antonia. Cu Antonia, este mereu ea însăși. Iar Antoniei îi place asta, și anume că Sofia crede că există o modalitate de a fi aceleași persoane care au fost odată. Antonia, care și-a petrecut iarna scufundată în cele mai întunecate și formidabile părți ale propriei conștiințe, se bucură de

insistența optimistă a Sofiei că se pot relaxa în identități care nu mai există.

Nu a mai rămas vin decât pe fundul sticlei, iar în cameră s-a lăsat întunericul, înainte ca Sofia și Antonia să audă cheia lui Paolo în ușă, care intră împreună cu Saul și aprinde lumina în bucătărie, stând în apartamentul liniștit cu doi copilași care, având în vedere că au dormit atât de târziu, nu o să se culce în veci la timp și cu două femei care râd de ceva ce nu vor explica. Saul iese fără să spună vreun cuvânt ca să ia pizza de la Stefano's, de după colț, unde servirea este extrem de proastă, iar igiena lasă mult de dorit, dar pizzele sunt subțiri și crocante, cu brânză din belșug. Sofia și Antonia se ridică din pat, se desprind una de cealaltă, se desprind din visul pe care îl au în fiecare după-amiază. Paolo este acum în bucătărie, deschizând o altă sticlă de vin, un vin roșu pe care l-a primit de la un asociat al lui Joey, din podgoria unei familii din vechea țară, pe care ar fi trebuit să-1 păstreze pentru ocazii speciale, însă Antonia nu-i reamintește asta. Ea și Sofia privesc cum Paolo și Saul își dau jos hainele și își scot pălăriile, apoi se duc să își salute copiii, cărora le oferă săruturi aspre, ce le zgârie obrajii.

Din când în când, Sofia și Antonia se uită una la alta și își fac cu ochiul sau rânjesc. Deși sunt măritate -măritate! au senzația că Roșa ar putea intra peste ele din clipă în clipă, ca să le spună să nu mai facă gălăgie și să treacă la culcare. Deși sunt mame, Sofiei și Antoniei le este ușor când sunt împreună să simtă legătura din copilărie care le unește și care le unește de întreaga lume. Și deseori, când Sofia și Antonia se privesc în ochi, se trezesc că se abțin să nu râdă.

Când Saul rănește pe cineva pentru prima dată, fiica lui are doi ani. Saul și Joey își petrec seara într-un bar de pe lângă locuințele din Red Hook. Joey nu i-a spus lui Saul motivul, dar i-a dat o rangă de fier. „Nu vreau să rănesc pe cineva", spune Saul. „Niciodată nu vreau să rănesc pe cineva", răspunde Joey. Barul miroase a fum de trabuc și produse de păr, iar o femeie cu buzele roșii ca cireșele îi aduce lui Saul pahar de whisky după pahar de whisky, pe care încearcă să le bea încet sau deloc, dar pe care le duce des la buze, pentru a-și satisface nevoia de a face ceva, fiind îngrijorat că cineva din bar ar putea auzi cum îi bubuie inima în piept sau zgomotul pe care îl face ranga de fier lipită de coapse.

Saul nu știe cine a început bătaia, știe doar că Joey s-a ridicat brusc, plin de furie și că unul dintre ceilalți bărbați din bar a scos un cuțit. Lucește în lumină. „Nu trebuie să faci asta", spune Joey. Este un avertisment. „în cazul ăsta, trebuie să fii rezonabil", zice celălalt. Și apoi Joey spune: „Saul", iar situația devine extrem de clară pentru Saul, care înțelege că trebuie să scoată ranga de unde o ține ascunsă și să lovească ușor cu ea

în pământ. Aproape natural. „Nu ne putem permite asta”, spune bărbatul. Saul are mintea înceţoşată de băutură şi se clatină în efortul lui de a se ține pe picioare. „Este o lume dură”, confirmă Joey. „De aceea, nu putem să acceptăm atunci când nu ne primim banii la timp.” Joey se uită la Saul. Bărbatul profită de ocazie ca să se năpustească înainte, cu cuţitul în faţă, dându-şi ochii peste cap de frică.

Şi Sau! ridică cu uşurinţă ranga de fier deasupra capului, de parcă ar fi ştiut de la început cum va decurge seara, şi îl loveşte în cap pe acel bărbat.

Bărbatul se izbeşte de zid, curgându-i sânge din nas şi de la o rană din obraz.

„Ai căutat-o cu lumânarea”, spune Joey, după care zice: „Să mergem.”

Iar Saul păşeşte în urma lui Joey în noapte şi intră în maşină, privind luminile stradale licărind în timp ce maşina se îndreaptă spre casa lui Joey, apoi spre cea a lui Paolo şi a Antoniei, unde Julia şi Robbie dorm liniştiţi şi profund şi unde Sofia s-a dus ca să-şi petreacă seara cu Antonia. îi spune Antoniei noapte bună, o ia în braţe pe Julia şi o sărută pe cap. Ea se culcă la loc, la pieptul lui. O duce în braţe până acasă, pe o distanţă de trei cvartale, distanţă care pare mai mare din pricina aerului îngheţat. Sofia închide uşa de la dormitorul Juliei după ce Saul o pune în pat şi o învelește, apoi se duc şi ei în dormitorul lor.

Când Saul simte că se desprinde de evenimentele din acea seară, Sofia întreabă:

— Ce-ai făcut?

Saul se întoarce cu faţa spre ea. Sofia s-a ridicat în cot, iar părul îi atârnă în jos, pe piept. Chipul îi străluceşte în lumina veiozei.

— Am muncit, răspunde el.

Este derutat, căci Sofia nu îl întreabă de obicei despre ce face la muncă, iar el nu ştie cum să răspundă. Nu vrea să răspundă.

Sofia îşi pierde răbdarea.

— Ştiu, dar unde? Cu cine? Ce-ai făcut?

— Doar... lucruri obişnuite, spune Saul. Cu Joey.

Iar acum inima îi bate repede în piept, fiindcă e ca şi cum Sofia ştie că seara asta a fost diferită, că în seara asta Saul a depăşit o limită pe care

nu o mai poate trece înapoi. Este o realizare mai degrabă intelectuală, dat fiind că e un spațiu gol în corpul lui, acolo unde ar trebui să existe regret, teamă, empatie. Saul vrea să meargă la culcare. Vrea să-și îngroape fața în gâtul ei, acolo unde părul îi cade peste claviculă, să-și umple mâinile cu sânii ei și pieptul cu respirația ei, până când nu mai rămâne nimic din el.

— Bine, spune Sofia, care stinge lumina și se întoarce cu spatele la el, iar Saul rămâne cu ochii în tavan.

Ar fi ușor să-și spună că era răvășit de acțiunile sale, că bărbatul pe care l-a atacat, ghemuit la pământ și ținându-se de nas cu degetele tremurânde, îl va bântui pe Saul; sau că, pentru a-și face treaba, Saul și-a dezvoltat un sistem emoțional prin care să separe viața privată de serviciu; sau că era stricat într-un mod fundamental, iar violența lui reflecta trauma Germaniei, pierderea religiei și a culturii sale.

E mai greu de știut ce descoperă Saul, și anume că violența nu este un lucru chiar atât de greu pe cât pare. Poate că este ceva uman legat de ea. Poate că este ușor.

Sofia îl ascultă pe Saul respirând în timp ce îl cuprinde somnul, dar rămâne trează, cu ochii uscați și încălzind cearșafurile sub ea în timp ce se sucește și răsucește în pat. Nu este sigură de ce l-a întrebat pe Saul despre munca lui; doar știe că tipul de muncă pe care îl face Familia nu se discută niciodată; întotdeauna a știut asta. Știe că treaba ei, în calitate de soție a unui bărbat din Familie, ar trebui să fie aceea de a asigura un spațiu sigur, o alternativă la pericolul vag pe care îl reprezintă un bărbat lăsat cu propriile gânduri. Nu așa obții ce vrei, își spune ea.

Și apoi, cu o voce interioară care aduce cu Frankie, se întreabă: Dar ce vrei?

în curând, este anul 1945. Sofia își petrece o iarnă în care nu doarme. Are acum aproape douăzeci și doi de ani. începe să se trezească fără să poată respira, de parcă are o greutate imensă pe piept. De fiecare dată, se duce în bucătărie și dă drumul la apă rece, uitându-se lung la șuvoiul care țâșnește de la robinet, până când bătăile inimii revin la normal. Se uită pe fereastra de la bucătărie și se prinde de marginea chiuvetei, încercând din răsputeri să-și amintească ce anume a speriat-o atât de tare, încât a trezit-o din somn. Dar rămâne trează toată noaptea, cu fața în sus și ochii în tavan.

Ziua, Sofia gătește cu Roșa. Iese afară cu Antonia și amândouă îi privesc pe Julia și pe Robbie în costumele lor de zăpadă. Șterge hiaturile și

împăturește rufele. Saul muncește mai mult și ajunge acasă de cine știe unde, vorbăreț și înfometat. O ia pe Julia în brațe și o gâdilă, apoi se apleacă ca să o sărute pe Sofia, care face tot posibilul să-și muște limba, să nu-1 ia la întrebări.

Dar, noaptea, Sofia rămâne trează, iar nemulțumirea îi umple plămânii precum apa. Caută aer, dar nu are.

într-o noapte înghețată de ianuarie, Sofia se trezește tremurând și transpirată toată și se duce din obișnuință în bucătărie, departe de Saul și de Julia, ca să poată reintra în propriul corp. Afară, luna plină strălucește pe cer, iar razele ei ca laptele se revarsă peste sârmele cu rufe și copacii din curte, crescuți la întâmplare. Sofia deschide fereastra de la bucătărie și scoate capul pe geam în lumina lunii.

Două săptămâni mai târziu, se întâmplă din nou. De data asta, coboară la parter în vârful picioarelor și iese afară, cu părul fluturându-i în aerul nopții, stând cu picioarele încordate pe treptele înghețate.

Sofia a descoperit că trăiește fără să aibă responsabilități concrete, dar cu nenumărate așteptări. Libertatea delimitată a noii ei vieți de adult o sufocă și o face să dispere, să se simtă isterică. Le vorbește răstit lui Saul și Juliei, evită să o privească pe Roșa în ochi. Sofia devine amară, de parcă ar simți gust de oțet pe limbă în timp ce spală chiuveta. Simte că viața lui Saul merge mai departe, iar a ei a rămas pe loc, devenind o rutină. Roșa nu înțelege, nu-și poate imagina de ce să fie nemulțumită când are o grămadă de scutece și un copil a cărui nevoie copleșitoare pentru atenția Sofiei, pentru timpul și corpul ei amenință să dărâme casa cărămidă cu cărămidă. Sofia își reține lacrimile în vreme ce o spală pe Julia, care chicotește, în timpul după-amiezii, când liniștea se așterne în casă în timp ce Julia doarme, în timp ce descoperă că este din ce în ce mai des singură. Nu poate să i se plângă Antoniei, pe care aproape că a pierdut-o, care s-a ridicat din propria cenușă ca pasărea Phoenix, scuturându-se de depresia care i-a fost aproape fatală, care are abilitatea de a găsi în rolul de părinte ceva mai important decât și-ar putea Sofia imagina. Sofia a știut întotdeauna că Antonia va fi o mamă mai bună decât ea. întotdeauna a știut asta.

în februarie 1945, Sofia se trezește neavând aer, iar în loc să iasă afară și să stea pe treptele înghețate ale blocului, se așază în scaunul de birou al lui Saul și începe să-i caute prin hârtii.

în martie 1945, Sofia începe să se dea jos din pat cu regularitate ca să citească notițele lui Saul. Nu sunt multe - ore din zi notate într-un carnețel oarecare și o listă cu locuri care corespund cel mai probabil acelor ore.

Desigur, cele mai multe nu ar fi notate, își dă ea seama. Rămâne trează pentru tot restul nopții. Știe că Saul este de folos pentru că se pricepe la limbi străine și pentru că este discret, deși nu s-a vorbit niciodată în mod explicit despre asta în casa ei sau a părinților ei. Știe că ei salvează refugiați europeni sau că îi ajută să-și găsească locuințe și servicii, sau că măcar îi ajută să coboare din bărci și să ajungă pe uscat. Și odată ce Sofia începe să se întrebe în ce constă munca lui Saul, nu se mai poate opri.

La începutul lui mai, când e a treia aniversare de la căsătorie, Sofia vrea o slujbă.

— De ce ai vrea să te implici în asta? întreabă Saul.

Mănâncă friptură scumpă la lumina lumânărilor. Sofiei îi place ca friptura să fie în sânge, moale și roșie în mijloc. Mestecă. înghite.

— Știu, spune Sofia. Nici eu nu m-am așteptat la asta.

își duce la gură încă o bucată de friptură.

— M-am plictisit, Saul, spune ea cu gura plină. Trebuie să fac ceva. Trebuie să fiu... cineva. Și nu e ca și cum ar trece dacă nu fac asta.

Ia o gură de vin.

— Nu e ca și cum tu te-ai opri. Nu e ca și cum te poți opri. Adică, tu ajuți oameni. Ajuți oameni.

Saul, care aproape că nu s-a atins deloc de mâncare, se uită lung la untul topit de pe cartoful lui copt.

— Ajutăm unii oameni, dar ne vom opri când se termină războiul, spune el.

Când se termină războiul, repetă el în sinea lui. Cuvintele îi răsună în minte. Se pare că războiul nu se va termina niciodată. Iar când va lua sfârșit, ce va avea? Cine va fi? Ce va rămâne din Saul odată ce va ajunge de cealaltă parte a războiului care l-a făcut? Saul nu regretă că a acceptat slujba pe care i-a oferit-o Joey Colicchio. O iubește pe Sofia. (Și regretă că nu este neamț, spune o voce din mintea lui, o voce care parcă sună ca vocea mamei lui. Pauză. Ea i-ar atinge bărbia sau l-ar mângâia pe cap. Regretă că nu este evreu.) Saul nu este prost, dar ia partea bună a lucrurilor. Se adaptează.

— Vrei să spui că ți-ai dori să poți face altceva? întreabă Sofia.

— Nu asta mi-am imaginat, spune Saul.

Și-a imaginat oare să conducă spre vest sau să navigheze spre est? Să se piardă în lumea largă și să o ia de la capăt? Să nu mai țină cont de regulile și așteptările vieții de Familie și să devină zugrav, istoric sau pediatru?

— Ce ți-ai imaginat?

— Mi-am imaginat să dețin frâiele propriei vieți, spune Saul.

— La fel și eu, spune Sofia. Acesta e motivul pentru care îmi doresc asta.

— Nu poți să vezi tot ceea ce ai deja, spune Saul. Nu poți să vezi că ai lumea la picioare. Nu poți să vezi că ai totul. Julia, familia ta. Ai avut o viață atât de ușoară, aproape că spune.

— Nici tu nu vezi ce ai.

Sofia își dorește să iasă pe ușă și să nu știe nimeni unde se duce. își dorește să fie privită, dar nu îngrădită, nu limitată, nu ținută sub control. își dorește să schimbe direcția cârmei care dirijează lumea. Dar nu știe cum să-i spună asta lui Saul, fără să-l facă vinovat.

— Am pierdut totul. Cum poți să spui asta. Am pierdut totul.

— Ne ai pe noi, spune Sofia. Ai slujba asta. Va fi asta mereu o scuză pentru tot ceea ce nu este așa cum vrei tu? întreabă ea înainte să se poată abține.

Ea și Saul se privesc unul pe celălalt. Saul rămâne surprins, iar în priviri i se citește reproșul.

— Aș da orice să nu am această... scuză, spune el cu grijă.

— Vreau asta, spune Sofia din tot sufletul. Vreau asta.

Seara se termină în tăcere. Sofia și Saul se culcă în patul lor departe unul de celălalt.

Dorința crește în Sofia așa cum se dezvoltă mucegaiul. Mai întâi apare un punctuleț aproape inobservabil, dar mai apoi, este peste tot.

Julia și Robbie aproape că nu mai încap amândoi într-un cărucior, însă Antonia îi pune unul lângă altul, așezându-i ca pe cannelloni, și îi învelește cu o pătură. Amândoi sunt obosiți, au ochii pe jumătate închiși și sunt ușor legănați în timp ce Antonia îi plimbă în căruț.

Este 9 mai 1945. La radio și în ziare s-a anunțat că au câștigat războiul. Dar, în trei luni, Statele Unite ale Americii vor arunca bombe la Hiroshima și Nagasaki. Au murit deja milioane de oameni, o abstracție îndepărtată în cele mai multe zile sau, în zilele în care Antonia se lasă cuprinsă de lumea din jurul ei, o durere profundă de neconceput. O furtună de pietre și lame care huruie și scrâșnește; o boală care cuprinde în grabă tot globul în vaiete. îi vine rău. Nu poate să doarmă. O sperie, așa că evită să asculte la radio, chiar dacă nu se poate abține să nu arunce o privire rapidă pe prima pagină a ziarelor. își îndreaptă atenția spre copiii din fața ei.

Julia și Robbie dorm profund sub flori de cireși. Acum, mai urgent decât războiul, este faptul că Sofia trebuia să o ia pe Julia acum o oră. Dăduse ceva mai devreme buzna în sufrageria Antoniei, toată numai un zâmbet, cu un teanc de scutece și un schimb de haine, promițând că se va întoarce până la prânz, „doar câteva ore, Tonia, trebuie să ies puțin la aer, știi?" Iar Antonia a luat-o pe Julia în brațe și i-a mirosit capul și a spus: „Desigur, Sof. O să fim bine."

Și sunt bine, își spune ea. Ziua ei, în care are doi copii în grijă, nu a fost cu mult diferită de zilele în care are grijă de unul singur, iar acum Julia și Robbie dorm, așa că are timp să șteargă gemul de pe jos și să strângă orezul vărsat de la prânz și să-1 arunce la gunoi, a avut timp să se pieptene și i-a lăsat un mesaj Sofiei prin Roșa că după-amiază se duce cu Julia și cu Robbie la Lina.

Antonia și Paolo locuiesc chiar la marginea cartierului Carroll Gardens, unde școlile încep să fie mai bune, dar unde se construiește șoseaua și aud zilnic gălăgie.

în locurile în care Antonia știa că sunt abandonate sau ferme sunt acum blocuri. Au fost săpate și umplute canale; au fost construite noi șosele prin vechiul Brooklyn, separând Red Hook de Carroll Gardens. „Aici", spun ei, „acesta va fi cartierul rău famat, iar acesta va fi cartierul bun."Pe șantierul de lucru unde se construiește Brooklyn-Queens Expressway, Antonia își ferește capul și se ghemuiește. Noua autostradă va trece printr-o mare crestătură în vechiul ei cartier. Biserica Inimilor Sfinte ale lui Isus și Măriei a fost deja demolată, parte din procesul pe care Robert Moses l-a numit curățarea mahalalelor.

Julia și Robbie nu se trezesc, nici chiar când Antonia trece cu căruciorul peste asfaltul crăpat și neglijat; nici chiar când se întoarce cu spatele și îi zgâlțâie treaptă cu treaptă până în apartamentul Linei.

— Mamma, s-a terminat războiul, spune Antonia când Lina deschide ușa.

— Războiul nu se termină niciodată, spune Lina, iar ea și Antonia se uită una la cealaltă și amândouă se gândesc la Carlo.

Antonia își petrece după-amiaza la Lina, unde Julia și Robbie trebuie supravegheați în fiecare secundă, ca să nu tragă de borcanele de sticlă de pe rafturi sau

să-și bage degetele în ceară fierbinte de lumânare. Lina face gem și fierbe portocale siciliene în zahăr, umplând toată bucătăria cu un miros plăcut. Antonia găsește niște cuburi din lemn pentru Julia și Robbie, apoi își suflecă mânecile și se pune pe treabă, scufundând borcane de sticlă în apa clocotită și punându-le pe un prosop ca să se ducă aburul, în timp ce mai aruncă câte un ochi la Julia și Robbie, ca nu cumva să lase blocurile de lemn și să pună mâna la prize sau să umble la obiectele de pe rafturi, sau să se joace cu mărgeluțe din sticlă.

— Lumea pare mai periculoasă acum, îi spune ea Linei.

— Da, fiindcă acum o vezi prin ochii lui și ai tăi în același timp, spune Lina.

— Ți-a fost frică? întreabă Antonia.

Mai tremură și acum, cuprinsă de fiori reci și fierbinți, când se gândește la Lina după moartea tatălui ei, la felul în care se uita la Antonia și vedea prin ea, la volatilitatea Linei și la chipul ei fragil.

— Tot timpul, spune Lina. Și obișnuiam să-mi fie rușine de asta.

— Nu-ți mai este? întreabă Antonia.

Lina se apleacă și pune o lumânare aprinsă în altă parte, ca să nu ajungă Robbie la ea.

— Frica este o unealtă, răspunde ea simplu. Am învățat cum să o folosesc.

în corpul ei, Antonia se simte ea însăși, chiar în această bucătărie, la șaisprezece ani, când războiul de-abia începea, când viața ei era de-abia la început. S-ar fi putut întâmpla orice, se gândește ea. Imposibilitatea de a ajunge aici. Ciudățenia. Norocul și tragedia.

Alți oameni care aveau șaisprezece ani când a început războiul își pierduseră mâinile, aveau fețele arse și mutilate. Mamele lor fuseseră ucise de soldați sau satele lor fuseseră jefuite. Fugiseră, ca Saul, în bărci mucegăite. Plutiseră pe ocean, departe de tot ceea ce cunoscuseră vreodată. Au flămânzit, cu stomacurile încovoindu-li-se în rugăciune,

agățându-li-se de nimic. Au murit. Din nou și din nou au murit: viețile pierdute (vieți! La fel de vii ca ale Antoniei, la fel de reale) fac să-i tremure mâinile atât de tare, că scapă un borcan pe jos, care se sparge cu zgomot. Găsește o mătură.

Tu ce ai de arătat? se întreabă ea în timp ce mătură cioburile de pe podeaua din apartamentul în care a copilărit. Nu și-a pierdut mâinile. A supraviețuit. Datoria pe care o are față de soartă pare prea grea de cărat.

Ceva trebuie să se schimbe, se gândește Antonia.

New Yorkul se învârte odată cu restul lumii, dar este în același timp și un vârtej în râul universului: se tot învârte în propriul curent.

Orașul sărbătorește. Războiul s-a terminat, își spun oamenii unii altora. Războiul s-a terminat, își spun în sinea lor iar și iar. Se uită în oglindă și spun cu voce tare „Războiul s-a terminat." Pe stradă, se privesc în ochi; aproape că zâmbesc; nu se întorc la muncă la timp după pauza de prânz; uită unde locuiesc și pe unde merg, legănându-și servietele înainte și înapoi și dând amețiți unii peste alții și spunând „mă scuzați, mă scuzați." E ca și cum întregul New York a băut prea mult; zumzetul unei petreceri vesele, în toi. Peste tot în oraș, inimile oamenilor bat în același timp. Se uită la alți călători în autobuz, la alți clienți în restaurant, la alți oameni în lift și își spun „Vă cunosc."

Fratele lui Paolo a fost ucis în Franța, când un șrapnel a sărit de pe o clădire de lângă el și i s-a înfipt în piept. Moartea lui este o rană proaspătă în familie. Faptul că războiul s-a terminat, faptul că au câștigat războiul nu înviorează locul de la masă pe care ar trebui să stea fratele lui Paolo. Cuierul în care ar trebui să-și agațe haina. Așa că Paolo este cu mama lui; la fel și ceilalți doi frați, dar nimic nu o poate consola, nimic nu o va mai consola vreodată. Absența fiului ei va fi o zăpăceală dureroasă și amețitoare. Acum, întreaga lume este înclinată. Nu va exista niciun trup neînsuflețit; nu va vizita niciun mormânt. Ea spune: „Erau copii, erau doar niște copii", iar Paolo pune o mână pe spatele ei, între omoplați, iar când o atinge ușor, se simte agățându-se de mama lui când avea cinci ani, nouă ani, doisprezece ani și știe că are dreptate: e un copil; fratele lui era doar un copil.

Joey păstrase o sticlă scumpă de whisky exact pentru acest moment. îi desface capacul, toarnă mult în pahar și îl bea, lăsându-1 să-l încălzească și să-l liniștească. îi este puțin frică; veniturile lui au depins de război încă de la început. Familia lui o duce bine acum. Locuiesc într-un cartier mai bun și acum au copii la care să se gândească. Joey Colicchio nu a întâmpinat niciodată vreo problemă pe care să nu o

poată rezolva. Iar problema asta nu va fi nici ea diferită - știe asta, în timp ce bea din nou, direct din sticlă.

Saul sună acasă înainte de masa de prânz, dar nu răspunde nimeni. înseamnă că Sofia nu este acasă. Saul se duce să mănânce dim sum cu trei ţipi care își petrec timpul bătându-se pe spate, gesticulând cu beţișoarele și râzând tare, înghiontindu-se unii pe alţii în coaste și fiind mai zgomotoși decât toată lumea din restaurant. Vocile lor îl înconjoară și îl ameţesc, iar el se duce la baie ca să se stropească cu apă pe față, se agață de marginea chiuvetei și se privește lung în oglindă. Războiul s-a terminat, își spune. Dar nu știe ce părți din el vor dispărea acum și este convins că cele mai multe se vor duce. Ce rămâne din Saul, acum că nu mai este război? Ce va arăta lumii odată ce războiul care l-a făcut devine istorie? Simte deja că se transformă în istorie: mama lui a ajuns o amintire, gustul metalic și de calcar de la lipsa mâncării și a apei se estompează, acum că este apă curentă curată peste tot unde merge. Când Saul simte priviri asupra lui când merge pe stradă, este treaba lui să rămână calm și sigur pe el. în sufletul lui Saul, un copil evreu aleargă acasă când apune soarele, fiindcă străzile Berlinului nu sunt sigure odată ce se lasă întunericul.

Sofia bea cafea turcească dintr-o ceașcă cât degetul și rămâne cu ochii pe ușa restaurantului de vizavi, uitându-se după Saul. Știe că e târziu și că ar fi trebuit deja să o ia pe Julia și e surprinsă că încă mai este aici, urmărindu-1 fără rușine pe soțul ei, în plină zi.

Cafeaua este dulce și tare, iar Sofia se simte de parcă a fost curentată. Mișcă dintr-un picior și lovește ușor în masă cu două degete.

— Mai doriţi și altceva, doamnă? întreabă chelnerul.

— Nu, spune ea. Mulţumesc.

„Doamnă", spune el iar și iar în capul ei. „Altceva, doamnă. Doamnă. Doamnă."

Chelnerul pune nota de plată pe o tăviță subțire. Sofia pune banii în tăviță, dar rămâne cu privirea ațintită asupra restaurantului, de unde știe că Saul încă nu a ieșit.

Sofia nu știe la ce să se aștepte. îl urmărește pe Saul la muncă, dar pentru ce? Dacă știe ce face, asta nu schimbă faptul că soțul și tatăl ei nu-i vor permite niciodată să se implice. Privindu-1 cum bate pe spate alți oameni nu va face decât să-i întărească și mai mult înțelegerea că secole întregi de reguli ale Familiei nevorbite, nescrise și universal înţelese nu vor fi ocolite doar pentru că s-a cam plictisit acasă.

Dar, chiar dacă știe că un lucru este imposibil, asta nu a oprit-o niciodată pe Sofia să încerce.

Joey stă în fotoliul lui preferat, cu picioarele pe masă, când sună cineva la telefon. Ridică imediat receptorul.

— Freddie.

— îl urmărește din nou, șefu'.

Joey oftează. își imaginează că are o fiică ce nu ține neapărat să încalce toate regulile.

— Unde sunt?

— Mănâncă de prânz, șefu'. Sunt în Chinatown.

Urmează o pauză.

— Vreți să... o opresc?

— Desigur că nu, spune Joey. Nu fi idiot. Să nu cumva să te atingi de ea.

Unii dintre oamenii tăi sunt buni strategi, își spune în sinea lui. Alții, nu.

— Scuze, șefu'.

— Mă ocup eu de asta. Tu urmărește-o până se urcă în taxi, spune Joey. Asigură-te că ajunge în siguranță acasă. Asigură-te că nu te vede.

Când Joey era copil, își imagina uneori că avea o familie. Soția lui arăta ca mamma, făcea același pui cu parmezan și îl îmbrățișa când avea nevoie, învăluindu-1 cu mirosul ei de făină și trandafiri. Copiii lui erau mici și robuști, vreo opt sau zece, ca niște mașini care se loveau în jurul lui. Era un haos vesel.

în imaginația lui, Joey nu avea niciodată o fiică adultă. Nu avea deloc fiice. Pentru Joey în vârstă de zece ani, nimic nu era mai înspăimântător decât o fată, în imaginația lui, Joey Colicchio nu avea în mod sigur un instigator incontrolabil care îi amenința afacerea și familia. Și, deși e foarte adevărat că Sofia este cea mai mare bucurie din viața lui Joey și că, în momentele sale de sinceritate, este uimit de determinarea, perseverența și insistența de a fi ea însăși indiferent de circumstanțe, la fel de adevărat este și faptul că Joey se supără rău când acea determinare este îndreptată în direcția lui.

Joey loveşte gânditor cu degetele în birou. Sofia nu ştie ce face, iar dacă un cretin ca Freddie o poate urmări, atunci oricine poate: vreun poliţist nou în meserie care nu ştie cum merge treaba sau, mai rău, oamenii lui Eli Leibovich, care nu sunt nici proşti, nici noi în treaba lor, sau, chiar mai rău de-atât, vreun puşti din familia Fianzo, care vrea să-l înlocuiască pe Joey, sperând să o prindă pe Sofia şi să obţină ce vrea. Sofia îşi riscă viaţa şi pune în pericol siguranţa şi securitatea întregii Familii.

Trebuie să facă ceva.

Când Sofia ajunge acasă în seara aceea, cu Julia care a adormit, pe masa din bucătărie o aşteaptă un buchet de trandafiri, iar Saul este în sufragerie şi ascultă la radio. „în Paris, oamenii sărbătoresc din plin victoria", se spune la radio. Sofia arată spre buchet şi se uită la Saul ca să vadă dacă el ştie ce-i cu buchetul.

— Are un bileţel, strigă el, iar mai apoi spune: Războiul s-a terminat. Tinerii mărşăluiesc pe bulevarde, cântând, dansând şi fluturând steaguri.

Sofia se uită la Saul.

— Războiul s-a terminat, spune ea.

Se duce la masă şi ia plicul.

— Este deschis, îi spune ea lui Saul.

— Tatăl tău m-a avertizat, răspunde el fără nicio expresie pe chip.

Sofia îşi coboară privirea şi citeşte mesajul de pe bileţel:

Sof: Separe că vrei o slujbă. Cere şi ţi se va da. Cu dragoste, papa. P.S.: Nu-l mai urmări pe Saul.

Sofia se uită la Saul.

— Mă lasă să lucrez, spune ea rânjind, luminată la faţă şi triumfătoare.

— Aşa se pare, spune Saul.

Joey îl sunase în după-amiaza aceea şi îi spusese: „Ştii, Sofia nu e chiar tipică." Oftase, apoi spusese: „Adevărat îţi spun, o să fie mai bună decât noi dacă îşi pune asta în gând." Apoi s-a lăsat tăcerea, iar Saul a simţit vântul în timp ce uşa în spatele căreia existau alte posibilităţi, alte slujbe, alte feluri de viaţă s-a închis. Gata cu California, Upper West Side.

S-a zis cu meseria de zugrav, de pediatru. Așa că, acum, Saul își privește restul vieții. Jelește ceva ce nu s-ar fi întâmplat niciodată.

în Europa, soldații ruși și americani sărbătoresc trăgând în aer. Ofițerii naziști le dau soțiilor și celor dragi pastile cu cianură. Mama lui respiră pe undeva, numai piele și oase, sau e moartă și nu îl mai recunoaște pe Saul. Cum se vor găsi unul pe celălalt?

— Ești supărat, spune Sofia.

Nu vrea ca Saul să strice lucrurile. Aproape că este supărată. Dar mai este și realmente îngrijorată pentru Saul, care are umerii aduși și se arată învins.

Saul se ridică în picioare și oprește radioul, cobo-rându-și apoi privirea.

— Ce este, Saul? întreabă Sofia.

Se duce la el și îi acoperă mâinile cu ale ei. în pieptul ei este o pasăre mică ce, în loc să fie exaltare, este o dezamăgire complicată.

— Nu sunt supărat, spune Saul.

— Bun, atunci?

— E greu de explicat.

— încearcă, spune Sofia pe un ton autoritar.

— Păi, spune Saul. Am venit aici și eram atât de singur. Niciodată nu am fost atât de singur. Dar apoi, slujba asta... m-a găsit. Iar tu... tu m-ai găsit pe mine. Iar războiul era monstrul de care scăpăm. Și dintr-odată, nu am mai fost singur, ci am avut grijă de tine, de Julia, și am avut slujba asta, și am luptat în războiul împotriva tuturor celor pe care-i alegeam. Nu am avut timp să mă gândesc la lucrurile la care renunțasem, la tot ceea ce se schimbase.

Saul își dă jos ochelarii de la ochi și se ciupește de baza nasului. Sofia rămâne tăcută. Tăcerea plutește grea în aer.

— Dar, dintr-odată, războiul s-a terminat. Nu mai am pentru ce lupta. Nu mai am motive să fug. Iar tu, așa cum faci tu întotdeauna, tu intri în viața ta ca dinamita. Și brusc, eu sunt aici, fără niciun motiv. Aș putea fi oriunde.

Saul se așază din nou în canapea și simte cum se afundă. Binecuvântați sunteți voi.

— Sunt pe o insulă fără margini.

în perioada petrecută împreună, Saul o îmblânzește pe Sofia. Este una dintre cele mai uriașe schimbări. Devine stăpâna propriei topografii emoționale. învață să se oprească, să digere toate informațiile. încă mai reacționează exploziv, încă mai reacționează ca o tornadă, însă acum este capabilă să o controleze. Să o pregătească. Să țintească.

Această blândețe și această țintă sunt cele care o determină pe Sofia să se așeze în poala lui Saul, să îl îmbrățișeze, să îi cuprindă umerii și goliciunea disperată din piept, să-i atingă buclele castanii. își umple nările cu mirosul lui, cu aroma aftershave-ului, cu mirosul greu de țigară și sudoare îmbibat în cămașa pe care a purtat-o toată ziua. Iar apoi Sofia își umple gura cu Saul, cu gura și cu respirația lui, până când singurul sunet din apartamentul lor este de la o expirație, de la o prăbușire, iar Sofia nu șoptește nevoie de tine aici", însă simte că nevoia o strânge ca un mușchi și crede că și Saul simte asta.

Pe parcursul săptămânii care urmează, Sofia se întâlnește singură cu Joey de câteva ori. El îi toarnă un pahar de vin și închide ușile de la cameră. Se așază cu picioarele depărtate și spune: venit vremea să înveți câte ceva despre cum merge treaba asta."

Prima sarcină a Sofiei este detectivul Leo Montague, care a fost dispus mulți ani la rând să lase de la el unele lucruri. A primit o parte din profiturile lor încă din perioada Prohibiției, iar relația lui cu Joey se bazează pe respect reciproc în deceniile în care lucrează împreună.

— Dar nu o să mai facem aceiași bani, iar ăsta e un lucru mai greu de spus unui bărbat, zice Joey.

Joey a menționat că s-ar putea ca lui Leo să i se taie din plată, iar Leo a spus: „Stai puțin, Colicchio, nu cred că sunt dispus să fac asta." Apoi a rămas tăcut pentru o vreme, după care a spus: „Nu uita, ai nevoie de mine. " Iar Joey a trebuit să facă totul să se abțină și să nu trântească telefonul atât de tare, încât să-1 spargă. Joey l-ar putea speria pe Leo, însă era posibil ca Leo să-i facă rău lui Joey. Amândoi aveau de pierdut. Lucrurile astea escaladează repede.

— Cred că o să te pricepi la asta, îi spune Joey Sofiei. S-ar putea să nu-ți amintești, dar îți petreceai fiecare duminică seara strecurându-te pe lângă invitați, încercând să aduni bârfe și să înțelegi ce vorbeau cu toții.

Sofia își amintește fiorul care o cuprindea atunci când se furișa într-un cerc restrâns de femei sau într-un grup de bărbați fumători.

Așa că Sofia trebuie să ia prânzul cu detectivul și să evite detaliile afacerii cu el, puținele informații pe care Joey i le-a împărtășit. Trebuie să vorbească mai puțin și să asculte mai mult. Când i-a spus lui Saul, fericită, el a devenit foarte tăcut.

— Este perfect, Saul, spune Sofia. Este o sarcină la serviciu, este incitant și deloc periculos.

— Totul este legat, spune Saul. Totul este periculos.

Dar Sofia nu se lasă descurajată.

Sofia se întâlnește cu detectivul Leo la o pizzerie, unde vor lua un prânz târziu. Joey i-a spus ce să comande.

— Vinete cu parmezan pentru mine și pentru amicul meu, spune ea. Grazie.

Inima îi bate puternic de entuziasm. îl măsoară pe Leo din priviri.

— Sunt cele mai bune de aici, spune ea, deși în realitate, Joey i-a spus că vinetele cu parmezan sunt preferatele detectivului Leo, iar ei vor ca el să se simtă în largul lui. „Dar, papa, ce-i spun?", îl întrebase ea pe Joey, iar el îi cuprinsese chipul în mâini și îi spusese: „Fii tu însăți."

Detectivul Leo are cincizeci și ceva de ani, aproape de șaizeci, părul grizonant, neîngrijit și ochelari cu rame groase și pătrate. îi amintește Sofiei de cum ar putea arăta Saul dacă ar fi mai în vârstă cu douăzeci și cinci de ani, mai gras cu douăzeci de kilograme și dacă ar da dovadă de puțină fanfaronadă americană.

— Așadar, tu ești fiica lui? întreabă el. Cred că te-am văzut odată.

— Este posibil, spune Sofia.

Se întreabă cum să îndrepte conversația spre Familie fără ca acest lucru să pară evident, însă detectivtil Leo trece direct la subiect imediat ce li se servește mâncarea.

— îți respect familia, chiar ți-o respect, spune el. Dar îmi asum multe riscuri pentru voi.

— Papa apreciază tot ceea ce faci, spune Sofia.

— Știu asta, spune Leo.

își ridică privirea din farfurie, privind-o pe Sofia, iar ea își dă seama surprinsă că detectivului Leo îi este teamă. De ea?

— Te rog să te asiguri că știe că știu asta.

— Desigur, spune Sofia.

— Treaba e că, la vârsta mea... Mai am cinci ani până la pensie. Dacă e să încalc regulile... vinetele astea sunt al naibii de bune, îmi cer scuze, doamnă, dar sunt al naibii de bune.

După părerea Sofiei, sunt cleioase. Brânza se întărește pe vinetele fără niciun gust precum sacâzul pe o insectă.

— Sunt delicioase, nu-i așa? spune Sofia.

— Am avut întotdeauna încredere în tatăl tău, spune detectivul Leo.

— Și el are încredere în tine, îi zice Sofia la rândul ei. A avut numai cuvinte de laudă.

— Da? întreabă detectivul Leo, iar Sofia știe că au fost cuvintele potrivite, căci detectivul Leo arată îmbujorat. Păi, e foarte... asta este foarte amabil din partea lui... Joey Colicchio este un om de treabă.

Se oprește și mai ia o gură de vinete.

— Am copii care depind de mine. Am putut să le dau câte ceva în plus... ei bine, au fost vremuri grele.

— înțeleg, spune Sofia. Și eu am o fată. Aș face orice pentru ea.

— Ai o fată?

Iar Sofia observă că detectivul Leo se uită la talia ei. Oamenii fac des asta. Și-o imaginează pe Sofia însărcinată ca să poată să-și dea seama dacă sarcina a deformat-o. Expresia de pe chipul ei rămâne neutră.

— Tatăl tău i-a ajutat în timpul războiului pe oamenii care au avut nevoie de ajutor. Oameni care au fugit de ceva îngrozitor, de scursurile alea naziste. Ei bine, le-am arătat noi lor. Și poate că nu o să înțelegi asta, însă doar vreau să mi se recunoască meritul acolo unde este cazul. Trebuie să-mi susțin cauza.

Detectivul Leo a terminat de mâncat, iar acum stă rezemat de spătarul scaunului și o privește pe Sofia prin ochelarii lui groși. în colțul gurii i-a rămas un strop de roșie.

— Tatăl tău este un om onorabil, spune el. Cred că îmi înțelege punctul de vedere.

Iar Sofia înțelege acum clar de ce anume are nevoie Leo.

— Știi, nu cred că ar fi putut să se ocupe de afacere fără tine, spune ea.

— Adevărat? întreabă Leo. Păi cred că e nevoie ca cineva să cunoască dedesubturile.

Leo bea o gură de apă ca să-și ascundă zâmbetul, însă Sofia îl observă.

— Da, cu siguranță, spune Sofia. Știu cât de mult te apreciază.

— Nu poți doar să apreciezi pe cineva, spune detectivul Leo. Trebuie să îl și recompensezi. Trebuie să-i arăți.

— Știu că tata știe asta, spune Sofia. Cred că face tot ce poate ca să aibă grijă de familia lui și de familiile celor care lucrează cu el. Face ca lucrurile să pară ușoare, însă este multă responsabilitate la mijloc.

— înțeleg, spune Leo. Când la noi s-a făcut reorganizarea... ei bine, înțeleg ce înseamnă să fii responsabil pentru alți oameni.

— îmi dau seama, spune Sofia.

— Joey Colicchio chiar e un om onorabil, spune Leo, iar pentru prima dată în viața ei de adult, Sofia întrezărește o cale pe care vrea să o urmeze. Asta mi se potrivește, se gândește ea, simțindu-se atât de recunoscătoare, încât aproape că plânge la masă. Asta este ceea ce trebuie să fac.

Când Sofia se întoarce acasă, iar Saul întreabă „Cum a fost?", ea îl privește cu ochi strălucitori și spune „A fost ușor."

Se așteaptă să doarmă adânc în acea noapte, dar rămâne cu ochii pe pereți și nu-și poate da seama ce o ține trează. Chipul lui Leo, când și-au luat la revedere, felul în care s-a întors și s-a scărpinat în cap, la fel ca Saul când are de-a face cu ceva fără nume și sucit? Saul, care de zile întregi aproape că nu se uită la ea, care este cuprins de o nostalgie pe care Sofia nu o recunoaște și la care nu s-ar fi așteptat, dat fiind că războiul s-a terminat?

La un moment dat, înainte să adoarmă, Sofia își amintește de curtea școlii și își aduce aminte că o ține pe Antonia de mână. își amintește de un grup de fete de la leagăne care vorbeau despre ea. „Tatăl tău este un criminal", îi spusese Maria Panzini, în timp ce erau aliniate la ușă,

așteptând să intre în școală. De gheața ca un bolovan în stomac. Chiar și în școala primară avusese dorința de a fi mai bună decât oamenii din jurul ei. Oare reușise ea acum? înțelege ea prețul pe care îl va plăti? A fost ușor, aude ea ecoul propriei voci. Era ca și cum a fost făcută pentru asta.

Lângă Sofia, Saul se preface că doarme. Se uită cu ochii pe jumătate închiși la ceas.

La cina de duminică, Joey închină paharul în cinstea Sofiei și toată lumea aplaudă, Antonia și Paolo, Frankie, bunicul, care în ultima vreme repetă aceleași povești și nu înțelege pentru ce toastează, chiar și nonna, cu ochi de vulturi, chiar și Roșa zâmbește forțat. Fratele Rosei dă din cap, iar Marco DeLuca și alți doi țipi noi își ridică paharele, dar se uită la Joey tot timpul, și nu la Sofia.

— Bine ați venit, spune Joey cu căldură în glas, iar Sofia este prea ocupată să evite privirile Antoniei ca să observe că Joey îi evită pe ai Rosei, dar Roșa o găsește pe Sofia spălând vasele după cină și începe să o certe cu ferocitatea a o mie de mame: „Te-ai împopoțonat de parcă aifi de vânzare, e rușinos. Ai un soț și o fată, Sofia, ce va crede Julia când va crește?" Iar Sofia, pentru prima dată în viața ei, vrea ceva mai mult decât să se certe cu mama ei și spune: „O să am grijă, Julia o să fie bine" și o lasă pe Roșa bolborosind în bucătărie, sfâșiată între mândrie și groază, așa cum se simte deseori.

Slujba devine o parte atât de mare din ea, că în curând, Sofia nici nu-și mai poate aminti să nu o fi vrut-o. își îndreaptă spre ea întreaga ei ființă, își îndreaptă chipul spre orizontul ei, spre gloria de a ieși din casă și de a fi văzută.

In timp ce Saul lucrează târziu, Julia își petrece deseori timpul acasă la Antonia. Pentru Sofia, a fost mai întâi ca o modalitate de a evita să vorbească cu Roșa despre slujba ei, dar mai apoi a devenit o obișnuință. Uneori, Sofia vine cu ea și stă cu Antonia de vorbă până târziu. Alteori, Sofia este în altă parte. Când Sofia pleacă de la Antonia, după ce închide ușa și se îndepărtează, simte o senzație de ușurare și de bucurie, o anticipare care i se strecoară pe sub piele. Nu se gândește la Antonia, ale cărei buze ușor strânse au fost un barometru moral încă de când Sofia a învățat să vorbească. Nu se gândește de obicei la Julia. „Copilul tău", îi spun oamenii tot timpul, de parcă Sofia are un copil la care a renunțat, de parcă Sofiei trebuie să i se reamintească de mirosul ca de pâine caldă al creștetului Juliei, de parcă Sofia nu este acum o mamă mai bună, o leoaică. Copilul meu nu va fi făcut niciodată să se simte vinovat pentru că e așa cum vrea ea, se gândește Sofia. Și așa își crește

copilul: când Julia vrea să mănânce la micul dejun produse de patiserie rămase de la cină, torturi cu cremă din ciocolată, cremă din coniac, Sofia deschide cutia și mănâncă și ea cu mâinile. Când Julia nu vrea să facă baie seara, înainte de culcare, și se bagă în pat murdară pe picioare și cu părul încâlcit, Sofia o învelește. „Și ce dacă", îi spune Rosei. „E bine", îi spune Antoniei, care găsește o scuză ca să facă din spălat o parte din fiecare zi pe care Julia o petrece acolo.

Cel mai mult, Sofia este mijlocitor; o suflare calmă prescrisă bărbaților din Familie atunci când încep să se agite. Asta este ceva nou ce încearcă Joey. Și-l imaginează pe Carlo și cum s-ar fi putut schimba lucrurile dacă Carlo ar fi putut vorbi cu o femeie, cu cineva tânăr, profesional și drăguț, care să-i arate că slujba lui era legată de familie, de pământ, fără ca măcar să menționeze acele lucruri. Uneori, prezența unei femei poate exacerba tensiunea. Dar sunt multe momentele în care Sofia poate să liniștească un bărbat fără să rostească vreun cuvânt.

Pe Sofia nu o deranjează. Se pricepe la asta - se pricepe atât de bine, încât orice obiecție la care s-ar fi putut gândi, orice obiecție legată de faptul că e folosită ca obiect decorativ, echivalentul viu al unei băuturi tari, e dată la o parte. Sare din pat în fiecare dimineață. Când ajunge acasă de la cinele sale, de la băuturile sale, de la cappuccino devenit între timp pahar de vin, are ochii strălucitori și este îndrăgostită de ea însăși. „L-am schimbat", se gândește ea, îi spune ea lui Saul, își șoptește ea în oglinda din baie. „L-am făcut diferit." Nu se gândește dacă schimbă bărbații în bine sau dacă o face pentru o misiune în care crede. Pentru Sofia, este suficient că intenția fiecărui bărbat pare să se schimbe când vorbește și când se mișcă. La începutul anului 1946, Joey îi toarnă un pahar de vin și îi spune că va începe să meargă la altfel de întâlniri, așa că, atunci când Sofia nu farmecă bărbați nestatornici sau detectivi agitați, supervizează transporturi de vin, oțet, brânzeturi maturate și învață ce și cum să vorbească, astfel încât să nu-i pună nimeni întrebări sau să-i facă greutăți. începe să se simtă în fiecare zi din ce în ce mai puternică, din ce în ce mai conectată cu bătăile nu numai ale propriei inimi, ci și ale întregii lumi în schimbare.

Sofia are grijă cu Antonia. Știe că Antonia nu este de acord. Dar nu poate să nu muncească și nu o poate pierde pe Antonia. Acum le leagă atâtea lucruri: trecutul lor, familia lor, copiii lor, care dorm mai bine dacă sunt amândoi în aceeași cameră. Așa că, în privința slujbei Sofiei, amândouă ocolesc subiectul, îl analizează tăcute, încearcă să-l evite.

Iar Antonia, care și-a intrat bine în rolul de părinte, de soție, de cea mai bună prietenă și dădacă, de mătușă pentru Julia, nu-i spune nimic Sofiei. Antonia o ia mereu pe Julia când Sofia apare îmbrăcată elegant,

parfumată și vorbăreață. Nu-i spune Sofiei că independența cu care se fălește miroase ca la spălătoria unde lucrează Lina. Desigur, nu este sigură că Sofia procedează mai greșit decât Antonia - la urma urmei, unde sunt independența Antoniei, diploma ei de facultate, veranda casei, cei trei copii ai ei care nu au auzit niciodată de Familie, care vor fi medici, exploratori și fermieri? Anul trecut a avut o scurtă perioadă de răzvrătire, când s-a terminat războiul și când și-a petrecut zile întregi căutând programe universitare. Ar putea obține o diplomă dacă s-ar duce seara la două ore pe săptămână timp de șase ani. Când i-a spus asta lui Paolo, el s-a supărat. I-a spus că erau suficiente schimbări în familia lor, acum că războiul s-a terminat. Nu știa cum va fi la serviciu sau dacă măcar va mai avea unul. Nu știa cum o vor duce cu banii. Familia lui era într-o perioadă constantă de criză, iar mama lui refuza să se dea jos din pat. „Nimic nu e sigur", a spus el. „Simt că mi se duce pământul de sub picioare. Ultima oară când m-am simțit așa a fost după ce s-a născut Robbie, când tu..." Nu încheiase fraza, ci o lăsase pe Antonia cu sentimentul ei de vină. „Știi că vreau asta pentru tine", a spus el când s-au dus la culcare. „Știi doar că e momentul nepotrivit."

Așa că Antonia și-a canalizat toată ființa în rolul ei de mamă, în eforturile ei de a nu fi ca Lina și ca Sofia, este prezentă în clipa în care Robbie se trezește și îl adoarme la loc, alinându-1 cu o mână pe spate în fiecare noapte, încearcă să-1 ferească de orice durere, teamă, pierdere, așa că îi spune încontinuu că-1 iubește, îi repetă să fie atent, să se uite și în stânga, și în dreapta. Mai mult decât orice altceva, Robbie capătă nevoia puternică de a fi lângă Antonia tot timpul, așa că rareori stau despărțiți, doar când Julia este acolo, Julia în prezența căreia Robbie se luminează, se mai înalță o palmă; Julia, care aprinde în Robbie ceva curajos și zburdalnic ce îl îndepărtează de Antonia, ce-i permite Antoniei să se odihnească, să accepte cât de obositor a devenit acest mod obsesiv de a-1 crește și educa. Antonia nu ar numi asta independența la care visase, dar, ca adolescentă, nu își putuse imagina cum o va transforma iubirea pentru doi copii, cât de total va dori să se implice, cât de dificil va fi să găsească un echilibru. Este speriată de propria nevoie; este epuizată; nu ar schimba pentru nimic în lume, însă instinctul de autoconservare îi reamintește de lunile care au urmat după ce l-a născut pe Robbie, când simțea nevoia să facă plimbări singură, să-și limpezească mintea, să redevină ea însăși.

Antonia îl ascultă pe Paolo când se plânge că munca lui după război a devenit amuzantă și plictisitoare, că arta documentelor falsificate și contabilitatea plictisitoare sunt incomparabile, incompatibile. Nu-i spune cât de ușurată este că nu e în linia întâi, că e cât de departe posibil de linia întâi. își analizează bine viața și decide că fiecare provocare merită sacrificiile, că fiecare bucurie este indispensabilă și

așa găsește motive pentru Paolo, care, mai nou, este ursuz, pentru nestatornicia Sofiei și pentru sentimentul chinuitor că se lasă pe ultimul loc, că se lasă neîmplinită. în cea mai mare parte, reușește să fie plină, plină, plină de iubire.

în curând, 1946 se apropie de sfârșit. Sofia dă o petrecere în ajun de Anul Nou. Se îmbracă în paiete, iar Antonia simte că sunt din nou adolescente și se duc pe ascuns la dans. Roșa și Joey insistă după miezul nopții să îi ia pe Julia și pe Robbie să doarmă la ei, iar Sofia și Antonia, Saul și Paolo și încă vreo doi țipi cu care lucrează Saul și Paolo se urcă pe acoperiș și privesc cum aerul pe care îl dau afară din plămâni formează norișori înghețați și se înalță pe cerul fără stele, în noul an.

în martie, Antonia îi privește pe Robbie și pe Julia. Dorm: au chipurile complet destinse și părul lipit de frunte. Robbie o iubește pe Julia la fel de mult cum o iubea Antonia pe Sofia, dar este mai dezordonat decât Antonia, mai sensibil, se lovește mai ușor. La fel și Julia, și ea este mai dezordonată decât mama ei, mai neatentă, dar la fel de mare, la fel de gălăgioasă, la fel de fierbinte, își bagă mâinile în tot noroiul pe care îl găsește. Antonia e recunoscătoare că dorm.

Ceva mai devreme în acea zi, Antonia a dat peste ei în timpul unei lupte pe podeaua din dormitor. „Ce se petrece aici?"întrebase ea șuierând. „Sunt un Fianzo!"n spusese Robbie. Era luminos la față; îi plăcea mult să-i spună diverse lucruri, să o aducă în lumea lui. întindea mereu brațele spre ea. „Un ce?" întrebase Antonia. Groază. Robbie s-a ridicat în picioare și a întins brațele. „Arrrrr/"a scos el un răget. „Teprind eu, Fianzo", a strigat Julia. S-a năpustit asupra lui. Au căzut. Au dărâmat un pahar de apă de pe noptieră, care s-a spart. I-a ridicat pe Robbie și pe Julia, ținându-i departe de cioburi. „Plecați de-aici, acum!" Iar Robbie a plecat supărat, îngrijorat. Nu vrea ca Antonia să fie supărată.

Antonia a expirat tremurat și a închis ușa. Trăiește constant cu teama că devine mama ei - „ți-au ucis bunicul!" își imaginează ea că spune într-un moment de panică -, dar atunci nu ar mai fi mamă, ci ar lua decizii care să o facă pe ea mulțumită. Antonia a acceptat versiunea de mamă care poate fi mama ei. Dar nu vrea să devină mama ei.

Se gândește și la membrii familiei Fianzo: la trabucurile lor urât mirositoare; la părul și la pantofii lor lucioși. Este recunoscătoare că fiul lor îi vede ca pe niște monștri și este profund dezamăgită, căci Antonia a făcut tot posibilul să-l țină departe de tragedia și de groaza care i-au marcat ei copilăria. „Ai eșuat", se gândește ea.

Antonia nu mai este surprinsă de profunzimea și de ferocitatea iubirii ei pentru Julia. Nu este adevărat ce se spune, că sângele apă nu se face.

Așadar, este recunoscătoare că Julia e la ea și doarme dusă în dormitorul fiului ei și încearcă să nu se gândească la Sofia, care a venit ceva mai devreme și a implorat-o pe Antonia să o țină pe Julia la ea „doar pentru câteva ore." Iar ușa Antoniei este mereu deschisă. O sărută mereu pe Sofia pe obraz și îi spune că poate să plece, își pune mâna pe capul Juliei și îi mângâie părul și încearcă mai degrabă să se concentreze pe aceste femei pe care le iubește, pe oceanul infinit de dragoste pentru ele, și nu pe fața Juliei, care parcă se lasă puțin când Sofia pleacă, exact ca un tort care se topește.

în timp ce îi privește pe Julia și pe Robbie cum dorm, Antonia simte un bocet intern: o smucitură primară, fizică, din abdomen, care se transformă repede în lacrimi, înainte să devină conștientă de acea senzație, îi vine să le acopere corpurile cu corpul ei. îi vine să-și taie unul câte unul brațele și picioarele și să-i hrănească cu ele. Tocmai a făcut douăzeci și patru de ani.

Antoniei îi este dor de Carlo. Durerea o cuprinde în valuri. Robbie are nasul lui Carlo, forma ochilor lui. Pe măsură ce îl vede pe Carlo din ce în ce mai mult în fiul ei, Antonia înțelege în cele din urmă că ceva i s-a furat. Ceva ce nu mai poate fi înlocuit. Nu știe ce să facă cu acest sentiment, așa că face curățenie în casă, amintindu-și de Lina frecând dușumelele pătate cu mult timp înainte ca familia lor să locuiască în apartament. Nu e nimic de făcut. Așa că stă trează și visează, ori doarme fără vise, agitată, gândindu-se la posibilele versiuni alternative ale propriei vieți. La lucrurile asupra cărora are control, la cele pe care le-a ratat și la ceea ce se va întâmpla indiferent de decizie.

își imaginează că este capabilă să devină o lavă de furie, așa ca Sofia. Ce confortabil e să îndrepți câte un râu de foc în toate direcțiile. Ce decisiv, să rezume disperarea, iubirea și nostalgia în furie. Antonia își imaginează că ar transpune furia în acțiune. Ar simți-o ca pe o mișcare.

Se simte atât de domoală.

Dacă stau umăr la umăr cu alți bărbați din Familie, Paolo și Saul nu se disting de ceilalți din jurul lor. Cu patru ani în urmă pe vremea asta, erau atât de noi, că săreau în ochi imediat; erau luminoși și ciudați; cu jumătate de pas în spate. Fiind tați, acum erau mai gravi; având mai multă experiență, acum aveau chipurile ridate, iar pe măsură ce se încheie anul 1947, Paolo și Saul se trezesc cufundați în rutină.

Când s-a terminat războiul, munca lor s-a schimbat. în ciuda intențiilor sale, Paolo a sfârșit prin a lucra într-un birou de pe Nevins Street, unde își petrece zilele bătând cu stiloul în hârtie și venind cu idei de afaceri care variază de la îngrijirea câinilor persoanelor importante de pe

Upper East Side până la interceptarea navelor și jecmănirea pasagerilor, cărora, pentru câțiva dolari, li se oferă un tur de oraș. Timp de o oră pe zi, modifică registrele cu taxele pe care le plătește Familia, fără a arăta de unde provin banii. Luigio Travel este o afacere bănoasă. La sfârșitul săptămânii, îi arată caietele lui Joey și spune: „Cred că astea sunt bune, șefu'", iar Joey, din milă sau din generozitate, continuă să-l plătească pe Paolo la fel de bine cum îl plătea când Paolo era un falsificator indispensabil în timpul războiului. Așa că Paolo duce o luptă continuă între acea parte din el care se simte alinată și ușurată să se ocupe de aceleași lucruri săptămână de săptămână și acea parte din el care a visat la ceva măreț.

Acum, în timpul zilei, Saul așteaptă afară, în fața cafenelelor, în timp ce Joey merge la întâlniri sau face echipă cu un alt unchi mai vârstnic, cerându-i-se să le reamintească celor care au datorii că trebuie să plătească, lucru care de obicei înseamnă că-1 lovește cu pumnul în bărbie de câteva ori pe cel îndatorat și-l întreabă ce-i fac copiii; că mai scrântește din când în când câte o încheietură a mâinii sau că învârte un cuțit de buzunar și amenință că taie degetele.

Lui Saul îi este dor de plimbarea cu feribotul pe Ellis Island, de momentele în care vorbea încet în germană ca să liniștească familiile cu care se întâlnea, de ușurința cu care îi putea ajuta. „Să vorbiți în engleză, nu în germană", le spunea el. „O să vă scrie greșit numele. Nu-i corectați. Nu tușiți. Stați drepți." Acum că s-a terminat, Saul se întreabă de ce interacțiunile cu acele familii s-au terminat unde s-au terminat: de cealaltă parte a feribotului pe Ellis Island, cu el înmânându-le colete împachetate cu hârtie maro în care se aflau diplome, CV-uri și scrisori de recomandare false, cu care puteau începe o viață nouă în America. Se întreabă cine erau: familii atât de disperate, încât plăteau greutatea lor în aur pentru câteva documente false și o promisiune; odată, o adolescentă, singură, i-a spus că familia ei vânduse bijuteriile ca să-i cumpere bilet. „Când vor putea veni?", întrebase ea, dar Saul îi spusese: JVu tuși și nu-ți atinge fața când ajungi în față. Folosește doar prima silabă din numele tău de familie." Au trecut săptămâni când a spus asta unui număr de patru familii, nouă. De ce nu ai alergat după ei, de ce nu i-ai implorat să întrebe rudele despre mama ta, să sărute mâinile care atinseseră pământ european? Iubirea pentru un loc care te vrea mort este o fiară care crește.

Dar, odată cu terminarea războiului, s-a terminat și cu munca aceea. Și, în curând, Saul s-a trezit cufundat în ceea ce se poate numi muncă de rebuturi pentru bătăuși plătiți. Acum, privirea lui clară, etica impecabilă a muncii sale, abilitatea lui de a se potrivi oriunde, fără să răspundă la

nicio întrebare, sunt toate calităţi care îl fac un comisionar intimidant şi eficient.

Sunt momente, doar de câteva secunde, în care Saul se întreabă cum de-a ajuns aici. îşi imaginează că are opt ani, că se află pe podeaua unei case în care mama lui face curăţenie, uitându-se pe o carte de benzi colorate sau privind pe fereastră, la soarele care luminează pe cerul european, sau mergând la River Spree şi hrănind raţele. îi este imposibil să împace lumea văzută prin ochii unui copil cu lumea în care trăieşte acum. I se pare imposibil că mama lui nu mai e şi că el trăieşte în America, în sânul unei familii care uneori îl face să se simtă ca acasă, iar alteori, ca un prizonier. Iar în acele momente imposibile, Saul se gândeşte la ceea ce va trebui să facă ca să aibă din nou o viaţă pe care să o poată recunoaşte: să-şi părăsească soţia, copilul, să traverseze oceanul spre un cămin care, din auzite, nu mai există. Să părăsească străzile din Brooklyn, pe care a ajuns să le cunoască ca pe propria palmă. Şi totuşi, alternativa este să rămână, se gândeşte el în unele zile. Să rămână într-o lume în care întreţinerea familiei înseamnă să le ameninţe pe altele. într-o lume în care ajunge acasă şi se spală pe mâini de sângele altor bărbaţi înainte de cină. Saul înţelege ce e acela noroc. înţelege că, la cea mai mică schimbare a sorţii, ar fi putut duce o mie de vieţi diferite, unele mai puţin norocoase decât altele.

Sofia şi-a intrat în rolul ei de Fata lu' Şefu', termen pe care câţiva bărbaţi îl şopteau peiorativ când a început ea să muncească, dar care acum era un termen de afecţiune, căpătat după un an şi jumătate în care oamenii tatălui ei o priviseră ţinând piept unor bărbaţi mult mai mari decât ea, bărbaţi imprevizibili din pricina disperării şi a fricii. „Tatălui meu nu o să-i placă să audă asta", le spune ea negustorilor cu datorii, importatorilor, unui poliţist care speră să nu mai muncească pentru Familie. Sau, recent, „Soţul meu este un om bun, dar cred că asta îi va testa limitele." Sofia reuşeşte acum să-şi păstreze chipul neutru şi tonul imperturbabil al tatălui ei, al lui Saul. La acel chip şi la acel ton a mai adăugat un ruj roşu. A mai adăugat propriul fler. E promovată ca armă psihologică. „Eşti doar o femeie", ar putea spune cineva, un politician care a plătit pentru discreţie, pentru protecţie. „Da", răspunde Sofia. „Sunt un mesager."

Sofia nici nu-şi aduce aminte să se fi opus acestei slujbe. Slujba asta, pe care o ştie, aşa cum Saul şi Paolo o ştiu, este o ancoră de salvare. A trecut pe o dietă de adrenalină şi performanţă. Simte de parcă a stat în întuneric şi toată viaţa ei a privit din afară o cameră luminată, iar acum e înăuntru, scăldată în lumină. Mereu e câte un bărbat cu un pistol, care stă la uşă, afară, în timpul întâlnirilor. Tatăl ei nu i-a oferit pericolul pe care îl oferă bărbaţilor. Dar Sofia nu are niciodată nevoie de întăriri. A

descoperit că spectrul Familiei este suficient. Și-a dat seama că Joey, Saul și Paolo, deși sunt formidabili, se inspiră din fântâna plină de misterul și folclorul ocupației lor. Numai numele lor e suficient să facă lumea să se dea la o parte pe stradă sau să elibereze un loc la bar. Sofia bea din această fântână. Descoperă că, până în această clipă, a fost foarte însetată.

„Eu sunt cea mai bună variantă pentru tine", spune Sofia.

In vara în care au aproape cinci ani, Julia și Robbie fac vărsat de vânt în același timp, iar Saul, Sofia și Julia vin să stea în apartamentul familiei Luigio, unde, timp de cinci zile și cinci nopți, trebuie să fie cu ochii pe Julia și pe Robbie ca să nu se scarpine și unde Antonia și Paolo, Sofia și Saul retrăiesc un fel de utopie, în care viețile, lucrurile și programul lor de dormit se schimbă între ele și sunt magice. Dimineţile, Sofia le distrage atenția Juliei și lui Robbie, care se poartă ca niște nebuni, iar Saul pregătește micul dejun din ouă și din ceea ce a rămas de la cină, șuncă în grăsime, brioșe proaspete umplute cu fructe și bucăţele de ciocolată. Ruladă de curcan, se gândește el uneori, împărțind ouăle pe farfurii. Limbă cu mușstar.

în dimineața celei de-a treia zi, Saul călește ceapă când Antonia intră în bucătărie.

— Sofia a trebuit să plece, spune ea. Din nou.

Saul dă din cap și atunci observă că Antonia, care stă la masa din bucătărie și mestecă o coajă de pâine, arată melancolică.

— Te supără ceva? întreabă el.

— E... păi, e vorba de Julia, spune Antonia.

Se oprește. Saul o aude cum mestecă.

— în ultima vreme îmi aduce aminte de mine însămi. Doar un copil, care are nevoie de un cămin, care se simte singură, căreia îi e dor... ei bine, ești aici, dar mi-e dor de papa. încerc să nu-i simt lipsa. Și... nu contează.

— Și ce? întreabă Saul.

— Și fără să am mamma de care aveam nevoie, când aveam nevoie.

Antonia rămâne tăcută. îl privește pe Saul, care e cu spatele, privește cum i se mișcă omoplații în timp ce se agită.

Acum câțiva ani, Saul a întrebat-o pe Sofia ce s-a întâmplat cu tatăl Antoniei. Era la începutul relației lor, iar el era distras de mâinile ei într-ale lui, de felul în care oamenii care mergeau pe trotuar le făceau loc ca să treacă, de mirosul ei de pământ, sau de liliac, pe care îi venea să-l mănânce, în care îi venea să se afunde. Așa că, atunci când ea a răspuns „o tragedie", el a acceptat ca fiind tot răspunsul. Dar în timp ce Saul o privește pe Antonia, își dă seama că nu înțelege pe deplin durerile care au modelat-o. O nălucă ce stă în bucătărie, privindu-1 în timp ce gătește. Nu a aflat ce trebuie să știe, când trebuie să știe.

— Antonia, ce s-a întâmplat de fapt cu tatăl tău? întreabă el cu atenție.

Antonia se schimbă la față.

— Nu știi, spune ea.

Aerul din bucătărie devine greu și se umple de secretul Antoniei. Saul își seama că își ține respirația.

— Știu doar o parte, spune el.

Antonia aruncă o privire în hol, ca să se asigure că Julia și Robbie nu îi aud.

— Știi că Joey se întâlnește în fiecare lună cu un bărbat pe nume Tommy Fianzo? întreabă ea.

— Știu, spune Saul.

Merge cu Joey la acea întâlnire în fiecare lună, într-o bună zi se va duce singur. Nu a întrebat de ce are loc întâlnirea. își dă seama că a avut prea multă încredere. Este un lucru la care s-a gândit mult în ultimul an. Saul și-a părăsit casa, familia și a prins alte rădăcini în pământul fertil al unei alte vieți. Este în continuă transformare. Dar Saul începe să înțeleagă că a lăsat să i se întâmple asta. La câte lucruri a renunțat? Câte lucruri trece cu vederea?

— Joey a lucrat pentru Tommy, spune Antonia. Era cel mai bun prieten al tatălui meu, Carlo. Toți erau prieteni.

Antonia simte că îi ia foc fața, dar că îi îngheață mâinile și picioarele. Este ca și cum corpul ei nu știe cum să spună acest secret cu voce tare.

— Știu asta, spune Saul. Sofia mi-a spus cu ceva ani în urmă. A spus că erau prieteni. A spus că a dispărut.

— Nu, spune Antonia. Papa s-a hotărât că nu mai vrea să muncească pentru Familie. Dar lucrurile nu merg așa, iar Tommy Fianzo l-a ucis. într-un fel, cred, l-a făcut dispărut. Nu am aflat niciodată ce s-a întâmplat cu el. Joey nu mai putea să muncească pentru el după asta. Au făcut un fel de înțelegere. Joey îi plătește bani; ei muncesc separat.

Sofia îl minţise? Saul își amintește cum arăta chipul ei când i-a spus. „O tragedie", spusese ea și ridicase din umeri. „Un mister." îl minţise.

— A distrus-o pe mamma. Ani de zile a fost ca o carapace goală. Nu spun că așa e Sofia. Dar, din perspectiva mea, când eram copil, nu am avut niciodată mamma la care m-aș fi așteptat. Nu am știut niciodată care erau lucrurile pentru care mă puteam baza pe ea. Iar asta m-a schimbat.

Când Antonia termină de vorbit, gura ei devine o linie subţire, iar chipul ei arată gol și sfidător.

Urmarea răsună ca un ecou.

înainte să-și dea seama ce face, Saul traversează bucătăria ca să-i ia mâinile într-ale lui și să-și îngroape fața în părul ei. Se oprește. E o limită nespusă.

în imaginația Antoniei, ea traversează bucătăria ca să se apropie de Saul. Se îmbrățișează, își îngroapă fața în puloverul lui, iar brațele lui formează un loc în care să se ascundă.

Saul nu poate să doarmă în noaptea aceea. Se tot sucește și răsucește pe salteaua pe care Antonia și Paolo au pus-o pe podeaua din sufragerie pentru el și Sofia. Antonia și Paolo dorm în camera lor cu ușa deschisă. Julia și Robbie dorm în camera lui Robbie. în tavan e o crăpătură pe centru. Este liniște.

Se gândește numai la tatăl Antoniei. Este conștient de caracterul violent al muncii pe care o prestează. Săvârșește acea violență. Dar cum de-au ucis unul de-ai lor? Cum de-au lăsat-o pe Antonia fără tată? Cum de-a putut Joey Colicchio să meargă mai departe după aceea? A ales soluția pragmatică, iar Saul înțelege asta. A fost calea cel mai puțin conflictuală, cel mai puțin sângeroasă, cel mai puțin tulburătoare. Dar Saul se întreabă cum a putut Joey să se dea jos din pat în fiecare zi, știind că cel mai bun prieten al lui a fost ucis - nu, își reamintește el, dispărut, ei nu spun ucis - și cum a putut Joey să se îmbrace, să plece de-acasă și să stea toată ziua știind ce i se întâmplase lui Carlo - ce-i făcuse lui Carlo? De-asta minţise Sofia, își dă el seama. Știuse că Saul va trebui oricum să-și facă treaba. Nu a vrut ca el să-și schimbe părerea despre Joey.

[1]

Bandă criminală italiano-americană cu sediul în Five Points din Manhattan, New York, la sfârşitul secolului al XlX-lea şi începutul secolului al XX-lea (n. tr.).

— Sofia, șoptește Saul în cele din urmă, nemaipu-tând suporta mârâitul propriilor gânduri. Sofia?

Sofia se întoarce. Dormea adânc.

— Ce e? murmură ea.

Chipul ei adormit, felul în care întinde un braţ după el, scoţându-1 de sub cearșaf, îl umplu pe Saul de tandrețe. Mâna ei care îi mângâie umărul îi face pielea de găină. Saul oftează. Nu vrea să-i strice noaptea, să-i întrerupă odihna. Dar are atâtea întrebări fără răspuns.

— Sofia, Antonia mi-a zis azi cum a murit tatăl ei.

Saul vorbește cât poate el de încet, căci nu vrea să audă cineva.

Sofia se ridică în cot.

— Ți-am spus asta, nu-i așa?

Saul dă din cap în semn că nu. Sofia poate să facă asta: pe jumătate adormită, poate să facă în așa fel încât el nici măcar să nu-și mai amintească dacă a minţit sau nu.

— Mi-ai spus că a dispărut, atât. Nu mi-ai spus şi de ce.

— îmi pare rău, spune ea. Cred că o protejam.

— îl protejai pe Joey, spune Saul pe un ton mai crud decât intenţionase.

— E tatăl meu, spune Sofia.

— Cum de putem să facem asta în continuare? întreabă Saul.

— Să facem ce?

Iar Sofia mijește ochii în întuneric și se uită la Saul, cuprinsă de un scop familiar. Sofia Colicchio, reducân-du-1 pe un bărbat agitat din Familie la tăcere.

— A vrut să plece, așa că l-au ucis? I-au lăsat soţia şi fiica singure? Cum s-a măritat Antonia cu Paolo, știind ce s-a întâmplat cu tatăl ei? Cum poți să lucrezi pentru Joey? Cum pot să lucrez pentru Joey?

Vocea șoptită a lui Saul devine mai puternică pe măsură ce vorbește. Este de neconceput să fii într-o lume atât de încâlcită.

— Șș, spune Sofia. O să te audă Julia și Robbie.

Se oprește. Este bună la asta când vorbește cu un străin, dar nu crede că pe Saul îl va impresiona glasul ei mieros. Nu are de ales și trebuie să-i spună ce crede cu adevărat.

— Nu am răspunsul la toate întrebările tale. Când o spui așa, nu are niciun sens, nu-i așa? Și știi câte întrebări am. Știi că niciodată nu-mi pot ține gura închisă. La mine nu ține chestia cu „nu vorbi despre asta” pe care o fac părinții mei - pe care mamma a facut-o mereu.

— Deci, cum poți... începe Saul, însă Sofia scutură din cap.

— Familia nu-i așa de simplă, spune Sofia, iar Saul parcă aude vocea mamei lui, care-i spune că Dumnezeu nu este așa de simplu și simte din nou aerul mucegăit din vasul pe care a fost când a venit în America. Obișnuiam să cred că papa era un zeu. Iar în cele din urmă, am început să înțeleg mai mult din ceea ce se petrecea și am fost atât de supărată. Tatăl Antoniei - Carlo îl chema, unchiul Carlo - dispăruse, iar noi pretindeam că totul era în regulă, ca și cum nimic nu se întâmplase. Eram supărată tot timpul pe părinții mei; eram supărată chiar și pe Antonia, supărată pe ea că era bine, deși se întâmplase ceva atât de rău. Și apoi ai apărut tu și era ca și cum am descoperit că violența și războiul pot duce și la ceva bun, la iubire chiar, ceea ce cred că am învățat toată viața mea.

— Deci, eu sunt de vină? întreabă Saul supărat, iar vocea lui șoptită devine un șuierat. De-abia am scăpat cu viață dintr-un război, iar tu îmi spui că ăsta este motivul pentru care înțelegi valoarea violenței? Ai fi plecat dacă nu eram eu?

— Nu, spune Sofia, bineînțeles că nu. Dar tu m-ai ajutat să înțeleg că lucrurile nu sunt toate bune sau toate rele. Datorită războiului o avem pe Julia. Datorită violenței, Antonia și Paolo îl au pe Robbie. Pentru că acum am slujba asta, pot să văd ambele părți. Oamenii pe care îi ajutăm. Pot să văd și binele, și răul.

— Te duci la cină, spune Saul, înainte să se poată abține. Nu vezi violența.

Sofia își lipește strâns buzele.

— Am fost crescută în ea, spune ea cu răceală în glas. Și nu putem schimba ce s-a întâmplat. Așadar, ai decis să ai o obiecție morală legată de cum merg lucrurile. Propui să plecăm? Să-i explicăm Juliei că nu-i mai poate vedea niciodată pe nonno sau pe norma, pe mătușa Tonia sau

pe unchiul Paolo, sau pe Bibi, să fugim şi să o luăm de la capăt în altă parte, iar tu să îţi găseşti de muncă şi să pui cumpărăturile în sacoşe, iar eu să am grijă de Julia singură şi să ne facem griji pentru tot restul vieţii că ne vor găsi într-o bună zi, iar tu vei dispărea? Pentru că vei dispărea până la urmă. Nu te vor cruţa pentru mine.

Sofia vorbeşte şi ea tot în şoaptă, însă cuvintele ei îi umplu urechile lui Saul şi acoperă orice altceva.

— Crezi că asta ar cauza mai puţină durere decât dacă am rămâne?

Saul se uită fix la crăpătura din tavan până când aude din nou respiraţia calmă a Sofiei, după care se ridică de pe saltea şi se strecoară în bucătărie, unde începe să pregătească un mic dejun copios, mişcându-se în tăcere, ca să nu-i trezească pe ceilalţi înainte de răsărit.

Julia este prima care se trezeşte. Se întinde şi îşi ia păturica cu ea în sufragerie, unde Sofia doarme singură.

Se bagă în pat, în locul unde s-a zvârcolit Saul aproape toată noaptea, şi se lipeşte de spatele maniei ei. Când Saul aruncă un ochi în sufragerie, îşi vede soţia şi fiica dormind cu capul pe aceeaşi pernă. Julia îşi deschide ochii şi spune „papa", iar cuvântul sună ca o comandă şi rugăciune, ca un strigăt de iubire pură şi descătuşată. Saul îşi deschide braţele, îşi imaginează că se taie singur de la mijloc şi că o învăluie pe Julia cu toată protecţia posibilă.

Antonia nu este nefericită în căsnicie.

Sunt multe zile în care are tot ce îşi poate imagina.

în acele zile, Paolo ajunge acasă suficient de devreme încât să nu fie foarte obosită, iar el nu atât de arţăgos încât să-şi petreacă seara înfuriat şi urlând cât de util ar fi dacă ar avea un alt post. Şi nu se gândeşte la papa şi nu se întreabă dacă a făcut o alegere bună, iar vocea mamei ei care-i spune: „Să nu vorbeşti cu nimeni care are părul pieptănat pe spate şi dat cu gel" nu-i răsună în minte.

în acele zile, îi iese bună mâncarea la cuptor şi se simte conectată de Robbie, care încă mai are nevoie de ea cu disperare, dintr-un loc din micul lui corp, şi care se agaţă şi trage de ea până când ea îl lasă în sufletul ei. Sunt zile în care se simte deschisă şi suficient de puternică să îl primească, iar în alte zile este sigură că o va distruge. Dar în unele zile, Robbie învaţă să scrie literele şi se duc în parc, şi glumesc unul cu celălalt, iar Antonia vede pe chipul lui fără cusur bărbatul care va deveni puternic şi prietenos ca tatăl lui, ca bunicul lui.

în acele zile, citește în lumina care curge ca aurul lichid în bucătărie între orele zece și unsprezece dimineața, pe când soarele urcă pe cer. Redevine ea însăși când umbra blocului de lângă ei se întinde pe pagină, iar în acele clipe se simte nou-nouță și incredibil de puternică.

în acele zile, o sună pe Sofia, iar Sofia este acasă și se poate duce acolo cu Robbie, să bea cafea sau vin cu Sofia, să-i privească pe Julia și pe Robie, care sunt ca niște dinamite, cum se învârt prin apartament, unde ea și Sofia s-ar putea să aibă o oră pentru ele, căci sunt împreună și pot fi din nou copii și se pot imagina bătrâne. „Paolo crede că aș putea să văd ce ore sunt la facultate când o să înceapă Robbie școala", spune Antonia. Iar când Sofia spune: „Sper ca atunci să pot munci mai mult", Antonia se simte mult prea bine ca să răspundă „O lași atât de des pe Julia la mine, că e ca și cum ar fi deja la școală." Iar când pleacă, Antonia o prinde pe Julia și o trage aproape, o miroase și o privește în ochi și o vede pe Sofia apărând de după colț când Julia țipă ascuțit și încearcă să scape.

în acele zile, pregătește masa de seară la timp, iar bucătăria este plină de abur și de miros de mirodenii, iar Paolo scoate un mârâit în timp ce ea toacă și își plimbă mâinile peste corpul ei și își împinge fața prin părul ei, îngropându-și-o în gâtul ei, iar Antonia se reazemă de el și simte în corp energia caldă care pulsează din gura lui Paolo.

în gândurile Antoniei nu pătrunde o viață diferită.

Dar, desigur, linia care separă vieți diferite este una subțire. Există o cale alternativă. Se strecoară în spatele Antoniei; îi simte mirosul. în curând, nu va mai putea scăpa de ea.

Vărsatul de vânt le-a trecut aproape complet de pe picioare Juliei și lui Robbie, iar Saul devine agitat în cea de-a cincea zi de când stau în apartamentul Antoniei și al lui Paolo, așa că în acea după-amiază, iese să facă o plimbare. Paolo s-a dus la birou, iar Antonia și Sofia s-au ghemuit împreună în canapea, în timp ce Julia și Robbie întorc camera lui Robbie cu susul în jos fără să facă gălăgie.

Saul o ia la stânga când iese din apartamentul lui Paolo și al Antoniei și se duce spre apă. Este unul dintre privilegiile lui, să meargă unde vrea fără teamă. Aproape toată lumea știe pentru cine lucrează.

înainte să vadă mașina, Saul o simte mai întâi. I se scoală părul de pe ceafă și brațe. Nu își întoarce capul, căci dansul subtil al puterii din acest cartier îi interzice să recunoască că e o mașină în spatele lui. îl provoacă pe șofer să-1 întrerupă, să-1 întrebe cât e ora, să se gândească dacă să înceapă cu „mă scuzați" sau cu „domnule Colicchio", ori cu „îmi

cer scuze că vă deranjez, dar...", însă chiar atunci, cineva din maşină spune:

— Saul, nu-i aşa?

Nu este fraza la care se aştepta Saul, dar o poate folosi în avantajul său, dacă e să ia în calcul faptul că în orice conversaţie există un avantaj pe care îl ai sau nu.

— Depinde cine întreabă, spune Saul.

Nu îşi întoarce capul; nu se apleacă ca să se uite prin spaţiul lăsat de geamul de la maşină care a fost deschis.

— Numele meu este Eli Leibovich. Cred că e timpul ca noi doi să avem o mică discuţie.

Saul se opreşte. Este surprins. A pierdut eventualul avantaj din această interacţiune. Se uită la maşină, care se opreşte lângă el. Se deschide portiera. Eli Leibovich este puţin mai tânăr decât Joey, cu sprâncene puternic conturate şi o gură cu colţurile uşor lăsate în jos când se uită la Saul. Are riduri adânci în obraji, de la cât se încruntă şi râde. Se uită la Saul de parcă are multe de spus.

— Urcă, spune Eli Leibovich. Soţia mea pregăteşte masa de prânz.

Saul a aflat de Eli Leibovich tot aşa cum a aflat orice informaţie importantă pentru slujba lui, adică tăcând din gură şi ascultând; petrecându-şi nopţi întregi nedormite punând informaţiile cap la cap; derulând conversaţii în minte.

Aşa a ajuns să ştie că Eli Leibovich este fiul unor imigranţi lituanieni care au fugit de antisemitismul rus chiar înainte să se intre în noul secol. Eli s-a născut într-o clădire dărăpănată de pe Orchard Street. Mama lui a adus pe lume zece copii, dintre care şase au supravieţuit, şi care ghicea viitorul ca să îşi câştige pâinea. Tatăl lui fusese medic în Lituania. în New York, tată lui Eli Leibovich a lucrat ca maistru într-o fabrică de confecţii. Eli a crescut în Lower East Side, într-un apartament cu trei camere cu vedere în spate şi baie la comun. Ca mulţi alţii înaintea lui, a decis să folosească abilităţile de care avea nevoie ca să supravieţuiască în moduri mai eficiente.

în 1940, Eli Leibovich era coordonatorul unui sindicat de jocuri de noroc. La jocurile lui de noroc se cumpărau mâini scumpe şi existau câştiguri mari, iar invitaţiile erau la mare căutare. Ca în orice afacere de jocuri de noroc care-şi merita banii, casa era mereu câştigătoare.

Uneori, după ce jucătorii primeau gustări atât de sărate, că nu puteau să se abțină să nu bea mult, casa câștiga mult, iar consecințele imposibilității de a plăti erau letale.

Saul a auzit odată spunându-se despre un om că a rămas fără piele pe un braț după ce oamenii lui Leibovich au pus mâna pe el.

în vechea țară, înainte ca părinții lui Eli Leibovich să fugă în America, ascunși într-o căruță care i-a hurducăit pe un drum prăfuit, autoritățile ortodoxe ruse au privit fără să facă nimic în timp ce bebelușii evrei dintr-un sat din apropiere erau sfâșiați în bucăți. Au aflat că este posibil să sfâșii un bebeluș.

Ne naștem capabili de violență. Ne face mai puțin umani. Și totuși.

Eli Leibovich locuiește cu soția și cu cele două fiice într-un apartament mare care dă spre curba de sud a Prospect Park. Apartamentul are parchet și ferestre mari și groase. Una dintre fiicele lui Eli îi ia haina lui Saul, iar cealaltă îi oferă de băut. Saul nu vrea să deranjeze, dar tocmai atunci intră și Eli în cameră și îl bate pe Saul pe spate de parcă ar fi buni prieteni și spune:

— Haide, sărbătorim.

Saul se trezește că stă cu un cocktail cu coniac în camera de primire, în care ferestrele oferă o panoramă a parcului spre nord și vest, spre Manhattan. Se simte foarte conștient de poziția în care stă, de pielea lui, și încearcă să își mențină o expresie neutră pe chip, dar se teme că nervii îl trădează.

Saul nu a mai fost niciodată la o întâlnire așa: neprogramată, neanunțată, permisă de Joey sau de vreun alt șef. Este atât de interzis, încât nu a fost interzis în mod expres; atât de neconceput, încât nimeni nu a conceput să-l avertizeze pe Saul. Este trădare. Saul știe asta, dar este mânat de curiozitate, așa că stă jos și își bea băutura. Se scuză și o sună pe Antonia ca să-i spună că e prins cu treabă. „Cred că o să ajung acasă înainte de cină”, spune el.

Saul are cuvinte de laudă pentru priveliște; pentru băutură; pentru masă: sfeclă murată și fleică, cartofi noi în grăsime de pui. Se simte amețit, dar camera în care se află este foarte clară. Redevine copil cu fiecare îmbucătură; poate mirosi lemnul afumat, aerul aspru de Berlin, mirosul închis din ghiozdanul lui de școală. Fusta mamei lui. Simte trecerea de la ostilitatea familiei Fianzo la ospitalitatea familiei Leibovich ca un fior. Simte cum i se învârte capul.

După prânz, Eli scoate două trabucuri groase și mirositoare, iar el și Saul se retrag într-un birou care se află în capătul holului. Pereții sunt plini de rafturi cu cărți, iar biroul geme de hârtii.

— Mulțumesc că ai venit, spune Eli.

Chipul lui este imposibil de citit. Saul dă din cap.

— Sunt interesat de tine de ceva vreme.

— O? spune Saul.

— Desigur. Un om cu... istoria ta. Un om din... mediul meu cultural. Muncim de părți opuse, nu-i așa? Și nu pot să înțeleg.

— Cu scuzele de rigoare, dar suntem de părți opuse? întreabă Saul, care se joacă cu focul.

Dacă rămâne neutru, poate să scape din capcană și îi poate spune lui Joey că aduna informații. „A fost neplanificat, șefa', dar m-am gândit că aș putea afla ceva util", va spune el. îi transpiră mâinile.

— Dacă nu suntem uniți, atunci ce suntem? spune Eli.

Saul deschide gura ca să răspundă, dar Eli îl oprește cu un gest al mâinii.

— Oricât de mult mi-ar plăcea să discutăm despre asta, Saul, nu acesta este motivul pentru care te-am chemat azi aici. Vreau să-ți ofer o slujbă.

— Am o slujbă, spune Saul.

Adânc în sinea lui, începe să licăre o mică speranță sau năzuință. O nemulțumire care nu poate fi spusă se trezește în adâncul sufletului său.

— îți ofer înapoi cultura, spune Eli. Ai o slujbă și o inimă împăcată? O slujbă și un sentiment de legătură cu lumea din care ai venit? Aici suntem în vacanță. Avem o casă de vacanță în Hudson Valley. Venim împreună pentru mâncare, pentru naștere, pentru moarte.

Eli trage din trabuc, iar când expiră, două cercuri perfecte de fum se ridică în aerul din birou.

— îți ofer un nou început, spune el. îți ofer o familie.

— Apreciez asta, zice Saul. Știu că situația mea nu este... tradițională. Dar am o slujbă și am o familie acum.

Eli se ridică în picioare. Afară, soarele se află pe cer chiar deasupra Manhattanului. Prospect Park este scăldat în lumină de catifea.

— îți înțeleg sentimentul de loialitate față de familia soției tale, a copilului tău. Respect asta. Nu vreau să intervin în asta. Te vreau doar pe tine.

Eli îl privește pe Saul cu căldură și blândețe.

— Nu o să-ți cer nimic care se intersectează cu afacerea lui Joey. Nu aș face asta. Eu am scoruri de reglat cu Familia Fianzo. Nu ar trebui să-ți spun asta, însă am încredere în tine. Pot să-mi dau seama că ești un om de încredere. Pot să-mi dau seama că ești exact ceea ce-mi trebuie.

Saul nu spune nimic, dar își dorește mult să-i câștige încrederea lui Eli Leibovich.

— Se face târziu, spune brusc Eli. Ar trebui să te întorci acasă, zice el. Soția ta nu gătește cine știe ce, nu-i așa? Fiica ta va sta și nemâncată? Iar munca te consumă în ultimul timp. Nu ești tratat ca făcând parte din familie acolo. Și nu ești sigur care este locul tău în toate astea.

Saul rămâne în continuare tăcut. își aduce aminte că, atunci când era copil, băieții din Tineretul Hitlerist îl loveau mereu și îi învinețeau ochii, îi aruncau pălăria cea nouă în șanț; odată, l-au ținut cu forța la pământ și i-au dat cu șorici pe la buze și i-au spus: „Porcule, porcule, Unnütze Esser." - „Strici mâncarea de pomană." îi era foame; după ce au plecat, a lins grăsimea de pe față. A simțit gustul de sare și pe cel al propriului sânge, acolo unde buzele fuseseră strâns lipite de dinți. După aceste întâmplări, mama lui îl strângea la piept, îi ștergea fața și îl strângea de parcă voia să-1 pună înapoi în corpul ei.

Saul și-l imaginează pe Tommy Fianzo Jr. uitân-du-se la el de parcă ar fi un gunoi. Și-o imaginează pe Sofia, care se strecoară afară înainte ca el să se trezească; pe Julia, care intră cu pantofii murdari în sufragerie, nefiind conștientă de asta, în felul în care numai un copil poate fi. Știe că slujba lui este clădită pe o fundație pătată de sânge, pe dispariția tatălui Antoniei, pe nefericirea oamenilor care o susțin. Și pentru un moment întunecat, pentru o clipită cutremurătoare, Saul se întreabă la ce se referă când spune că are o familie.

— Saul, când te decizi că vrei să vii acasă, sună-mă.

Până să clipească, Saul se trezește în adierea după-amiezii târzii. Mașinile trec în goană pe lângă el, sperând să învingă traficul aglomerat. Un milion de străini ducându-se într-un milion de direcții diferite. „Voi aveți slujbe?" se întreabă Saul, înconjurat de diversitatea incomprehensibilă a vieților. „Voi aveţi familii?"

Saul îl sună a doua zi pe Eli și îi spune că acceptă slujba. Când pune receptorul în furcă, se simte exaltat. Iese din cabina de telefon, se întoarce cu fața spre stradă și strigă: „HA!", luându-se prin surprindere și speriind niște porumbei.

Saul își face propriile alegeri. își face propriul cămin. Simte în sfârșit că se mișcă.

Desigur, Saul nu poate să deschidă ușa și să controleze ce intră pe ușă, așa că se expune unei lumi întregi de posibilităţi. Așadar, pericolul îi ia urma și, flămând, începe să îl urmărească.

PARTEA A CINCEA

1947-1948

Saul își petrece toamna anului 1947 trăind o viață dublă. Este tată pentru Julia, angajat și fiu pentru Joey. Este soț pentru Sofia. Iar joia, o dată la două săptămâni, la ora 9 seara, când se află pe o stradă oarecare din sudul Brooklynului și îl sună pe Eli, este trădător.

Eli este prietenos și bun cu Saul și vorbește cu o cadență subtilă pe care Saul nu ar fi asociat-o niciodată cu „acasă" până când nu i-a fost luat căminul. Vorbește ca oamenii de la templu, dând din cap și întrebându-se unii pe alții ce le fac familiile, pentru ca în următoarea secundă să se certe cu voce tare. Vorbește ca măcelarul care are cele mai bune prețuri, ca brutarul cu cele mai bune rugelach, ca cel care schimba becurile la care mama lui Saul nu ajungea. Când Eli râde, Saul simte că revine o părticică din el, o frântură din suflet pe care nu știuse că o pierduse și fără de care nu știe cum a trăit.

Acceptarea ofertei lui Eli a fost ca un medicament pentru Saul, care devenise conștient de tot ceea ce renunțase sau pierduse și care nu putuse să-și găsească calea într-o lume din care făcea parte, oricât de mult încercase. Presupunea că toți cei din jurul lui aparţineau cu totul lumii din care făceau parte; că nu simțeau tristețe, nicio umbră care se mișca odată cu ei, întunecându-le viața, niciun sentiment de dezrădăcinare în propriile case, în interiorul lor. Lumea lui se simțea insuficientă în comparație cu cea din care făcea parte restul lumii.

Tot ceea ce voia Eli era informaţie.

Familia Fianzo controla de mult timp docurile din Red Hook, primind o parte din tot ceea ce se descărca acolo. Saul a fost surprins să afle că asta includea şi importurile făcute de Colicchio - ulei de măsline şi vin, brânzeturi fine, lucruri care erau interzise în timpul războiului şi care continuau să fie prea scumpe dacă erau importate prin căi legale după terminarea războiului. Docurile ofereau acces Familiei Fianzo la canalele de transport maritim, permiţându-le celor din Familie să introducă sau să scoată din New York pe oricine şi orice voiau ei. După Primul Război Mondial, Familia Fianzo devenise renumită pentru operaţiunile cu arme. Docurile le permiteau să ascundă artileria care era apoi distribuită în diferite locaţii. Docurile i-au permis lui Lorenzo Fianzo, fratele lui Tommy Sr., să fugă înapoi în Sicilia când FBI-ul s-a prins de operaţiunile lor ilegale. Docurile le ofereau celor din Familia Fianzo venituri constante, pe măsură ce sindicatele care trebuiau să ofere protecţie muncitorilor portuari au devenit incubatoare ale corupţiei şi şantajului.

Eli Leibovich voia să controleze acele docuri.

Saul a început să fie mai atent în timpul întâlnirilor lunare cu Tommy Fianzo. Număra oamenii pe care îi vedea poziţionaţi întâmplător - doi fumau în faţa clădirii, unul stătea la uşa de la biroul lui Tommy. Când ajungea acasă, nota fiecare detaliu pe care şi-l putea aminti. Alţi oameni în faţă săptămâna asta, dar aceeaşi gardă de corp în faţa uşii lui T.F. Fereastra din birou are privelişte clară spre vest, dar este blocată de cutii pentru transport spre sud-vest. Dacă din când în când era cuprins de un sentiment de vină - chipul lui Joey, oferindu-i lui Saul sfaturi înţelepte, o slujbă, mâna fiicei lui în căsătorie; Sofia, cu ochii mari şi strălucind de fericire în ziua în care s-a născut Julia; Julia, cu inima ei caldă şi sălbatică, rupând-o la fugă prin sufragerie ca să-l îmbrăţişeze când ajungea acasă Saul şi-l sufoca, spu-nându-şi că cei din Familia Fianzo erau nişte răufăcători şi că luau şi de la Familia Colicchio. îi ajut. Aproape că reuşeşte să se convingă.

Desigur, noua slujbă a lui Saul nu îl pune numai în pericol. Riscă să destabilizeze pacea pe care Joey Colicchio o menţinea din 1930. Riscă începerea unei lupte pentru putere între Eli Leibovich şi Familiile siciliene. Pune în pericol vieţile tuturor celor pe care Saul îi iubeşte.

în fiecare lună, Eli Leibovich primeşte bucuros informaţiile lui Saul şi îl invită la masă. La început, Saul a refuzat; era periculos, neloial. Dar curiozitatea şi şarmul lui Eli au învins în cele din urmă. Mama lui Eli, care acum are camerele ei în apartamentul mare al lui Eli, l-a îmbrăţişat

pe Saul prima dată când l-a văzut. Un băiatfrumos, așa i-a spus, iar Saul a devenit palid la față și s-a simțit răscolit pe dinăuntru; atât de mare era forța îmbrățișării unei mame care împărtășește din spiritul mamei lui.

Ce simplă pare familia văzută din afară. Cât de disperat devine Saul legat de propria familie.

Acasă, Saul a început să caute motive de ceartă. Certuri mici, legate de orele de muncă ale Sofiei; de puzzle-urile și cărțile de joc ale Juliei, murdare de zahăr sau muci, care sunt împrăștiate pe covorul din sufragerie. „De ce nu putem mânca și noi împreună, ca o familie normală?", întreabă el într-o seară, tăios și consternat. Julia, care citește la masă în timp ce ia bucăți de morcov fiert în furculiță, și Sofia, care tocmai a intrat pe ușă, din nou târziu, îl privesc surprinse pe Saul. „Scuze", spun ele, ceea ce e neobișnuit, pentru că amândouă sunt niște luptătoare, iar Saul se întreabă ce anume din el este atât de instabil încât le-a surprins și le-a determinat să își ceară iertare. „Am făcut pui", spune el. „Se răcește."

în seara asta, când Saul intră în cabina telefonică și ridică receptorul, devine foarte conștient când stă drept și pășește în cabină, închizând ușa după el. înăuntru miroase a gunoi încins și beton. Saul își scoate batista și șterge receptorul înainte de a introduce monedele și de a forma numărul de telefon. Zăngănitul și păcănitul discului rotitor îi vor aminti lui Saul toată viața de această perioadă a vieții lui, de felul în care un anumit miros te poate face să te simți din nou copil.

— Eli Leibovich, răspunde Eli la telefon.

— Eu sunt, spune Saul.

— Saul! Chiar la timp. Ai ceva vești?

— Luna asta, nu prea. îmi pare rău. Știi, nici măcar nu sunt sigur dacă acum au vreun plan să se extindă.

Saul simte că nu prea îi mai este de folos lui Eli. Nu prea are ce să-i spună, în afară de detaliile pe care le reține în timp ce urcă pe scări, în biroul lui Fianzo.

— Toată lumea are planuri să se extindă, Saul, spune Eli. E caracteristic naturii umane.

Apoi adaugă:

— Știi cum facem? Hai să ne întâlnim în seara asta, să bem ceva.

Saul trebuie să fie acasă. Sofia își va da seama dacă lipsește și s-ar putea să-i spună Rosei sau lui Joey. S-ar putea să-i spună Antoniei, care s-ar putea să-i spună lui Paolo, a cărui prietenie cu Saul s-a deteriorat în ultimul an, împreună cu sănătatea lui mintală și cu propria căsnicie. Paolo, care voia cu atât ardoare mai mult decât munca lui de birou.

— Saul?

— îmi pare rău, dar nu pot diseară, spune Saul. Familia mea.

— Familia ta, repetă Eli. Și ce mai face familia ta?

Lui Saul nu-i place să vorbească despre familia lui cu Eli. Compartimentează.

— E bine, spune el.

Eli simte că este reticent.

— Poți oricând să suni, spune el.

Amabilitatea lui Eli este ca o armă. Cu cât vocea lui este mai blândă, cu atât mai severe sunt consecințele.

Transpirat, Saul pune receptorul în furcă.

„Toată lumea are planuri să se extindă", spune Eli iar și iar în mintea lui, în timp ce Saul merge acasă. „E caracteristic naturii umane."

Oare? se întreabă Saul. Tot ceea ce vrea e să se facă mic și să încapă în locurile care îl fac să se simtă acasă. Tot ceea ce vrea este ca acele locuri să coexiste.

Când Robbie începe școala, Antonia se hotărăște că, dacă vrea să se întoarcă la școală, atunci va trebui să se ocupe ea personal de asta, așa că pune la cale un plan: lunea și miercurea dimineața, după ce îl lasă pe Robbie la școală, iar Paolo pleacă la muncă, Antonia își ia o gustare cu ea, un caiet și un pulover, fiindcă este mereu frig în bibliotecă, și se strecoară pe furiș din apartament, de parcă ar opri-o cineva.

Tot nu are bani pentru cursuri, însă își amintește cum era când citea Antigona în liceu, așa că a început să citească clasicii în mod sistematic. Stă ghemuită într-un scaun într-una din sălile mari de lectură de la etajul al treilea și, de la nouă dimineața și până la ora prânzului,

Antonia se pierde în drama unei alte epoci. Eschil și Euripide. Aristotel și Ovidiu.

Antonia dă de Metamorfoze, un exemplar pătat, cu colțurile paginilor îndoite, și devine pe loc captivată. Spre deosebire de anii adolescenței, când Antonia citea povești despre principii, despre nedreptățile săvârșite de către cei aflați la putere, mama Antonia citește povești în care se arată cum evoluează eroii, povești care arată că nimeni nu se naște cu o personalitate finală. Pronunță cuvinte în șoaptă, le încearcă în timp ce sunetele i se lovesc de limbă. Se întreabă dacă ea are capacitatea de a se schimba.

Când se duce acasă după-amiaza devreme, Antonia este vioaie, susținută de bucuria exercițiilor pentru creier și de adrenalina secretului ei. Desigur, știe că asta este doar o măsură provizorie, ceva menit să-i treacă timpul, să-și distragă atenția. Poate să vadă concret cum s-au schimbat oamenii din jurul ei: Sofia, cu slujba ei; Lina, care acum are cliente atât de fidele, încât deseori stă de dimineață până seara cu ele. Până și Frankie, care era suficient de micuță să stea pe același scaun cu Antonia, ca un ursuleț, a început să strângă bani ca să se mute din apartamentul părinților. Le tunde pe doamnele din cartier, care uită că are numai șaisprezece ani. Este sigură pe ea și echilibrată.

Suntem numai noi, se gândește Antonia. Ea, Paolo și Robbie. Numai noi rămânem pe loc.

Când Saul termină de pregătit micul dejun, telefonul începe să sune. Sofia a plecat deja, după ce a sărutat-o pe Julia pe frunte și i-a șoptit lui Saul „Poate mamma să o ia de la școală." Nu l-a sărutat pe Saul; în schimb, întoarsă deja cu spatele la el, i-a făcut semn cu mâna de la revedere și a dispărut într-un nor de Soir de Paris. Saul ridică receptorul.

Este Joey. Nu vorbește mult, dar cere să se întâlnească cu Saul.

Camera în care i s-a spus lui Saul să-l aștepte pe Joey este mică și miroase a carne conservată. Sunt două scaune din piele maro uzată și o masă pliantă cu un aparat de espresso și niște cești pe margine. Lumina după-amie-zii pătrunde prin singura fereastră din cameră, murdară, luminând stratul gros de praf care dansează în aer. La parter se află un magazin de sandviciuri, iar zarva din interior se aude până la etaj.

Saul stă pe scaun în cameră, singur, curios să afle de ce este aici. Așteaptă; are încredere; stă nemișcat - lucruri la care a devenit foarte priceput. Face asta la muncă, când i se dă o misiune, dar nu și un motiv; face asta acasă, când Sofia este cuprinsă de furie sau de curiozitate, ori

de bucurie, dar nu-i oferă și o explicație. Face asta joia, o dată la două săptămâni, când așteaptă ca Eli să răspundă la telefon. A făcut-o odată pe o barcă, legănându-se pe apă, din Europa până în America, când singurul lucru pe care îl știa era că totul era necunoscut.

Joey întârzie. Când deschide ușa, Saul se ridică în picioare ca să dea mâna cu el și să sărute aerul la câțiva milimetri distanță de obraz.

— Ciao, prietene, spune Joey. Nu am putut să ajung mai devreme. Ai luat o cafea? Aparatul ăla e prăfuit, dar face un espresso minunat.

în timp ce vorbește, Joey pune cafea măcinată în aparat, o presează și îi oferă una lui Saul.

— Nu vreau, mulțumesc, șefu', spune Saul.

Se relaxează fără să vrea, încălzit și țintuit de farmecul lui Colicchio.

Joey se întoarce cu fața la el, ținând două ceșcuțe de espresso între degetul mare și cel arătător, ca și cum nu ar fi auzit că Saul nu voia să bea cafea. îi dă una lui Saul și se așază pe celălalt scaun din cameră.

— OK, bine. Sunt gata. Saul. Cum merge?

Lui Saul îi este frică să vorbească. Ăsta este dezavantajul faptului că muncește pentru Eli. Momentele în care este cu Joey - mai ales când este singur cu el - sunt terifiante. Joey ar putea dezvălui în orice clipă că știe ce a făcut Saul. Nu contează că Eli și-a ținut promisiunea și că nu i-a cerut lui Saul să-i dea informații despre Joey. Saul știe că nu ar conta asta.

— Merge bine, șefu', spune el.

— Sofia? Julia?

— Sunt bine. Fac foarte bine.

Joey și Roșa au luat cina cu ele cu două seri în urmă. Joey vorbise cu Sofia cu doar o seară în urmă, făcându-și apariția la ei acasă ca o fantomă și întrebând-o dacă se putea duce la un restaurant de pe Sackett ca să supravegheze livrarea unor lăzi de ulei de măsline foarte scump.

— Bine.

Joey râde.

— Ne-a prins bine să vă avem aproape. în ultima vreme, lucrurile au mers foarte bine. Sofia... poate că sentimentele tale legate de asta sunt complicate, Saul, și crede-mă, înțeleg, dar Sofia a fost un adevărat beneficiu pentru noi.

Joey se oprește.

— Ție ți se pare fericită?

Saul se gândește la Sofia, care vine acasă târziu și pleacă devreme. Se gândește la obrajii ei îmbujorați când îi spune cum i-a retezat-o lui Mario Bruno, tipul cel nou care a crezut că, fiind femeie, nu-1 va observa furând sticle de vin. „Dacă i-ai fi văzut fața. M-am dus pur și simplu și l-am întrebat: «Este vreo problemă cu sticlele astea?» Le-a pus la loc atât de repede, de parcă le crescuseră dinți. Am crezut că nu-și mai ridică vreodată falca de la pământ."

— Pare fericită, spune Saul.

Se simte puțin ușurat. Asta nu pare să ducă la un subiect legat de cum i-a trădat Saul pe toți.

— Asta-i bine, spune Joey. Este bine pentru toți.

Slujba Sofiei este o problemă pe care Joey a rezolvat-o, iar el privește această situație cu satisfacție detașată. A avut multe discuții cu Roșa, căreia nu-i vine să creadă că fiica ei se lasă înjosită în halul ăsta - mai întâi cu cinele la restaurant, apoi cu livrările, „înconjurată de gangsteri și arme, Joey, ce e în capul ăla al tău?" Aceste izbucniri sunt urmate de ore de tăcere, de farfuriile care sunt trântite pe masă, la cină, de răspunsul „da, desigur" rece și dur al Rosei atunci când Joey spune „Știu foarte bine ce fac."

— Sunt de acord, spune Saul.

Se reazemă cu grijă de spătarul prăfuit al scaunului. Ia o gură de espresso și își spune în sinea lui că va afla ceea ce trebuie să știe la momentul potrivit. încearcă să-și calmeze bătăile inimii.

— Ascultă, spune Joey. Lucrurile nu merg chiar așa de bine.

Saul nu are nicio reacție, sau cel puțin crede că nu are nicio reacție.

— Cum așa, șefu'?

— Păi, nu sunt singur. Ai văzut și tu cum merg lucrurile. De când s-a terminat războiul, ne-am cam împotmolit, Saul. Ai văzut și tu. Acum nu

mai este Prohibiția. S-au dus zilele alea când șampania și banii curgeau în râuri. Competiția ne suflă în coaste - Eli Leibovich, după cum sunt sigur că știi, ar vrea mai mult decât orice să ne dea la o parte și să preia Red Hook. Și devine din ce în ce mai puternic, să știi, încât s-ar putea să o facă.

Joey face o pauză. Saul tremură. Eli i-a promis că nu vrea asta.

— Și, după cum știi, avem cheltuieli în plus, continuă Joey. Familia Fianzo nu a mai scăzut din procent. Este o plată pe care suntem obligați să o onorăm.

Joey își pleacă privirea în ceașca lui de cafea pe jumătate goală, iar Saul, de pe marginea scaunului său, nu-și poate da seama dacă este încordat asemenea unei corzi de vioară sau dacă este martorul unui moment adevărat de vulnerabilitate.

— încă nu ne-am dat bine drumul, spune Joey. Și încă mai impun respect, dar asta nu mai este suficient.

Saul se apleacă în față, iar scaunul lui protestează cu un scârțâit.

— Cum pot să ajut?

Joey zâmbește, iar ochii îi strălucesc cu viclenie și se apleacă în față în scaunul lui.

— Ce-ai zice de o promovare?

Saul rămâne tăcut. Se întreabă câtor oameni li se oferă atâtea slujbe câte i s-au oferit lui în viața asta; câte oferte, ca aceasta, nu sunt tocmai oferte, ci mutări de neînțeles într-un joc de șah.

— O promovare, spune el, încercând cuvântul, trăgând de timp.

— Avem nevoie de o schimbare, spune Joey. Nu mă retrag, dar am nevoie de cineva să preia o parte dintre responsabilitățile mele. Să îmi împărtășească munca, clar să și schimbe unele metode învechite. Dacă Sofia ar li fost băiat, ei bine, poate că ar fi stat altfel lucrurile.

— Și vrei ca eu să te ajut? întreabă Saul.

— Vreau să fii mâna mea dreaptă, spune Joey. Oficial. Vreau să începi să te duci în locul meu la unele întâlniri, să te ocupi de unele dintre problemele mele, să vii cu idei noi. Pentru început, ai putea să te duci la întâlnirea lunară cu Fianzo - ai mers până acum cu mine, așa că poți să o faci singur. Eu mă voi ocupa de unele lucruri care sunt importante, iar

treaba Sofiei -îmi imaginez că ar fi inconfortabil pentru tine, așa că o voi face eu. Sunt sigur că ai observat că în ultimul timp am petrecut mult timp împreună. în unele feluri, deja te ocupi de asta. Dar, în afacerea asta, aparențele înseamnă totul.

Joey rămâne tăcut. Termină de băut cafeaua și pune ceașca și farfurioara pe masă, lângă el. Apoi își împreunează degetele și oftează, iar Saul își dă seama că Joey arată obosit, că în curbura spinării și în trăsăturile sale faciale este o epuizare profundă.

— Ești o unealtă mult mai puternică decât îți dai seama, Saul. Tulburi ceea ce lumea consideră ordinea naturală a lucrurilor. Nu am crezut întotdeauna că asta este strategia corectă, dar multe lucruri s-au schimbat.

Ar fi fost ciudat să zică „mulțumesc", așa că Saul nu spune nimic.

între ei se lasă o tăcere adâncă. Saul nu știe cum să reacționeze.

— Ce părere ai? întreabă Joey.

Saul se gândește. Se gândește la Julia, care aleargă să-1 îmbrățișeze când el ajunge acasă, la lăcomia poftelor ei, care este singurul lucru pe care îl înțelege și conform căruia acționează. Se gândește la Sofia, când își deschide ochii dimineața și îi zâmbește, la râsul ei luminos, la furia ei vulcanică. Se gândește la mama lui, al cărei nume nu a fost niciodată inclus pe listele cu decedați din lagăre, a cărei casă a fost distrusă în primii ani de război, de care nimeni nu a mai auzit nimic și pe care Saul nu a putut să o jelească așa cum poți jeli pe cineva care a murit și, în schimb, a cărei absență o simte ca pe o flacără care îl arde, ca pe un nod constant în stomac, în inimă, în cap. Se gândește la un război care l-a distrus și care l-a aruncat pe un țărm străin. Era în căutarea unei familii când i-a spus lui Eli că i se alătură. Dar pentru asta a trădat o familie.

— Nu pot, îi spune lui Joey.

— Păi va trebui să explici de ce, spune Joey.

Saul simte brusc că îi vine să plângă, lucru atât de condamnabil, că își ține gura și gâtul strâns închise și își înfige o unghie în palmă până când îi trece.

— Apreciez tot ce ai făcut pentru mine, spune el. Nici măcar nu am cuvinte să-ți mulțumesc că mi-ai dat această... această familie. Dar nu mai pot participa în niciun fel de război. Nu pot... violența, nu pot s-o fac, Joey.

în adâncul sufletului, Saul știe că violența nu îl deranjează atât de mult pe cât ar trebui. Dar se simte vinovat. Cum ar putea să accepte o promovare de la un om a cărei încredere a trădat-o?

Joey dă din cap. Aerul din cameră este liniștit, greu, în așteptare.

— Știi povestea părinților mei, înainte să mă aducă aici?

— Nu, răspunde Saul. Adică știu că erai foarte mic.

— Tata era pomicultor, spune Joey. Creștea portocali și lămâi. Iubea copacii ăia. Toată viața mea a trebuit să-l ascult plângându-se de citricele din America.

Joey își ridică ceașca și își dă seama că este goală. Se întoarce cu fața la Saul.

— O să-ți spun pe scurt. Deci, tata cultiva portocale și lămâi. Când era copil, păstrau fructele pe insulă sau le transportau la Roma. Făceau schimb cu vecinii care aveau smochine, ouă sau cicoare. Le dădeau la schimb pentru pește sau duceau fructele cu căruța într-o piață mică locală. Dar mai apoi, după unirea Italiei, tot restul lumii a descoperit portocalele și lămâile. Și, dintr-odată, au trebuit să transporte lămâi peste tot în lume ca să prevină scorbutul. Au trebuit să-și conserve carnea; voiau limonadă, voiau să mănânce portocale iarna. Prețul portocalelor a crescut. Cerința a crescut. Și nimeni din Sicilia nu și le mai putea permite. Bunicul meu pregătea portocalele pentru transport maritim, le împacheta și le punea în lăzi, conform unui program. El nu făcea bani mai mulți, dar existau intermediari noi, care ridicau prețurile când vasele ajungeau în port sau de sărbători. Oamenii din toată lumea mâncau fructe siciliene. Iar cererea pentru ele a ajuns atât de mare, încât au început să fie furate. Bunicul meu se trezea dimineața, iar pomii, care cu o noapte înainte gemeau de fructe, erau goi, nu mai aveau nici măcar frunze. Aveau crăcile rupte. Pământul din jurul lor era distrus. Asta pățeau toți fermierii de pe insulă. Poți să-ți imaginezi ce s-a întâmplat mai departe? întreabă Joey.

Saul dă din cap în semn că nu.

— Ba da, dar îți voi spune oricum. A apărut o nouă piață. Au apărut oamenii care s-au oferit să protejeze livezile de portocali și de lămâi în schimbul unei cote părți din profit. Rețele de gărzi de corp ale citricelor, dacă vrei. De obicei, era liniște și pace, dar erau oameni - majoritatea hoți amatori - care erau răniți, uneori chiar și uciși. Profesia noastră a căpătat o reputație proastă și s-a schimbat. Nu mai suntem soldați renegați ai portocalelor. Sunt feluri în care am devenit corupți. Sunt

oameni... sunt oameni cărora le-am făcut rău, Saul, cărora n-aș fi vrut să le fac. Dar îi aprob pe cei care păzeau acele livezi de portocali. Ei au salvat mijloacele de trai ale multor familii. Au permis nașterea copiilor și îngrijirea bătrânilor. Au apărat micii fermieri împotriva conflictelor, a violenței și a disperării cauzate de conducători puternici. Aveau grijă de ai lor și nu au lăsat pe seama guvernului să se ocupe de asta. Ai dreptate, Saul, războiul este ca un cancer. Este o pată urâtă pe pământ. Este expresia lașității și fricii umane. Este capriciul oamenilor aflați la putere, care rareori au câștigat acea putere, trimițând copii să lupte pentru ei. Este versiunea adultă a construirii forturilor, aţâţându-i pe oameni unii împotriva altora. Au făcut o Italie din mai multe popoare, ne-au cerut să vorbim o singură limbă, s-au așteptat ca noi să le apărăm hotarele. Ei au creat acele hotare. Ei fac toate hotarele. Știu că ți-ai pierdut casa. Știu că ți-ai pierdut mamma. Saul, îmi pare atât de rău pentru ceea ce ți s-a întâmplat.

Joey se oprește. Saul este cu respirația tăiată și concentrat. își vede toată viața derulându-i-se ca un râu care curge. O vede pe mama lui cum se apleacă și îi cuprinde chipul în mâini.

— Asta e alegerea ta, Saul. Dar te rog să mă asculți când îți spun că nu ți-aș cere niciodată să lupți în vreun război. îți cer să fii parte dintr-o familie, să construiești ceva, și nu să distrugi. Să protejezi portocalele.

Saul nu poate să vorbească, dar este plin de recunoștință față de acest om care i-a fost ca un tată, care l-a primit pe Saul în sânul familiei lui și căruia i s-a opus întreaga comunitate. Saul l-a condamnat mereu pe Joey că i-a luat cultura, însă nu a înțeles niciodată ceea ce i s-a oferit în schimb.

Joey se ridică în picioare. Pune pe masă o pungă mică din hârtie maro. Dă din cap și își ține buzele strâns lipite. Spune:

— Anunță-mă ce poți, când poți. Și te rog, dă-i asta Sofiei. Am păstrat-o pentru ea.

După aceea, iese din cameră și închide ușa în urma lui cu un oftat.

Saul știe deja că va spune da. îi vuiește capul; lumina după-amiezii trece prin fereastra prăfuită în fascicule supranaturale; în aer se aude ecoul, de parcă își amintește vocea puternică a lui Joey.

Saul se ridică în picioare și se duce la masă, clătinându-se de parcă a fost pe mare.

Pe punga din hârtie maro este prins un bileţel, pe care scrie: „Sofia: cred că am ştiut mereu că asta e pentru tine.”

Saul deschide punga şi se uită în ea.

în pungă, gol-goluţ şi strălucitor, este un pistol cu mânerul perlat.

Mai târziu în acea zi, Antonia e în genunchi la marginea căzii şi încearcă să frece o pată, iar Robbie face dezastru în bucătărie, când aude o uşă trântindu-se şi apoi îl aude pe Paolo strigând:

— îl pregăteşte, Tonia.

Paşii lui furioşi străbat micul lor apartament. Paolo deschide uşa de la baie, iar Antonia se uită la el cu un ochi.

— Ai auzit ce-am spus?

— Te-am auzit, spune ea.

Tocmai citise de dimineaţă despre Foametea, care indusese o foame insaţiabilă în oameni. în Paolo este o foame incontrolabilă pentru ceva; o parte din atenţia ei pe care nu reuşeşte să i-o acorde. Stomacul ei e doar o indicaţie unde ar trebui să fie un stomac.

— Saul tocmai m-a sunat la birou ca să-mi spună că Joey îl face mâna lui dreaptă. îl pregăteşte ca să preia afacerea.

Paolo se aşază pe marginea toaletei şi îşi îngroapă faţa în mâini.

— Am crezut că o să fiu eu. Am crezut că viaţa mea se îndreaptă spre ceva mai mult.

— Paolo.

Antonia vrea să spună mai mult de-atât. îşi dă seama că Paolo aşteaptă să fie încurajat, că se aşteaptă ca ea să-1 facă mai mare dându-i o bucată mică din fiinţa ei. Dar nu-i mai poate da, fiindcă simte un val de mare dezamăgire. Casa lor, care este mică şi mai dezordonată decât ar fi vrut ei, pare să se micşoreze, iar Antonia şi Paolo simt cum pereţii se strâng în jurul lor. Nu au cum să scape. Antonia nu mai are cuvinte de încurajare pentru Paolo. Nu mai are ce să dea din fiinţa ei. Aşa cum marea înghite toate râurile din lume şi nu e niciodată satisfăcută... tot aşa, deşi mănâncă, tot gol rămâne.

— Am vrut mai mult de-atât, spune Paolo, făcând un gest cu mâna spre baie, spre vopseaua care se cojeşte, spre ţevile care scot un zgomot

înfundat. Am vrut să-ţi ofer mai mult de-atât.

— Sunt fericită, spune Antonia.

E un răspuns automat, dar va opri întrebările pe care Paolo și Antonia nu vor să și le pună, întrebări de genul: „Cum am ajuns aici?” și, chiar mai important: „Cum ieșim din asta?” întrebări care înspăimântă, precum: „O putem face împreună?”

Din bucătărie se aude ceva căzând.

— Poți să te duci să vezi ce face Robbie? Putem să vorbim mai târziu?

Paolo se ridică și iese din baie. Antonia stoarce cârpa între degete până când se irită.

O săptămână mai târziu, când se trezește, Antonia își simte pielea sensibilă. Știe că este însărcinată până să ajungă la baie. Se lasă în genunchi pe gresie, își lipește obrazul de cadă și numără zile. A fost atentă - atât cât a putut - de când s-a născut Robbie. „Ce e așa de rău să mai avem un copil?”, a întrebat-o Paolo, iar ea se întoarce cu spatele la el și îi spune „Nu săptămâna asta.”

Ce e așa de rău să mai avem un copil? se întreabă acum Antonia. îl aude pe Robbie că se trezește. Paolo a plecat deja la birou - se duce din ce în ce mai devreme, de parcă ar putea scăpa de responsabilitățile lui de birou dacă muncește mai mult.

Când este stăpână pe ea, Antonia se ridică și se duce în bucătărie ca să-i pregătească lui Robbie micul dejun. Se ține după ea în hol, cu părul lui negru lipit de frunte, aidoma unei sculpturi. îi înconjoară coapsa cu brațul și își reazemă capul de ea:

— Mamma, spune el.

— Bună, puiule, răspunde Antonia.

Acum cinci ani de zile, l-a ținut în brațe - într-un fel, aceeași persoană, dar cântărind patru kilograme și urlând, întinzând mânuțele, un colet mic împachetat de nevoie. Antonia își amintește punându-1 pe Robbie la sân și închizând ochii, în încercarea de a fi în altă parte. De a fi altcineva. Convinsă că nu îl putea hrăni pe Robbie, căci ea însăși era o cavernă dureroasă, plină de nevoie.

Antonia își pune mâna pe abdomen și simte fiori reci pe spinare de frică.

Gândul la un ou crud îi provoacă greață. Antonia unge pâinea lui Robbie cu gem, iar Robbie se așază pe scaunul de la masa din bucătărie cu o carte de benzi desenate în mână.

— Curând începe școala, îi spune Antonia lui Robbie.

El dă din cap. Dă din picioare, târșâindu-le de podea, așa cum obișnuia să facă Sofia. în timp ce mănâncă, Antonia o sună pe Sofia.

Sofia și Antonia își alocă după-amiezile ca să fie împreună, doar ele două.

Nu mai fac asta des, așa că există un moment în care atmosfera este tensionată: conversația devine monotonă, iar ele își aruncă ochii la ceasul din spatele tejghelei din magazinul alimentar. Sunt în centru și mănâncă sandviciuri cu pastramă.

— Cum ai găsit locul ăsta? întreabă Antonia.

— Saul a lucrat aici, răspunde Sofia. M-a adus odată aici, înainte să ne căsătorim. El spune că aici fac cea mai bună pastramă din oraș.

Antonia are gura plină. Dă din cap. Inima îi bate neliniștită. Nu i-a spus Sofiei care este motivul întâlnirii lor. Se simte rebelă, ca și cum ar bea Martini toată ziua, ca și cum ar întârzia să îl ia pe Robbie de la școală, ca și cum s-ar debarasa de responsabilități una câte una, până când interiorul ei ar fi expus în lumina soarelui. Ea a sugerat în centru. Poartă pantaloni care i se strâng inconfortabil în poală și care s-ar putea să nu fie practici pentru acest loc unde iau ele prânzul - își dă ea seama, în timp ce sandviciul o umple așa cum se umple un balon de apă cu hidrantul.

— îți dai seama? întreabă Sofia, privind în jur. Dacă papa nu i-ar fi dat de muncă, poate că Saul ar fi lucrat și acum aici.

Antonia înghite; în ultima vreme a fost preocupată de exact acest gând: „ce-ar fi dacă", „ar fi putut." Privește în retrospectivă și își vede viața ca pe o serie de căi ramificate. Se întreabă obsesiv ce s-ar fi putut întâmpla dacă ar fi luat-o pe altă cale. Dacă ar fi strâns bani și s-ar fi dus la universitate. Dacă ar fi rămas însărcinată înainte de căsătorie. Dacă nu și-ar fi găsit drumul înapoi la mamma. Dacă papa nu ar fi fost ucis. Dacă nu s-ar fi măritat cu Paolo. Dacă nu ar fi încurcat zilele din calendar luna trecută. își imaginează cum în pântecul ei celulele se divid și se dezvoltă. Se imaginează dezintegrându-se. Proasto, își spune în sinea ei.

— Ce s-a întâmplat? întreabă Sofia.

— Nimic, spune Antonia. Cum merge munca?

Munca este palpitantă. îi solicită toată atenția Sofiei. O ajută să simtă până în profunzime șocuri mici electrice din cap până în picioare.

— Este la fel, spune Sofia.

Are grijă. Antonia nu este critică, dar a fost un an ciudat între ele, când Sofia a început munca, iar ea vrea cu disperare să aibă totul: prietenia ei, familia ei, Familia ei. Descoperă că dă dovadă de diplomație, lucru pe care nu l-a mai făcut niciodată.

— Și Julia?

Julia e obsedată de gândaci. Se julește în genunchi. Strânge molii într-un borcan. Frunzărește numere vechi din National Geographic stând pe canapea cu capul în jos, astfel că părul îi atârnă pe podea, și cu picioarele în sus, lovind absentă cu ele de spătar. Roșa este scandalizată. Eforturile ei de a nu o arăta nu fac decât să își țină buzele și mai strâns lipite și să își scuture capul.

— Julia e ca o creatură sălbatică, spune Sofia.

Sunt nopți în care Julia încă se mai strecoară în patul Sofiei și al lui Saul, deși pleacă înainte ca ei să se trezească.

— E minunată, spune Sofia, deși este împărțită între lumea în care Julia are nevoie de Sofia și lumea în care Sofia are nevoie de ea însăși.

Sofia nu a reușit niciodată să se împartă cu ușurință, așa că oscilează: ajunge acasă după ce Julia adoarme în fiecare zi lucrătoare timp de o săptămână, pentru ca după aceea să o ducă pe Coney Island; se rățoiește la Julia pentru ceva lipsit de importanță, pentru ca după aceea să-i cumpere un animal de pluș sau înghețată. Sofia este uimită de Julia, dar îi este frică tot timpul că se va pierde pe ea însăși în iubirea pe care o simte sau că Julia nu o va iubi la rândul ei, iar Sofia își va fi risipit iubirea în zadar. Știe în adâncul sufletului că faptul că lucrează nu face din ea un părinte mai rău. Cu toate astea, nu poate încălca prea multe așteptări fără să nu-și pună instinctele la îndoială.

— Cum e Robbie?

Robbie este sensibil. Este creativ și plin de iubire, dar este nesigur într-un fel în care Antonia nu a fost niciodată. Nu a moștenit caracterul echilibrat al Antoniei; are de la ea conștiința de sine, conștientizarea largă a tot ceea ce este în jur, dar a moștenit de la Paolo nefericirea pe

care o pricinuiesc lucrurile atunci când nu merg bine. Chiar și cel mai mic obstacol îl poate destabiliza. Simte că este inima familiei, singurul lucru care o ține unită.

— Tonia?

— E bine, răspunde Antonia.

Se lasă tăcerea. Antonia și Sofia își mănâncă sand-viciurile. Antonia simte cum se micșorează sub privirile Sofiei, chiar dacă, în interior, celule ei se divid. Iar ea se dezvoltă.

— Cât timp mai e până când trebuie să-1 iei pe Robbie? întreabă Sofia, iar dacă Antonia nu ar fi fost neatentă, întrebarea asta ar fi înfuriat-o, căci Julia și Robbie merg la aceeași școală și ajung acasă la aceeași oră.

Sofia a renunțat la tărâmul părintesc normal, al responsabilității, al faptului de a ști ce e în frigider, unde e pantoful pierdut, care pieptene nu trage de păr.

— Sunt însărcinată, răspunde în schimb Antonia.

Sofia își pune sandviciul pe masă.

— Tonia, felicitări, spune ea.

Este prietenoasă și expansivă. Vrea ca Antonia să fie fericită.

Antonia începe să plângă. își duce șervețelul la ochi și la nas și se cutremură cât poate de încet.

— Tonia, spune acum Sofia încet, pe un ton urgent. Ce este?

Prin pură voință, Antonia se oprește din plâns, încearcă pe cât posibil să nu clipească din ochii plini de lacrimi și își desface sandviciul ca să rupă o bucată de pastramă în fâșii mici.

— Tonia, spune Sofia.

— îți amintești cum a fost data trecută? întreabă Antonia.

— îmi amintesc, spune Sofia.

— Mi-e frică că de data asta o să dispar, spune Antonia.

— Nu o să dispari, spune Sofia.

— Luni de zile mi-am făcut griji, spune Antonia.

— Griji, repetă Sofia.

— Mi-am făcut griji că am făcut numai alegeri greșite.

— Ce alegeri?

— Ar fi trebuit să merg la facultate.

Antonia înmoaie pastrama în muștar.

— încă te mai poți duce, zice Sofia.

— Mi-e teamă... mi-e teamă că nu ar fi trebuit să mă mărit... atât de tânără. Mi-e teamă că erau alte opțiuni, pe care nici măcar nu le-am luat în calcul. Iar acum nu mai pot să le iau în considerare.

— Bineînțeles că poți, spune Sofia. Ce fel de opțiuni?

Este descurajată. Antonia, metronomul lumii Sofiei, pare să se miște din ce în ce mai repede.

— Mamma nu a vrut niciodată ca eu să mă mărit cu un bărbat din Familie, spune Antonia. Iar ea este atât de... are propriul ritm acum, ai observat asta?

— Da, spune Sofia, după care adaugă încet: O admir.

— Eu nu o admir de obicei! răspunde Antonia, lovind atât de tare cu piciorul în podea, încât face farfuriile să sară în tăvile lor de pe masă.

Privește înjur și vorbește mai încet.

— Eu nu. Cred că aș fi singură. Sunt lucruri de făcut pe pământ, iar eu vreau să le fac.

Antonia se oprește. își simte inima bătându-i nebunește în piept. Simte gura cum i se mișcă mai repede decât gândurile pe care le are.

— Dar nu știu dacă m-am gândit bine ce să fac cu viața mea. Dacă Saul a fost promovat, Paolo nu va fi promovat mult timp de-acum încolo, știi asta, nu? Schimbările au loc încet. Iar eu sunt fericită. Sunt norocoasă. Dar stăm în apartamentul ăla de mult timp.

Antonia își mestecă paiul.

— Până și Frankie lucrează, știi?

Sofia dă din cap afirmativ.

— Știu, spune ea.

Nu se gândise la efectele promovării lui Saul. Acesta lucrează acum mai mult, iar Julia își petrece mai multe seri cu Roșa sau cu Antonia. Acum, Sofia are un pistol în sertarul de la noptieră. Saul i l-a înmânat într-o pungă obișnuită din hârtie, iar Sofia l-a luat ca și cum ar fi fost dreptul ei din naștere. Era ușor să capeți putere care până de curând fusese de neconceput. Când se simte mică sau copleșită, deschide sertarul și se uită la pistol. Privește țeava, mânerul. Știindu-l acolo, Sofia se simte puternică, simte o căldură în coapse și de-a lungul șirei spinării. Stând la masă față-n față cu Antonia, își dă seama că poate puterea pe care o are este puterea care a fost luată de la alți oameni.

Antonia se uită lung peste umărul Sofiei.

— Nu știu ce să fac, Sof. Mi-e teamă că am fost atât de surprinsă că mă iubea cineva, că am ratat totul!

Antonia simte gust de acid în gură; nu mai vede clar. Antonia nu obișnuiește să țipe; nu obișnuiește să spună lucruri triste și ciudate. Este o gânditoare, o cugetătoare, o persoană care gândește dinainte. Tremură de dezamăgire, de teama că ceea ce a spus cu voce tare în magazinul alimentar este adevărat.

Iar acum, în Sofia ia naștere ceva diferit, ceva ce încearcă să dea la o parte înainte să ajungă să aibă un nume, dar care persistă și prinde repede rădăcină. De câte ori nu s-a micșorat ea în fața Antoniei, pentru că are un al șaselea simț care îi spune că Antonia nu e de acord cu ceea ce face? Când devine diplomația de care Sofia încearcă să dea dovadă ca să păstreze relația ei cu Antonia un fel de cutie în care Antonia nu mai încape? Sofia își ridică privirea din băutura ei. Are sprâncenele încruntate și coatele pe masă.

— Tonia, începe ea, dar apoi se oprește ca să se asigure că vrea să spună ce urmează să spună, după care trage aer în piept și zice: Nimeni în afară de tine nu te oprește să faci lucrurile alea.

La masa lor se lasă tăcerea. Apoi Antonia spune:

— S-ar putea să ai dreptate.

Răspunsul Antoniei o face pe Sofia să se simtă crudă și aspră. Se așteptase la o privire rece, la un „nu înțelegi.”

— Dar nu pare așa.

— îl iubeşti pe Paolo? întreabă Sofia.

Felul în care o întreabă o face pe Antonia să simtă că orice răspuns ar fi bun. Sofia întreabă „îţi iubeşti soţul?" de parcă ar fi o întrebare ca oricare alta.

— îl iubesc, spune Antonia.

îşi împinge degetul în mijlocul unei jumătăţi de castravecior murat.

— Dar casa noastră este tăcută, Sof. îl iubesc, dar nu este fericit. Niciodată nu am crezut că o să ajung să am un cămin nefericit, dar simt că aşa am fost toată viaţa.

Tristeţea provocată de rostirea cu voce tare a acestor cuvinte o face pe Antonia să-şi încovoaie umerii şi să i se umple ochii de lacrimi.

— Ar fi trebuit să mă mărit cu cineva care nu este din Familie, spune ea. Ar fi trebuit să o ascult pe mamma.

Sofia îi ţine mâinile Antoniei într-ale ei.

— Uneori, mă gândesc cum ar fi fost dacă nu aş fi devenit mamă.

Antonia se uită la ea. Dacă te văd înseamnă că sunt aici.

— Dar asta nu înseamnă că nu vreau să fiu mamă, Tonia. Nu înseamnă că nu pot face şi alte lucruri. Dacă mă poţi vedea înseamnă că sunt aici.

— Ar fi trebuit să plec în Egipt, spune Antonia. Ar fi trebuit să locuiesc undeva în creierii munţilor. Ţi-1 aminteşti pe domnul Monaghan? îţi aminteşti când jucam jocul ăla, când învârteam globul pământesc?

Sofia dă din cap.

— îl joc în minte, spune Antonia. Când mă simt pierdută sau agitată. învârt un glob şi mă gândesc unde aş putea merge.

Nimeni nu a întrebat-o pe Sofia când va face şi al doilea copil, lucru pentru care este recunoscătoare. Fie le este frică de ea, fie cred că nu este un părinte bun, fie amândouă. Se află într-o lume ciudată: a stat în interiorul hotarelor Familiei, dar a ieşit din sfera femeilor, motiv pentru care oamenii nu ştiu cum să interacţioneze cu ea. Fetele cu care fusese la şcoală deveniseră nişte femei intransigente. Sofia trece pe lângă ele pe stradă, la piaţă. Toate au câte doi sau cinci copii. Soţiile bărbaţilor care vin duminică la cină sunt mereu însărcinate.

Uneori, Sofia își amintește cum s-a simțit în dimineața în care a născut-o pe Julia, înainte să plece la spital. Felul în care știa - știa - că putea îndura chinurile nașterii. Acea putere și simultan lipsa puterii, modul în care o poate iubi pe Julia, și totuși, nu are control asupra fericirii Juliei, modul în care este redusă la doar o simplă decorațiune odată ce oamenii află că e mamă, deși în ea se află tot ceea ce este nevoie pentru a construi o lume din nimic. Sunt zile în care este sigură pe ea, sigură de

alegerile făcute, încrezătoare că o poate lua în orice direcție dorește. Dar aflându-se în mașină, înapoi spre Brooklyn, cu Antonia tăcută lângă ea, pe bancheta din spate, Sofia este cuprinsă de disperare.

Iar Sofia simte teamă gândindu-se că Antonia va mai avea un copil. Aproape că nu și-a mai revenit după primul pe care l-a avut.

Târziu în acea noapte, Antonia se întoarce pe partea ei și își întinde gâtul ca să se uite pe fereastră de la capul patului ei. întinde un braț și apasă mâna pe perete, pe care îl simte rece, viu. Antonia închide ochii și își imaginează că are cinci ani, că o simte pe Sofia de cealaltă parte a peretelui comun. în seara asta are senzația că ar putea fi singura persoană pe o distanță de mii de kilometri; nici măcar Sofia nu o poate ajuta. Golul singurătății care o ia prin surprindere, al dezamăgirii la care nu se așteaptă, o absoarbe și se răspândește în jurul ei, blocându-i toată lumina. Dacă mă poți vedea înseamnă că sunt aici.

Dar Antonia știe că Sofia face Dumnezeu știe ce. Cu Dumnezeu știe cine. Pentru Dumnezeu știe cât timp.

29Ö

Este octombrie în Red Hook, iar Saul pleacă de la întâlnirea cu Fianzo, pășind pe treptele din metal. Iese afară și lasă ușa să se trântească în urma lui. Sunetul se aude în clădire și în afara ei, în zona apei, de parcă a trântit însăși ușa cartierului, a orașului, a regulilor acestei lumi ciudate în care se află.

Saul a început să meargă singur la aceste întâlniri din iulie. Dar astăzi, de parcă Tommy Fianzo își coordonase schimbarea împreună cu Joey, Saul s-a întâlnit cu Tommy Fianzo Jr. JVu o să pierd timpul", începuse el, un zâmbet superior cuprinzându-i fața ca un miriapod. „ Voi face lucrurile diferit de cum le-a făcut tatăl meu. Pe el nu îl deranja că tu conduci treburile. Pe mine mă deranjează." Tommy Fianzo Jr. are părul pieptănat pe spate și dat cu gel; are nasul unsuros; are degetele groase ca niște cămați și trage cu violență de feliile de capocollo din farfuria de pe birou; are gura ca niște viermi purpurii; ca măruntaiele. Saul vede pe masă pete de vin roșu. Saul nu s-a atins de vinul lui și simte o oarecare

satisfacție că a refuzat să se lase prins în capcana ceremoniilor specifice întâlnirilor amicale. Cel puțin, putea afirma cu tărie că nu era fraier.

Tommy Fianzo Jr. se uitase la Saul de parcă era un gunoi. Saul își înghițise mândria că nu putea să spună ceea ce voia atât de mult să spună. Dacă ar fi fost oricine altcineva, ar fi spus: JVu e problema mea că te deranjează." Dar trebuie să țină cont de seriozitatea disputei între ei și tace, nevenindu-i să creadă că Joey nu a reușit niciodată să găsească o cale de scăpare din relația asta deteriorată și pătată de sânge.

„O să fiu cu ochii pe tine, prietene evreu", spusese Tommy Fianzo Jr., înainte de a lua plicul de la Saul și de a-1 arunca într-un sertar cu indiferență. „O să te urmăresc cu multă atenție."

— O să merg pe jos, îi spune Saul șoferului.

Șoferul își atinge pălăria în semn de salut și mașina se îndepărtează încet. Saul se îndreaptă spre nord, ca să o ia pe sub noua autostradă. Linia care unește Red Hook de Carroll Gardens vuiește acum; se află în construcție, se transformă; face să vibreze însuși centrul Brooklynului.

Cele două slujbe ale lui Saul încep să-și spună cuvântul. își face mereu griji. Când este în public, tresare, temându-se că fiecare frântură de conversație include numele lui, că fiecare portofel scos din buzunar este un pistol care va scoate la iveală faptul că a fost descoperit.

Saul nu știe ce să facă.

Uneori, când vorbește cu Eli, aduce cu grijă în discuție limitele relației lor, încercând să-și dea seama cât își imaginează Eli că va dura relația lor. „într-o zi", spune el. „La un moment dat." Iar odată i-a spus: „Desigur, nu va putea dura la nesfârșit." Eli a ridicat din umeri drept răspuns când Saul a dat glas întrebării: „Cum o să ies din asta?" Saul a intuit că Eli nu are de gând să-l lase să plece, dar speră, din încăpățânare sau din disperare.

Iarna, la sfârșitul anului 1947 și începutul anului 1948, Saul și Sofia alternează între certuri violente și atracție nebună unul pentru celălalt. Ambele îi opresc din drum, îi fac să întârzie la serviciu. Saul se întreabă dacă nu cumva e energia secretului pe care îl are, dacă nu cumva faptul că lucrează atât pentru Eli Leibovich, cât și pentru Joey, l-a făcut conductiv, dacă nu cumva căsnicia lui a devenit un curent electric.

Știe că nu poate dura la nesfârșit.

Zilele devin din ce în ce mai reci, iar Antonia, din ce în ce mai mare. Mănâncă cu o foame de lup. Doarme zece ore pe noapte. Robbie întârzie la școală de două ori. Antonia cumpără un al doilea ceas cu alarmă, dar nu și haine mai mari. La sfârșitul zilei, pe abdomen și pe spate îi rămân urme adânci de la haine.

Antonia încape în vechea ei viață cât poate ea de mult. își strânge burta. Frica se prinde de nasturii și fermoarele care încep să o strângă. Nu se mai duce la bibliotecă să citească după ce vomită într-un coș de gunoi, neapucând să ajungă la baie. Acesta este un mic eșec, pe care ea îl pune alături de alte eșecuri. Unde credea ea că se duce: o casnică petrecându-și dimineţile într-o bibliotecă publică? Ce modalitate neîntemeiată de a se convinge că se schimbă. La fel ca Lina, citind ca să evite felurile în care era încă legată de Familia care a distrus-o. Antonia se simte disperată în unele zile și resemnată în altele.

Când se întinde în pat seara, pregătită de culcare, inima îi bate cu furie în piept. Retrăiește lunile după ce s-a născut Robbie. E o perioadă din viața ei pe care și-a reprimat-o cu atenție: o aberație, o poveste cu morală. Dar acum își aduce aminte. De fiecare dată când Antonia închide ochii, își amintește durere, își aduce aminte cum se ținea ca să poată urina fără să se rupă în două. își amintește de acele luni în care știa că lumea era acolo, dar nu putea să facă parte din ea, de parcă o sufoca un strat impenetrabil. își amintește de teama pe care o simțea când era în aceeași cameră cu toată lumea și, cu toate acestea, la mii de kilometri distanță.

Când Antonia i-a spus lui Paolo că este însărcinată, a luat-o în brațe și a plâns, după care i-a promis să fie mai recunoscător, mai puțin supărăcios, mai puțin nemulțumit de slujba lui, de familia lui. Rămâne în starea asta toată iarna, spunându-i să-și țină picioarele ridicate, să nu ridice, zicând: „Pentru Dumnezeu, Robbie, nu o chinui pe mama. ” Așa că sunt momente de bucurie totală, când Antonia își imaginează că are douăzeci de ani și că se mărită cu un bărbat frumos, că își propune să facă trei copii și să locuiască într-o casă mare și luminoasă care, în imaginația ei, miroase întotdeauna ca oceanul.

Dar când Antonia visează, Carlo e cu spatele la ea, aproape, dar nu suficient cât să-l atingă. Sunt la malul mării. Apa este liniștită și întunecată; este atât sfârșitul lumii, cât și al sursei. Carlo se îndepărtează de Antonia și se îndreaptă spre apă. Ea țipă „papa” cât o țin plămânii. El nu se întoarce. „Papa, papa.” Antonia urlă. Are picioarele în nisip; nu are puterea să le scoată din nisip, să meargă după papa. Vede cum Carlo dispare în mare.

Când se trezește din visurile astea, este supărată pe ea, pentru că Antonia își îndreaptă deseori frustrarea în interior, dar și pe Paolo. E un lucru pe care nu i-1 va explica. „Sunt supărată pentru că m-ai lăsat însărcinată" este un sentiment rușinos, iar Antonia nu-i poate da glas. Dar Paolo știe. Vede cum se protejează de el, felul în care stă mai țeapănă când este și el în preajmă. El este mai blând, dar în același timp lucrează mai mult, rămânând la birou peste program, sunându-1 pe Joey să-i dea sarcini în plus.

Și așa, scindarea devine și mai mare. Vântul iernii se întețește. Lunile întunecate și reci trec, iar linia care-i separă capătă o anumită seriozitate. încep să uite calea care-i unește.

Robbie știe toate astea fără ca, de fapt, să știe. Simte că există un abis adânc și mortal în orice cameră în care se află părinții lui. E liniște și apatie în încăperea respectivă. Mai târziu în viață, Robbie va ști că acestea au fost timpuri negre, căci nu își va aminti aproape nimic din perioada în care mama lui a fost însărcinată. E suficient de mare să observe și este sensibil din fire, deci simte, dar, în memoria lui, anul acesta este șters.

însă pentru toți ceilalți, va fi de neuitat.

Robbie și Julia știu exact care este afacerea familiei lor, dar nu și cum a fost pusă pe picioare. Familia lor va dori ca lucrurile să rămână așa cât mai mult posibil. Dar pe măsură ce se apropie de cea de-a șasea aniversare, observă că se țin mai multe uși închise. Mai multe șoapte târziu, în noapte, care răzbat prin pereți, în vreme ce tații lor se plimbă de colo colo, plănuind. Conspirând.

Curiozitatea crește în Robbie și în Julia, încolțind în stomacurile lor și crescând în sus, ieșindu-le pe gură. „Unde te duci, papa?", îl întreabă Julia pe Saul când pleacă într-o seară de joi. „La Empire State Building", răspunde Saul neatent. Juliei îi place mult la Empire State Building. „Ba nu te duci acolo", spune ea. „Ce faci?" Saul își aranjează gulerul de la cămașă în oglinda din hol. „E prea târziu să fii trează la ora asta, Jules", spune el. „Vrei să o rog pe bunica să vină și să-ți citească o poveste?" Apoi: „Te iubesc", după care Saul pleacă și, auzind ușa de la intrare închizându-se, Julia își dă seama că îi este foame și fiică. Poate că informațiile i-ar fi ținut de foame.

Julia nu poate să doarmă în seara aceea. Se tot sucește și transpiră, lăsând pete umede peste tot pe cearșafuri.

Robbie, care obișnuiește să se furișeze ceva mai mult decât Julia, se strecoară în camerele din mijloc ale apartamentului său. Papa a venit

acasă de la serviciu și a închis ușa de la dormitor, iar mamma e și ea acolo. Robbie aude vocea ei joasă și hârâitul lui aspru. „Blocat aici", aude Robbie. „Jumătate de... moștenire." Iar apoi nimic, iar apoi: „Minchia!" Dacă Robbie ar spune asta, mamma l-ar alerga prin tot apartamentul ca să-i spele gura cu săpun. Apoi tonul blând al mamei, cel pe care îl folosește ca să îl calmeze și pe Robbie. Apoi pași. Robbie fuge la masa din bucătărie și pretinde că în tot acest timp a exersat literele. Mamma intră în bucătărie, își sprijină spatele cu o mână, iar cu cealaltă se ține de bufet. Respiră și scoate un oftat adânc. Cu cât se face mai mare, cu atât mai inaccesibilă i se pare.

Robbie i-a promis Juliei să-i spună dacă află ceva, dar se duce la culcare, fiindcă are sentimentul revoltător că ceva se fisurează în familia lui, o grindă care până de curând i-a ținut pe toți împreună. în noaptea aceea, îl ascultă pe papa sforăind și își imaginează că se afundă și mai mult în pat, cu fiecare expirație a lui Paolo. Din ce în ce mai adânc, până când cade prin saltea. Robbie se afundă prin podea. Se îngroapă în pământ.

Primăvara trece într-o clipită. Antonia crește. își petrece prima zi de vară cu adevărat călduroasă iritată și singură. îl privește pe Robbie de la fereastră cum pleacă la școală, după care încearcă fără succes să facă curățenie în casă, să calculeze cheltuielile, să citească, să facă lista de cumpărături. Renunță la fiecare sarcină una câte una. Se ghemuiește ca un val.

Antonia nu este surprinsă când, după ce a mâncat niște pâine prăjită la prânz, i se strânge stomacul ca într-o menghină și de-abia dacă ajunge la baie în timp ca să vomite. Nu este surprinsă când simte o durere pulsându-i în interior. O sună pe Lina, dar nu răspunde.

O sună pe Sofia, care probabil că muncește, apoi ia un taxi la spital.

în visul ei, Antonia stă la malul oceanului. Carlo e cu câțiva pași în fața ei. Apa se învolburează spre ei, apoi se retrage, de parcă leagănă întreaga lume ca să adoarmă. Antonia nu-i poate vedea fața lui Carlo; nu este clară. Poate însă vedea venele de pe mâinile lui Carlo, barba care-i întunecă maxilarul, felul în care i se mișcă mușchii de pe spate când se ține țeapăn împotriva vântului. „Papa", spune ea, „sunt speriată."

„Uite", spune el, fără să se miște. „Ia asta."

Antonia face un pas înainte. Apa rece îi învăluie gleznele. Când Antonia privește în jos și își vede palmele întinse, observă că ține un pistol cu mânerul perlat.

Paolo și Antonia îșI numesc bebelușul Enzo, după fratele lui Paolo care a murit în război. Antonia plânge toată săptămâna după ce îl naște, iar lacrimile îi curg peste ochii lui căprui, peste degetele lui lungi și subțiri, care sunt ca ale lui Robbie, ca ale lui Paolo. Plânge de recunoștință că trupul i-a rămas întreg, cicatricea rămasă de la nașterea lui Robbie e intactă, iar interiorul trupului ei a rămas înăuntru și bebelușul a rămas afară. Este recunoscătoare pentru miracolul acestui schimb. Plânge când pleacă de la spital și când ajung acasă. Plânge și știe că Paolo nu înțelege, știe că îl îndepărtează, știe că e speriat, însă nu are încă energia să-l cheme la ea. Plânge și redevine ea însăși. Plânge de ușurare, deoarece este epuizant să fie îngrozită timp de nouă luni, deoarece este epuizant să-și petreacă viața speriată, toată viața din dimineața în care a dispărut papa, dar acum e un adult cu doi copii, două ființe umane perfecte pe care ea le-a făcut și știe, felul în care unele cunoștințe le primește de sus sau din afară, de undeva din exterior, știe că e timpul.

Ia pistolul.

Intră în apă.

Trec aproape două săptămâni. Saul, Sofia și Julia își petrec fiecare clipă în apartamentul Antoniei și al lui Paolo. îl leagănă pe Enzo și îl învață pe Robbie cum să-l țină pe fratele lui. Julia stă într-un colț întunecat și privește fascinată, dar precaută, aproape temătoare, deși nu-i stă în fire. Toți șapte sunt mai fericiți ca niciodată.

Vineri, Saul pleacă dimineața devreme ca să se întâlnească cu Fianzo.

Scapă de la aceste întâlniri cât poate de repede, dar ele pătează prima zi de vineri a fiecărei luni ca o pată de grăsime, de vin, de sânge. Dulceața nepotului său îl umple cu dispreț față de Tommy Fianzo Jr., care nu ratează nicio șansă să-1 deprecieze pe Saul, să-l facă să se simtă mic, în speranța că așa devine el mai important. Saul s-ar putea folosi de familia lui drept motiv să fie mai răbdător cu Tommy Jr. Dar nu o face. în schimb, devine neglijent.

Când Saul deschide ușa de la intrare, lovind-o ca un berbec, din buzunar îi alunecă o bucată de hârtie. Cade pe podea ca o frunză de toamnă. Când Saul se îndreaptă spre mașină, hârtia cade pe asfalt. Saul nu observă. Nu-și simte buzunarul gol când se întoarce acasă.

Doi paznici azi, scrie pe hârtie. Fianzo a fost ocupat vara asta. Sezonul de transport maritim? Iarna este mai liniște.

Ușierul lui Tommy Fianzo Jr. se apleacă și ridică hârtia de jos. Rostește cuvintele pe măsură ce descifrează scrisul lui Saul.

— Cheamă-1 pe șefu’ aici, spune el după ce citește.

în apartamentul ei din Red Hook, Lina tresare brusc și se trezește, de parcă a scuturat-o cineva. A ațipit pentru că a stat nopțile trează, transpirând, iar tulburarea ei interioară a împiedicat-o să viseze. Când nu are un somn profund noaptea, se trezește o jumătate de oră mai târziu cu pielea lipicioasă și rece ca gheața.

Ținându-și ochii închiși, Lina simte o pocnitură în aer, un semn prevestitor de schimbare care se furișează printre scândurile de parchet. Vrejuri care se încolăcesc pe stâlpii balustradelor. Ceva mare se apropie.

r\ouă zile mai târziu, Sofia transpiră în bucătărie. L^Nu e adevărat că Sofia nu prea le are cu gătitul. Nu știe că Eli a spus asta despre ea, dar știe că se șoptește prin magazinele din cartier. Mamele se opresc din conversație când Sofia se apropie cu coșul ei de cumpărături. „Vreo rețetă nouă?”, întreabă ele. „Doar feluri principale”, răspunde Sofia cât poate de arogant în timp ce e încărcată de făină, roșii, ouă și usturoi.

Sofia știe rețetele mamei așa cum știe cântecele de la slujba de duminică. Doar pentru că nu le folosește în fiecare zi, asta nu înseamnă că nu sunt acolo.

Desface fleica din hârtie. Se încolăcește ușor, iar sângele și mușchii de pe ea se contractă. Miroase ca monedele. Ia un ciocan de lemn și o lovește până când devine plată. O să o pună cu felii tăiate de mortadella, un strat de spanac moale, pătrunjel, muguri de pin și parmezan. O va face ruladă și o va găti la foc mic cu vin, roșii și dafin. Toate ferestrele din casă sunt deschise, iar ventilatoarele mișcă aerul fierbinte din bucătărie. Sofiei i s-a lipit părul de ceafă.

Ușa de la intrare se deschide, dar nu este Saul, care vine târziu, ci Antonia, care îl ține pe Enzo pe un braț și o sacoșă cu cumpărături în cealaltă mână.

— Pentru Dumnezeu, Tonia, ai născut acum două săptămâni, ce cauți la cumpărături? întreabă Sofia.

O strânge în brațe pe Antonia și apoi îl scoate pe Enzo din păturile în care e înfășurat și îl sărută.

— Afară te topești de căldură, iar tu îl ții înfofolit în toate păturile astea!

Sofia speră că vocea ei e veselă, dar nu prea dulce. O privește cu atenție pe Antonia. Antonia pare epuizată, dar are părul spălat. Privirile i se

întâlnesc cu cele ale Sofiei. Pare să fie bine, se gândește Sofia.

— Ești bine? o întreabă pe Antonia.

— Da, spune Antonia.

Aproape că e buimacă. Este nedormită și încă o doare, dar este atât de surprinsă că a supraviețuit celei de-a doua nașteri, încât a fost veselă, aproape plină de viață. Robbie se sucește și se trage ca să scape de strân-soarea mâinii ei. Paolo se întreabă ce s-a întâmplat cu soția lui manierată și cuprinsă de gânduri negre. Antonia e superwoman. Antonia poate face orice.

— O s-o întreb pe mama ta dacă am voie fructe de mare.

Antonia o lasă pe Sofia cântându-i lui Enzo în hol.

Sofia îl simte pe Robbie rupând-o la fugă ca să o găsească pe Julia. Se uită în ochii căprui ai lui Enzo, la fața lui cutată.

— Mama ta e bine? îl întreabă Sofia.

Enzo nu răspunde.

Sofia aude o cheie în ușă și speră că de data asta este Saul.

Iar apoi aude o ușă trântindu-se.

Saul știe că, dacă apare la timp pentru cină, se vor isca discuții, dar dacă nu apare, va fi o problemă chiar mai mare, așa că iată-1 stând în hol, strâmbându-se când își dă părul la o parte din ochi, când lasă jos servieta și se descalță de pantofi. în casă miroase a came și condimente care îi lasă gura apă. N-a mâncat de ore întregi.

— Paolo, tu ești? se aude vocea Antoniei. Paolo, te-am rugat să ne vedem acasă după-amiaza asta, ai uitat?

Se îndreaptă spre Saul, care, din impuls, vrea să se întoarcă cu fața la perete. în schimb, îngheață, iar Antonia este față-n față cu Saul, care are ochiul vânăt și buza umflată. Șocată, Antonia face un pas în spate:

— Ce-ai pățit? îl întreabă ea.

Câteva picături de sânge îi pătează cămașa. El nu vorbește. Nu s-a văzut cum arată.

Antonia întinde o mână și o ține în aer, la câțiva milimetri de chipul lui Saul, fiindu-i teamă să-l atingă și neputându-se stăpâni.

— Stai să-ți aduc niște gheață, spune ea.

— O, Doamne, spune Sofia, care stă în ușa bucătăriei, cu Enzo în brațe. O, Doamne, Saul!

Saul își ridică privirea și se uită în ochii Sofiei.

— Sunt bine, îi spune el.

— Ce-ai pățit? întreabă Sofia, căreia i-a căzut pe jos cârpa de vase, murdară de la friptură și roșii, cu coji de usturoi pe ea.

— Sofia, copiii, spune Antonia.

îl îndeamnă pe Saul să meargă în dormitor. închid ușa. Inima Antoniei a început să bată repede. Relația ei cu Paolo este fragilă. Sunt politicoși și amabili unul cu altul. Paolo i-a promis de dimineață că se vor vedea acasă la ei înainte de cină. A promis că vor lua un taxi împreună. A promis că ea nu va fi nevoită să târască doi copii după ea de una singură și să se tragă și pe ea însăși, încă umflată, la cina de duminică. Dar nu a apărut. Nu a răspuns la telefonul de la birou. Antonia a fost nevoită să-l mâne pe Robbie și să-l care pe Enzo de una singură și să se urce toți trei într-un taxi. A trebuit să-și înghită un nod de frică, același care o sufocă de fiecare dată când s-ar putea să fie necazuri, de fiecare dată când e posibil să se fi întâmplat ceva.

Antonia știe că orice se poate întâmpla. E o prostie din partea ei că a uitat asta. Clipa în care nu-ți mai faci griji este clipa când încep necazurile.

Iar dacă există probleme, vrea să-l privească pe Paolo în ochi când el îi spune. Antonia își întinde simțurile, căutându-și familia, simțindu-1 pe Robbie cu Julia în camera ei, pe Enzo în brațele Sofiei, pe jumătate adormit. Robbie și Enzo sunt aici. Unde este Paolo? Inima începe să-i bată mai repede.

Antonia îl ia pe Enzo din brațele Sofiei și iese din dormitor ca să aducă gheață, iar Saul se așază pe pat. Sofia îngenunchează în fața lui ca să-i privească chipul și îi vorbește încet:

— Spune-mi ce s-a întâmplat.

Saul își ridică privirea și se uită în ochii Sofiei, spunându-i:

— Nu pot.

Sofia râde. Soțul ei a venit acasă sângerând și bătut, îi va spune de ce.

— Nu fi ridicol.

Sofia îi cuprinde fața în mâini. Saul i le acoperă cu ale lui, care sunt murdare de sânge uscat.

— Te iubesc, spune el.

Sofia simte că începe să ia foc. E frustrată și nu-i vine să creadă, iar privirea i se întunecă.

— Nu mă lua de sus, îi spune ea printre dinți. Spune-mi ce s-a întâmplat, Saul. De ce nu-mi spui?

Doamne, e atât de bine să fii furios. Inima Sofiei e cuprinsă de teamă, și cu toate acestea, în cameră plutește o înțelegere nedenumită încă, iar Sofia se ridică în picioare și lasă furia să ia totul ca o avalanșă.

— Ce naiba ai păţit, Saul?

— Sofia, Sofia, spune Antonia, care a intrat în cameră fără ca Sofia să observe. Copiii.

— Trebuie să mă spăl, spune Saul.

Se ridică și își flexează mâinile.

— Sunt bine, îți promit.

își desface primul nasture de la cămașă și deschide ușa de la dormitor.

— Totul va fi bine.

Sofia și Antonia stau pe patul Sofiei până când aud apa de la duș curgând.

— O să fie bine, spune Antonia.

Repetă în sinea ei. O să fie bine.

— Deja nu este bine, spune Sofia.

Antonia și Sofia se uită una la cealaltă solemn, două fete care se joacă de-a adulții.

— L-ai văzut? Nu s-ar fi întâmplat asta dacă totul ar fi fost bine.

Oare Antonia și-l amintește pe Carlo pășind în hol în noaptea în care a dispărut și oprindu-se să-i dea la o parte părul de pe față în timp ce ea dormea? Păstrează această amintire, ca fiind clipa în care nu poate scăpa de propria failibilitate? Nu există nimic care să nu se prăbușească.

îi ia mâna Sofiei într-a ei.

— O să fie. O să fie.

Saul stă pe capacul de la toaletă îmbrăcat, în timp ce baia se umple de aburi.

Nu au trecut decât două zile de când s-a dus la întâlnirea cu Fianzo. Parcă au trecut zece ani. Gândurile lui Saul se împrăștie în vânt. Apar soluții, apoi dispar ca niște miraje.

Saul se ridică și se dezbracă. Devine ferm, hotărât; nu-i poate spune Sofiei ce s-a întâmplat. Trebuie să dea ochii cu familia la cină. îi este teamă. Frica îi pătrunde direct în corp și în sânge, nu și în creier. îi face mușchii să tremure, îi taie respirația.

Paolo nu vine la cină. Antonia își alege un loc la masă de unde poată să vadă ușa de la intrare, care se deschide de fiecare dată când vine un vecin, un unchi. De fiecare dată când persoana care intră nu este Paolo, Antonia simte ca o menghină care-i strânge inima din ce în ce mai tare. „Unde e Paolo?”întreabă Roșa. „O, eprins cu treabă”, spune Antonia. „îmi pare rău.” Roșa știe că Antonia minte; o ia pe Antonia de după umeri; Roșa miroase a făină și iasomie, a coji de portocală și pătrunjel, iar Antonia ar vrea să se ghemuiască la ea în poală și să fie legănată până când adoarme. în schimb, zâmbește și spune „mulțumesc, mulțumesc” când oamenii vin și îl mângâie pe Enzo pe obraji, când se apleacă prea aproape de Antonia cu respirația și binecuvântările lor, atât de aproape de ea, încât simte că va exploda. Că va țipa.

Nu țipă. Spune în schimb „mulțumesc.”

Sofia și-a pudrat nasul, și-a dat cu ruj și a strâns din dinți. Și-a înăbușit toată teama. Și-a transformat-o în mânie, într-un nucleu de uraniu. A urcat cu tăvi de ravioli și braciole. A desfăcut sticle de vin și a râs la o glumă pe care a făcut-o Frankie. Sofia e ca o farfurie de porțelan. Orice fisură o poate fărâmița.

Saul reușește să glumească pe seama rănilor lui („Ultima oară când mă mai ocup de afaceri după ce beau o sticlă de vin la prânz, corect, șefu?"},

însă Julia întreabă: „Dar, papa, ce ce ce ți S-A ÎNTÂMPLAT" destul de tare, atrăgând atenția tuturor din cameră, iar Joey rămâne tăcut și Saul simte că toate minciunile lui bat la ferestre, lovesc în tavan, în ușile de la intrare și încearcă să intre.

Antonia rezistă până la sfârșit și rămâne să strângă după musafiri și să-și ia la revedere. O îmbrățișează pe Sofia și spune: „O să îi dăm noi de cap mâine dimineață, bine? Te sun mâine dimineață", după care pleacă, acceptând oferta lui Saul de a-1 lăsa pe șoferul lui să o ducă acasă. în drum spre casă, Antoniei îi trece prin cap că soțul ei lipsește, iar Sofia este chiar acolo, chiar acolo unde îl poate vedea și atinge. Pe bancheta din spate a mașinii, privește prin spațiul dintre cele două locuri din față, îl ține pe Enzo aproape de ea și îl strânge pe Robbie de mână până când Robbie își trage mâna. „Mamma, mamma. Eprea strâns."

Când ajung acasă, Antonia stă nemișcată în capul scărilor până când Robbie spune: „Mamma, haide", apoi se pune în mișcare, un picior ca de plumb în fața celuilalt. Nu este lumină la ferestrele de la apartamentul ei. Paolo nu este acasă.

Antonia își pune băieții la culcare cu mâini tremurânde. Simte că își intră într-un rol pe care îl știe mult prea bine: infractor neînsemnat dispărut, soție idioată surprinsă. Antonia și Paolo s-au îndepărtat unul de celălalt, niciunul dintre ei neavând energia de a se reapropia. Antonia își amintește zgomotul pe care cheia lui Paolo o face în ușă. Felul în care o parte din ea se încordează, opunându-se aerului îmbâcsit de depresie, norului capricios pe care Paolo îl aduce cu el în sufragerie. Antonia se roagă acum să audă cheia lui Paolo în ușă. Și-o amintește și își dorește să aibă loc. Zgomotul metalului în metal. Dorința Antoniei îi face pielea de găină, însă nu e altceva decât liniște afară, la ușa de la apartament.

Și-1 imaginează pe Paolo cu picioarele într-o găleată cu beton care se întărește, își imaginează trupul lui cărat departe, în zonele îndepărtate din Canarsie, aruncat în estuarul Long Island Sound. Și-l imaginează pe Paolo legat de scaun, tumefiat, bătut, în timp ce un Fianzo îi arată amenințător foarfecă de grădină murdară de sânge. Antonia e cuprinsă de panică. „Mamma, plângi?" întreabă Robbie, în timp ce Antonia își ține o mână caldă pe spatele lui și îl liniștește ca să adoarmă. „Nit, caro mio", răspunde Antonia. își întoarce fața într-o parte, îngână un cântec vechi.

Când Enzo și Robbie respiră adânc și calm, semn că au adormit, Antonia merge în vârfuri în sufragerie și se ghemuiește în canapea. Adânc în interiorul Antoniei, organele i se reașază la locul lor. Părțile din ea care au ținut o ființă umană se micșorează din ce în ce mai mult, până ce în

curând va fi imposibil de imaginat că în corpul ei a trăit cineva. Va fi imposibil de imaginat și faptul că a fost vreodată singură. Strânge la piept o pernă mică și se încovoaie cu fiecare inspirație. Undeva, un ceas ticăie.

După cină, un singur semn din cap e suficient pentru ca Saul să-l urmeze pe Joey în biroul său.

Roșa îi vede și apoi încearcă să se reîntoarcă la curățenie, însă nu se poate concentra. Desigur că nu poate. închide ochii și simte fiica Antoniei, a Sofiei, a Juliei. își dă seama că Antonia și Sofia vor fi nevoite să înfrunte singure catastrofa care e pe cale să se întâmple.

Saul descoperă că-i tremură mâinile.

Biroul are uși duble pe care Joey le închide acum, așa că gălăgia de după cină pare să vină din altă lume. Joey îi oferă lui Saul de băut, iar Saul ține paharul atât de strâns, încât i se albesc degetele. Joey își trece degetele prin părul lui grizonant, de parcă încearcă să găsească o soluție pentru catastrofa pe care a provocat-o Saul.

— Ai probleme, spune Joey.

— Le rezolv, spune Saul.

Are douăzeci și trei de ani și îi promite lui Joey că o iubește pe Sofia.

— Pot să mă ocup de asta.

— M-am retras, spune Joey. O să te cred pe cuvânt.

— Mulțumesc, spune Saul.

— Dar vreau să-mi promiți ceva.

— Orice.

Joey își încrucișează brațele la piept.

— Odată ți-am spus că nu mori când ești tată, spune el.

— îmi aduc aminte, spune Saul.

— Am mințit, spune Joey. Dacă trebuie să alegi între tine și ei...

— Știu, spune Saul.

— Am încredere că vei reuși să scapi de problema pe care o ai, spune Joey. Dar, Saul, dacă se ajunge la asta.

— Știu, spune Saul.

— Promite-mi.

— Promit, spune Saul.

Cum ar putea cineva să-și trăiască viața mai departe, când aceasta este plină de fantome ale trecutului care consumă tot timpul și întreaga atenție? Fantoma lui Carlo, care-i bântuie pe toți, și fantomele fostelor lor individualități, exoscheletele pe care cu toții încearcă să le lepede și să le îngroape, să le închidă în vreun dulap, să le găsească o altă utilizare. Casele lor sunt atât de pline, că dau pe-afară.

Paolo stă pe o bancă pe Brooklyn Bridge și privește răsăritul. Nu a mai prins un răsărit de multă vreme. Este înnorat și atât cât poate fi de răcoare în New York în iulie; atât cât poate fi de liniște. Paolo își aduce aminte că s-au anunțat furtuni puternice săptămâna asta. A citit asta în ziar, acum o mie de ani, când stătea la masa din bucătărie cu Robbie și cu Antonia, cu Enzo, această nouă persoană.

Paolo știe sigur că este obosit, dar nu simte că îl dor brațele și picioarele, că îl ustură și mănâncă ochii. Dacă stă destul de nemișcat, simte că pâlpâie, că se detașează de corpul lui. în timp ce aerul se încălzește, Paolo se simte imaterial și deconectat de lume. Mai târziu, va admira această putere pe care o are: să aibă un nucleu esențial, pe care haosul din jurul lui să nu-1 schimbe. Să fie o individualitate marcată de trecerea timpului.

Sub el, mașinile încep să gonească pe pod. Camioane mari cu marfă pentru alimentare, cu mobilă și saci de ciment huruie peste East River. Navetiștii se aliniază unii în spatele celorlalți, se înghesuie, claxonează. Paolo începe să-și simtă spatele umed de la transpirație, își dă seama că ar fi trebuit să sune aseară. Antonia o să fie furioasă. O să fie dezamăgită. Antonia este deseori dezamăgită de Paolo. Nu a intenționat niciodată să fie genul de persoană din pricina căreia să existe supărări în familie. Nu ești omul care credeam că ești, își spune el.

Cerul s-a întunecat odată cu răsăritul soarelui, devenind sinistru din pricina norilor prevestitori de furtună care se zăreau la orizont. Verzi și gri. Paolo se ridică de pe bancă. E mult de mers până acasă și se întreabă dacă va ajunge până să înceapă ploaia.

Este primul răsărit după cea mai lungă noapte din viața Sofiei.

După cină, Saul a luat-o pe Sofia deoparte și i-a șoptit în ureche „îmi pare rău, îmi pare atât de rău” și „îți promit că o să fii bine, că o să fie bine.” A dispărut pe ușa de la apartamentul Rosei și al lui Joey de parcă nu ar fi fost niciodată acolo. Furia Sofiei era un cumul de panică, frică, gol în stomac. Joey a îmbrățișat-o și i-a spus „Du-ope Julia la culcare”, refuzând să vorbească cu ea, să se certe, să-i explice ce era în neregulă. „Saul este bun în ceea ce face”, a spus Joey. Sofia era sigură că s-ar simți mai bine dacă cineva i-ar spune de ce a fost rănit Saul. „Știu că e bun”, i-a spus ea disperată lui Joey. „Și eu sunt.” Nimic. Dorința ei, atât de puternică, că a ieșit din corp și a umplut camera, scrâșnind din dinți și urlând, nu a avut niciun efect asupra lui Saul sau Joey, asupra mașinațiunilor universului care-i conducea pe toți.

Așa că Sofia a luat-o pe Julia de mână și amândouă au urcat scările până în apartamentul lor. În timpul cinei, Julia se ascunsese în bucătărie cu Robbie și, amândoi cu picioarele încrucișate și transpirând, se jucaseră împreună în șoaptă. împletindu-și degetele cu ale Sofiei, Julia merge în urma Sofiei, cât poate de aproape de ea, de parcă ar putea dispărea în corpul Sofiei. „De ce nu ne spune papa ce se întâmplă”, a întrebat Julia, dar era mai mult o afirmație decât o întrebare. Dacă ar pune întrebări, atunci Julia și-ar face și ea griji, ca ceilalți. Ce vrea Julia este mai vag: nu neapărat să știe ce s-a întâmplat, ci să nu se întrebe. Ea vrea ca persoanele pe care le iubește să fie înșirate în fața ei ca niște bomboane din care să aleagă.

Seara trecută, Sofia a stat în ușa de la baie ca să se asigure că Julia se spală cum trebuie pe dinți și, în timp ce se rezema de ușă și o privea pe Julia cum se privește în oglindă, și-a dat seama, poate pentru prima dată, cât de multe lucruri a ratat. Ritualurile de seară, locul în care Julia își atârnă halatul. Pe ce braț îi place să stea ursulețul când Saul sau uneori Roșa o învelesc înainte de culcare. Și chiar dacă Saul are necazuri și Joey are secrete față de ea, iar Paolo - Paolo i-a apărut în minte - nu a apărut la cină și Antonia e cu siguranță înnebunită, Sofia a râs cu fiica ei. I-a dat părul după ureche și și-a apăsat palma de fruntea ei.

După ce a plecat din camera Juliei, Sofia nu a putut să adoarmă. Nu s-a schimbat de haine și a rămas pe marginea patului, acceptând că va rămâne trează toată noaptea. Furia ei a devenit fierbinte. L-a învinovățit pe Saul că i-a furat somnul și tinerețea. A făcut-o cu toată ființa ei. S-a uitat în jur, să vadă dacă găsește ceva să spargă. Pe noptiera lui Saul era un pahar de apă. Voia să-1 calce în picioare. Voia să dea cu el de pământ. Voia să-1 arunce de perete. Dar Julia era în cealaltă cameră. Sofia a deschis sertarul de la noptieră ca să se uite la pistol. La ce e bun un pistol? La ce e bună o bucată mică de oțel împotriva timpului, a

tradițiilor sufocante, a informațiilor care sunt ținute secret? Sofia a închis sertarul și s-a urcat în pat cu inima bătându-i nebunește în piept.

Nu a dormit, dar, la un moment dat în miezul nopții, Sofia s-a trezit în aerul cald și apăsător. S-a dat jos din pat și s-a dus în sufragerie, mergând în vârful picioarelor, ca să se așeze la biroul lui Saul. „Cum s-au schimbat lucrurile", s-a gândit ea în sinea ei. Cât de tânără era când a făcut asta prima dată, când se furișa afară, departe de Julia și Saul, ca să-și imagineze cum ar fi să trăiască pentru ea. Câte a învățat de-atunci.

Sofia a stat mai dreaptă. Da, câte a învățat. Nu este idealista proaspăt căsătorită, nu este proaspăt mămică, fără experiență. Nu este o persoană pe care să o tratezi cu nepăsare.

Sofia deschide toate sertarele de la biroul lui Saul. Ultimul sertar este încuiat. Mijește ochii, bagă mâna în scobitura de la mâner și trage atât de repede și cu atâta putere, încât, dacă cineva ar fi fost treaz la ora aceea, ar fi putut crede că a fost un tunet. Sertarul se face fărâme, înăuntru sunt carnețele. Sofia le deschide înainte să-și dea seama ce face. Citește repede paginile cu scrisul lui Saul. T. F. singur, deși ultima oară a spus că luna asta îl va aduce pe Jr. Se pare că Jr. nu e prea entuziasmat să mă cunoască. O gardă de corp, bărbatul cel masiv, cu nouă degete, care fumează tot timpul. T. F. spune că situația se va schimba probabil, acum că Joey nu mai este la conducere și se retrage.

Dacă ar fi un jurnal personal sau un jurnal pentru Joey, nu ar fi ținut într-un sertar încuiat. Ce face Saul, de se ascunde de familie?

Așa cum ar face oricine, Sofia începe să deruleze în minte momentele de anul trecut. „De ce nu stăm și noi la masă ca o familie adevărată?" Saul fusese capricios, supărat, sigur de ceea ce ar trebui să facă o familie. Saul insinuase că nu ar avea una. A fost nefericit, își dă Sofia seama. Iar eu nu am ascultat.

Pe prima pagină a carnețelului pe care Sofia îl ține în mână e un număr de telefon. Ridică receptorul telefonului de pe biroul lui Saul și formează numărul.

— Ar face bine ca cine mă trezește pentru a doua oară în noaptea asta să aibă un motiv al naibii de bun, se aude o voce de bărbat la celălalt capăt al firului.

— Cine e la telefon? întreabă Sofia.

întreabă cu aceeași certitudine cu care l-a întrebat pe Joey „de ce.''întreabă și așteaptă un răspuns. îl cere.

— Doamnă, cred că aţi format greşit, spune vocea în telefon. Acum este blândă şi a lăsat garda în jos.

— Vă asigur că nu, spune Sofia. Cine sunteţi?

— Numele meu este Eli, dar sunt sigur că aţi format...

Sofia nu aude ce mai spune pentru că a pus receptorul pe masă. Există un singur Eli al cărui număr de telefon ar sta ascuns în sertar. Devine clar cum a dat Saul de belele.

Sofia lasă receptorul şi, ca şi cum ar fi într-un vis, pluteşte în jos pe scări şi se aşază pe verandă. Când era copil, i-a fost frică de neputinţa Linei, de cum o parte din ea a dispărut odată cu Carlo.

Acea parte din Sofia care trăieşte în Saul va dispărea dacă Saul nu va mai fi, dar Sofia nu are de gând să permită asta.

Lumina zilei care începe să deschidă cerul întunecat dezvăluie o clădire de la marginea şantierului naval din Red Hook. Este luni, aşa că muncitorii din port sosesc tăcuţi, doi câte doi, cu pachetele de mâncare pentru prânz şi termosurile cu cafea după ei. Clădirea a fost odată impozantă, dar în curând soarele va lumina suficient de bine încât să se observe crăpăturile şi pietrele lipsă.

Dacă hamalii se uită cu atenţie, observă ceva ciudat. Ceva ca un spectru, ca o poveste. Ceva despre care mamele lor ar fi spus JVu te apropia prea mult."

„Ai văzut?" se întreabă între ei. ‚JVu", răspund. Este mai bine să nu vadă.

Dar unii vor fi sigur că au văzut-o: aşteptând, pe treptele clădirii e o femeie desculţă cu părul sălbatic.

Antonia se trezeşte cu o durere puternică din creştetul capului până pe gât. Aşa-ţi trebuie dacă ai dormit, îşi spune în sinea ei când se ridică de pe parchetul din dormitorul lui Robbie. Apoi, unde e Paolo.

Antonia intră în bucătărie. Băieţii dorm duşi. Paolo nu e în bucătărie şi nici în sufragerie.

Când Antonia era adolescentă, era supărată pe Lina că-i amintea mereu de capcanele vieţii în Familie. Mamma simţea că păşise într-o capcană când se căsătorise. Antonia simte acum dinţii din metal că-i pătrund în picior.

Ar fi trebuit să te ascult, mamma, se gândește Antonia când se așază pe scaunul de lângă telefonul din bucătărie. își dorește ca Paolo să sune. Grijile pe care și le face s-au fixat acum în durerea din gât și din spate. Le simte ca plumbul în intestine.

Apoi sună telefonul.

Antonia răspunde de la primul țârâit.

— Paolo.

O rugăciune.

— E Saul.

— Saul.

Antonia simte un junghi la gât. E ca și cum un fir viu de durere îi leagă coapsele de creștetul capului.

— Sofia nu a răspuns la telefon. Ai vorbit cu ea?

— Saul, ce se întâmplă? Unde e Paolo?

— Nu știu, spune Saul. îmi pare rău. Antonia, nu dau de Sofia. Am sunat toată dimineața.

Băieții Antoniei încă mai dorm. îi simte prin pereți. Undeva, ceva bubuie: un tunet sau ea însăși. Antonia strânge receptorul în mână.

— Ai încercat la parter?

— Nu vreau să-i îngrijorez pe Roșa și pe Joey decât dacă e absolut necesar, spune Saul.

— Saul, de ce nu te duci acasă? Să vezi ce face? Unde ești?

— Ai grijă de ele, spune Saul. Spune-le că le iubesc foarte mult.

— Saul, te rog, spune Antonia. Nu face vreo tâmpenie.

— Nu, Tonia. Promit.

— Saul, o să fii bine? întreabă Antonia.

Nu spune „l-am promis Sofiei."

— Totul o să fie bine, spune Saul.

Se aude un clic. A dispărut.

Antonia închide telefonul. Tăcerea bâzâie. Pocnește. Trântește.

Nu... ușa de la intrare se trântește.

— Antonia?

Paolo.

Primul gând care-i trece Antoniei prin cap când îl vede pe Paolo este că arată ca naiba. Are ochii roșii, cămașa scoasă din pantaloni și murdară. Are barbă crescută aspră pe alocuri și pare să nu se țină bine pe picioare. Ajunge din doi pași la el, îl îmbrățișează, iar al doilea gând care-i trece în minte este mulţumesc.

— Ce s-a întâmplat cu tine? întreabă ea, fără să i se pară nici pe departe suficient. Tocmai a sunat Saul. Nu pare să fie bine. Trebuie să-1 ajutăm.

— Ți-a spus ce s-a întâmplat? întreabă Paolo.

— Nu, spune Antonia. Dar e rănit. Nu vrea să ne spună cine...

— Eu l-am bătut, spune Paolo.

- Tu?

— Stai jos, spune Paolo. Trebuie să fac cafea.

Antonia stă jos.

Paolo îi povestește că duminică dimineaţă a primit un telefon.

— Adică ieri, cred. Mi-e greu să țin cont.

La telefon era Tommy Fianzo Jr.

— Voia să ne vedem. Am refuzat.

Paolo pune cafea în ibric. Presează ușor cu degetele.

— A zis că aș accepta dacă aș ști ce e bine pentru mine.

Paolo ridică din umeri.

— Am fost de acord.

Paolo nu-i spune Antoniei că o parte din el s-a bucurat că el a fost cel care a primit telefonul, cel care va fi în pericol, cel cu informaţia, cel cu puterea. Dar ea ştie.

— Ne-am întâlnit la el la birou, spune Paolo. Mi-a spus că Saul lucrează pentru Eli Leibovich.

— Asta e imposibil, spune Antonia.

— Ştiu, spune Paolo. Asta i-am spus şi lui. Dar el a ţinut-o pe-a lui. A spus că lui Saul i-a scăpat o bucată de hârtie după întâlnirea lor cu o zi înainte. Pe hârtie erau notate informaţii privind operaţiunea lui Fianzo. Acesta a făcut legătura. Nu l-am crezut până când nu mi-a arătat hârtia. Ştii cum face Saul litera ,,A-" Era scrisul lui de mână. Şi, Tonia, Leibovich vrea să pună mâna pe docurile alea de ani de zile. Nu există o altă explicaţie.

Cafeaua ţiuie pe sobă. Paolo o opreşte şi toarnă în două ceşti. îi dă una Antoniei.

— Mi-a spus că urma să scape de Saul. Avea nevoie de un motiv să o facă.

Paolo se prinde de bufet şi strânge până când i se albesc degetele.

— Ştie cum îi cheamă pe băieţii noştri.

— Bineînţeles că ştie, spune Antonia. Dar minte.

— Mi-a oferit de muncă. A spus că, dacă mă ocup de Saul, dacă mă ocup de Saul pentru ei toţi, o să mă ia el. O să îmi ofere promovarea pe care nu mi-au dat-o aici.

Paolo îşi trece mâna prin păr, exact aşa cum o face Joey.

— Aşa că m-am dus să-l găsesc pe Saul.

— L-ai lovit?

— L-am confruntat.

— Şi ţi-a spus că nu a făcut-o.

Antonia o spune cu voce tare, însă adevărul începe să pătrundă în şoaptă prin ferestre.

— A recunoscut totul, spune Paolo. Şi-a cerut iertare. A spus că de luni de zile încearcă să găsească o cale de scăpare.

— Nu există cale de scăpare, spune Antonia.

Nu se poate să se întâmple asta. Pereţii se contract A şi se dilată în jurul ei, aşa cum o fac când o nouă lume <> înlocuieşte pe cea veche.

— I-am zis că ei îmi oferă o slujbă dacă mă ocup de el, spune Paolo. Mi-a zis că înţelege. A spus: „Fă-o."

Paolo îşi pune ceaşca de cafea la loc pe bufet.

— I-am tras un pumn. Nu m-am putut abţine. L-am lovit din nou.

Paolo începe să plângă.

— L-am lovit şi l-am tot lovit, Tonia, dar el nu a ripostat, nu a făcut nimic. Bineînţeles că nu aş face-o. Face parte din familie. Face parte din noi. Nu aş putea niciodată - crede că aş putea face asta?

Antonia se află în centrul furtunii. Este linişte acolo.

— Sofia lipseşte, spune ea.

După aceea, se duce la Paolo şi se cuibăreşte la pieptul lui. îşi simte bătăile puternice ale inimii.

Saul este calm când închide telefonul. Nu a dormit de mult timp, iar buza umflată şi ochiul vânăt îl dor şi tot corpul îi pulsează de durere.

La miezul nopţii, după ce Saul a ajuns în biroul lui Paolo, care părea să fie un loc bun de ascunzătoare, ca oricare alt loc, l-a sunat pe Eli Leibovich. I-a cerut ajutorul. Şi a fost refuzat.

„Trebuie să mă gândesc la familia mea", a spus Eli. „Trebuie să am un plan de durată." Eli nu-1 va proteja pe Saul. Nu-1 va apăra pe Saul. Saul şi-a pus familia în pericol pentru un om care s-a dovedit în cele din urmă a fi doar o cunoştinţă de la muncă cu accent familiar. Iar acum Tommy Fianzo Jr. nu se va opri până când nu-1 va face pe Saul dispărut.

Saul se gândeşte la soţia lui. Se gândeşte la fiica lui. Tânjeşte să le ţină pe amândouă la piept, în timp ce dorm. Fiecare moment al vieţii lui de până acum este îmbrăcat în aur. Saul realizează cât de viu a fost. Cât de prezent a fost în propria piele. Cât de plini de aer i-au fost plămânii.

Saul se întreabă cum ar fi să fie Paolo. Să fie născut într-o familie în sânul căreia a crescut. Să aibă tată. Să lucreze în fiecare zi de la birou, să se ducă la timp acasă.

Și, ca atunci când avea douăzeci și unu de ani și se afla cu stomacul gol pe o barcă spre America, un val de dorință, de supraviețuire în sine, țâșnește în Saul. Luptă, îi spune natura lui. Luptă, îi spune tare, din plămâni. Luptă, îi spune mișcarea neîncetată a clipirilor.

Saul închide ochii.

Se gândește la mama lui. „Mama. Mama, cred că o să te văd în curând.", îi spune el.

Se gândește la Sofia. Ea va fi bine, indiferent de ceea ce i se va întâmpla lui. Este o forță a naturii. „Dacă trebuie să alegi", îi răsună în minte cuvintele lui Joey. Saul știe ce va alege.

Afară, oamenii privesc cerul purpuriu și se roagă să plouă. Aerul este gros cum e apa. Doare când respiri.

Este dimineață, iar Lina Russo își bea ceaiul când aude un ciocănit în ușă.

Ciocănitul se aude din nou. Lina își pune ceașca de ceai pe farfurioara ei.

în aerul din apartamentul ei plutește tristețea. Acesta este prețul pe care îl plătești când ai grijă emoțional de alții: tristețea lor rămâne. însă această tristețe este nouă, își dă seama Lina în timp ce se îndreaptă spre ușă ca să o deschidă.

Vine de la Paolo și Antonia, care stau pe treptele ei ca niște copii. Robbie e în urma lor; Enzo doarme în brațele lui Paolo. Paolo are capul înclinat, exact așa cum atârnă o lalea pe firul ei. Antonia emană un fel disperat de putere; echilibristica de a rămâne în picioare.

— Mamrna, putem vorbi cu tine? întreabă Antonia.

Are o expresie gravă pe chip, trasă. Lina o vede pe mica Antonia, severă, tăcută și calculată, făcându-și temele sau aranjându-și hainele, construindu-și o bază în jurul ei.

Lina îi trage înăuntru, îl îmbrățișează pe Paolo, o sărută pe Antonia și spune:

— Ceai?

Antonia răspunde:

— Sigur.

Lina le mai aruncă încă o privire, apoi întreabă:

— Gin?

Paolo o privește în ochi. Are un zâmbet crispat.

— Mai bine, răspunde el.

Lina îi cheamă în bucătărie, ținând trei pahare curate în care a turnat câte un deget de gin, un cub de gheață și câte o felie de lămâie. îi dă un biscuit lui Robbie, iar el iese din cameră în liniște.

— Veniți, stați jos, zice ea.

Paolo și Antonia se așază fată-n față cu ea la masa din bucătărie. în apartament miroase a pământ, de parcă Lina crește ciuperci în colțuri, lăsând pereții să se acopere cu mușchi.

— E ceva ce vreți să-mi spuneți, spune Lina.

— Avem nevoie de ajutor, spune Antonia. Dar, mamma, nu o să-ți placă.

E săgetată de frică. Și-a construit relația cu mama ei cu multă grijă, neavând conversații ca cea pe care a venit aici să o aibă. Dar nimeni altcineva nu va fi sincer cu ei.

Paolo s-a gândit în fel și chip cum să înceapă conversația asta.

— Când Carlo, începe el, după care se oprește.

Lina a ridicat din sprânceană. Acum poate să audă numele răposatului ei soț.

— Da, spune ea.

— Când Carlo a vrut... să scape.

în timp ce Paolo vorbește, își îmbracă limba cu numele tatălui soției lui, oferindu-i-1 Linei ca pe o ofrandă, pătrunzând într-o lume tragică ce nu a fost niciodată numită explicit, dar care stă cu ei la fiecare cină, îl urmărește pe Robbie când iese pe ușă și se duce la școală, îi încovoaie umerii Antoniei când stă pe marginea patului lor ca să-și perie părul.

Efortul pe care l-a făcut Antonia ca să-1 iubească toți anii ăștia îl izbește pe Paolo ca un sac de ciment în piept.

- Da.

— Ce a făcut?

— Ei bine, spune Lina.

Se lasă pe spate, rezemându-se de spătarul scaunului. își duce paharul de gin la buze.

— Soțului meu, începe ea ridicând paharul în sus, toastând, nu i-a reușit când a vrut să scape. Deci. De ce întrebi despre asta?

Lina o privește pe Antonia, al cărei chip este ca o hartă. Și Lina înțelege.

— E Saul, mamma, spune Antonia.

Cuvintele înfloresc în aer ca frunzele de ceai; se așază.

— Saul lucrează pentru Eli Leibovich. S-a furișat...

Lina își flutură mâna. Aceeași încurcătură. Aceiași bărbați, care dau de necaz fără să se gândească cum vor ieși din situația inexplicabilă în care s-au băgat.

— Nu am crezut niciodată că va fi Saul, spune ea, privindu-1 direct pe Paolo. Acesta se uită lung la paharul său. încearcă să nu o ia personal.

— Sofia lipsește, spune Antonia.

Lina zâmbește.

— De unde știi asta?

— Simt, mamma. Simt...

Nu știe cum știe, doar că, atunci când Saul i-a spus că nu a reușit să vorbească cu Sofia, ceva a făcut clic, ceva s-a aprins.

— Păi, s-ar putea să nu lipsească, spune Lina. S-ar putea să rezolve problema.

Asta pare deplasat chiar și pentru Lina, se gândește Antonia, căci ce ar putea să facă Sofia? Nici măcar Sofia nu ar putea să rezolve această problemă moștenită, această problemă cu care orice femeie care intră într-o familie din Familie știe că s-ar pute.i confrunta într-o bună zi.

— Nu știu ce vrei să spui, zice Antonia.

Lina îi privește pe Antonia și pe Paolo.

— Știți că nu puteți face nimic. De asta ați venit, nu-i așa? Ca să vă spun că nu puteți face nimic. Nu aveți nicio opțiune. Saul a ales, iar în consecință va suferi. Cu toții vom suferi, spune ea.

— Marama, spune Antonia, dar apoi rămâne tăcută.

Lina își golește paharul.

— Pentru că nu puteți face nimic... nu există o alegere corectă... nu există nicio modalitate să ieșiți din asta nevătămați... dar la fel de bine nu există niciun motiv să nu luptați pentru el.

Aerul din apartament rămâne nemișcat, în așteptare.

Lina se înclină în față ca să se uite la Antonia.

— Nu-l lăsa să-i facă ceea ce ne-a făcut nouă papa. Luptați pentru el. Folosiți tot ce aveți.

Când Sofia și Antonia aveau nouă ani, au făcut un jurământ de sânge. Așa l-au numit.

Au făcut jurământul într-o seară, când Antonia a rămas peste noapte la Sofia. Antonia trebuia să doarmă pe podea, într-un culcuș pe care Roșa îl făcuse lângă patul Sofiei. Dar de fiecare dată când rămânea peste noapte, când Roșa venea dimineața ca să le trezească, le găsea pe amândouă în patul Sofiei.

în acea seară se duseseră devreme la culcare deoarece era noiembrie, iar peste oraș se așternu-seră întunericul și liniștea mai devreme decât erau ele obișnuite, iar Roșa le dăduse castroane cu supă fierbinte ca să le facă somnoroase. Sofia era în mijlocul unei povești cu stafii despre un marinar care își căuta piciorul lipsă, când dădu peste un cui cu mâna cu care lovea ușor în cadrul patului. „Tonia, uite", a spus ea, scoțându-l din lemn. Strălucea în lumina veiozei când l-a ridicat.

Fără să vorbească, Sofia s-a ridicat. La fel și Antonia.

Sofia a luat cuiul și, cu ochii mijiți, și-a zgâriat cu el pielea fină de pe palma deschisă. A trebuit să o facă de două ori ca să își dea sângele. I-a dat cuiul Antoniei care, ținându-și respirația, și-a înțepat propria palmă. Sofia și Antonia au privit sângele din palma lor până când s-au adunat

picături groase, apoi și-au strâns amândouă palmele împreună. S-au rugat să li se amestece sângele.

Și-au imaginat că puteau simți cum o singură picătură strălucitoare din sângele celeilalte li se răspândea în corp. Le dădea putere.

A doua zi, totul ar fi putut fi doar un vis dacă nu ar fi fost crusta ruginie din palma fiecăreia. Le-a durut mâna o săptămână întreagă în locul în care cuiul, care nu era făcut să străpungă pielea, a lăsat semn.

Și o săptămână întreagă și-au ascuns mâna de mamma și de profesorii de la școală. Duminică, nu s-au privit una pe cealaltă în timpul mesei, fiindcă erau sigure că vor izbucni în râs, genul de râs isteric care trădează un secret. „Ce-i cu voi?" întrebase atunci Roșa. „Nimic. Nimic, suntem bine."

înainte de a pleca, Antonia a privit-o pe Sofia doar o dată. Stătea la ușa de la intrare, iar Roșa urma să o ducă acasă, deoarece este periculos pentru o fetiță să umble singură noaptea. Sofia i-a zâmbit prietenei sale. Iar Antonia i-a făcut cu ochiul. înlăuntrul fiecăreia curgea sângele celeilalte.

Și știau că nu erau numai bine.

Erau nemuritoare.

Julia se trezește singură în patul părinților ei. Soarele este sus pe cer și se întreabă dacă nu cumva este o zi în care nu se face școală. Când nu îi găsește pe Sofia și pe Saul în apartament, Julia urcă scările la bunica și bate la ușă. Nu îi este frică.

La insistențele Antoniei și ale lui Paolo, Lina urcă în taxi cu ei, cu Robbie și cu micul Enzo, și împreună se duc acasă la Colicchio în Carroll Gardens.

Roșa stă pe canapea și coase șosete. Desigur, Roșa își permite să cumpere șosete noi, însă azi este agitată și tristă. Sofiei îi stă în fire să plece fără să spună și să uite cu totul de Julia - la urma urmei, Roșa este chiar acolo, la etaj. Dar în dimineața asta, în privirea Juliei a fost ceva foarte serios. Iar Saul nu a venit acasă. Roșa nu i-a cerut lui Joey să-i ofere răspunsuri, dar știe ce se petrece. Și i-a dat nepoatei sale să mănânce, a reparat șapte șosete, a copt pâine după rețeta mamei ei și a frecat gresia din baie până când i-a dat luciu.

Acum, Roșa își ridică privirea și își vede familia în sufragerie: Antonia, care îl ține pe Enzo în brațe; Robbie, care o rupe la fugă ca să o găsească

pe Julia; Paolo, care o privește pe Antonia, apoi pe Roșa și în cele din urmă pe Lina. Și Lina. Stând într-un nor de arome: coji de portocale și mucegai.

— Scuze că dăm buzna, spune Antonia.

Chipul ei este calm. Este o mamă bună, își spune Roșa în sinea ei. Micuța Antonia.

— Dar este ceva în neregulă. Sofia și Saul sunt... ei bine, trebuie să-i găsim.

în mintea ei, pune o mână pe peretele care le separă dormitoarele. „Vin", îi spune Sofiei. Antonia devină hotărâtă. îl mută pe Enzo de pe un umăr pe celălalt. Și apoi, tăcuta Antonia își ridică vocea:

— Unchiule Joey!

Lina, Roșa și Paolo rămân mască de uimire. Din birou nu se aude niciun răspuns. Antonia dă din picior, își deschide gura.

- UNCHIULE JOEY!

Joey iese împleticindu-se din birou, aranjându-și cămașa și clipind des:

— Strigă cineva? întreabă el.

Și apoi o vede pe Antonia.

— Unchiule Joey, unde este Saul? îl întreabă ea pe un ton liniștit acum.

Joey oftează. își privește familia adunată în sufragerie: Roșa, Antonia, Paolo și Lina (Lina? Când a văzut-o ultima oară?). îi aude pe Robbie, Julia și pe Frankie în dormitorul lui Frankie.

— îmi pare rău, spune el. îmi pare rău pentru Saul.

Antonia nu și-a luat ochii de la el, nu și-a relaxat mâinile suficient cât să lase sângele să circule din nou. Enzo doarme pe umărul ei.

— Unde este? întreabă ea.

Și întreabă cu autoritate. Cere să i se răspundă.

— E complicat, spune Joey. Este foarte... este foarte complicat, Tonia, și îmi pare tare rău. Nu ar fi trebuit să-l angajez. Toată vina este a mea.

Ceea ce vrea Joey, ceea ce Joey vrea întotdeauna este să-și scutească familia de orice suferință. Să se ocupe de problemă, să o rezolve, să fie el cel care să adune toată frica și furia celorlalți până când se vindecă. Nu-i vine să creadă că se află din nou în aceeași situație: cineva la care Joey ține urmează să moară. Este singura modalitate prin care Joey își poate proteja familia. Și este vina lui Joey.

— Unchiule Joey, acum nu e timp pentru așa ceva, spune Antonia, cu o urgență în felul în care se apleacă spre Joey, de parcă este pe punctul de a pleca.

— Trebuie să-1 oprim, trebuie să o ajutăm pe Sofia!

— Așa o ajutăm pe Sofia, spune Joey cu tristețe în glas. Așa merg lucrurile.

Joey nu are de unde să știe cât de mult s-a săturat Antonia să i se spună cum merg lucrurile. Așa că este surprins când se repede la el, țipând:

— Nu așa merg lucrurile! Tu ai decis! Tu ai decis cum merg lucrurile când a murit tata! Tu ai decis cum merg lucrurile când l-ai angajat pe Saul, când l-ai promovat, când i-ai dat Sofiei o slujbă pe care o iubește mai mult decât pe propria...

Și apoi Antonia se oprește brusc, deoarece îi vede pe Julia și pe Robbie care s-au strecurat în spatele lui Joey, în hol, și trag cu urechea. Aud totul. Află cum merg lucrurile. Antonia face un mare efort să se stăpânească.

— O să-1 salvăm pe Saul, o s-o salvăm pe Sofia. O să reparăm asta. Tu ne vei spune unde este. Așa vor merge lucrurile.

Joey o privește pe Antonia și se simte cuprins de iubire. Antonia este atât de sigură pe ea, încât mai că e convinsă că poate să o facă. Nici măcar puterea lui nu o va împiedica să încerce.

— Unde sunt? întreabă din nou Antonia.

Acum vocea ei este calmă.

Dar nu Joey este cel care vorbește, ci Roșa:

— La clădirea de la docurile familiei Fianzo. Știi unde e?

— Desigur că știu, răspunde Antonia, care nu a fost niciodată acolo, dar care bineînțeles că știe unde este. Toată viața mea am făcut asta.

în cameră se lasă liniștea. Tot locul vibrează după furtuna Antoniei.

— Mă gândeam să mă duc după ei, iar tu să poți să stai cu copiii, îi spune Paolo Antoniei.

îi vorbește Antoniei așa cum cineva vorbește cu un cal speriat. împăcarea lor ține de catastrofă și nu știe cât va dura. încă nu-și poate da seama ce schimbare uriașă a adus nașterea lui Enzo; e ca și cum nu o poate vedea pe Antonia, nu îi este dară, nu o poate include toată în câmpul lui vizual. într-o clipă este veselă, pentru ca în clipa următoare să se îndepărteze tristă de el. într-o clipă cumpără creveți pentru cina de duminică, pentru ca în clipa următoare să țipe la Joey Colicchio. Paolo își amintește cât de bine o putea vedea pe Antonia înainte să se căsătorească cu ea. Acum îi trece prin minte să se întrebe dacă a înțeles-o vreodată cu adevărat.

— Vin cu tine, spune Antonia. Pot să stea copiii aici?

Roșa spune „bineînțeles" sau ceva de genul; vrea să transmită absolutismul afirmației ei, bineînțeles, pentru totdeauna, toți copiii, cât timp vrei tu.

— Nu poți veni, spune Paolo, căruia i se pare absurdă ideea de a-și lăsa soția să-i caute pe Sofia și pe Saul într-un loc cu pază care-i aparține lui Fianzo.

Antonia nu răspunde, ci i-1 dă pe Enzo Linei, îi sărută chipul și mânuțele făcute pumn și toată lumea din cameră simte ecoul și ruptura în spațiul dintre Antonia și Enzo când Antonia se ridică și se îndepărtează. Chipul Antoniei este tot numai o angoasă, o suferință fundamentală. Lina se uită la Antonia și dă din cap o dată, aproape imperceptibil.

— Tonia, ascultă-mă, spune Paolo. Lasă-mă pe mine să mă duc să-i găsesc.

Antonia rămâne în continuare tăcută. Dar când Paolo întinde mâna să o atingă pe umăr, să o readucă cu picioarele pe pământ, Antonia se răsucește și scoate un mârâit sălbatic, atât de animalic, că Paolo tresare și se îndepărtează de ea.

— Mulțumesc, le spune Antonia Rosei și Linei, după care se întoarce și iese afară pe ușă.

Paolo stă nemișcat pentru un moment, șocat sau plin de respect pentru ea, în totală tăcere, după care se uită la Lina și la Roșa, la Enzo și la

Robbie, la Frankie și la Julia, la Joey. Și, pentru că trebuie, Paolo își găsește vocea:

— Trebuie să plec, spune el.

Se întoarce și iese afară pe ușa de la apartamentul familiei Colicchio.

Soarele dă buzna după colțul clădirii lui Fianzo ca un berbec, iar Sofia începe instantaneu să transpire. Picături de transpirație i se preling de la subraț, din interiorul genunchilor și al coatelor.

Are senzația că așteaptă de ore întregi. Pentru majoritatea oamenilor, așteptarea confruntării s-ar fi domolit, însă Sofia nu este majoritatea oamenilor. Arde la fel de puternic acum pe cât de puternic ardea când a ieșit din apartament dis-de-dimineață.

Sofia se gândește la Saul. S-a așteptat să fie cuprinsă de furie, însă o surprinde faptul că este mândră. Vede cât de mult muncește Saul și își dă seama că un motiv pentru care s-a simțit atrasă de el cu atâta ferocitate în ultimele luni a fost sentimentul că ascunde ceva. E ceva ce face separat de ea, separat de familia ei. Sofia a fost mereu atrasă de putere, iar chestia asta nouă din Saul este întruchiparea puterii: Saul face alegeri. îndeplinește ceva. Saul își făurește propria cale.

Când o mașină neagră oprește în fața clădirii, ea îl recunoaște imediat pe Tommy Fianzo Jr. Are aceiași ochi îngustați pe care îi avea și când era un copil mic și rău. Același rânjet care-i afișează dinții puțin cam mari pentru buzele lui. Coboară din mașină și o privește cu același dispreț.

— Mi s-a spus că muncești, îi spune el.

Pe partea cealaltă, un bărbat - o gardă de corp -închide portiera.

— Mi s-a mai spus și că ești deșteaptă.

Sofia nu spune nimic.

— Dar iată-te, spune Tommy Jr. Deci, probabil că am fost informat greșit. Ei bine. Nu e prima dată.

Sofia își dă seama că lui Tommy Jr. îi face plăcere, își păstrează expresia de pe chip neutră.

— Mă gândeam că am putea sta de vorbă, spune ea.

— O simplă conversație nu face rău. Verific-o, spune el și apoi își mișcă brusc capul.

Dintr-o mișcare, garda de corp înconjoară mașina și vine spre Sofia. își pune mâinile pe ea înainte ca ea să poată reacționa. Sunt dure și imparțiale, de parcă Sofia ar fi un sac de nisip, un cub de gheață. își apasă degetele pe coaste, pulpe, pe spate.

— E în regulă, îi spune el lui Tommy Jr.

— Foarte bine, spune Tommy Jr.

îi face semn Sofiei să îl urmeze sus, pe scări.

Biroul lui Fianzo miroase a carne stricată, a ceva închis și sinistru, iar Sofia nu vrea să inhaleze prea adânc aerul din încăpere. Tommy Fianzo Jr. îi oferă un loc înainte să-și aprindă un trabuc nociv care-i încețoșează ochii și mintea. Ea și Fianzo ar putea fi oriunde. Ar putea fi ultimii doi oameni în viață.

— Știu ce face soțul meu, spune Sofia. Și, dacă mă iau după starea în care e, cred că și tu știi.

— „Starea în care e”? întreabă Tommy Jr., încli-nându-se în față, interesat. Nu m-am atins de el, nu.

Ridică o mână, așteptându-se ca Sofia să rămână surprinsă.

— E adevărat! Aș recunoaște dacă aș fi făcut-o. Și recunosc că mă bucur că cineva a făcut-o.

— Sunt sigură, spune Sofia. Fă-l să se simtă în siguranță. Fă-l să creadă că a fost ideea lui. Voiam să-mi cer scuze pentru el.

— Și la ce crezi că sunt bune? întreabă Tommy Jr.

— Nu la ce sunt ele bune mă preocupă, spune Sofia. Pur și simplu cred că meriți scuze. I-ai dat o șansă, iar el te-a trădat.

Tommy Jr. așteaptă să vadă unde e înșelătoria. Negăsind niciuna, se lasă pe spate în scaunul lui.

— Am fost întotdeauna împotriva străinilor, spune el. Nu se poate să faci asta cum trebuie decât dacă ai fost crescut în Familie. Lumea a crezut că de vină este faptul că e evreu. Desigur, nu poți nega că sunt vicleni, dar aș fi simțit la fel în legătură cu oricine din Familie. Nu te poți alătura. Nu poți face lucrurile pe jumătate.

— Știu, spune Sofia. Știu cum merg lucrurile.

— Și atunci de ce ești aici? se răstește Tommy Jr., pierzându-și răbdarea.

— Am informații pe care ți le-aș putea da în schimbul siguranței soțului meu, spune Sofia.

Antonia și Paolo iau un taxi până la docuri. Nu vorbesc.

Antonia se uită pe geam la norii care sunt atât de cenușii, că par purpurii, întunecând cerul acelei zile fierbinți. Știe că niciodată nu mai poate sta departe de miezul acțiunii. Dacă nu-i are aproape de ea, lucruri îngrozitoare li se pot întâmpla celor din familia ei. Iar Antonia, care a crezut mereu în maturitate, în trecerea timpului, în ordinea care i s-a spus că domnește, își dă acum seama că nimic nu este stabil.

Toată lumea este la fel de sălbatică și ciudată ca ea.

Totul este la fel de instabil.

în mintea lui Paolo este război. Soția lui se află în pericol. Prietenii lui. Familia lui. Vrea să-i spună șoferului să oprească mașina. Vrea să se arunce pe Antonia, să-i țină brațele strâns pe lângă ea și să o protejeze până ce trece pericolul. Vrea să o oprească, dar știe că nu poate.

Tommy Fianzo Jr. s-a așezat la birou. Pe chipul lui este afișată aceeași batjocură, dar expresia feței îi este luminată de curiozitate fățișă.

— Deții informații? întreabă el și chiar și Sofia își dă seama că încearcă să-și mențină vocea neutră.

Se pare că ziua lui se anunță mult mai interesantă decât a crezut.

— Am informații pe care le-ai putea folosi în avantajul tău, spune Sofia. Dar cu niște condiții.

— Nu mi se pare că te afli în postura de a negocia, spune Tommy Jr.

Sofia își păstrează expresia feței neutră.

— Vreau ca Saul să fie în siguranță. Nu îi vei face niciun rău. Vom uita toată chestia asta.

— Va trebui să ai niște informații cu totul speciale, spune Tommy Jr.

— Ți-1 pot da pe Eli Leibovich în schimbul lui Saul, spune Sofia.

Tommy este atât curios, cât și frustrat. Tatăl lui nu i-a dat autonomia pe care Joey Colicchio i-a dat-o lui Saul. Munca de-o viață a lui Tommy este

o serie de telefoane pentru a cere permisiune, o serie de rapoarte privind cum a decurs ziua și contabilitate de care Tommy își dorește să nu se ocupe el. Ar trebui să o lege pe femeia asta Colicchio de un scaun și să-1 sune pe tatăl lui. Dar este suficient de inteligent să știe că a avea un as ca ăsta în mânecă ar însemna foarte mult - atât de mult, încât va fi probabil răsplătit cu puțină din independența la care râvnește.

— De unde știu că spui adevărul? întreabă el.

— De unde știu că nu-1 vei ucide pe Saul imediat ce îți spun ce știu? îl întreabă Sofia la rândul ei. încredere, ridică din umeri. Onoare.

Și apoi:

— Asta este ceea ce ar fi făcut tații noștri.

— Spune-mi ce știi, îi cere Tommy Jr.

— Promite-mi că Saul nu va fi rănit, spune Sofia.

— Nu mă voi atinge de evreu, spune Tommy.

Sofia bagă mâna în buzunar și scoate niște carnețele cu spirală.

— Asta-i toată munca lui Saul pentru Eli, spune ea. Cred că vrea să pună mâna pe docuri. Dacă folosești ce e în carnețelele astea cu atenție, cred că vei putea fi cu un pas înaintea lui.

Tommy întinde lacom mâinile după carnețele, cuprins de dorință nestânjenită.

Sofia întinde mâna să-i dea carnețelele lui Tommy, să înceapă un război între Familia lui Tommy Fianzo și cea a lui Eli. Să-și salveze soțul. Sofia își simte bătăile inimii în degetele de la mâini, de la picioare, bătând în clădire. Tommy ridică fruntea să asculte. Și el le aude. Iar după aceea, ușa de la birou se deschide și, pentru a doua oară în atâtea zile, Sofiei i se taie respirația când îl vede pe Saul.

Saul respiră greoi pentru că a urcat scările în fugă. De pe biroul lui Tommy Fianzo Jr. cade un stilou, cel mai obișnuit zăngănit din lume.

— Saul Colicchio, spune Tommy, cu o plăcere pe care de-abia și-o poate reține. Exact ticălosul trădător pe care speram să-1 văd.

Și apoi are tupeul să se uite la Sofia, așteptând parcă să fie lăudat. Bine zis, ar vrea el ca Sofia să spună.

Sofia nu observă, fiindcă se uită la Saul, care se uită la ea.

— îmi pare atât de rău, spune el, ceea ce este cel mai nepotrivit lucru pe care l-a rostit vreodată.

— înțeleg, spune ea, ceea ce este cel mai nepotrivit lucru pe care l-a rostit vreodată.

— La perete, spune Tommy Fianzo Jr., ceea ce nu este numai nepotrivit, ci și fără rost, căci ține un pistol spre Sofia. Să facem o plimbare.

Și Sofia înțelege că, dacă a existat vreo înțelegere fragilă pe care e posibil s-o fi avut cu Tommy Fianzo Jr., aceasta s-a pierdut și, odată cu ea, orice speranță ca ea și Saul să scape nevătămați din asta. Să scape cu viață din asta.

Taxiul oprește la câteva cvartale de docuri. Pe bancheta din spate, lângă Antonia, Paolo îi ia mâna într-a lui.

— Te rog să rămâi aici, o imploră el.

— Te iubesc, îi răspunde ea.

(Paolo și Antonia, la șaptesprezece ani, au rămas fără cuvinte pe care să și le împărtășească la jumătatea primei lor întâlniri. Cuvintele păreau insuficiente.)

Antonia deschide portiera mașinii și coboară, începe să alerge, singură.

Este după-amiază, însă pare să fie seară. Aerul miroase a metal și ulei de motor, ca serile din copilăria Antoniei, în care fereastra de la bucătăria din apartamentul Sofiei era deschisă, lăsând să pătrundă briza dinspre East River. în felul în care aerul miroase a ocean și oraș în același timp.

Antonia este plină de energie. Părțile ei cele mai adânci au fost aduse la suprafața pielii.

Și, desigur, Antonia nu este singură. O are pe Sofia cu ea. îl are pe Carlo. Și pentru că a fost în apartamentul Sofiei înainte să urce în taxi, are un pistol strălucitor, greu și încărcat, cu mânerul perlat.

Paolo aleargă să o prindă din urmă pe Antonia. Se furișează, este rapidă și mai pricepută decât ar fi crezut Paolo, mișcându-se de la tomberoane la containere, adă-postindu-se.

în fața clădirii lui Fianzo stă o gardă de corp. Antonia nu îl poate vedea de unde stă ascunsă de după un stâlp mare din metal. Paolo poate să vadă că, atunci când Antonia se va mișca din nou, va trece exact în câmpul vizual al gărzii de corp. Paolo aleargă.

Când era copil, Paolo era bătăios. Cei trei fraţi mai mari ai săi şi drumul periculos de la școală l-au învățat cu forța importanța autoapărării și a apărării celor dragi. Paolo era bine cunoscut în cartierul lui, şi nu numai pentru cum scria.

Pumnul lui Paolo intră în contact cu fața gărzii de corp înainte ca el să-și dea măcar seama că se apropie cineva. Paolo își trage din nou pumnul drept, dar apoi lovește violent cu stângul, ţintind chiar sub coaste. Carnea moale din acel loc cedează; garda de corp scoate un șuierat. Paolo îi trage un cot în față. Se rupe ceva. Te iubesc, se gândește Paolo, imaginându-și-i pe Saul și pe Antonia. Garda de corp a lui Fianzo își pierde cunoștința. Paolo îl lasă cu vânătăi și plin de sânge pe treptele din beton. O rupe la fugă după Antonia. Te iubesc, își spune el ca pe o rugăciune.

Antonia se ascunde. Speră că Saul și Sofia vor fi acolo. Speră că nu vor fi acolo. Se mișcă cât poate ea de încet, cât de tăcut sau cu grijă s-a mișcat vreodată cineva.

în depărtare, spre râu, niște pescăruși dau din aripi și țipă ascuțit.

Sofia.

Antonia stă pe loc. Este la ţărmul oceanului.

„Haide”, spune Carlo.

Antonia este ca o furtună, numai zgomote și furie. Aerul de vară este nemișcat, dar în urechile ei vântul urlă.

Sofia și Antonia, jucându-se de-a soldaţii, au început odată un război în dormitorul Sofiei. Au nimicit toată armata. Au fost singurele supraviețuitoare.

Antonia o miroase pe Sofia. Este aproape. Nu e timp. E din ce în ce mai puțin timp, cu fiecare moment care trece. Antonia trebuie să se miște imposibil de repede. Trebuie să se miște înapoi în timp.

Trei figuri stau la marginea docurilor, la marginea lumii. Una este în genunchi. Una ține un pistol. Una este Sofia.

Antonia poate să simtă totul.

Vântul suflă acum, vârtejuri mici mișcând gunoiul și praful de pe docuri, făcând valuri mici în apă. Norii nu pot deveni și mai negri decât atât, dar cumva devin, izolându-se la marginea cerului, astfel că ploaia este singura cale de scăpare.

Antonia aleargă cu picioarele înmuiate, cu sânge prelingându-i-se pe coapse, cu pielea ei de mamă care a născut de curând, cu întunericul din priviri.

— Hei! strigă Antonia, iar vântul îi duce vocea mai departe.

Tommy se întoarce cu fața.

Când e la șase metri distanță de ei, Antonia se oprește, își înfige bine picioarele în pământ și își ridică pistolul. Surprins, Tommy Fianzo Jr. și-a coborât mâna în care ține pistolul. Când își dă seama că Antonia are și ea o armă, își ridică mâinile și spune ceva de genul: „în regulă, dulceață, nu e nevoie să faci ceva pripit."

Antonia își încordează degetul pe trăgaci.

— Nu o să se termine cum vrei tu, spune Tommy Jr.

Saul și Sofia rămân nemișcați și privesc. Antonia se întoarce în timp.

Antonia știe că, cu optsprezece ani în urmă, Carlo a mers până la marginea acestor docuri. A implorat, nu-i așa, pentru că-și iubea viața și nu voia s-o părăsească. Și-a imaginat chipul Antoniei, brațele Linei, ritmul în care o zi se termină și începe o alta. Era plin de energie, nu-i așa, în acele ultime secunde în care a mai respirat. Trăgea aer în piept când a fost împușcat. Antonia își poate imagina clar, ca și cum în minte i s-ar derula un film. Dorința fierbinte a lui Carlo de a rămâne în viață.

Și un foc de armă.

Moartea nu ține seamă de nimic. Moartea nu vine să bată la ușă și întreabă cine este cel mai puțin util. Nu observă dacă ai familie; nu-i pasă că ești una dintre rotițele care face să funcționeze lumea. Moartea nu îl ia pe cel mai încet, cel mai slab, cel mai izolat din haită. Ajunge chiar la inimă și scoate ce e esențial. Nu îți cere să mergi mai departe, dar o faci.

Nu ai ce face.

Sofia și Antonia se țin una de cealaltă când vântul se întețește. Le suflă hainele de pe ele. Nu pătrunde în îmbrățișarea lor. Spun „mulțumesc, mulțumesc" și jelesc totul și vorbesc nu numai despre acest moment, ci

despre viețile lor, despre întreaga lor viață, despre binecuvântarea de nepătruns.

în spatele lor, Saul și Paolo rup o bucată de plastic de pe niște cărămizi din apropiere. Vor acoperi trupul neînsufleţit al lui Tommy Fianzo Jr. cu ea. Pun deja la cale cum să facă să arate ca un accident, să fie vina lui Eli, ca o victimă a conflictului, mai degrabă decât un catalizator pentru război.

Paolo și Saul se întorc cu fața spre Sofia și Antonia. Cu fiecare moment în care sunt în viață, au și mai mult de pierdut.

Antonia se retrage din îmbrățișare și se uită la mâna ei dreaptă în care ține pistolul, la degetele care încă mai ating trăgaciul. Sunt uniți acum, el și ea, sunt parte din ceva. Sunt începutul și sfârșitul. Sunt o alegere și sunt rezultatul ei.

Antonia își îndreaptă privirea spre East River. Carto e acolo. Pentru prima dată de când a fost copil, Antonia a reușit să-și imagineze chipul lui. El se uită la Antonia. „Toată viața mi-am dorit ca tu să vezi ce am devenit, papa", îi spune ea. El vede totul. Zâmbește. Și apoi dispare în râu.

— Mulţumesc, spune din nou Sofia. Dacă mă vezi.

„Mulţumesc." Antonia nu spune asta, dar Sofia aude. Dacă te văd.

începe să plouă.

MULȚUMIRI

Înainte să fiu scriitoare, am fost cititoare. Este un privilegiu uriaș să pot adăuga o carte în librăriile pe care le iubesc atât de mult.

Ar rămâne doar un document în Word dacă nu ar fi Dana Murphy, care iubește această familie la fel de mult ca și mine. Mă uimesc compasiunea, sinceritatea și înțelepciunea ta și mă simt norocoasă că fac asta alături de tine. îți mulțumesc, draga mea prietenă.

Tara Singh Carlson a hrănit sămânța din centrul acestei cărți, iar în grija ei, a crescut mai mare decât mi-aș fi putut imagina vreodată. îți mulțumesc pentru viziunea îndrăzneață și pentru că ai avut încredere în mine. Lucrând cu tine, am devenit o scriitoare mai bună.

De asemenea, aș vrea să le mulțumesc lui Ashley Di Dio, Bill Peabody, Janice Kurzius, Katy Riegel, Monica Cordova, Madeline Hopkins, Katie McKee, Nicole Biton, Brennin Cummings, Cassie Sublette de la Putman și lui Helen O' Hare. încă mă uimește faptul că atâția oameni incredibil de talentați și-au devotat timpul, munca și expertiza poveștii mele. Vă mulțumesc că ați făcut o carte atât de frumoasă.

Este posibil să fac distincție între toate cărțile pe care le-am citit și asta. Poate că acest lucru este mai puțin adevărat în cărți ulterioare, dar aceasta este prima mea carte și totul este aici. Cu toate acestea, datorez o recunoștință specială cărții Christ in Concrete de Pietro di Donato, minunatei ficțiuni care îi aparține lui Kevin Baker, cărții Nașul de Mario Puzo și ecranizării The Sopranos - care nu este o carte, dar ale cărei personaje atât de bine create m-au ajutat să înțeleg importanța reușitei de a face ca violența și iubirea să coexiste în pagini. Lucrarea Origins of the Sicilian Mafia: The Marketfor Lemons de Arcangelo Dimico, Alessia Isopi și Ola Olsson a fost sursă directă de inspirație pentru o scenă importantă.

Familia și prietenii mi-au fost sprijin emoțional, casă și masă, mi-au citit primii cartea, care nu ar exista fără voi:

Mamă, ești Steaua mea Polară. Exist datorită ție.

Tată, mulțumesc că m-ai învățat să citesc și să URLU.

Fratele meu, Adam, își urmează inima. Mereu a făcut-o. îmi dă curajul să fac și eu la fel.

Nancy Veerhusen, Jana McAninch, Emma McAninch și Violet Wernham m-au făcut să înțeleg mai bine familia, lucru datorită căruia sunt mai iubitoare, mai înțelegătoare și mai deșteaptă. Cartea este mai bună datorită acestui lucru.

Sunt profund recunoscătoare clanului Galison-Jones-Freyman. Mia și Sax, vă mulțumesc că mi-ați dat găzduire în prima toamnă în care am lucrat la această carte. Vă mulțumesc vouă și lui Marion și Gerry pentru că mi-ați împărtășit poveștile familiei voastre și că mi-ați spus de unde să cumpăr cei mai buni covrigi din New York. Carne și Peter, vă mulțumesc că m-ați lăsat să scriu în casa voastră din Wellfleet, care m-a scăpat de toate blocajele pe care le-am avut. Vă mulțumesc tuturor că i-ați oferit acestei californience o casă pe Coasta de Est.

Katie Hemy a fost modelul meu de când aveam șaisprezece ani. Mulțumesc că ai răspuns la toate întrebările mele panicate. Sper să pot trece prin viață măcar cu un strop din eleganța și umorul tău. Rob, mulțumesc pentru turul Arthur Avenue. Emily Beyda a citit o ciornă, într-o vreme în care nu credeam că mai pot scrie vreun cuvânt, iar răspunsul ei m-a ajutat să merg mai departe. Tessa Hartley m-a găzduit în aceeași toamnă în care am început cu adevărat să lucrez la carte; o parte din ce este în carte a fost scrisă pe veranda ei în New Orleans. Ezra și Nick Paganelli sunt păstrătorii oficiali ai sufletului și sănătății mele mentale. Mulțumesc pentru prăjituri și scoici, pentru cinele de duminică și pentru aclamații. Tot ceea ce trebuie lumea să știe despre Alyssa May Gold este că, în ciuda faptului că am locuit împreună când aveam nouăsprezece ani, este încă dispusă să-mi fie prietenă. Dar, pe lângă asta, este o forță a naturii, o artistă bine definită și sensibilă, care m-a scos din multe impasuri emoționale și creative. Profesorii mei Laura Slatkin și Christopher Trogan mi-au oferit multe dintre poveștile mele preferate și un limbaj cu totul nou. Kathryn Grantham și personalul de la Black Bird Bookstore au fost un sprijin uriaș pe parcursul editării; mulțumesc pentru privilegiul de a-mi petrece zilele în care am lucrat vorbind cu oameni despre cărți. Și aș fi neglijentă dacă nu i-aș mulțumi pisicii Fresh Direct, fără de a cărei greutate pe picioarele mele nu aș fi putut sta suficient de mult cât să termin nici măcar un singur capitol.

Nu am fost singură nici măcar când, tehnic vorbind, am fost doar cu mine. Sam, să te iubesc este onoarea vieții mele. Dacă tu ai fi tot ce aș avea, dayenu[1].

Și, dragă cititorule, nu pot să cred că ești aici. Sunt recunoscătoare și umilă. Mulțumesc nu este nici pe departe suficient.

[1]

Ebraică, „ar fi suficient” (n. tr.).